ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ПРАВА

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Збірник тез

V Міжнародної науково-практичної

інтернет-конференції

Присвяченої
науковій школі
заслуженого юриста України,
професора, д.ю.н.
Віктора Тарасовича Білоуса

29 листопада 2019 року
Ірпінь
2019

УДК 336.1(477)(063)
ББК 65.9(4Укр)261я431
Ф59

Рекомендовано до друку Вченою радою
Університету ДФС України
(протокол № 13 від 20 грудня 2019 року)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:
Голова:
Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України
Заступники голови:
Топчій В. В. – директор Навчально-наукового інституту права Університету державної фіскальної служби України, д.ю.н., професор, заслужений юрист України;
Мацелик Т. О. – завідувач кафедри фінансового права, д.ю.н., доцент;
Члени організаційного комітету:
Аністратенко Ю.І. – д.ю.н., доцент, професор кафедри фінансового права;
Білоус В. Т. – д.ю.н., профессор, професор кафедри фінансового права;
Гарбінська-Руденко А. В. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права;
Касьяненко Л. М. – д.ю.н., профессор, професор кафедри фінансового права;
Ковтун В. М. – к.ю.н., доцент кафедри фінансового права;
Мельник О.П. – к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права;
Сластьоненко О. О. – к.ю.н., доцент, с.н.с., доцент кафедри фінансового права;
Стріяшко Г.М. – к.ю.н., доцент кафедри фінансового права.

Ф 59

Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку: матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої науковій школі заслуженого юриста України, професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса. м. Ірпінь, 29 листопада 2019 року. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. – 275 с.

Тези подаються в авторській редакції.
Організатори конференції не несуть відповідальності
за зміст поданих матеріалів.

УДК 336.1(477)(063)
ББК 65.9(4Укр)261я431

© Університет ДФС України, 2019

ЗМІСТ

Арутюнян А. В., Сивко К. Р.

ШТРАФ ЯК МІРА АДМІНІСТРАТИВНОоЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ТОВАРУ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ З ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ……10

Бабій А. С., Комнацький А. В.

ЗНАЧЕННЯ БЮРО ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ…….14

Береженна О.Ю, Кулаківська Т.І.

МИТНИЙ ПОСТ-АУДИТ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ…….18

Білоус В. Т.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ …….22

Бондарева А. В.

ВАЛЮТНИЙ НАГЛЯД ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ…….26

Кравченко А. О., Бражніченко І. О.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА…….30

Браславець І. В.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ…….34

Бригінець О. О.

РОЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ…….38

Верницький Ю. С.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ…….41

Вершиніна Д. О.
ПРОБЛЕМАТИКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАКРІПЛЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТА……45
Виноградова Д. С.
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ……..50
Вишневська Д. І.
НЕЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ.. …….54
Ворона Ю. О.
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ……61
Гарбінська-Руденко А. В.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ……66
Гергало С. С., Данильчик М. М
БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ - СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……70
Горобчук А. І.
ПРОЦЕС ПЕРЕВЕЗЕННЯ ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ ВАЛЮТИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ……73
Горова С. В., Яворська О. М.
СУЧАСНИЙ СТАН ТА НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ……77
Греков Р.Д., Горбов Б.О.
ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕБЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЯК КЛЮЧОВОГО ЕЛЕМЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……81
Гриценко М. О., Кондраненкова І. К.
ВПЛИВ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНІ ПРОЦЕДУРИ» НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……..85

Гришко І. М., Загорулько О. С.
ПРОБЛЕМИ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗАХОДИ ЙОГО УНИКНЕННЯ ЯК ПОДАТКОВА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……88
Гуменюк В. О.
НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО КАТЕГОРІЇ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН……92
Гусак К. В.
ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ……..96
Дементьєва А. О., Давиденко О. В.
ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ…….99
Дмитренко Е. С.
РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ …….103
Довгань В. М., Любчик Л. В.
ОФШОРИ ЯК ОДНА ІЗ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ……107
Дорофеєва Л. М.
ПОВНОВАЖЕННЯ РЕФОРМОВАНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДІ…….110
Дуб А. В., Слободянюк В. П.
ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ…….114
Змитрович Д. І., Ковальчук О. С.
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ…….117
Ігнацевич Ю. Г.
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……121

Касьяненко Л. М.
ПРОТИДІЯ ПОРУШЕННЯМ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА……..124
Кірін Р. С.
ЖИТТЯ ПІСЛЯ ВУГІЛЛЯ:ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДЗЕМНОЇ РЕНТИ…….128
Кузнєцова П. О.
ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ…133
Красько В. В., Шпак М. І.
РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……136
Кисла К. О., Пушкарьова Т. М.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ПОДВІЙНОМУ ОПОДАТКУВАННЮ……139
Клименко А. А., Каландей В. О.
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ЯК СТРУКТУРНОГО ЕЛЕМЕНТА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……144
Ковтун В. М., Захарків Т. І.
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ……...149
Крупич О. С.,
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ……..153
Кулаківська Т.І., Береженна О.Ю
ПРАВОВІ ОСНОВИ ВАЛЮТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ …….156
Кухаревич А. В.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД…….159
Кушнір З. О., Рубашко В. Ю.
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ…….163

Лопушанська К. С.
ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ…….168
Лопушанська К. С.
МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ В РАМКАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНСНОВОЇ БЕЗПЕКИ …….…172
Лученко Л. О.
ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……..176
Макарук Л. О., Шолкова Т. С.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПРАВЛЯННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ САМОЗАЙНЯТИМИ ОСОБАМИ, ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ …….179
Мандрика І. В., Сагайдачна І. А.
ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ…….183
Матвєєв О. В.
ПРАВОВИЙ СТАТУС БЮРО ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……187
Мельник О. П.
РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВИМ УСТАНОВАМИ – НАПРЯМОК ПОСИЛЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ……190
Мороз Д. А., Ліщук Ю. Г.
ВАЛЮТНА БЕЗПЕКА: ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ НА СУЧАСНОМУ СТАНІ…….193
Павліна М.М., Греян А.А.
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СТРУКТУРНОГО ЕЛЕМЕНТА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……197

Павлюх О.А.

КОНТРОЛЬ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАКОННОСТІ У СФЕРІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ…….200

Погодін О.С. та Лук'янчук Є.О.

ЗНАЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ…….205

Поліщук В. В., Худенко Ю. О.

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ…….209

Поліщук А. М.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ……...213

Рядінська В. О., Костенко Ю. О.

НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ МІЖ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ УКРАЇНИ І ВЕРХОВНОЮ КОНТРОЛЬНОЮ ПАЛАТОЮ (NIK) РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА.. …….…….....216

Сабадін Ю.В.

РОЗМЕЖУВАННЯ ДОГОВОРУ ОХОРОНИ І ДОГОВОРУ ЗБЕРІГАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ……..224

Сивко К. Р., Петренко Т. М.

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ТА РИЗИКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ……227

Стріяшко Г. М.

ПОДАТКОВИЙ ЯГЕНТ ЯК УЧАСНИК ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ…….231

Сіряк Ю. А.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК ОДНІЄЇ ІЗ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАНИХ УМОВАХ…….233

Сластьоненко О.О., Рудакова В.В.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……..237

Сологуб В. П.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ…….…242

Сухонос В.В.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ ЯК ФОРМА КОРУПЦІЇ: ЮРИСДИКЦІЙНІ ПИТАННЯ ТА ГНОСЕОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА……..246

Цимбалюк А.В.

ЕКОНОМІЧНІ ЗЛОЧИНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ……..253

Чалюк С. Ю., Бардакова Д. О.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ……256

Чунарьова Є. Я.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН…….261

Шолкова Т.Б., Божук І.І.

МИТНА БЕЗПЕКА ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ……265

Гончарова Ю. Ю.

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ЯК СТИМУЛ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ …….269

Арутюнян Альвіна Вікторівна,
Сивко Каріна Русланівна,
здобувач бакалаврського рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

ШТРАФ ЯК МІРА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ ПРИ ПЕРЕМІЩЕННІ ТОВАРУ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ З ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Митне законодавство, що регламентує сукупність відносин у сфері митної діяльності, встановлює відповідальність за порушення митних правил при переміщенні товарів через митний кордон України з порушенням ПІВ. Однією з основних та дієвих форм застосування державою каральних санкцій до порушників митних правил за фактом ввезення на митну територію України товарів із порушенням ПІВ є адміністративна відповідальність.

Питання адміністративного стягнення за порушення митних правил при переміщенні товару через митний кордон України з порушенням ПІВ було предметом дослідження багатьох вчених, серед них: І.Г. Бережнюк, С. В. Ківалов, О. А. Ляшенко, С. Г. Стеценко, В. В. Ченцов, Н. В. Хорощак та інші вітчизняні та зарубіжні науковці. Незважаючи на такий широкий спектр дослідження правознавцями сфер захисту ПІВ та митної діяльності, дана проблематика не знайшла достатнього висвітлення в правовій науці.

Міра адміністративної відповідальності - адміністративні стягнення, які встановлюють міру юридичної відповідальності особи за скоєння

зазначеного правопорушення [1, ст. 23]. Вони також є заходами адміністративного примусу держави, які застосовуються до особи, що вчинила адміністративне правопорушення.

За порушення митних правил законодавець передбачає лише два види адміністративних стягнень: основні (попередження та штраф) і додаткові (конфіскація) [2, ст. 461]. За правовою природою попередження має моральний характер, а штраф і конфіскація - майновий. Цей перелік стягнень, на думку В. В. Ченцова, становить систему стягнень, побудовану за принципом: від менш суворого - до більш суворого покарання [3, с. 215].

За ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території товарів, призначених для виробничої або іншої підприємницької діяльності, з порушенням ПІВ передбачено адміністративні стягнення: штраф у розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та конфіскація товарів, що переміщуються з порушенням ПІВ [2, ст. 476].

На нашу думку, штраф є основним видом адміністративного стягнення. На відміну від цивільно-правового штрафу, який має компенсаційний характер, виконує каральну функцію у виді обов’язкової сплати до державного бюджету грошових коштів встановленого розміру.

Зазначимо, що передбачена ст. 476 МК України адміністративна відповідальність у виді штрафу - 17 тис. грн нині не є суттєвим інструментом у боротьбі з підробленими товарами, а також конфіскації товару, яку можна застосовувати лише за рішенням суду, призводить до затягування строків притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, що й засвідчують судові справи в Єдиному державному реєстрі судових рішень за період 2012-2017 рр. [4]. Оскільки адміністративні стягнення за переміщення товарів через митний кордон України з порушенням ПТВ є складником змісту інституту адміністративної відповідальності, їх застосування має базуватися на єдиному законодавчо закріпленому та чітко встановленому механізмі.

Досліджуючи чинники, які сприяють вчиненню адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, О. А. Ляшенко слушно зазначає, що поширення на ринку України товарів, які порушують ПТВ (підробок і піратської продукції), завдає значних збитків правовласникам та ставить під загрозу безпеку споживачів. Водночас приголомшливі за своїми масштабами збитки, що завдаються контрафактною продукцією, негативно впливають на економіку загалом, оскільки їх наслідками є втрачені надходження до державного бюджету, у тому числі податки та робочі місця. На думку вченої, цьому сприяє неплатоспроможність населення, низька правова культура та недооцінка економічного значення охорони ПІВ, а також недостатня кількість фахівців у цій сфері [5, с. 9-10].

Отже, можна констатувати, що для забезпечення функціонування сучасного механізму захисту ПІВ та боротьби з контрафактною продукцією необхідно посилити відповідальність за порушення ПІВ.

Як бачимо, процес інтеграції в Україні потребує коригування МК України щодо відповідальності за порушення митних правил стосовно товарів, які порушують ПІВ. Для реалізації концептуального завдання реформування сфери інтелектуальної власності в частині внесення змін до МК України Міністерство економічного розвитку і торгівлі України оприлюднив на своєму офіційному веб-сайті проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності та захисту цих прав» для подальшого його обговорення громадськістю [6]. Запропонований проект дозволяє удосконалити чинне законодавство, спрямоване на боротьбу з контрафактним товаром, шляхом узгодження диспозицій статей із взятими Україною перед СОТ та ЄС зобов’язаннями у сфері охорони та захисту ПІВ, зокрема щодо знищення підробленої продукції.

З огляду на проведене дослідження, пропонуємо встановити жорсткіше адміністративне покарання за вчинення дій під час переміщення товарів

через митний кордон України із порушення ПІВ та викласти ст. 476 МК України в такій редакції: Стаття 476. Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності: 1. Ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території товарів, призначених для виробничої або іншої підприємницької діяльності, з порушенням охоронюваних законом прав інтелектуальної власності - тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі від однієї тисячі до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією товарів, що переміщуються з порушенням права інтелектуальної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. № 51. Ст. 1122.
2. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-УІ. *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. 9 с. Ст. 1175.
3. Митне право України: навч. посіб. / За заг. ред. В. В. Ченцова. К., 2007. 283 с.
4. Єдиний реєстр судових рішень URL : http://www.reyestr.court.gov.ua.
5. Ляшенко О. А. Адміністративно-правове регулювання діяльності ОВС в сфері захисту права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Міжнар. ун-т бізнесу та права. Херсон, 2011. 19 с.
6. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності та захисту цих прав» URL: http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1d5908866cac-47f5-a95d

Бабій Анна Сергіївна,
Комнацький Андрій Володимирович
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
к. ю. н., доцент, с. н. с.,
доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України

ЗНАЧЕННЯ БЮРО ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В сучасних умовах спаду в економічній сфері існує проблема боротьби із зловживаннями у сфері публічних фінансів та посяганнями на економічну безпеку країни загалом. Питання боротьби з економічною злочинністю в Україні посідає одне з провідних місць за рівнем важливості для забезпечення стабільного розвитку та інтеграції нашої держави до європейської спільноти. Статистика у фінансовій та економічній сфері держави дозволяє зробити висновок про необхідність реформування органів податкової міліції. Наявність цілої низки проблем активізувала пошук ефективної моделі функціонування фіскальних служб і створення на цій основі нового правового органу – Бюро фінансових розслідувань.

Метою нашого дослідження є визначення ролі Бюро фінансових розслідувань для підвищення фінансової безпеки держави.

Питання фінансової безпеки держави вже довгий час займають вагоме місце серед наукових досліджень. Аналізом цієї проблеми займались такі вчені, як В. Білоус, В. Бойко, О. Бригінець, О. Гойчук, Б. Губський, М. Корецький, Б. Пасхавер, Ю. Пахомов, О. Скидан, Т. Тищук та багато інших науковців.

Аналізуючи чинне законодавство та практику його застосування, стає очевидним, що функції з протидії злочинам у сфері фінансів розподілені за різними державними службами та відомствами. Ці функції покладені на такі органи державної влади, як податкова міліція, СБУ, Національна поліція, НАБУ. У зв'язку з цим виникають проблеми, які пов'язані з дублюванням повноважень, розмежуванням компетенції цих органів у сфері протидії фінансовим злочинам, а також проблемою стає визначення відповідальності цих органів за невиконання або неналежне виконання своїх завдань та функцій.

Сучасна система державного фінансового контролю не забезпечує належного рівня фінансово-бюджетної дисципліни як загалом у державі, так і на регіональному та місцевому рівнях. Переважна більшість контрольно-перевірочних процедур має фіскальний характер і практично здійснюється у вигляді перевірок і ревізій. Ці методи не дають змоги запобігти існуванню негативних явищ чи усунути причини їх виникнення, а лише констатують фінансові порушення[1,с. 168]. Щоб вирішити вказані проблеми законодавцями було прийнято рішення про створення кардинально нової інституції – Бюро фінансових розслідувань.

Є ряд науковців, які критикують створення цього органу. Наприклад, С. А. Шепетько вважає, що не можна створювати орган державної влади, який буде наділений значним колом повноважень у сфері економічної безпеки держави без чіткого розуміння самої системи такої безпеки [2, с. 283]. Д. С. Сушко зазначає, що створення Бюро фінансових розслідувань тільки призведе до зайвого витрачання бюджетних коштів, так як у неї немає жодної перспективи через малий рівень довіри серед населення до влади та державних органів [3].

Проте є і прихильники створення даної інституції. Вони вважають, що Державна фіскальна служба України зможе перейти від наглядово-каральної функції до сервісної, що покращить загальний стан підприємницького середовища та допоможе у налагодженні партнерських відносин між

бізнесом та контролюючими структурами. Правоохоронні ж органи, в свою чергу, стануть більш ефективними у розслідуванні фінансових злочинів. До того ж з появою БФР буде здійснено оптимізацію структури та чисельності органів, які ведуть боротьбу зі злочинами у сфері фінансів, а також усунення дублювання їх функцій.

30 серпня 2019 року до Верховної Ради України надійшов законопроект «Про Бюро фінансових розслідувань», який визначений Президентом України як невідкладний. У зв'язку з цим, 02 жовтня 2019 року законопроект був прийнятий у першому читанні. На його підтримку висловили свій голос 270 народних депутатів. В статті 1 даного проекту визначено, що Бюро фінансових розслідувань — це центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику з питань запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, які прямо чи опосередковано заподіюють шкоду публічному інтересу у сфері фінансів. Діяльність Бюро фінансових розслідувань спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України [4].

Відповідно до статті 4 проекту ЗУ «Про Бюро фінансових розслідувань» до завдань цього органу запропоновано віднести:

1) запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, які прямо чи опосередковано завдають шкоди публічному інтересу у сфері фінансів, а також пов’язаних з ними інших кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності та проти власності;

2) участь у забезпеченні безпеки держави шляхом комплексної протидії кримінальним правопорушенням, які несуть суттєвий негативний вплив на національну економіку, сприяють її тінізації, масштабній недобросовісній конкуренції, витоку капіталу та іншим негативним явищам, які уповільнюють темпи економічного зростання та загрожують національним інтересам у сфері економіки.

3) підготовка пропозицій щодо формування державної політики у сфері комплексної протидії кримінальним правопорушенням, протидія яким віднесена до компетенції Бюро фінансових розслідувань та передача їх в установленому законом порядку на розгляд Кабінету Міністрів України через Міністра [4].

За даним законопроектом Бюро фінансових розслідувань буде уповноваженим співпрацювати з іншими державними органами для повного та своєчасного виявлення та розслідування правопорушень у фінансовій сфері. До таких органів належатимуть: Національна поліція, Національне антикорупційне бюро України, Служба безпеки України, Національний банк України тощо.

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що створення Бюро фінансових розслідувань є об'єктивною необхідністю для забезпечення фінансової безпеки держави. Однак, створенню даного органу повинно передувати підвищення рівня довіри до влади та державних органів, а також чітке встановлення системи економічної безпеки держави для належного виконання функцій цього центрального органу виконавчої влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волощук Р. Є. Служба фінансових розслідувань в Україні: необхідність створення та організаційні моделі функціонування: монографія / *Вісник Хмельницького національного університету.* Хмельницький, 2015. С. 168–172.

2. Шепетько С. А. Організаційно-правові механізми утворення фінансової поліції. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2014. Вип. 3. С. 283–286.

3. Сушко Д. Инструмент давления. *Инвестгазета.* Київ, 2013. Вип. 10. С. 15–16.

4. Про Бюро фінансових розслідувань: Проект Закону України від 30.08.2019р.URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66516 (дата звернення 04.10.2019).

Береженна О.Ю, Кулаківська Т.І.,
Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олексанрівна,
к.ю.н., доцент, с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

МИТНИЙ ПОСТ-АУДИТ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Важливою проблемою України є зростання загроз фінансовій безпеці держави. Нинішня світова фінансова криза спричинила колапс міжнародних фінансово-економічних відносин. Відносини у фінансовій сфері не дають можливості забезпечити належний рівень фінансової безпеки, ускладнюють перехід до ринкових механізмів господарювання, створюють негативні умови для бюджетної, податкової, валютної та інших видів фінансової політики України. Засоби та методи забезпечення фінансової безпеки України, які застосовуються сьогодні, потребують оновлення і вдосконалення. Одним із засобів забезпечення фінансової безпеки можна вважати митний пост-аудит.

Питання формування системи митного аудиту, як найперспективнішого напрямку митного контролю в Україні та його ролі у забезпеченні фінансової безпеки держави досліджували переважно науковці у економічні сфері, такі як Л.О. Батанова, І.Г. Бережнюк, А.О. Відєнов, І.С. Губіна, Л.М. Івашова, О.О. Книшек, О.Г. Сливка, а серед юристів свої праці даному питанню присвятили Білоус В.Т. та Бригінець О.О.

Однак, незважаючи на значну кількість публікацій на дану тематику, питання митного пост-аудиту потребує подальшого дослідження, особливо як засіб забезпечення фінансової безпеки держави.

Загалом у науковій літературі та нормативно-правовій базі зустрічаються різні підходи до трактування сутності поняття «митний пост-аудит». Найбільш вдалим можна вважати визначення запропоноване Сливкою О.Г. Він визначає, що митний пост-аудит є однією з форм митного контролю, яка здійснюється митними органами на основі методів аудиту з метою перевірки правильності заповнення декларацій на товари та достовірності зазначених у них даних шляхом перевірки будь-яких документів і відомостей, які стосуються даних товарів або комерційних операцій, проведених до або після випуску товарів, у яких дані товари брали участь, з метою недопущення порушень митного законодавства [1, с. 203].

Відповідно до законодавства України та досвіду розвинених країн світу митний пост-аудит спрямований на: контроль за імпортом після випуску товарів у вільний обіг; контроль пільгових режимів (транзит, зберігання вантажів на митних складах, переробка на митній території, тимчасове ввезення та ін.); перевірку організації управління операторів, внутрішніх процедур і систем, які використовують для реєстрації даних, що стосуються до експортних чи імпортних товарів; попередній аудит/перевірка економічних операторів – для надання права на застосування пільгових процедур і режимів (наприклад, спрощені процедури транзиту чи декларування) [1, с.120].

Основним міжнародним документом, яким у митну практику запроваджено здійснення митного контролю шляхом проведення митного пост-аудиту є Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур, яка була прийнята Радою митного співробітництва (з 1994 року Всесвітня митна організація) 18 травня 1973 році у м. Кіото. До даної конвенції Україна приєдналася у 2006 році [2].

Метою здійснення митного пост-аудиту є контроль за дотриманням митного законодавства усіма суб’єктами митних правовідносин при переміщенні товарів через митний кордон України. Адже сутність митного пост-аудиту зводиться до примусу декларантів та суб’єктів ЗЕД до

дисципліни та самоконтролю, а тому своєчасне проведення самоперевірки підприємств (суб'єктів ЗЕД) може врятувати від донарахування податків та штрафних санкцій [3, с.104].

У чинному Митному кодексі України серед форм митного контролю вже передбачено проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів (п. 7 ст. 336 МК України), тобто передбачено як такий митний пост-аудит [4].

Не зважаючи на переваги митного пост-аудиту, його становлення ускладнено низкою проблем. Найголовнішою з цих проблем є домінування фіскальної направленості митної діяльності. Функція наповнення державного бюджету "швидкими" грошима непрямого оподаткування, а саме імпортним ПДВ, митом та акцизним податком, залишилася практично незмінною. Як наслідок, захисна функція митного оподаткування практично повністю нівельована, а розвиток напрямків, що спрямовані на її забезпечення (зокрема й митного пост-аудиту), проводиться вкрай незадовільними темпами. Митний пост-аудит так і залишився однією з форм митного контролю. Слабка методологічна база контрольно-перевірочної діяльності, що призводить до практичної неможливості дослідження низки важливих сторін діяльності суб'єкта, нерозвинена система формування та аналізу ризиків підприємств не дозволяє досягти максимальної ефективності планування перевірок суб'єктів ЗЕД. Отже, неможливо й досягти максимального фіскального ефекту. Недостатня кількість співробітників відділів митного пост-аудиту; слабка взаємодія підрозділів митного органу в частині реалізації функції митного пост-аудиту; нормативно-правова незахищеність митного аудитора; низький рівень матеріального забезпечення – все це знижує ефективність митного пост-аудиту [5, 39–40].

В результаті проведеного дослідження вважаємо, що введення на території України митного пост-аудиту забезпечує покращення фінансового стану та фінансової безпеки нашої держави. Він спрямований на підвищення

ефективності забезпечення економічних інтересів держави, спрямований на захист внутрішнього ринку від незаконного ввезення товарів та на боротьбу з корупцією. На нашу думку, митні органи повинні здійснювати свою діяльність не на основі тотального митного контролю за переміщенням товарів, а шляхом митного контролю, який заснований переважно на процедурах митного пост-аудиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сливка О.Г. Пост-аудит як форма митного контро в Україні та його перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. № 6, 2018. С. 201-203.

2. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у зміненій редакції згідно з Додатком 1 до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур: Закон України від 05.10.2006 р. № 227-V. *Офіційний вісник України*. 2006. № 43. Ст. 2865.

3. Батанова Л.О. Митний пост-аудит в Україні та проблемні аспекти його здійснення в сучасних умовах. *Lex Portus*. №1, 2016. С. 94 - 107.

4. Митний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України.* 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.

5. Войтов С. Г. Сучасна зумовленість та проблеми становлення національної системи митного пост-аудиту. *Формування системи митного аудиту України: матеріали науково-практичного семінару.* Хмельницький: Державний науково-дослідний інститут митної справи, 2013. С. 38–41.

Білоус Віктор Тарасович
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Бюджетні правовідносини як важливий фактор соціально-економічного розвитку держави виступають своєрідним індикатором і критерієм ефективності її бюджетної політики, організації бюджетного процесу та функціонування бюджетної системи в цілому. З економічної точки зору, бюджетна безпека виражає здатність держави за допомогою бюджету виконувати властиві їй функції та завдання, а також задовольняти потреби платників податків та одержувачів бюджетних коштів з урахуванням індивідуальних, корпоративних та суспільних інтересів [1].

Бюджетна безпека передбачає здійснення державної політики, орієнтованої на реалізацію національних економічних інтересів країни, зокрема на забезпечення сталого економічного зростання та необхідного рівня інвестицій для розвитку продуктивних сил у довготерміновому періоді, підтримку і захист національних виробників, стимулювання розвитку наукомістких галузей економіки, проведення соціальної політики, спрямованої на підвищення рівня життя населення і забезпечення основних соціальних потреб. Зміст бюджетної безпеки проявляється як співвідношення бюджетних коштів, параметрів їх формування та розподіл та сумарних потреб одержувачів таких ресурсів [2, с. 122].

Відповідно до нормативного визначення, яке міститься в наказі Міністерства економіки України «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» від 02.03.2007 №60, бюджетна безпека – це стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів [3].

Проте провідним нормативно-правовим актом, який на сьогодні визначає правові засади функціонування бюджетної системи України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства, є Бюджетний кодекс України [4].

Законодавчо-нормативною основою забезпечення бюджетної безпеки України також є: Податковий Кодекс України; Закон України «Про Державний бюджет України»; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР; інші закони, що регулюють бюджетні відносини в Україні; нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, органів виконавчої влади; рішення про місцевий бюджет.

На сьогодні головним документом у сфері бюджетного регулювання є Бюджетний кодекс України, яким визначаються правові засади функціонування бюджетної системи України, її принципи, основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин та відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Щорічно орієнтири бюджетної політики висвітлюються у Основних напрямах бюджетної політики на наступний рік (відповідно до ст. 33 Бюджетного кодексу України і ст. 152 Регламенту Верховної Ради України), які містять основні завдання бюджетної політики, пріоритетні завдання податкової політики, особливості взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами. У кодексі регламентовано взаємовідносини платників податків і контролюючих органів при здійсненні перевірок, визначено способи здійснення податкового контролю, порядок отримання податкової інформації органами ДПС, види перевірок, урегульовані механізми реалізації результатів перевірок тощо [4]. Можна відзначити, що держава має у своєму арсеналі багато важелів впливу на економічне життя суспільства: наприклад, податкові пільги створюють сприятливі умови для збільшення власних фінансових ресурсів суб’єктів економіки.

У даний час залишаються невирішеними проблеми, пов'язані зі складанням Бюджетної декларації, проекту державного бюджету, розглядом та затвердженням державного бюджету, його виконанням та звітністю. Останні зміни та доповнення Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» від 22.11.2018 № 2621-VIII мають ряд суперечностей та неточностей, потребуючи чіткого і продуманого порядку у процесі впровадження. Вкрай важливими для вирішення є питання підвищення рівня бюджетної грамотності та обізнаності населення, посилення контролю громадськості, ефективності використання коштів Державного бюджету України, довіри до влади, а також економічної привабливості нашої держави у цілому.

Бюджетна безпека держави значною мірою визначається способом побудови діючої у державі бюджетної системи, що являє собою сукупність різних видів бюджетів, які перебувають між собою у певному взаємозв'язку та взаємозалежності. Виходячи з положень Основного Закону, бюджетна система нашої держави будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами та територіальними громадами [5].

У даний час на бюджетну безпеку держави суттєво впливає активність міжнародних організацій, які кредитують економіку нашої держави. У першу чергу це стосується діяльності Міжнародного Валютного Фонду, пропозиції якого досить часто враховуються при підготовці законів України про державний бюджет на відповідний рік. Зокрема, у проекті державного бюджету на майбутній рік практично не приділяється увага збільшенню соціальних стандартів.

Кажучи про бюджетну безпеку як ключову складову фінансової та економічної безпеки нашої держави, не можна не відмітити позитивний вплив на зростання бюджетних доходів запровадження прогресивної системи оподаткування доходів фізичних осіб. Для збільшення надходжень до Державного бюджету окрім вже вищезгаданих заходів вважаємо за необхідне

диференціювати ставки оподаткування та об’єкти оподаткування, ліквідувати частину пільг, збільшити окремі ставки, на товари не першої необхідності, тому числі алкогольні напої, тютюнові та ювелірні вироби.

Проблема бюджетної розбалансованості в умовах демократичної моделі бюджетного процесу в Україні не може бути вирішена виключно за рахунок економічних механізмів, адже в своїй основі має й політичну складову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дем’янишин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 496 с.

2. Постоленко Ю.П. Бюджетна безпека як ключова складова фінансової та економічної безпеки. *Вісник соціально-економічних досліджень.* 2011. Випуск 3 (43). С. 121-126.

3. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13.

4. Бюджетний кодекс України : Закон України: від 08.07.2010 № 2456-VI // Верховної Ради України. 2010. № 50. № 50–51. Ст. 1778.

5. Бригінець О.О. Правове регулювання фінансової безпеки України: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 362 с.

Бондарева Анна Валеріївна
Студентка ПБ 16-2 групи
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна
кандидат юридичних наук, доцент
Університету державної фіскальної служби України

ВАЛЮТНИЙ НАГЛЯД ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Процес реформування валютного сектору сприяв лібералізації валютних операцій та руху капіталу. Зміна валютного законодавства фактично стала перебудовою системи та сприяла переходу від системи тотального валютного контролю за кожною операцією до валютного нагляду, що дало поштовх до формування ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки держави, зокрема, її валютної складової. Тобто завдяки таким діям було вирішено ряд проблем валютного законодавства та послаблено навантаження на суб'єктів валютного сектору.

Дослідженням даного питання займалась низка учених: В. Базилевич, О. Барановський, В. Бусел, О. Василик, Л. Воронова, В. Гаращук, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, Т. Ковальчук, С. Корабліна, О. Лісовол, І. Лютий, С. Науменкова, О. Петрика, О. Рожко, Н. Хімічева, Є. Царьова та ін., які заклали міцне підґрунтя для подальшого опрацювання даної теми.

На сьогодні система валютного нагляду здійснюється на основі положень Закону України «Про валюту та валютні операції» та Постанов Правління Національного банку України. Реалізація зазначеної системи заходів покладається на органи та агентів валютного нагляду [1].

До органів валютного нагляду слід віднести Національний банк України (далі - НБУ), Державну податкову службу України та Державну

митну службу України. У свою чергу, до уповноважених установ, що підзвітні НБУ, тобто агентів валютного нагляду належать банки, філії іноземних банків, небанківські фінансові установи, оператори поштового зв'язку, які отримали відповідну ліцензію. Вище зазначені суб’єкти валютного нагляду в межах своєї компетенції здійснюють нагляд за дотриманням фізичними та юридичними особами (резидентами та нерезидентами) валютного законодавства.

При цьому валютний нагляд організовує Національний банк щодо уповноважених установ та їх структурних підрозділів шляхом проведення виїзних та невиїзних перевірок, а також застосування до них заходів впливу в разі виявлення порушень валютного законодавства. Серед видів заходів впливу, які застосовуються до установ, варто виділити такі: письмове застереження (п. 19 Постанови №13); рішення про обмеження, зупинення чи припинення здійснення установою окремих видів валютних операцій, зупинення ліцензії (п. 24 Постанови №13); штраф за кожен вид порушення вимог валютного законодавства (п. 42 Постанови №13) [2].

Варто зазначити, що в Україні внаслідок реформуванням валютного законодавства офіційно більше не існує законодавчо визначеного терміну «валютний контроль». Натомість існує поняття «валютного нагляду», яке визначено п. 3. ч. 1 ст. 1 Закону України «Про валюту та валютні операції», під яким слід розуміти систему заходів, спрямованих на забезпечення дотримання суб'єктами валютних операцій та уповноваженими установами валютного законодавства [1].

Проте, зміст терміну «нагляд» в окремих тлумачних словниках, розкривається через термін «контроль». Те, що терміни «контроль» та «нагляд» є дуже близькими один до одного, підтверджує В. Бусел, на думку якого, у звичайному розумінні значення цих слів однакове: спостереження (тимчасове чи постійне) з метою нагляду, перевірки за ким-небудь (або чим-небудь) за дотриманням певних правил [3, с. 992].

На думку В. Гаращука, поняття «контроль» і «нагляд» поєднує спільна мета - забезпечення законності та дисципліни. Під валютним контролем слід розуміти дозвільну система, за якою банки здійснюють контроль за будь-якими валютними операціями (без обмеження суми такої валютної операції). Головною відмінністю контролю від нагляду є те, що «контролюючий орган», на відміну від наглядового, має право втручатися в оперативну діяльність підконтрольного об'єкта (іноді аж до підміни собою його керівного органу), а також те, що контролюючі органи мають право притягувати винних до юридичної відповідальності [4, с. 60]. Однак, слід враховувати, що у виключних випадках під час валютного нагляду втручання у відповідні валютні операції та діяльність суб'єктів таких операцій все ж можливе для запобігання агентами валютного нагляду проведенню валютних операцій, що не відповідають вимогам валютного законодавства.

Серед головних переваг запровадження валютного нагляду на противагу контролю можна виокремити наступні:

- по-перше, зміна підходу валютного контролю НБУ з «дозвільного» на наглядовий;

- по-друге, збільшення граничних строків розрахунків за експортно-імпортними операціями, який почав становити 365 днів (раніше 180, 90 і 120 днів);

- по-третє, нормативне закріплення поняття незначної суми операцій, яка є меншою еквіваленту 150 тисяч гривень, якщо при цьому враховані законодавчо визначені приписи, до яких валютний нагляд не застосовується;

- по-четверте, скасування вимоги щодо реєстрації кредитів/позик в іноземній валюті, укладених з нерезидентами;

- по-п'яте, розширення підстави для зупинення нарахування пені: виникнення форс-мажорних обставин, прийняття позовної заяви до провадження міжнародним комерційним арбітражем або прийняття уповноваженим органом відповідної країни документа про стягнення

заборгованості на користь резидента в позасудовому (досудовому) примусовому порядку;

- по-шосте, скасування індивідуальної ліцензії Національного банку. Згідно з раніше чинним законодавством, існувала заборона населенню мати валютні рахунки в закордонних банках без індивідуальної валютної ліцензії Національного банку. Протягом останніх років Національний банк лібералізував вимоги щодо отримання індивідуальних ліцензій фізичними особами, які не є суб'єктами підприємницької діяльності [5].

Отже, підсумовуючи вищесказане, процес запровадження валютного нагляду став дієвим поштовхом до ефективного формування механізму забезпечення фінансової безпеки держави, зокрема, її валютної складової. Нова система валютного законодавства направлена на підтримання та вдосконалення валютного нагляду, лібералізації валютних операцій та руху капіталу шляхом послаблення навантаження на суб’єктів валютного сектору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про валюту та валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 30.10.2019)

2. Про затвердження Положення про валютний нагляд: Постанова Правління Національного Банку України від 03.01.2019 № 13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19 (дата звернення: 30.10.2019)

3. Бусел. В. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.

4. Гаращук В. М. Контроль та нагляд у державному управлінні. Х. : Фоліо, 2002. 172 с.

5. Духовна О. Валютний контроль по-новому: що змінилося?: *Юридична Газета.* 2019. №11 (665). URL: http://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/valyutniy-kontrol-ponovomu-shcho-zminilosya.html (дата звернення 31.11.2019)

Кравченко Аліна Олегівна,
Бражніченко Інна Олександрівна
студентки групи ПБП-16-4
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Фоменко Ю.О.,
старший викладач кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Питання фінансової безпеки є одним з найактуальніших, оскільки важливе значення для держави має наявність міцного захисту економічних інтересів та економічної безпеки, реалізація яких покладається на митні органи України. Головною метою фінансової безпеки є забезпечення захисту економічних інтересів країни. Метою є захищеність життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, держави та регіонів від внутрішніх та зовнішніх загроз, джерелом яких є зовнішньоекономічні зв'язки. Через постійні зміни у податковому та митному законодавстві, нестабільність фінансової ситуації в державі, тіньову економіку фінансова безпека, як складова економічної безпеки країни, залишається під загрозою.

Митна система посідає важливе місце у процесі забезпечення фінансової безпеки держави, адже від збалансованого і злагодженого функціонування всіх її елементів значною мірою залежить стан державних фінансів, макроекономічна рівновага та подальше зростання національної економіки. Водночас митна система є важливим й ефективним фіскальним інструментом впливу на економічні процеси всередині держави та гарантом захисту національних економічних інтересів. Захищаючи внутрішніх товаровиробників, збалансовуючи обсяги імпорту та експорту з розмірами внутрішнього виробництва і споживання, попереджуючи ввезення контрабандних товарів, митна система сприяє забезпеченню фінансової безпеки України.

Проблеми функціонування митної системи та забезпечення фінансової безпеки завжди перебували у центрі уваги науковців, практиків, органів державного управління. Теоретико-правові питання знайшли відображення в дослідженнях: Бережнюка І. Г., Вишневського В. П., Волощенко Л. Ю., Гребельника О. П., Додіна Є. В., Єгорова О. Б., Іващук І. О., Каленського М. М., Крисоватого А. І., Науменка В. П., Пашка П. В., Пісного П. Я.

На сучасному етапі фінансова безпека України має ряд проблем, обумовлених певними факторами. Головні причини виникнення проблем фінансової безпеки України зазначені у Законі України «Про основи національної безпеки України»: недосконалість бюджетної політики та нецільове використання коштів бюджету; переважно фіскальний характер системи оподаткування; значні обсяги державного та гарантованого державного боргу, проблеми з його обслуговуванням; різкі зміни рівня цін та курсу національної валюти; недостатні обсяги золотовалютних резервів; невисокий рівень капіталізації банківської системи, невеликі обсяги довгострокового банківського кредитування та значний рівень процентних ставок за кредитами; криміналізація та масштабний відплив капіталу у «тінь» і за кордон; фінансова залежність національної економіки від зовнішніх джерел; нецільове використання коштів державного бюджету [1]

Аналізуючи фінансову безпеку в митній ссфері, варто зазначити, з одного боку, вона є складовою фінансової безпеки держави, і в тому числі податкової, а з іншого – зовнішньоекономічної. Розглядаючи фінансову безпеку як першу складову та її вплив на забезпечення митної безпеки, підкреслимо, що під час стягнення митних платежів і перевірки під час митного оформлення супровідних документів фінансового характеру реалізуються фінансові відносини в митній сфері в контексті реалізації державою фіскальної функції шляхом наповнення державного бюджету.

Ми приєднуємося до думки, що наступна складова, що впливає на забезпечення митної безпеки, тісно пов’язана із фінансовою безпекою,– це митне оподаткування. Митне оподаткування – це частина загальнодержавної

системи оподаткування, невід'ємна складова зовнішньоторговельної, фіскальної та регуляторної політики будь-якої країни світу [2, с. 144]. Через його механізм забезпечується надходження митних платежів до дохідної частини державного бюджету, це прямо впливає на стан бюджетної, грошово-кредитної та валютної систем держави. Зовнішньоекономічна безпека прямо пов'язана з митним оподаткуванням.

Необхідно сказати, що однією з найважливіших проблем, яку необхідно розв'язати у митно-тарифному регулюванні в найближчій перспективі, – це впровадження міжнародних норм і правил, що надасть змогу перейти до застосування єдиних стандартів у галузі митної справи і вирішити питання, пов'язані з приєднанням до міжнародних конвенцій із гармонізації й спрощення митних процедур, та питання процедури спільного транзиту, а також допоможе здійснити поетапне наближення митного законодавства і митних процедур, які застосовуються в Україні, до країн Євросоюзу.

Взагалі, стаття 6 Митного кодексу України визначає митну безпеку як стан захищеності митних інтересів України. Відповідно, митні інтереси України – це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи [3].

Необхідно зазначити, що М.О. Губа [4, с. 80 – 81] митну безпеки держави визначає, як стан захищеності митних інтересів України, який забезпечується завдяки ефективній реалізації державної податкової політики та політики в галузі державної митної справи, характеризується надійним функціонуванням митної системи, безпечністю митного простору країни, відкритістю національної економіки та прийнятним рівнем експортно-імпортної залежності держави і ґрунтується на врахуванні фіскально-регуляторних пріоритетів країни та інтересів платників митних платежів» .

У свою чергу О.Ю. Полонський [2, с. 26] визначає митну безпеку я прямо або опосередковано впливає майже на кожну складову фінансової безпеки держави. Митна безпека охоплює не лише стан захищеності

економічних інтересів держави, а і стан захищеності митних інтересів у цілому, складовим елементом яких є фінансова безпека держави. безпосереднім об'єктом митної безпеки є митні інтереси держави.

Таким чином, фінансова безпека являє собою стан фінансової, митної, податкової, системи, яка характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних явиш, здатністю відвернути зовнішню фінансову загрозу та забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічного зростання. Також можна стверджувати, що митна безпека держави є основною у системі складових забезпечення фінансової безпеки. Адже митна безпека забезпечує захищеність економічних інтересів держави в митній системі, що надає можливість у різних зовнішніх і внутрішніх умовах незалежно від будь-яких загроз забезпечити: переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів; здійснення митного регулювання, пов'язаного із встановленням та справлянням податків і зборів; застосуванням процедур митного контролю та митного оформлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

2. Полонський О. Ю. До історії митного оподаткування в Україні / О. Ю. Полонський // Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 26.

3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17

4. Губа М. О. Фактори підвищення ефективності здійснення державної митної справи в Україні / М. О. Губа // Тези доповідей науково-практичної заочної конференції [«Дослідження теоретичних аспектів та розробка системи оцінювання ефективності митних процедур»], (м. Хмельницький, 25 вересня 2014 р). – С. 80 – 81.

Браславець Ірина Вікторівна
здобувач першого (бакаларського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В умовах розвинутих ринкових відносин податкова система є важливим елементом регулювання економічних і соціальних процесів у державі. У різних країнах світу податкові системи відрізняються за своєю структурою, набором податків, зборів та обов'язкових платежів, методами їх справляння. Питання співставлення податкової системи України та Європейського Союзу висвітлили у своїх роботах, такі науковці, як: П.В. Мельник , О.М. Міночкіна, М.І. Петік , А.М. Соколовська ,Т.Л. Томнюк , Є.С. Хорошаєв та ін.

Структура і організація податкової системи країни характеризують рівень її державного і економічного розвитку, що особливо актуально для сьогоднішньої України, яка обрала європейський шлях розвитку з демократичними цінностями на засадах дотримання законодавчих норм і порядків. Податкова система України на сьогодні не є ефективною, оскільки має ряд недоліків, головні серед яких: надмірний податковий тиск на малий та середній бізнес, а також надзвичайно високі ставки за окремими видами податків. Саме тому доцільним є дослідження досвіду зарубіжних країн європейського регіону, які успішно впровадили податкові реформи, а також оцінка можливості проведення аналогічних реформ в Україні, визначення доцільності їх впровадження в умовах сучасної економічної ситуації взагалі.

Податкова система є основою функціонування будь-якої сучасної держави. Вона являє собою сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів, внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку.

У більш широкому розумінні податкова система є регламентованою нормами фінансового права, закріпленими в законах та інших нормативно-правових актах з питань оподаткування, сукупність податкових відносин, які опосередковуються фінансовими органами, що забезпечують адміністрування податків і проявляються в конкретних формах оподаткування [1, с. 55].

Внаслідок економічної експансії ЄС Україна отримала безпосередній доступ до єдиного, розширеного, гармонізованого ринку ЄС з 450 мільйонами споживачів [2]. Зважажючи на це, можна стверджувати, що Україна більшою мірою, ніж інші країни, зможе отримати свої дивіденди від доступу до єдиного ринку ЄС з високим рівнем відкритості, єдиним переліком торговельних правил і адміністративних процедур, єдиним митним тарифом та зі спрощеним рухом товарів, послуг, громадян і капіталу без усіляких бар'єрів.

Саме тому податкова система України має бути гармонізованою із закордонними податковими системами. Гармонізація податкових систем країн Європейського Союзу (ЄС) є одним з ключових елементів загального процесу фіскальної конвергенції, який виник з проблем податкової конкуренції.

Такий процес передбачає певні завдання, а саме: аналіз та оцінку реалізації ст. 51 «Угоди про партнерство та співробітництво між Європейським Співтовариством та Україною», відповідно до якої Україна має впровадити заходи щодо поступового приведення національної законодавчої бази, у тому числі податкової, у відповідність до стандартів та норм законодавства Європейського Союзу; удосконалення та створення таких систем оподаткування, які відповідають рівню міжнародних стандартів

та стандартів ЄС; здійснення податкової реформи, включаючи прийняття та імплементацію законодавства з питань ПДВ та акцизного збору; забезпечення відповідності вільних економічних зон тощо [3].

Реальне впровадження запропонованої стратегії розвитку податкової системи України дозволить максимально адаптувати вітчизняну податкову систему до європейських норм оподаткування. Таким чином, доцільно розглянути податкову політику Європейського Союзу. Вона являє собою систему заходів, які проводять органи та інститути ЄС .

Метою політики Європейського союзу є гармонізація податкового законодавства, усунення податкових бар`єрів, неприпустимість недобросовісної конкуренції, узгодження дій у боротьбі з податковими правопорушеннями.

Зусилля ЄС щодо гармонізації переважно зосереджені на законодавстві про податки, що стягуються з товарів і послуг.

До однієї з найбільш вдалих та показових податкових реформ у гармонізації ЄС належить впровадження нової системи оподаткування малого бізнесу в Німеччині. У 2014 р. уряд ФРН на чолі з Ангелою Меркель ухвалив законопроект, згідно з яким представники малого бізнесу можуть отримати податкові канікули на термін до 3 років за умови прибутковості в останні 3 фінансових роки. Крім того, малий бізнес в Німеччині тепер має пріоритетне право на обслуговування державних закупівель у відношенні до великих корпорацій [4].

Такі дії німецького уряду пояснюються бажанням якомога більше сприяти розвитку саме малого підприємництва, оскільки така форма ведення господарської діяльності більш адаптивна до кризових циклів та інших загроз. Такі заходи сприяли зростанню кількості малих підприємств Німеччини в загальній частці з 2014 по 2018 рр. – з 62 до 74%. У той же час частка прибутку малих підприємств зросла з 23 до 37%. Україна у 2017 р. посіла 80 місце зі 190 досліджуваних країн [5].

Таким чином, гармонізація оподаткування в країнах ЄС — це процес, який має конкретні напрями розвитку, свою динаміку. Країни Європейського Союзу орієнтуються на оптимізацію системи оподаткування, а саме впровадження нових податкових технологій, які базуються на самооподаткуванні, підтримці високого рівня соціальних стандартів. Реформування податкової системи України повинно включати в себе створення дієвої законодавчої бази, що відповідає вимогам ЄС, контроль за дотриманням такого законодавства, а також розробку стратегій впровадження податкових стимулів для бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баранова В. Г. Податкова система: навч. посіб. Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.

2. Офіційний сайт Фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sfs.gov.ua/ . Сторінки не розподілені.

3. Унікальна інтерактивна платформа податкових знань Taxlink [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://taxlink.ua/ua/news/paying-taxes2017-orintir-dlja-realnih-reform-chi-fasadnih-zmin-z-nulovim-efektom.htm. Сторінки не розподілені.

4. European Commission «Taxation trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway» Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. – 308 pp. [Electronic resource]. – Available at: http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5786841/KS-DU-14-001-EN.PDF/7bec4a16-f111-4386-a4b4-8f1087be1063?version=1.0. Сторінки не розподілені.

5. Унікальна інтерактивна платформа податкових знань Taxlink [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://taxlink.ua/ua/news/paying-taxes2017-orintir-dlja-realnih-reform-chi-fasadnih-zmin-z-nulovim-efektom.htm. Сторінки не розподілені.

Бригінець Олександр Олексійович
доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кафедри цивільного, господарського,
адміністративного права та правоохоронної діяльності
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

РОЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Питання фінансової безпеки держави в умовах фінансових криз розглядалося вченими досить давно, але з часом кризи відбуваються все частіше, а рецепт їх попередження чи боротьби з їхніми наслідками так і не знайдений. Минула світова фінансова криза у черговий раз продемонструвала, що не можна залишати без належного правового забезпечення багато процесів у фінансовій системі кожної держави. Очевидна вразливість національних фінансових систем перед явищем подібних глобальних катаклізмів знову піднімає проблему мінімізації їх негативних наслідків для кожної держави. Нестійкість світової фінансової системи є величезною загрозою для кожної держави, яка надає нового змісту та актуальності забезпеченню фінансової безпеки держави.

Фінансова криза є серйозною соціально-економічна проблема сучасності. Незважаючи на масштаби наукових розробок, досі погляди науковців на багато принципових питань фінансових криз, зокрема тих, що стосуються самого визначення цього явища, його природи, причин і механізмів прояву, відрізняються. На думку вчених, в історії розвинених держав мали місце 39 міжнародних фінансових криз. Кожна з них носила все більш охоплюючий характер та спричиняла масштабніші руйнівні наслідки.

Починаючи з 30-х років минулого століття фінансові кризи виникають усе частіше і стають руйнівнішими. За фінансово-кредитним словником, криза – це «…глибокий розлад, період загострення протиріч в процесі розвитку будь-якої сфери людської діяльності» [1]. Одні науковці у своїх

наукових працях пишуть проте, що криза – об'єктивний процес, що призводить до оптимізації системи або до її знищення у разі неспроможності адаптуватися до нових умов та розвиватися, адже це ставлення ґрунтується на діалектичній єдності основних тенденцій в існуванні системи – сталого функціонування та розвитку, що поступово змінюють одна одну [2, с. 165-170].

Інші науковці розглядають таке поняття, як «фінансова криза» та стверджують, що це явище передбачає виникнення якісних змін в економічній системі, які спричиняють порушення пропорцій у розвитку, його призупинення, видозміни чи руйнування фінансової системи країни або світових ринків у цілому [3, с. 69-75].

Одним із ефективних шляхів вирішення фінансової кризи у державі являється залучення нових інвестицій, що може здійснюватися кількома способами:

1. Збільшити розмір внутрішнього ринку, що зробить його більш привабливим для прямих інвестицій. Україна послідовно намагається створити єдиний ринок зі своїми сусідами. Вже підписано Угоду про асоціацію з ЄС. Поступово створюється ринок, де проникнення товарів і послуг не зустрічало б жодних перешкод, не стикалося б з невизначеністю умов. При цьому враховуємо інтереси партнерів, йдемо на певні компроміси, навіть поступки. Але скоро ці поступки окупляться сторицею. Великий ринок ЄС є стимулом для підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції.

2. Діловий клімат у державі, її привабливість для довгострокового переміщення капіталів усе ще є незадовільними. Доволі часто програємо в «конкуренції юрисдикцій» – працюючий в Україні бізнес нерідко реєструє власність та угоди за кордоном. І майже завжди справа не у податковому режимі і не у відсутності законодавства, що відповідає сучасним вимогам (його треба, звичайно, удосконалювати, воно ще недостатньо гнучке і не надає всього набору інструментів для бізнесу). На наш погляд, головна

проблема – недостатня прозорість та підконтрольність суспільству державного апарату, у першу чергу, контролюючих органів та судової системи [4]. Крім того, у державі поширені корупційні діяння [5]. За цих умов найбільш ефективною поведінкою для підприємця є недотримання норм чинних нормативно-правових актів, а нівелювання впливу цих нормативно-правових актів на власний бізнес за допомогою різного роду покровителів. Негативним наслідком даної ситуації, крім корупційних діянь, буде і те, що представники нечесного бізнесу у власній діяльності будуть використовувати покровителів для боротьби та витіснення з ринку конкурентів. І масштаб залучення можливостей державного апарату включає в себе чиновників фіскальної служби, судової системи, правоохоронців та інших. Усі ці заходи проводяться замість того, щоб підвищувати економічну ефективність своїх підприємств та розбудовувати ринкову економіку в нашій державі [6].

Основним завданням держави у цій сфері є зменшення непотрібних перепон для розвитку підприємницької діяльності на території України. Дійсно, розвиток підприємництва в Україні буде підвищувати рівень вітчизняної фінансової безпеки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Финансово-кредитный словарь. URL: http://www.rubricon.com/ifc_1.asp.
2. Дацюк І. В. Сутнісна характеристика кризи підприємств. *Технологія і техніка друкарства.* 2010. № 2 (28). С. 165-170.
3. Чухно А. А. Сучасні фінансово-економічні кризи: природа, шляхи і методи подолання. *Економіка України.* 2010. № 1. С. 69-75.
4. The Business Environment in Ukraine: New Country, Old Problems, More Hope URL: http://ethics.harvard.edu/blog/business-environment-ukraine-new-country-old-problems-more-hope.
5. Ukraine Corruption Index 1998–2016. URL: http://www.tradingeconomics.com/ukraine/corruption-index.

6. Бригінець О.О. Правове регулювання фінансової безпеки України: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 362 с.

Верницький Юрій Сергійович
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна
кандидат юридичних наук, доцент, с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, стало поштовхом для розвитку економічних відносин, а також дещо звузило можливість забезпечувати захист національних економічних інтересів на зовнішньому ринку. Заходи нетарифного регулювання є одним із видів захисту фінансової безпеки країни. Вони захищають вітчизняного товаровиробника, а отже призводять до розвитку національної економіки. Задля збільшення експорту продукції в країни ЄС, Україні потрібно привести нормативно-правове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності у відповідність до європейського законодавства. Цей напрям потребує додаткових дослідження проблем нетарифного регулювання та нормативного-правового забезпечення.

Вагомим внеском у комплексне дослідження напрямів удосконалення тарифного та нетарифного регулювання в Україні стали напрацювання вітчизняних науковців: О.П. Борисенко, С.Ф. Гуцу, О.В. Дьяченко, В.В. Ідрісової, А.В. Мазур, Т.М. Мельник, Ю.В. Оніщик, Т.В. Проценко,

Д.В. Приймаченко, К.С. Пугачевської, О.В. Сторожук, В.А. Устименко та інші. Однак, питання застосування заходів нетарифного регулювання в контексті Угоди про асоціацію, потребує додаткових досліджень.

Метою нашого дослідження є оцінка можливостей використання нетарифних заходів, а також обґрунтування потреби гармонізації законодавства у цій сфері відповідно до європейських норм з метою підвищення конкурентоспроможності української продукції.

Сьогодні на Україною підписано 16 угод про вільну торгівлю з 45 державами світу, найвагомішою, з яких є Угода про Зону вільної торгівлі з ЄС. Сукупна частка європейського ринку в обсязі українського експорту товарів та послуг із 2015 по 2017 р. зросла з 32,8% до 38,3%, а загальний товарообіг збільшився в 1,3 рази [1, ст.12]. Модернізація національної нетарифної політики відбувається з урахуванням положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а саме розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею», до якого входять такі глави: «Національний режим та доступ товарів на ринки», «Засоби захисту торгівлі», «Технічні бар'єри в торгівлі», «Митні питання та сприяння торгівлі» та інші [4], що сприятиме не тільки збільшенню обсягів експорту та імпорту між сторонами. Основою реформування системи регулювання зовнішньої торгівлі в Україні є гармонізація національного законодавства відповідно до директив ЄС. Зі створенням ЗВТ України з ЄС лібералізація тарифних і нетарифних методів регулювання зовнішньої торгівлі відбувається асиметрично: поступове скасування імпортних мит для більшості продукції протягом трьох-семи років в Україні супроводжується негайною тарифною лібералізацією в ЄС. Загалом Україна та ЄС планують скасувати імпортні мита на 97% та на 96,3% тарифні лінії [4].

Чинне національне законодавство визначає нетарифне регулювання як комплекс заходів обмежено-заборонного порядку, що перешкоджають проникненню іноземних товарів на внутрішній ринок країни. Нормативно-правовими адміністративними заходами нетарифного регулювання є

ліцензування і квотування зовнішньоекономічних операцій. Законодавством також визначено сутність цих понять, а саме під ліцензуванням розуміється комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів [2].

Відповідно до ст. 14 Податкового кодексу України, заходи нетарифного регулювання це: 1) ліцензування і квотування зовнішньоекономічних операцій; 2) застосування спеціальних заходів щодо імпорту товарів в Україну; 3) процедура реєстрації зовнішньоекономічних контрактів; 4) процедура видачі ліцензій на право імпорту, експорту - спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів; 5) дозвільна система служби експортного контролю; 6) сертифікація товарів, що ввозяться в Україну; 7) дозвільна система органів державної влади, що здійснюють санітарно-епідеміологічний, ветеринарний, фітосанітарний, екологічний та інші види контролю; 8) реєстрація лікарських засобів, виробів медичного призначення, імунобіологічних препаратів, харчових добавок; 9) застосування державного пробірного контролю [3].

Система нетарифного регулювання ЄС націлена на прагнення країн-членів зміцнити позиції своїх компаній на світових ринках та забезпечити їх конкурентоспроможність, гарантувати економічну та продовольчу безпеку, а також захистити певні сфери та галузі національних економік від конкуренції з боку виробників третіх країн, поступово адаптуючи національних виробників до глобальної конкуренції. На сучасному етапі активно використовуються такі нетарифні інструменти: заборона окремих видів експорту або імпорту, ліцензування, квотування, патентування, сертифікація, стандартизація, застосування нормативів та лімітів, встановлення індикативних цін, екологічний, фітосанітарний, ветеринарний, валютний та інші види контролю. До того ж на практиці на них часто впливають різні політичні фактори. Зазвичай нетарифний захист конкретних видів товарів орієнтований на підтримку конкурентоспроможності національних

товаровиробників. Це стосується, насамперед, тих товарів, які потребують захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом збільшення обмежень у торгівлі. Підтвердженням цього є те, що найбільшим захистом нетарифними обмеженнями у ЄС користуються готові вироби, зокрема одяг і текстиль (87,21%), а також залізо і сталь (51,94%) [1, ст. 53].

Заходи нетарифного регулювання включають різні інструменти, кожен з яких працює на досягнення певної цілі. Вони можуть існувати у вигляді стандартів, технічних норм та правил, вимог щодо техніки безпеки товарів, вимог до пакування, маркування та інших технічних характеристик продукції. За оцінками Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), нетарифні заходи охоплюють від 18 до 30 % обсягів світової торгівлі та їх застосовують розвинені країни стосовно 17% імпорту, у тому числі до 50 % металопродукції, 25 % текстильних виробів та 44 % продукції сільського господарства [5, с.17].

Таким чином в результаті проведеного дослідження, можна констатувати, що нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це державна діяльність по закріпленню комплексу юридичних норм, що впливають на суспільні відносини в сфері митної справи шляхом встановлення адміністративних заборон та обмежень зовнішньоекономічної діяльності. Їх застосування та запровадження має контрольно-адміністративний вплив з боку компетентних органів. Заходи нетарифного регулювання застосовуються з метою захисту економічних інтересів та забезпечення фінансової безпеки країни. З огляду на підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, виникає необхідність гармонізації нетарифного регулювання відповідно до європейських стандартів. Отже, можна зробити висновок, що нетарифне регулювання на сучасному етапі виконує комплекс завдань, які спрямовані на захист внутрішнього ринку та національних інтересів держави від зовнішніх економічних та політичних загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля товарами та послугами у 2017 р. *Статистичний збірник*. К., 2018. 148 с.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 04.10.2018 № 959-XI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12 (дата звернення 07.11.2019)
3. Податковий кодекс України: Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 07.11.2019)
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18 (дата звернення: 07.11.2019)
5. Мельник Т. Нетарифне регулювання у країнах ЄС. *Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту*. 2014. № 2. 15–28 с.

Вершиніна Дар'я Олександрівна

курсант взводу ПМПМ-17-2

факультету підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації працівників податкової міліції

Університету ДФС України

Науковий керівник:Шакірова Олена Вадимівна

к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права

ПРОБЛЕМАТИКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАКРІПЛЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ В КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТА

Станом на 2019 рік у світі нараховується близько тисячі видів криптовалюти, а також, слід зауважити, що їх кількість регулярно

змінюється. Найбільшої поширеності набули наступні її види, а саме: Bitcoin (біткоін), BitcoinCash, Ethereum, Litecoin.

У світі на даний момент відсутня єдина думка щодо розуміння поняття «криптовалюта» («cryptocurrency»). Воно варіюється від ототожнення з поняттям «товар», «розрахункова одиниця», «платіжний засіб» до понять «інвестиційний актив», «нематеріальний цифровий актив», «фінансовий актив». Основними особливостями криптовалюти які відрізняють їх від звичайної валюти є їх децентралізація, тобто відсутність регулятивного органу, який би здійснював регулювання криптовалюти та спосіб її емісії.

Актуальність обраної теми полягає в дослідженні сучасного стану криптовалюти в Україні та інших країнах, оцінка перспектив і ризиків її використання, та потреби в закріпленні її правового статусу.

Дослідженням правового регулювання криптовалют в Україні займалися такі вчені як: С. Волосович, О. Загнітка, Т. Ковальчук, Сміт Б., В. Андрущенко, О. Мороз та багато інших.

За невпинного науково-технічного прогресу, зокрема значного розвитку IT-технологій у світі все частіше здійснюються розрахунки за допомогою електронних грошей. Існує думка, що в майбутньому люди повністю відмовляться від використання паперових грошей на користь електронних. А поширення глобалізації призведе до створення єдиної світової валюти, яка за словами вчених може бути аналогічною криптовалюті[1].

Криптовалюта – цифровий продукт, отриманий у результаті використання створених окремими особами електронних платіжних систем, які підпорядковані певним протоколам передачі даних у поєднанні з використанням криптографічних методів шифрування. Головне, що відрізняє криптовалюту від інших електронних грошових коштів (електронних грошей або безготівкових розрахунків), - приватний характер емісії, а також технологічні особливості їх виготовлення і випуску в обіг [2].

До речі, інформація про всі транзакції, що здійснюються в межах цих платіжних систем, перебуває у відкритому доступі

Не зважаючи на наявність у світі численних практик використання криптовалюти як міри вартості, засобу обміну і накопичення, її складна природа та правова невизначеність не дозволяє ототожнити її з будь-яким із суміжних понять. Тобто біткоінта інші криптовалюти в даний час перебувають поза сферою правового регулювання.

Біткоін – здебільшого ідеологічна частина, ніж фінансово-фізична, це ідеологія вільного ринку, вільного капіталу, людських ресурсів; це одночасно розрахункова одиниця, і одночасно платіжна система, вона децентралізована.

Назвавши біткоін товаром, одразу постане питання, а що робити з ПДВ, власністю, акцією, грошовою валютою, активом, такі визначення будуть тягнути за собою наслідки.

Відношення до криптовалютиу різних країнах суттєво різниться. Сінгапур, Іспанія, Німеччина, Австралія, Нідерланди, Нова Зеландія у будь-який спосіб стимулюють їх обіг. Федеральне управління фінансового контролю у Німеччині не вважає біткоін електронними або фінансовими грошима. Замість того посилається на категорії «приватні гроші» і «фінансовий інструмент». Діяльність з криптовалютою потребує на отримання спеціального дозволу. Встановлено підвищені вимоги: наявність бізнес-плану, професійно-кваліфікованого штату співробітників, стабільність звітності, а також вимогами до статутного капіталу. Іспанія ще у 2014 р. визнала біткоін офіційною платіжною системою. На Кіпрі нею можливо оплатити навчання в університеті. У Канаді дозволено отримувати цифрову заробітну плату, а криптовалюта отримана в результаті майнінгу, обкладається податком на доход. З квітня 2017 року біткоін офіційно визнаний платіжним засобом на території Японії[3].

Китай, Росія, Індонезія встановлюють для криптовалют суттєві обмеження, проте в Індонезії використання криптовалют дозволено в продуктових крамницях. Пряма заборона її обігу на сьогодні встановлена

лише в Болівії, Еквадорі, Тайланді та В'єтнамі. Абсолютна більшість урядів обрали позицію нейтралітету, уникаючи конкретних рішень [4].

Що до України, то керівник Департаменту кіберполіції Національної поліції України 29 січня 2018 року відмітив, що незважаючи на те, що по своїй сутності існування й обіг криптовалюти базується на основах фінансової піраміди, кіберполіція підтримує ідею легалізації криптовалюти в Україні, а також процесу її майнінгу.

Однак, у випадку неспроможності найближчим часом врегулювати статус криптовалюти в Україні, держава, як наслідок, повинна офіційно заборонити її обіг. Щоб кожен володів інформацією, що купуючи чи продаючи криптовалюту на території України, він ризикує втратити свої фінансові вкладення безповоротно, не маючи права на захист і відшкодування збитків. Доповнивши, що для легалізації та врегулювання криптовалютних технологій в Україні кіберполіція готова до співпраці з усіма зацікавленими відомствами та організаціями.

У Верховній Раді України зареєстровано три законопроекти що мають регламентувати вищевказану сферу суспільного життя. Зокрема, проект закону № 7183 визначає правовий статус криптовалюти та правові засади організації та діяльності суб'єктів криптовалютних транзакцій[5].

Проект закону № 7183-1 встановлює основні правові та організаційні засади здійснення їх діяльності в України, стимулювання розвитку платіжної та цифрової інфраструктури, що забезпечують добування та обіг криптовалюти, забезпечення прав і законних інтересів осіб, що здійснюють видобування криптовалюти, та інвесторів [2].

Отже, можна прийти до висновку, що необхідно якомога швидше нормативно врегулювати механізми використання криптовалюти шляхом прийняття та імплеметації до національного законодавства відповідних нормативно-правових актів для захисту фізичних та юридичних осіб, які мають у своїй власності віртуальні активи.

Крім того, за відсутності правового регулювання оподаткування операцій із крипто валютами із урахуванням значної фактичної кількості таких операцій бюджети недоотримають доходи у вигляді податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб, військового збору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смит Б. Биткоин как глобальная замена доллару: кризис в США породитединуюмировую валюту Б. Сми/ Экономика сегодня 2017. URL.https://rueconomics. ru/264298-bitkoin-kak-globalnaya-zamena-dollaru-krizis-v-ssha-porodit-edinuyu-mirovuyu-valyutu (дата звернення: 14.11.2019);

2. Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні 7183- від 10.10. Документ не було опубліковано. URL. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710 (дата звернення: 14.11.2019);

3. «Bitkoin – valjuta majbutn'ogo», [Online], available. URL. https://media.slovoidilo.ua/media/infographics/4/33161/33161-1_ru_origin.png;

4. «Bitkoin ta inshi kryptovaljuty: ryzyky ta perspektyvy vykorystannja v Ukrai'ni», [Online], available URL. http://www.niss.gov.ua (дата звернення: 14.11.2019);

5. Про обіг криптовалюти в Україні № 7183 від 06.10.2017. Документ не було опубліковано. URL. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/ webproc4_1?pf3511=62684 (дата звернення: 14.11.2019);

Виноградова Дарія Сергіївна
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Навчально-науковий інститут права
Університету державної фіскальної служби україни
Науковий керівник:
Мацелик Тетяна Олександрівна,
д.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Питання формування та забезпечення належного рівня фінансової безпеки є пріоритетним у кожної розвиненої країни світу. Це, безпосередньо, пов`язано з тим, що формування основ економічної могутності держави, забезпечення обороноздатності, створення ефективної системи соціального захисту населення та вирішення інших нагальних соціально-економічних питань, — неможливо без надійної фінансової безпеки.

Стан фінансової безпеки є одним із ключових чинників незалежності України за сучасних умов господарювання. Без належного забезпечення фінансової безпеки держави неможливо вирішити економічні проблеми, які є в державі. Це завдання стає найбільш пріоритетним в умовах фінансової кризи, нестабільної та несприятливої ситуації, у якій знаходиться Україна в теперішній час. Таким чином, виникає необхідність у розробці екфективного механізму забезпечення фінансової безпеки держави. Практичне виконання цього завдання неможливе без осмислення економічної сутності механізму забезпечення цінансової безпеки, дослідження й розробки методів оцінки та перегляду теоретичних підходів до забезпечення стабільності та стійкості фінансової системи держави.

Питання теоретичного осмислення основ фінансової безпеки досліджувалося цілою низкою науковців. Серед них варто виділити таких як:

І. Бінько, О. Баранівський, С. Гордієнко, Н. Кравчук, Г. Калач, М. Єрмошенко, В. Шлемко. Але не зважаючи на це, враховуючи швидкість глобалізаційних процесів, питання теоретичного дослідження фінансової безпеки і досі залишається актуальним.

Перш за все, варто зрозуміти, що собою являє фінансова безпека.

Враховуючи той факт, що поняття «фінансової безпеки» досить широке, існує декілька підходів до його визначення.

Вітчизняні науковці В. Шлемко та І. Бінько під фінансовою безпекою розуміють такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [1, с. 44].

Особливої уваги заслуговує своєрідний підхід С. Гордієнка та Г. Калача, які вважають доцільним визначення поняття «фінансова безпека» через категорію відносин. Так Г. Калач констатує, що «фінансова безпека держави – це специфічний вид суспільно-економічних відносин, які виникають між державою та суб'єктами соціально-економічних відносин щодо забезпечення оптимального стану фінансової системи держави та захисту її національних інтересів в умовах функціонування глобальної фінансової системи» [2,с. 117].

Найбільше нам імпонує думка М. Єрмошенка, який стверджує, що фінансова безпека є ґрунтовною складовою економічної безпеки держави, на фінансах базується будь-яка економіка, фінанси – кров економічної системи держави [3, с. 68].

Наступним важливим аспектом теоретичного осмислення фінансової безпеки є виокремлення основних характерних рис фінансової безпеки.

До таких прикметних рис О. Мелих відносить:

1. захищеність національних інтересів у фінансовій сфері;
2. стабільність та ефективність фінансової системи;

3. фінансова незалежність та конкурентоспроможність;
4. здатність до розширеного відтворення;
5. сукупність заходів впливу на розвиток фінансової системи [4, с. 268].

Вважаємо, що ці характерні риси у повній мірі показують суть та головне призначення фінансової безпеки – захист фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин та забезпечити певний рівень фінансової незалежності, стабільності і стійкості фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, що складають загрозу фінансовій безпеці.

Оскільки, фінансова безпека не є статичним явищем, механізм її забезпечення весь час перебуває у русі, то варто виокремити декілька методів та інституційно-правових заходів впливу спрямованих на своєчасне виявлення, попередження та ліквідацію загроз стабільності і стійкості фінансової системи.

До таких методів варто віднести:

1. об’єктивний і всебічний моніторинг економіки і фінансової сфери з метою виявлення і прогнозування загроз інтересам об’єктів фінансової безпеки;
2. вироблення порогових значень фінансових та соціальноекономічних показників, перевищення яких може провокувати фінансову нестабільність і фінансову кризу;
3. розробка те реалізація конкретних заходів спрямованих на попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз фінансовій безпеці держави [5, с. 220].

Варто зазначити, що фінансова безпека – надзвичайно складна багаторівнева система, яку утворюють низка підсистем, кожна з яких має власну структуру. Так, фінансова безпека держави включає бюджетну, податкову, боргову безпеку, фінансову безпеку банківської системи, валютну, грошово-кредитну, інвестиційну, фінансову безпеку страхового й фондового ринків.

Важливим етапом у виокремленні теоретичних основ фінансової безпеки є дослідження факторів ризикв фінансові безпеки.

На сьогодні не існує єдиної точки зору серед науковців-економістів щодо класифікації загроз фінансовій безпеці держави. Проте найбільш поширеною у вітчизняній та зарубіжній практиці є їх класифікація за джерелом виникнення (на зовнішні та внутрішні).

Так серед внутрішніх факторів, що становлять найбільшу загрозу фінансовій безпеці держави, Баранівський О.І виділяє перманентний бюджетний дефіцит, низьку ефективність бюджетної та податкової політик, високі темпи інфляції, надмірний рівень внутрішньої заборгованості, курсову нестабільність, низький рівень розвитку фінансового ринку, інвестиційної та інноваційної активності [6, с. 27]

На думку Баранівського О.І. головний зовнішній виклик фінансової безпеки пов'язаний з тим, що об'єктивний процес інтеграції країни у світове співтовариство може супроводжуватися неконтрольованим зростанням зовнішньої заборгованості, обмеженням присутності держави на зарубіжних фінансових ринках, вивезенням за кордон валютних запасів, гальмуванням розвитку власної фінансової інфраструктури, послабленням фінансової самостійності у вирішенні найболючіших питань соціально-економічного розвитку країни [6, с. 27].

Таким чином, ми прийшли до висновку, що під фінансовою безпекою держави слід розуміти надійно захищену фінансову систему країни від внутрішніх та зовнішніх загроз, що перешкоджають ефективному використанню її фінансових ресурсів в інтересах окремої людини і суспільства. Важливим аспектом у теоретичному осмисленні фінансової безпеки є виокремлення її характерних ознак, методів забезпечення та факторів ризику фінансової безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шлемко В.Т, І.Ф. Бінько. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення. Київ : НІСД., 2015. 144 с.

2. Калач Г. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації. *Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України*. 2016. Вип. 4 (26). С. 115 – 120.

3. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека. Віче. 1998. №11. С. 61 – 73.

4. Кравчук Н. Я., Мелих О. Ю. Тернопіль: Вектор, 2010. 277 с

5. Предборський В. А. Економічна безпека держави: монографія, Київ.: Кондор, 2005. 391 с.

6. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія, Київ : Фенікс, 1999. 338 с.

Вишневська Діана Ігорівна
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Стріяшко Галина Миколаївна
кандидат юридичних наук, доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України

НЕЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Весь економічний потенціал держави зосереджено в бюджеті, який і виконує одну з основних державних функцій – управління економікою. Ключові економічні зрушення, нововведення та будь які соціально-економічні досягнення, що відбуваються у країні, здійснюються за безпосередньої участі бюджету. З бюджету фінансуюються економічні та соціальні заходи і програми, забезпечується процес розширеного відтворення.

На думку деяких учених, видатки бюджету повинні бути інструментом досягнення вищого критерію справедливості в розподілі державних благ з метою отримання граничного рівня добробуту для кожного члена суспільства [1, с. 84].

Зважаючи на нинішню соціально-економічну ситуацію у країні, вчені мають зосередитися на питаннях, що стосуються оптимізації видатків бюджету, раціонального та ефективного використання бюджетних коштів з метою забезпечення стабільної динаміки соціально-економічного розвитку України та фінансової безпеки вцілому.

Дослідження в сфері контролю за ефективністю використання бюджетних коштів проводились Ф. Бутинцем, І. Стефанюком, Ю.Радіоновим, І.Івановою, І.Дрозд, Л.Кіндрацькою, Л.Савченко, С.Свірко, М. Сивульським, В. Шевчуком та іншими вченими, яким належить вагомий внесок у вивченні даної проблеми. Однак, не зважаючи на велику кількість досліджень, система державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів потребує суттєвого вдосконалення та якісно нового спрямування у здійсненні самого контролю.

Держава за допомогою бюджету впливає на економічне та соціальне життя суспільства, тому одним із способів його покращення є нагальна необхідність забезпечення ефективності бюджетних витрат, інакше це може призвести до негативних економічних, соціальних та політичних наслідків Оскільки ефективне використання коштів є передумовою успіху діяльності як окремих підприємств, так і держави в цілому, нині найбільш гостро постає в державі питання економії бюджетних коштів та їх ефективного використання [2, с. 11].

До визначення сутності понять “неефективне використання бюджетних коштів” і “неефективне управління бюджетними коштами” та з’ясування відмінностей між ними звертається у своїй науковій праці І. Стефанюк. Так, на думку науковця і практика, неефективне використання бюджетних коштів свідчить про неекономне, необґрунтоване та нецільове витрачання

розпорядниками або їх одержувачами. Натомість, будучи ширшим від поняття “неефективне використання бюджетних коштів”, визначення поняття “неефективне управління бюджетними коштами” зводиться до “дій чи бездіяльності учасника бюджетного процесу при складанні, розгляді, затвердженні, виконанні бюджету (кошторису), звітуванні про його виконання, які призводять або можуть призвести до необов’язкових (зайвих) бюджетних видатків при наданні (придбанні) необхідних суспільству за строками, якістю та кількістю товарів (робіт, послуг)” [3, с. 48].

Відповідним положенням Бюджетного кодексу України до порушень бюджетного законодавства віднесено нецільове використання бюджетних коштів. Так, нецільовим використанням бюджетних коштів є їх витрачання на цілі, що не відповідають: бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет); напрямам використання бюджетних коштів, визначених у паспорті бюджетної програми або в порядку використання бюджетних коштів; бюджетним асигнуванням (розпису бюджету, кошторису, плану використання бюджетних коштів) [4]. Запропоноване в Бюджетному кодексі України визначення поняття “нецільове використання бюджетних коштів” відзначається повнотою, оскільки в ньому враховані умови застосування у бюджетному процесі програмно-цільового методу.

Як стверджує І. Стефанюк, у складі бюджетних правопорушень, які щороку виявляють за результатами державного фінансового контролю, нецільове використання бюджетних коштів займає одне з перших місць за критерієм обсягу. Більше того, виявлені факти нецільового використання бюджетних коштів мають значні соціально-економічні наслідки, тому часто такий вид бюджетних правопорушень називають бюджетним злочином. Практика державного фінансового контролю демонструє, що зафіксувати нецільове використання бюджетних коштів можна лише за після здійснення документального і фактичного контролю після аналізу стану виконання завдань і досягнення мети, закріпленої бюджетною програмою [2, с. 12].

Спеціальним уповноваженим органом, що здійснює контроль від імені Верховної Ради є Рахункова палата України, метою діяльності якої є здійснення виключно фінансового контролю за використанням бюджетних коштів. Рахункова палата України є постійно діючим органом контролю, створена Верховною Радою і їй підзвітна, здійснює зовнішній контроль. Головним завданням діяльності Рахункової палати України є забезпечення умов розвитку економічного середовища через додержання бюджетної безпеки та стану правопорядку в сфері використання державних ресурсів і державної власності.

За звітними даними Рахунковою палатою у 2018р. було перевірено 598 об'єктів та близько 304,7 млрд. грн. державних коштів. У ході проведення аудиторами Рахункової палати контрольно-аналітичних та експертних заходів у 2018р., відповідно до статей 116 та 119 Бюджетного кодексу України, було виявлено бюджетних правопорушень (незаконного, у тому числі нецільового), неефективного використання коштів Державного бюджету України та державних позабюджетних фондів, а також порушень і недоліків при адмініструванні доходів державного бюджету на загальну суму 17 млрд. 40,3 млн. грн. [7].

Якщо проаналізувати загальну ситуацію з ефективністю використання бюджетних коштів, то слід зазначити, що негативна тенденція в цьому питанні триває досить довго. З року в рік обсяги неефективного використання бюджетних коштів лише зростають, хоча тенденція встановлених фактів може дещо змінюватись. Аналіз трьохрічної динаміки виявлення Рахунковою палатою фактів неефективного використання бюджетних коштів показує, що, наприклад, у 2016 р. вони становили 4,13 млрд. грн., у 2017 р. ця сума майже подвоїлась і дорівнювала 6,569 млрд. грн. У 2018 р. цей показник порівняно з 2017 р. зменшився на 2,158 млрд. грн. [5,6,7].

Проаналізувавши стан неефективного використання бюджетних коштів, можна зробити висновок, що у 2018 р. ситуація почала змінюватись,

оскільки виявлені обсяги неефективного використання бюджетних коштів дещо зменшилися. Так, порівняно з 2017 р. вони скоротилися на 32,85%. Однак, цю тенденцію спаду можна пояснити тим, що контролююча діяльність Рахункової палати спрямовувалася на проведення контрольно-аналітичних заходів з метою встановлення реального стану справ щодо виконання постанов і висновків Колегії Рахункової палати та стимулювання усунення встановлених порушень і недоліків, підвищення дієвості та ефективності перевірок [5,6,7].

Аналіз результатів, проведених впродовж 2018 року контрольно-аналітичних заходів Рахунковою палатою свідчить, що більшість бюджетних правопорушень продовжують мати системний характер, вони повторюються із року в рік. Проблема неефективного, незаконного, в тому числі нецільового, використання коштів – одна з найгостріших у бюджетній системі. Значні обсяги бюджетних порушень з боку учасників бюджетного процесу є фактором дестабілізації соціально-економічного розвитку і джерелом великих ризиків, порушенням фінансової безпеки держави. Вирішення цієї проблеми має бути одним з пріоритетних завдань українського уряду, адже, незабезпечивши ефективного використання бюджетних коштів, неможливо досягти значних здобутків і результативних показників в економічній та соціальній сферах, забезпечити добробут громадян [8, с. 187].

У нашій державі суть функції контролю значно деформована в бік нагляду і покарання об’єктів контролю. У практичній діяльності державний фінансовий контроль застосовують переважно як засіб силового впливу на суб’єкти господарювання усіх форм власності. Регулююча і каральна функції контролю не кореспондуються з процесами розвитку та вдосконалення. Світова практика розвинутих країн довела ефективність іншого підходу: контроль не заради контролю, а контроль як механізм ефективного управління. Державний контроль, що обмежується перевіркою законності й цільового використання бюджетних коштів, відживає; головною проблемою

органів фінансового контролю є те, що вони фіксують допущені порушення, тоді як їх потрібно передбачати й попереджати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1) Радіонов Ю.Д. Оцінка ефективності державних видатків: економіка України. 2015. № 12 С. 76–87.
2) Стефанюк І. Неефективне управління бюджетними коштами: теорія і практика. Фінансовий контроль. 2014. № 8 (61). С. 10-12.
3) Радіонов Ю. Д. Проблема ефективності використання бюджетних коштів: фінанси України. 2011. № 5. С. 47–55.
4) Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50–51. Ст. 572.
5) Звіт Рахункової палати України за 2016 рік. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16751480/Zvit_RP_2016.pdf (дата звернення: 25.11.2019).
6) Звіт Рахункової палати України за 2017 рік. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16755497/Zvit_RP_2017.pdf;jsessionid=9932BC0015E4692B46D2A61A9C7F8835?subportal=main (дата звернення: 25.11.2019).
7) Звіт Рахункової палати України за 2018 рік. URL: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16760161/ZVIT%20RP%202018.pdf (дата звернення: 25.11.2019).
8) Вацик Н. Необхідність вдосконалення державного фінансового контролю за використанням бюджетних коштів. Галицький економічний вісник. 2017. №3(28). С.184-190.

Ворона Юлія Олексіївна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ

Сучасні економічні реалії переконливо свідчать, що перспективи, темпи та загальний вектор напряму соціально-економічного прогресу національних господарств значною мірою залежить від стану сформованості економічної безпеки держави, у системі якої важливу роль відіграє фінансова складова [1, с. 9].

Одним із основоположних чинників незалежності України за сучасних умов господарювання є стан її фінансової безпеки. Без забезпечення фінансової безпеки держави на всіх рівнях управління неможливо вирішити економічні проблеми, що стоять перед країною, регіоном та підприємством. Це завдання набуває особливої пріоритетності в умовах нестабільності та фінансової кризи, а також складної воєнно-політичної ситуації, в якій опинилася наша держава.

На даний момент фінансові можливості держави, які залежать від обсягу фінансових ресурсів, залишаються досить лімітованими. Обмеженість та недостатність фінансових ресурсів призводять до збільшення державного зовнішнього та внутрішнього боргу, зростання інфляційних процесів, розвитку тіньового сектору економіки.

Вирішення даних проблем потребує розробки виважених заходів з державного регулювання, спрямованих на зміцнення фінансової безпеки України. Отже, пошук шляхів зміцнення фінансової безпеки держави

вимагає, останнім часом, особливої уваги дослідників та набуває особливої актуальності. [2].

Сьогодні держава стикається з великою кількістю зовнішніх та внутрішніх загроз, які негативно впливають на стабільність фінансової системи, стан національної валюти та економіки.

Основні загрози для фінансової безпеки:

- кібер-тероризм, у т. ч.— фінансовій сфері (згадаймо потужний удар вірусу PetyaA, що відчули на собі, зокрема, банківські структури);

- кібер-злочинність;

- зовнішня агресія та сепаратизм на сході країни;

- присутність в економічній системі України структур з капіталом, що походить з країни-агресора;

- вплив світових фінансових коливань та криз на економіку країни;

- корупція у владі;

- недостатня ефективність державного регулювання фінансово-кредитної сфери;

- часткова енергетична залежність від країни-агресора.

Результати цієї роботи над загрозами через певний час будуть представлені на розгляд експертів та профільних фахівців.

Утім, практика доводить, що питання національної фінансової безпеки має бути у фокусі уваги чинної влади. Цей критично важливий аспект життя держави не має губитися серед інших проблем, пов’язаних з соціально-економічним розвитком та безпекою.

Одним з дієвих інструментів захисту інтересів держави може стати створення Служби фінансових розслідувань (СФР), про що йшлося під час нещодавньої Ради регіонів.

СФР має стати ефективним органом, який концентруватиме зусилля з протидії загрозам у фінансово-економічній сфері. Крім того, усуне дублювання функцій правоохоронних органів, сприятиме фінансовій прозорості, створенню рівних і справедливих для всіх правил та зменшенню

тиску на бізнес [3].

Фінансова безпека є надзвичайно складною багаторівневою системою, яку утворюють підсистеми (бюджетна, податкова, боргова, фінансова безпека банківської системи, валютна, грошово-кредитна, інвестиційна, фінансова безпека страхового та фондового ринку), кожна з яких має власну структуру і логіку розвитку.

Адже захищеність фінансових інтересів держави — це запорука її економічної та політичної незалежності.

Окрім того, звертаючись до проблеми фінансової безпеки та вивчаючи її теоретичні основи, вчений констатує, що «… фінансову безпеку держави визначає фінансова незалежність».

При цьому, як зазначає О. І. Барановський, великого значення набуває розмір зовнішньої допомоги з боку міжнародних фінансових інституцій, економічних угрупувань, урядів окремих країн, обсяг іноземних інвестицій у національну економіку, тобто мова йде про оптимальне співвідношення між розмірами імпортного та експортного капіталу, підтримання національного платіжного балансу у позитивному стані [4].

Так, Г.А. Смоквіна серед головних причин виникнення внутрішніх загроз фінансової безпеки України, виділяє наступні:

- неадекватна фінансово-економічна політика держави;

- помилки, зловживання та інші відхилення (безгосподарність, різноманітні економічні злочини, тощо) в управлінні фінансової системи держави;

- скорочення використовуваної ресурсної основи у фінансово-кредитній сфері діяльності для виходу з економічної кризи та успішного проведення подальших реформ;

- розвал фінансово-кредитної системи і послаблення її стабілізуючих функцій у сфері виконання та формування бюджету;

- низький рівень соціальної орієнтованості економіки;

- падіння платоспроможності населення; скорочення ролі внутрішніх

соціально-економічних стимуляторів економічного зростання;

- зростання економічної злочинності, корупції;

- зростання фінансових втрат в результаті збільшення масштабів і поглиблення соціальної напруженості в сфері економічних відносин;

- недосконалість механізмів формування економічної політики держави тощо [5].

Основне завдання держави в контексті забезпечення фінансової безпеки держави – створення економічного політичного, правового середовища та інституційної інфраструктури, які б стимулювали найбільш життєздатні підприємства, інвестиційні процеси тощо.

Наразі фінансова безпека є радше метою, аніж дієвим, ефективно працюючим інструментом.

Саме тому влада, фахівці, експертна спільнота мають зробити рішучі кроки щодо удосконалення фінансової безпеки.

Зокрема, необхідно спільними зусиллями:

- розробити та запровадити дієві механізми попередження означених загроз;

- модернізувати законодавство;

- впровадити сучасні форми взаємодії різних владних структур та інституцій у питаннях фінансової безпеки та фінансового моніторингу;

- запобігти впливу російського капіталу у будь-яких формах на внутрішньодержавні процеси в Україні.

Держава має гарантувати такий стан захищеності фінансових інтересів, який дасть змогу реформувати усі проблемні сфери суспільного життя, а відтак — подолати конфлікт на сході країни. Тільки за таких умов Україна матиме європейське майбутнє та стане цивілізованою правовою державою [5].

Отже, поглиблення кризових явищ в економіці України потребує об'єктивної і неупередженої оцінки з точки зору фінансової безпеки.

Проведений аналіз внутрішніх і зовнішніх загроз фінансово-економічної

безпеки показав, що в інтересах реального соціально-економічного розвитку, Україні необхідно переглянути урядовий курс і провести реформи в бюджетній, борговій, валютній, грошово-кредитній, зовнішньоекономічній сферах.

Уряд повинен зупинити глобальні відтоки капіталу, функціонування тіньового сектора та ліквідувати державний борг та дефіцит, вживши кардинальні заходи щодо стабілізації фінансової системи і зміцнення фінансової безпеки. Реалізація цих заходів, що охоплюють більшість складових фінансової безпеки, актуальних для України, підвищить рівень економіки за умови повної підтримки на законодавчому, виконавчому і владному рівнях.

Необхідно переглянути та удосконалити діючу нормативно-правову базу в галузі фінансової безпеки України. На її основі розробити концепцію фінансової безпеки держави, яка б враховувала специфіку кожного регіону, тим самим посилюючи економічну безпеку країни в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека / М. М. Єрмошенко // Віче. – 1998. - №11. – С. 61 – 73.

2. Ходжаян А.О. Фінансова безпека в системі забезпечення стійкого розвитку економіки / А.О.Ходжаян // формування ринкових відносин в Україні - 2015 - №4 (167). - С. 3-7.

3. Калач Г. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації / Г. Калач // Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України. – 2004. – Вип. 4(26). – С. 115 – 120.

4. Барановський О. І. Фінансова безпека : [монографія] / Олександр Іванович Барановський. - К. : Фенікс, 1999. – 338 с.

5. Смоквіна Г.А. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної безпеки України / Г.А. Смоквіна // Економіка: реалії часу. - 2014.- №3(13). - С. 30-36.

Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ВАЛЮТНОГО НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ

З лютого 2019 року почали діяти нові правила валютного регулювання, що тепер визначаються Законом України «Про валюту і валютні операції» №2473-VIII від 21.06.2018 р [1]. Цей Закон замінив собою систему нормативно-правових актів, яка існувала раніше, ставши основою такого регулювання. Втратив чинність Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» №15-93 від 19.02.1993 р. [2], Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» №185/94-ВР від 23.09.1994 р. [3], а також і інші підзаконні нормативно-правових акти з питань валютної дисципліни та контролю.

Варто зазначити, що внесення принципових змін у систему валютного регулювання було вже запланованим та очікуваним кроком, продиктованими вимогами Європейського Союзу. Підписана Угода про асоціацію між Україною та ЄС вимагала адаптації українського законодавства до Директиви Ради ЄС 88/361/ЄЕС «Щодо імплементації ст. 67 Договору» від 24.06.1988 р. (вільний рух капіталу) та має на меті зняття будь-яких заборон в обмеженні руху капіталу, що здійснюється між громадянами, які постійно проживають у державах-членах [4].

Серед комплексу змін валютного законодавства, варто наголосити, зокрема, на заміну валютного контролю на валютний нагляд як систему заходів, спрямованих на забезпечення дотримання суб'єктами валютних операцій та уповноваженими установами валютного законодавства. Цим започатковано перехід від системи абсолютного валютного контролю за

кожною операцією до валютного нагляду, що побудований за принципом «більше ризиків – більше уваги, менше ризиків – менше уваги».

Постановою правління Національного банку України від 03.01.2019 р. №13 було затверджено «Положення про валютний нагляд» [5], де пп. 4, 5 визначено, що Національний банк України та уповноважені установи здійснюють валютний нагляд в Україні з метою встановлення відповідності здійснюваних валютних операцій валютному законодавству України, враховуючи ризик-орієнтований підхід. При цьому валютний нагляд організовує Національний банк України за уповноваженими установами шляхом проведення виїзних та невиїзних перевірок уповноважених установ, їхніх структурних підрозділів, а також застосування до них заходів впливу, що відповідають порушенням, у разі виявлення порушень валютного законодавства.

Серед видів заходів впливу, які застосовуються до установ, варто виділити такі: письмове застереження; рішення про обмеження, зупинення чи припинення здійснення установою окремих видів валютних операцій, зупинення ліцензії; штраф за кожен вид порушення вимог валютного законодавства [5].

Ключовим елементом валютного нагляду є дотримання суб'єктами господарювання-резидентами України граничних строків розрахунків за експортно-імпортними операціями. Правове регулювання зазначеного питання здійснюється відповідно до норм Постанови Правління НБУ «Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті» [6] від 02.01.2019 р. №5 та Постанови Правління НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів» [7] від 02.01.2019 р. №7.

Відповідно до п. 21 Постанови «Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в

іноземній валюті» [6], граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів тепер становлять 365 днів (нагадаємо, що раніше було як і 180, та і 90 та 120 днів). Однак, 365-денний строк не застосовується до операцій з експорту та імпорту товарів (включаючи незавершені розрахунки за операцією) на незначну суму. Сьогодні сума незначної операції є меншою ніж 150 тис. грн. (або відповідного еквівалента у валюті). Валютний нагляд за операціями на таку суму або залишками щодо розрахунків за операціями, які не перевищують вказану суму, не застосовується згідно із законом за відсутності ознак дроблення (валютних операцій або операцій з експорту товару).

Проте НБУ за поданням Кабінету Міністрів України в окремих галузях економіки або для окремих товарів може обмежити чи запровадити особливий механізм застосування граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товару. Тобто такі строки можуть бути як зменшені, так і збільшені, встановлені особливі умови їх застосування у разі прийняття відповідного рішення НБУ.

Збільшення загальних строків розрахунків для експортно-імпортних операцій надає суб'єктам господарювання більше часу, щоб отримати необхідні документи від контрагента для зняття експортно-імпортної операції з валютного нагляду, а також дозволить мінімізувати випадки притягнення суб'єкта господарювання до фінансової відповідальності [8].

Отже, прийняття низки нових нормативно-правових актів у сфері валютного законодавства – це значний крок вперед у порівнянні із застарілим Декретом КМУ. Також позитивним моментом є збільшення граничних строків розрахунків за експортно-імпортними операціями, нормативне закріплення поняття незначної суми операцій, до яких валютний нагляд не застосовується, визначення ознак дроблення. Однак це лише початок великої валютної дерегуляції, а тому постійне вдосконалення правового регулювання валютного нагляду є основним завданням валютної політики, що провадиться Національним банком України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про валюту та валютні операції. Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення 10.11.2019 р.).

2. Про систему валютного регулювання та контролю. Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 р. №15-93 (втратив чинність). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93 (дата звернення 10.11.2019 р.).

3. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті. Закон України від 23.09.1994 р. №185/94-ВР (втратив чинність). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80 (дата звернення 10.11.2019 р.).

4. Духовна О. Валютний контроль по новому: що змінилося? *Юридична газета.* URL: http://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/valyutniy-kontrol-ponovomu-shcho-zminilosya.html (дата звернення 10.11.2019 р.).

5. Положення про валютний нагляд. Постанова Правління НБУ 03.01.2019 р. №13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0013500-19 (дата звернення 10.11.2019 р.).

6. Про затвердження Положення про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті. Постанова Правління НБУ від 02.01.2019 р. №5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005500-19 (дата звернення 10.11.2019 р.).

7. Про затвердження Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів. Постанова Правління НБУ від 02.01.2019 р. №7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19 (дата звернення 10.11.2019 р.).

8. Шарнопільський В. Між наглядом та контролем. *Юридична газета.* URL: http://yur-gazeta.com/publications/practice/zovnishnoekonomichna-diyalnist/mizh-naglyadom-ta-kontrolem.html (дата звернення 10.11.2019 р.).

Гергало С. С., Данильчик М. М
курсанти взводу ПМПФ-17-1
факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників
податкової міліції УДФС України
Науковий керівник: Шакірова О.В.
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ - СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В Україні на сучасному етапі розвитку національного державотворчого процесу закономірно і планомірно зростає потреба у наданні особливого значення, забезпечення відповідних державотворчих і правотворчих процесів та явищ. Одним із них є фінансова безпека України, яка відіграє особливу роль у системі національної безпеки, від рівня стану якої залежить реалізація національних інтересів та стабільний розвиток держави.

За даними Business Insider, Україна є державою з найбільш слабкою фінансовою безпекою, адже її економіка сильно постраждала під час попередньої світової фінансової кризи. Таким чином, сучасний стан забезпечення фінансової безпеки України є вкрай неефективним, існуюча система нормативно-правових актів містить норми, зміст яких має очевидні суперечності, що зумовлює нестабільність національного законодавства та не сприяє розвитку досліджуваної сфери. Недосконалість законодавства у сфері фінансової безпеки держави, низька ефективність його застосування призводять до неналежного забезпечення фінансової безпеки нашої держави, що не дозволяє повноцінно реалізовувати загальнодержавні інтереси у фінансовій сфері [1, с. 41].

У складі фінансової та економічної безпеки існує бюджетна безпека, яка виконує чітко визначені функції, несе на собі суттєве функціональне

навантаження. Її сутність полягає у тому, що бюджетна безпека є матеріальною основою суверенності держави, що у свою чергу визначає реальні можливості в забезпеченні фінансової та економічної безпеки. Тобто бюджетна безпека є основою для функціонування всіх інших елементів державної суверенності, що входять у цю систему фінансової, економічної безпеки, а також військової, технічної, продовольчої, екологічної безпеки.

Бюджетна безпека - це ключова складова частина фінансової та економічної безпеки їх фундамент та матеріальна основа Забезпечення бюджетної безпеки є винятковою прерогативою держави. Ніхто інший не в змозі вирішити це завдання.

У практичному плані забезпечити бюджетну безпеку країни - це створити таку систему її самозбереження, що автоматично приводила б у рух її захисні механізми по захисту від тієї або іншої загрози [2, с. 122].

Бюджетна безпека залежить від результатів реалізації ефективної державної фінансово-економічної політики як основи досягнення національних інтересів. Ефективне використання бюджету, а саме ефективне управління грошовими потоками держави, має забезпечувати регулювання економічних і соціальних процесів в інтересах суспільства, створювати стабільні умови для економічного розвитку країни. Бюджетна політика є складовою фінансової політики держави і як одна з рушійних сил розвитку України передбачає подальшу стабілізацію державних фінансів, забезпечення економічного зростання та підвищення стандартів життя для підтримки збалансованого розвитку держави.

В сьогоднішніх умовах розвитку перед державою стоїть завдання забезпечення збалансованості та стабільності бюджету держави щодо несприятливих зовнішніх впливів, налагодження ефективного управління грошовими потоками країни, створення ефективної бюджетної та грошово-кредитної політики, а також довгострокової бюджетної стійкості та стабільності.

Останнім часом для вирішення зазначеного завдання посилився контроль за діяльністю фінансових інститутів, внаслідок чого вони стали керуватися засадами відповідального управління суспільними фінансами, спрямованими на впровадження середньострокового фінансового планування, системи прогнозування бюджетних параметрів, забезпечення реалістичності економічних прогнозів, а також створення й підтримку необхідних фінансових резервів [3, с. 34–35.].

Бюджетна безпека характеризує фінансові умови, виражені у обсягах бюджетних ресурсів і принципах їх формування та розподілу, за яких забезпечується здатність держави й суспільства до самозбереження і розвитку. Змістовно це поняття виявляється у співвідношенні бюджетних коштів і сумарних потреб користувачів таких ресурсів. За формою прояву бюджетна безпека виявляється в системі оцінок, що характеризують її рівень у динаміці й відносно оптимального значення індикаторів.

Бюджетна безпека передбачає здійснення державної політики, орієнтованої на реалізацію національних економічних інтересів країни, зокрема на забезпечення сталого економічного зростання та необхідного рівня інвестицій для розвитку продуктивних сил у довготерміновому періоді, підтримку і захист національних виробників, стимулювання розвитку наукомістких галузей економіки, проведення соціальної політики, спрямованої на підвищення рівня життя населення і забезпечення основних соціальних потреб [4, с. 41-42].

Отже, дослідження теоретичних засад бюджетної безпеки доводить правомірність її розгляду як домінантної складової фінансової безпеки держави, невід’ємним атрибутом якої є бюджет. Концентруючи в собі ключові вектори життя суспільства, він трансформує грошові відносини між державою, громадянами та бізнесом у суспільні блага, значні масштаби яких визначають актуальність бюджетної проблематики загалом та гарантування бюджетної безпеки зокрема.

Таким чином, бюджетна безпека як характеристика дій держави є ґрунтовним критерієм ефективності її бюджетної політики, характер якої, вирішальною мірою, визначає вектори національної стратегії розвитку. З огляду на це, гарантування бюджетної безпеки є пріоритетним завданням діяльності держави у забезпеченні її соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Брегінець О.О. Правове забезпечення фінансової безпеки України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. : спец. Спеціальність 1 / Брегінець О.О. – Ірпінь, 2017. – 41 с.
2. Постоленко Ю.П. Бюджетна безпека як ключова складова фінансової та економічної безпеки / Постоленко Ю.П.. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – №3. – С. 122.
3. М. В. Вареник. Оцінка бюджетної безпеки України / М. В. Вареник. // Європейський вектор економічного розвитку. – 2015. – №1. – С. 34–35.
4. Проказюк О.В. Бюджетна безпека держави: сутність та основні загрози / Проказюк О.В.. // Національний університет державної податкової служби. – 2016. – №3. – С. 41-42.

Горобчук Ангеліна Ігорівна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Велеріївна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права Університету ДФС України

ПРОЦЕС ПЕРЕВЕЗЕННЯ ФІЗИЧНОЮ ОСОБОЮ ВАЛЮТИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

На сьогоднішній день, відслідковується активне переміщення громадян за межі території України. Особливо, така тенденція стала поширюватися у зв’язку з підписанням Україною у 2017 році Угоди про безвізовий режим з Європейським Союзом. Відвідування країн Євросоюзу та інших країн з

якими також укладені відповідні угоди стало значно простіше, а отже пасажиропотік на українських кордонах помітно збільшився. При переміщенні через митний кордон України громадяни зазвичай везуть з собою валютні цінності, проте, незнання встановлених законодавством правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України ускладнює даний процес. Саме тому, дана тема є актуальною і потребує детального розгляду.

Порядок перевезення валютних цінностей через митний кордон України підлягає застосуванню митного контролю, тобто системи заходів з метою перевірки дотримання митного законодавства. Митний контроль здійснюється безпосередньо працівниками Державної митної служби України під час перетинання кордону, шляхом застосування визначених законом митних формальностей.

Відповідно до п.4 ст.1 Закону України «Про валюту та валютні операції» (далі – Закон) валютними цінностями є національна валюта (гривня), іноземна валюта та банківські метали. У п.6 ст. 1 Закону національна валюта у готівковій формі – це грошові знаки грошової одиниці України - гривні у вигляді банкнот, монет, у тому числі обігових, пам’ятних та ювілейних монет, і в інших формах, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території України, а також вилучені або такі, що вилучаються з обігу, але підлягають обміну на грошові знаки, що перебувають в обігу [1]. Іноземною валютою є іноземні грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу. Банківські метали – це золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів [2].

Порядок ввезення, пересилання на митну територію України, вивезення, пересилання з митної території України або транзит через митну територію України фізичними особами, юридичними особами та банками готівкової валюти і банківських металів регулюється Положенням про транскордонне переміщення валютних цінностей, затверджене Постановою Правління Національного банку України №3 від 02.01.2019 року (далі – Положення). Відповідно до п.4,5,6 Положення фізичні, юридичні особи та банки здійснюють декларування переміщення готівкової валюти і банківських металів у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Фізична особа ввозить в Україну та вивозить за межі України готівкову валюту і банківські метали в сумі/вартістю, що не перевищує в еквіваленті 10000 євро, без письмового декларування митному органу. Фізична особа ввозить в Україну та вивозить за межі України готівкову валюту і банківські метали в сумі/вартістю, що дорівнює або перевищує в еквіваленті 10000 євро, за умови її письмового декларування митному органу в повному обсязі [3].

Декларування валюти, що перевозиться через митний кордон у обсягах, що перевищує встановлені, здійснюється з метою встановлення джерела походження даних коштів та законності їх отримання. Такі валютні обмеження встановлені законами України, що регулюють відносини у сферах забезпечення національної безпеки, запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму чи фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, виконання взятих Україною зобов’язань за міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України. Даний фінансовий моніторинг здійснюється в межах валютного нагляду, що є компетенцією Національного банку України [1].

Особа, яка перетинає кордон України та має у наявності готівкові кошти, що в еквіваленті перевищують 10000 євро зобов’язана подати при проходженні митного контролю разом з іншими документами, необхідними для перетину кордону також митну декларацію. Така митна декларація

подається у письмовій формі. Форму бланка Декларації транскордонного переміщення затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 203 «Деякі питання транскордонного переміщення фізичними особами валютних цінностей» (далі – Постанова № 203). Пунктом 2 Постанови № 203 установлено, що бланки Декларації транскордонного переміщення можуть, у тому числі, виготовлятися фізичними особами шляхом роздрукування із застосуванням засобів комп'ютерної техніки або їх копіювання на папері формату А4 (210 х 296 міліметрів) за формою, затвердженою цією постановою. Згідно з порядком заповнення Декларації транскордонного переміщення, зазначеним на зворотному боці бланка декларації, разом із заповненою декларацією для митного контролю та митного оформлення товарів громадянином або уповноваженою особою подаються такі документи:

- документи, що посвідчують особу та підтверджують країну постійного проживання громадянина або уповноваженої особи;
- документи, що підтверджують зняття готівки з власних рахунків у банках та придбання особою банківських металів у банках та/або Національному банку.

Документи, що підтверджують зняття готівки з власних рахунків у банках фізичними особами – резидентами з метою її вивезення, є чинними протягом 90 календарних днів із дня зняття ними готівки з власних рахунків у банках [4].

Таким чином, законодавством врегульований процес перевезення готівки через кордон України фізичними особами, що включає в себе обмеження щодо перевезення валюти у сумі до 10000 євро, а також порядок заповнення та подання декларації у разі перевищення вказаних лімітів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про валюту та валютні операції: Закон України № 2473-VIII від 21.06.2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 26.10.2019р.)

2. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17 (дата звернення: 26.10.2019р.)
3. Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей, затверджене Постановою Правління Національного банку України №3 від 02.01.2019 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-19 (дата звернення: 26.10.2019р.)
4. Деякі питання транскордонного переміщення фізичними особами валютних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 203. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203-2019-п (дата звернення: 26.10.2019р.)

Горова Софія Віталіївна,
Яворська Оксана Мар'янівна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, здійснення валютних операцій регулюються Законом України «Про валюту і валютні операції» [1], Постановами Правління Національного Банку України та іншими актами валютного законодавства. Проте, все ж таки існують певні проблеми у валютному регулюванні, зумовлені активною зовнішньоекономічною діяльністю, яка вчиняється суб'єктами господарювання та полягає у здійсненні розрахунків в іноземній валюті. Таке збільшення валютних розрахунків сприяє

покращенню економічного розвитку усієї держави. Україна стає учасником міжнародного ринку та приєднується до міжнародної торгівлі. Така діяльність національних суб'єктів господарювання змушує державу уніфіковувати українське законодавство відповідно до міжнародних стандартів. Нагальність даної уніфікації полягає в тому, що вона сприятиме не тільки здійсненню суб'єктами господарювання зовнішньої економічної діяльності, а й залученню іноземних інвестицій в Україну, насамперед, в різні галузі народного господарства [2, с. 149].

Основним недоліком валютного регулювання є недосконалість валютного законодавства. Аналізуючи нормативно-правові акти, які регулюють валютні відносини можна помітити часте дублювання норм. Це призводить до того, що при застосуванні певної норми, особа не може визначитися на який саме нормативно-правовий акт їй необхідно посилатися. Як наслідок, посилання здійснюється на всі нормативно-правові акти, які дублюють необхідну норму. Це свідчить про неякісність правового регулювання даних відносин.

Також, ще одним проявом недосконалості валютного законодавства є незрозуміле найменування деяких нормативно-правових актів. Не завжди прочитавши назву такого документу можна зрозуміти, які конкретно відносини врегульовуються ним. Для досвідченого юриста, в певній мірі, це не є проблемою і не заважає його розумінню про природу нормативно-правового акту, проте, пересічному громадянину необхідно буде докласти зусиль для зрозуміння його суті.

Незважаючи на наявність недоліків валютного регулювання, останнім часом відбувається активне реформування валютної діяльності та зміна курсу валютної політики України. Закон України «Про валюту і валютні операції» вніс дуже багато корективів до валютної політики. Національний банк затвердив нову систему валютного регулювання, шляхом затвердження і оприлюднення усіх нормативно-правові акти, які є основою для нової ліберальної системи валютного регулювання, передбаченої Законом України

«Про валюту і валютні операції». Нова система складається з восьми основних постанов Правління Національного банку, які замінили попередню базу з 56 нормативно-правових актів у сфері валютного регулювання. Таким чином, була затверджена та оприлюднена дорожня карта валютної лібералізація, яка містить покроковий план дій щодо досягнення лібералізації [3].

На думку економіста Ірини Піонтківської: «валютна лібералізація в Україні – не лише частина спрощення ведення бізнесу, а й великий крок із євроінтеграції. В Угоді про асоціацію закладені дві основні базисні речі щодо валютного регулювання: вільний рух капіталу та національний режим доступу до ринків фінансових послуг. Обидві мають фундаментально змінити світ для українського бізнесу та людей» [4].

Одним з останніх проявів лібералізації валютного нагляду в Україні стало скасування обмежень на купівлю іноземної валюти фізичними особами за один день у сумі, що еквівалентна 150 000 гривень. З приводу такого пом'якшення валютного нагляду працівниками Національного банку України зазначено, що це не призведе до вагомих змін на валютному ринку, адже, за звичай, фізичні особи не купують іноземну валютну у такій сумі за один день.

Варто зазначити, що всі способи державного регулювання валютної політики спрямовані на зміцнення стабільності національної грошової одиниці – гривні, запобігання девальвації та забезпечення збалансованості платіжного балансу країни. Так, з 2014 року економіка країни потрапила під вплив різнорідних чинників зовнішнього та внутрішнього характеру, наслідків нестабільної політичної та соціально-економічної ситуації, а також неефективної політики держави з реформування монетарної системи, наприклад, дій Національного банку України як регулятора діяльності комерційних банків. За стільки років ситуація дещо покращилась, проте політична ситуація в країні, а саме події на сході України та анексія Автономної Республіки Крим дуже впливає на курс гривні та її стабільність.

Значна девальвація національної валюти призвела до виникнення труднощів у більшості позичальників під час обслуговування валютних позик, зростання простроченої заборгованості, що призвело до зростання збитковості банківського сектору. Також, валютна дестабілізація посилилась у зв'язку із загостренням боргової кризи. Все вищезазначене свідчить про накопичення цілої низки невирішених питань у сфері валютного регулювання [5, с. 468].

Таким чином, на основі вищевикладеного можна стверджувати, що прийняття Закону України «Про валюту і валютні операції» стало причиною зміни політики Національного банку України, яка тепер спрямована на повне та часткове скасування обмежень, які існували раніше. Вважаємо, що даний процес є позитивним і свідчить про те, що Україна вдало переймає досвід щодо ведення валютної політики у розвинених країнах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. БД «Законодавство України». ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення: 05.11.2019р.)
2. Деякі питання вдосконалення валютного законодавства України. Я.Крупко, Підприємство, господарство і право №8. 2016. С.149-152. URL: http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/8/29.pdf
3. Національний банк затвердив нову систему валютного регулювання та оприлюднив дорожню карту валютної лібералізації. 2019р. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/news/all/natsionalniy-bank-zatverdiv-novu-sistemu-valyutnogo-regulyuvannya-ta-oprilyudniv-dorojnyu-kartu-valyutnoyi-liberalizatsiyi
4. Валютна лібералізація в Україні: крок в Європу. І. Піонтківська, Р. Солтисяк. Аналітичний бриф Центру економічної стратегії від 03.04.2019 р. URL: https://ces.org.ua/wp-

content/uploads/2018/11/%D0%B1%D1%80%D1%96%D1%84_%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0.pdf

5. Проблеми регулювання валютної сфери України та можливі шляхи їх вирішення. Л.М. Матросова. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського – Гроші, фінанси та кредит. С. 468-473. URL: http://global-national.in.ua/archive/18-2017/89.pdf

Греков Р.Д., Горбов Б.О.,
курсанти взводу ПМПМ-17-2 та ПМПФ-17-1
факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників
податкової міліції УДФС України
Науковий керівник: **Шакірова О.В.**
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університу ДФС України

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕБЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЯК КЛЮЧОВОГО ЕЛЕМЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Правове забезпечення фінансової безпеки є важливою і складною проблемою. Такої ж думки підтримується більшість з авторів, наприклад, Дмитренко Е.С. вважає найважливішим елементом системи фінансової безпеки саме її правове забезпечення, оскільки «стан фінансової безпеки багато в чому визначається рівнем правового регулювання відносин у сфері фінансової діяльності держави, органів місцевого самоврядування, а причиною вчинення фінансових правопорушень є зазвичай недоліки фінансового законодавства» [1, с. 39]. На важливість питань державного регулювання у сфері фінансової безпеки як ключового елемента національної безпеки держави звертає увагу і О.С. Вихристюк [2].

Фінансова безпека держави – основна умова її здатності здійснювати самостійну фінансово-економічну політику відповідно до власних національних інтересів.

Базисними документами, що склали підґрунтя для розробки діючих на сьогодні нормативних актів з питань фінансово-економічної безпеки держави та захисту її суверенних національних інтересів є прийняті майже одночасно у 1990 році Декларація «Про державний суверенітет України» та Закон УРСР «Про економічну самостійність України». У Декларації, а точніше у окремих розділах визначалася економічна спрямованість національних інтересів щодо володіння, розпорядження землею, надрами, природними багатствами з метою забезпечення матеріальних та духовних потреб українського народу.

З метою захисту суверенних економічних інтересів у серпні 1990 року вступив у дію Закон України «Про економічну самостійність України», яким вперше в історії України як суверенної держави було окреслено право на самостійне визначення державного економічного статусу та стратегію сталого економічного розвитку; визначено пріоритетні напрямки здійснення господарської діяльності, грошово-кредитної, фінансової, бюджетної, інвестиційної та зовнішньо економічної політики [6].

У 1992 році було зроблено крок до практичного захисту фінансових інтересів суб’єктів підприємництва. Так, Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [3] вперше врегульовано питання проведення експертизи фінансового стану підприємств під час підготовки справи про банкрутство, визначено шляхи оздоровлення фінансового стану суб’єктів.

Прийняття Верховною Радою України 28 червня 1996 року Конституції України стало вагомим внеском у розбудову молодої, економічно незалежної, суверенної країни. Проте, Основний Закон вкрай обмежено визначає положення з економічної безпеки в цілому та фінансової безпеки зокрема [4].

Формування адекватної нормативної бази для визначення рівня фінансово-економічної безпеки потребувало оновлення податкового та бюджетного законодавства, що і було зроблено у 2010 році з прийняттям Бюджетного та Податкового кодексів України, робота над удосконаленням яких наразі ще ведеться.

У 2012 році розпорядженням Кабінету Міністрів України було схвалено Концепцію забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [5], метою якої є визначення основних засад та напрямів державної політики щодо забезпечення національної безпеки держави у фінансовій сфері, а також визначення концептуальних засад формування ефективного та дієвого механізму державного управління ризиками у фінансовій сфері, спрямованого на запобігання кризовим явищам та мінімізацію їх наслідків, забезпечить ефективне функціонування національної економіки та економічне зростання держави.

Результатом виконання вище перерахованих завдань має стати послідовність політики Уряду та Національного банку, поступове зниження рівня інфляції та утримання її в установлених цільових межах. Водночас, грошово-кредитна політика має скоординовано проводитися разом з економічною політикою та забезпечувати підтримання структурних змін у національній економіці та стійкий економічний розвиток держави.

Отже, можна дійти висновку, що розбудова правового поля щодо проблем забезпечення фінансової безпеки, не завжди йде «у ногу з часом». Можливості інтеграції України у Європейське співтовариство вимагають перегляду існуючої нормативної бази і приведення її відповідно до міжнародних вимог не лише формально. Практична реалізація основних положень Концепції, удосконалення податкового законодавства, а також приведення супутньої нормативної бази до вимог сучасної практики господарювання дозволить вирішити питання щодо забезпечення захисту національних інтересів держави у разі виникнення та поглиблення загроз у фінансовій сфері; мінімізувати наслідки глобальних загроз у разі їх

виникнення, що сприятиме збалансованості фінансової сфери і забезпечить ефективне функціонування національної економіки та економічне зростання держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дмитренко Е.С. Місце та роль фінансово-правової відповідальності у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України // Фінансове право. – № 4 (18). – 2016. – С. 39–42
2. Вихристюк О.С. Нормативно-правове забезпечення регулювання економічної безпеки підприємств // URL: http://www.archive.nbuv.gov.ua (дата звернення 17.11.19)
3. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» станом на 17 лютого 2013 р. № 1499-IV (зі змінами) // URL : http://zakon.rada.gov.ua
4. Радзівіл К.С. До питання правового забезпечення фінансової безпеки держави / К.С. Радзивіл // Юридичний вісник. – 4 (21). – 2011. – С. 49–52
5. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері Розпорядження КМУ від 15.08. URL: http://zakon3.rada.gov.ua (дата звернення 17.11.19)
6. Закон України «Про економічну самостійність України» від 04.11.2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/142-12 (дата звернення 17.11.19)

Гриценко Маргарита Олегівна,
Кондраненкова Ірина Костянтинівна
здобувачі першого рівня (бакалаврського) вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент, с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України

ВПЛИВ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНІ ПРОЦЕДУРИ» НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Важливість наукового аналізу такої категорії, як митні процедури обумовлюється декількома причинами. По-перше, визначення змісту та сутності митних процедур, як особливого виду процедурної діяльності уповноважених державних органів в сфері державної митної справи є важливим з точки зору визначення особливостей їх модернізації в рамках здійснення загальної реформи Державної фіскальної служби України, пристосування до сучасних принципів та прийомів забезпечення фінансової безпеки держави. По-друге, положення Угоди про Асоціацію України та ЄС визначають необхідність наближення низки положень митного законодавства України до правил, встановлених Митним кодексом ЄС, що, зокрема, обумовлює мету дослідження впливу формування поняття «митні процедури» на забезпечення фінансової безпеки держави в даному аспекті.

В юридичній літературі дослідженню застосування митних процедур приділялась значна увага. Теоретичну основу дослідження склали праці вчених у галузі митної справи, а саме: І.Г. Бережнюка, К.Г. Борисова, Б.Н. Габричидзе, В. Драганова, Є.В. Додіна, С.В. Ківалова, Б.А. Кормича, П. В. Пашка, С.А. Трофімова, М.Г. Шульги та інших науковців. Але,

необхідно відзначити істотні розбіжності у поглядах деяких науковців на проблематику формування поняття «митні процедури» та вплив їх застосування на забезпечення фінансової безпеки.

В чинному Митному кодексі України (далі – МК України) сформульовано поняття «митні процедури» – це зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей і порядок їх виконання (п. 21 ст. 4 МК України) [1]. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур визначає «митні формальності» як сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митною службою з метою дотримання вимог митного законодавства [2]. Аналогічне визначення дається в п. 29 ст. 4 МК України [1]. Поява в національному законодавстві поняття «митні формальності» в чинному МК зумовлено адаптацією та гармонізацією українського законодавства до загальноєвропейських норм та стандартів. Аналіз даних понять вказує, що поняття «митні процедури» ширше за своїм змістом за «формальності», адже включає в себе не тільки визначення необхідної сукупності дій, а й офіційно встановлений порядок їх здійснення.

В митному законодавстві як країн Європейського Союзу, так і країн-учасниць Митного союзу, під терміном «митна процедура» розуміють певний митний режим. Модернізований митний кодекс Європейського Союзу (2008 р.) визначає митні процедури (customs procedure) як будь-який з наступних режимів, в який можуть бути поміщені товари відповідно до Кодексу:

а) випуск товару для вільного обігу;

б) спеціальні процедури;

в) експорт [3].

Змістом митних процедур є митний контроль, митне оформлення, сплата митних платежів та порядок їх виконання. Державна фіскальна служба України працює над спрощенням та автоматизацією митного оформлення, скороченням часу, який суб’єкти зовнішньоекономічної діяльності

витрачають на оформлення товарів. На даний час 96% митних декларацій оформлюються в електронному вигляді, тому митні органи мають можливість оформлювати товари за час, який значно менше від визначеного Митним кодексом – 4 год. Так, середній час, який витрачається на оформлення товарів у режимі експорту, становить 1 год. 09 хв. У режимі імпорту оформлення здійснюється за 2 год. 30 хв. [4].

Таким чином, ми можемо визначити декілька аспектів узгодження понятійного апарату, пов'язаного із митними процедурами. Сьогодні застосування митних процедур є точкою опору для розвитку митного законодавства та забезпечення стабільності фінансової безпеки держави. В той же час митне законодавство ЄС під поняттям «митна процедура» розуміє саме аналог українського митного режиму, що підтверджує ефективний напрямок розвитку даного поняття в контексті встановлення фінансової безпеки держави. Тому можна зробити висновок, що забезпечення прав і свобод громадян при здійсненні митних процедур повинне розглядатися як правова категорія, що відображає специфічну діяльність фіскальних органів та їх посадових осіб щодо створення умов за яких реалізації даних прав і свобод є безперешкодною та ефективною, як головна ознака фінансової безпеки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4495- 17/page18 (дата звернення: 06.11.2019).
2. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція) від 18 травня 1973 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ en/995_643/page (дата звернення: 06.11.2019).
3. Regulation (EC) No 450\2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Custom Code (Modernized Customs

Code) URL: http:\\ eur-lex.europa.eu\ legal-content\EN\TXT\?Uri=OJ:L:2008:145:TOC (Last accessed: 06.11.2019).
4. Митні новини. Державна фіскальна служба. Офіційний портал. Медіа-центр. URL: http://sta-sumy.gov.ua/media-tsentr/regionalni-novini/97458.html (дата звернення: 06.11.2019).

Гришко Ірина Миколаївна,
Загорулько Олена Сергіївна,
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗАХОДИ ЙОГО УНИКНЕННЯ ЯК ПОДАТКОВА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Законодавства країн світу мають певні особливості оподаткування доходів громадян і відрізняються рівнем розвитку та податковим навантаженням, що призводить до міжнародного подвійного оподаткування. Недосконалість національного податкового законодавства призводить до подвійного оподаткування в межах країни.

Сьогодні добробут країни незалежно від рівня її економічного розвитку часто залежить від кількості інвестицій, які здійснюються в її економіку. Саме тому в запобіганні подвійному оподаткуванню доходів (прибутків) і майна зацікавлені не тільки платники податку, але й самі держави. Крім того, податковий тягар на юридичних і фізичних осіб, які діють у сфері міжнародних економічних відносин, без усунення подвійного оподаткування

може сягати таких розмірів, що будь-яка участь у міжнародному розподілі праці для них стане економічно невиправданою [1].

Проблемам усунення подвійного оподаткування присвятили свої наукові праці такі вітчизняні економісти та юристи-міжнародники, як: С. Боровик, В. Богун, Л. Даценко, Р. Дернберг, О. Козирін, М. Кучерявенко, О. Мещерякова, О. Погорлецький, О. Радченко, С. Сутирін, М. Ткаченко.

Подвійне оподаткування виникає під час обкладання одним і тим же або аналогічним податком одного об'єкта оподаткування окремого платника податків за один і той же проміжок часу.

Подвійне оподаткування може бути як зовнішнє так і внутрішнє. Зовнішнє (міжнародне) подвійне оподаткування є обкладанням податками однієї особи по відношенню до однієї бази в більш ніж двох державах за один і той же період. Що свідчить про те, що кожна держава намагається максимально всіма можливими засобами збільшити власні податкові надходження, і, як наслідок, виникають випадки багаторазового міжнародного оподаткування. Це явище негативно відображається на розвитку зовнішньоторговельних зв'язків, перешкоджає розвитку інтеграційних економічних процесів та сприяє ускладненню переміщення капіталів.

Найчастіше в міжнародній податковій практиці спостерігається двостороннє усунення подвійного оподаткування. Так, міжнародне юридичне подвійне оподаткування усувається виключно шляхом укладення між зацікавленими державами відповідних міжнародних податкових угод (конвенцій). Обов'язковою умовою уникнення подвійного оподаткування є міждержавні угоди, які стосуються взаємного погодження юридичної інтерпретації фіскальних порушень. Кожна держава самостійно обирає шляхи усунення подвійного оподаткування, при цьому використовуючи систему методів уникнення подвійного оподаткування [1].

Внутрішнє подвійне оподаткування – подвійне оподаткування, коли один і той самий податок стягується на рівні різних адміністративно-

територіальних одиниць однієї держави. Цей вид подвійного оподаткування виникає в рамках національної податкової системи.

Також варто зазначити, що законодавство деяких держав використовує специфічні механізми зменшення подвійного оподаткування. Так, у Франції застосовується поняття податкового авуару. Він є компенсацією подвійного оподаткування держателям акцій. У цьому випадку обкладаються податком фізичні особи як держателі акцій з доходів від дивідендів, а також обкладається податком дохід акціонерного товариства, що є джерелом виплат дивідендів. Розмір податкового авуару, на який зменшується податок, рівний половині вартості розподілених дивідендів [2, с. 594].

Слід відмітити що подвійне оподаткування носить негативний характер, оскільки впливає на збільшення податкового навантаження на платників податків. В свою чергу збільшення податкового тиску негативно впливає на економічний розвиток держави. Тому перед кожною країною постає питання усунення подвійного оподаткування.

Проблеми вирішення внутрішнього подвійного оподаткування виключно прерогатива державної податкової політики. Питання зовнішнього подвійного оподаткування вирішуються шляхом укладення міжнародних двосторонніх чи багатосторонніх угод. На сьогодні між Україною та іншими іноземними державами діє більше 60 угод про уникнення подвійного оподаткування.

До багатосторонніх заходів уникнення подвійного оподаткування відносять:

1) метод вирахування, за яким дохід оподатковується в обох договірних країнах, але за умови вирівнювання до рівня податку в країні з меншим його розміром;

2) метод звільнення, який передбачає виключення з оподатковуваної бази доходів, отриманих за кордоном та майна, яке перебуває за кордоном;

3) метод податкового кредиту, що означає зарахування сплачених за кордоном податків в рахунок зменшення зобов'язань платника податків по сплаті податку в своїй країні;

4) метод відстрочки, тобто, відстрочення оподаткування іноземних доходів до моменту їх ввезення в країну постійного місцезнаходження платника податків;

5) метод податкової знижки, за яким податок сплачений за кордоном розглядається як витрати, на які зменшується сума доходів, що підлягають оподаткуванню [3, с. 176].

Отже, незважаючи на те, що проблема подвійного оподаткування не нова, вона потребує доопрацювання. Сьогодні в нашій державі існує система двосторонніх та багатосторонніх міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування доходів і капіталу, які відіграють важливу роль у даній сфері, але потрібно і в подальшому всебічно поглиблювати і удосконалювати механізми його мінімізації та уникнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Демянчук Ю. Методи уникнення міжнародного подвійного оподаткування / Ю. Демянчук // *Часопис Національного університету «Острозька академія».* 2011. № 3(1). URL: http://lj.oa.edu.ua/articles/2011/n1/11dyhmpo.pdf.

2. Шмиголь Н. М. Уникнення подвійного оподаткування: теорія та практика ефективного використання / Н. М. Шмиголь, А. І. Кормишова, А. А. Антонюк // *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* 2013. № 5. С. 98–104.

3. Михалчич В. М. Правила уникнення міжнародного подвійного оподаткування в міжнародному податковому праві / В. М. Михалчич // *Європейські перспективи.* 2014. № 9. С. 171–177.

Гуменюк Вероніка Олександрівна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна
к. ю. н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

НАУКОВІ ПІДХОДИ ЩОДО КАТЕГОРІЇ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Суспільні відносини, що створюються у сфері валютної діяльності будучи врегульованими нормами валютного права складають значення валютних правовідносин. У напрямку пріоритетів розвитку та функціонування України у фінансовій сфері, великого значення набувають якісно нові відносини, за допомогою яких здійснюється становлення незалежної та економічно розвиненої держави. Зазначене в цілому стосується відносин, пов'язаних з обігом валюти та валютних цінностей. В свою чергу, валютні правовідносини мають неабиякий вплив на норми валютного права, які потребують постійного дослідження наукою фінансового права з метою модернізації як правової системи взагалі, так і валютної системи зокрема. Орієнтація на вирішення даного завдання сприяє можливості приведення чинного валютного законодавства у відповідність до реально існуючих валютних правовідносин.

Валютні правовідносини, розвиток яких залишений безконтрольним, можуть вагомо зменшити ефективність діяльності держави. Тому можна зазначити, що лише ефективна організація валютних правовідносин в Україні та подальше реформування сфери цих відносин є одним із ключових чинників стабільного функціонування валютної діяльності держави, яка має

орієнтуватися на пріоритет інтересів національної безпеки задля подальшого вдосконалення.

Дослідженням валютних правовідносин в Україні займалися такі вчені, як В. Авер'янов, Є. Алісов, Н. Артьомова, В. Атаманчук, В. Богун, Ю. Битяк, З. Гаталяк, Н. Горбаль, Ж. Завальна, А. Іскоростенський, С. Кадькаленко, Є. Карманов, В. Колпаков, О. Костюченко, Л. Кравченко, К. Куркова, С. Лучковська, З. Михайлів, О. Музика, П. Пацурківський, С. Половко, П. Рабінович, О. Северин, М. Старинський, О. Шевчик, Л. Царьова, В. Цвєтков, А. Чубенко, В. Ющенко та інші.

Для того, щоб максимально проаналізувати розвиток валютних правовідносин та дослідити механізм їх регулювання необхідно розпочати із визначення самого терміну. Згідно з поглядом Н. Артьомова валютні правовідносини – це врегульовані нормами валютного права суспільні відносини, учасники яких виступають як носії юридичних прав і обов'язків, що реалізовують приписи, які містяться в цих нормах, щодо утворення, розподілу, використання валютних коштів і державних золотовалютних фондів, а також щодо здійснення валютного регулювання [1, с. 134].

З. Михайлів, З. Гаталяк, Н. Горбаль та О. Музика під валютними правовідносинами розуміють урегульовані нормами права комплексні суспільні зв'язки, які мають особливий владно-майновий характер і виникають у процесі організованої державою фінансової діяльності щодо утворення та використання централізованих і децентралізованих фондів специфічних грошових засобів – валютних фондів [2, с. 34].

Досліджуючи валютні правовідносини, Є.О. Алісов у своїй праці зазначав, що їм притаманні найважливіші ознаки суспільних зв'язків, а саме:

1. Валютні правовідносини складаються у сфері фінансової діяльності держави і пов'язані з організуючою роллю по розподіленню і перерозподіленню національного доходу з метою утворення необхідних суспільству валютних фондів.

2. Необхідним приводом для виникнення валютних відносин слугує здійснювана державою планомірна діяльність з утворення та використання в суспільстві необхідних валютних цінностей.
3. Об'єктом валютних відносин є валютні цінності під якими варто розуміти предмети, що служать засобом платежу в міжнародних розрахунках чи ті, що можуть бути сурогатом міжнародних розрахункових засобів, тобто є грошима» [3]

Л. Кравченко зазначає, що аналіз особливостей фінансових правовідносин дозволяє говорити що валютним правовідносинам також властиві всі ознаки фінансових а саме а) валютні правовідносини складаються у сфері фінансової діяльності держави яка чітко регламентує порядок утворення й використання централізованих та децентралізованих валютних фондів; б) підставою для виникнення валютних відносин є здійснювана державою планова діяльність з утворення і використання необхідних валютних фондів; в) об'єктом валютних відносин є валютні цінності, що використовуються в міжнародних розрахунках як засіб платежу; г) валютним відносинам, в більшості випадків, притаманний владно-майновий характер, тобто один із суб'єктів наділений державою владними повноваженнями щодо інших учасників валютного правовідношення. [4]

Наведенні та охарактеризовані ознаки не дають можливості виявити суть та природу валютних правовідносин. Адже, сприйняття валютних правовідносин, як різновиду фінансових правовідносин, на даному етапі розвитку України не сприяє об'єктивності у дослідженні їх природи та не відповідає існуючій реальності. Всебічний аналіз характеристики валютних правовідносин здатний відобразити чітке уявлення про них, що, в свою чергу, в майбутньому дасть можливість застосовувати адекватні методи державного регулювання.

Слід наголосити на тому, що головною рисою валютних правовідносин є їхній владно-майновий характер, а також імперативність норм правового регулювання. Їхнім об'єктом є валютна діяльність держави, яка через

систему уповноважених нею органів реалізовує валютну політику. Суб'єктами валютних публічних правовідносин є фізичні та юридичні особи, однак державі в особі уповноважених органів відведено особливе місце, бо вона встановлює та регламентує правила поведінки усіх суб'єктів валютних правовідносин.[5]

Саме ефективне правове регулювання валютних правовідносин є надзвичайно важливим для подальшого розвитку України, яке на сьогоднішній день має велику кількість проблем, які потребують дослідження та їх вирішення. Результативність налагодження валютних правовідносин залежить від його механізмів, які мають відповідати природі та суті об'єкта впливу. Проте, у сфері валютних відносин найбільш ефективними методами їх правового регулювання будуть лише ті, що відповідають рівню економічного розвитку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Артемов Н. М. Фінансове право: питання та відповіді / Київ: «Юриспруденція», 2006. 160 с.
2. Михайлів З. В. Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції: навч. посіб. / Львів. нац. ун-т «Львівська політехніка». 2004. 244 с.
3. Старинський М. В. Проблеми та перспективи правового регулювання валютних відносин в Україні: монографія. Суми: видавничо виробниче підприємство «Мрія», 2015. 23 с.
4. Кравченко Л. М. Правові засади валютного регулювання і контролю в Україні: дис. … канд. юрид. наук. Київ, 2008. 16-17 с.
5. Іскоростенський А. М. Правове регулювання валютних відносин в Україні: дис. … канд. юрид. наук. Київ, 2008. 234 с.

Гусак Катерина Володимирівна
здобувач першого (бакалавр) рівня вищої освіти,
Навчально-науковий інститут права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Забезпечення фінансової безпеки як банківської системи України в цілому, так і окремого комерційного банку, зважаючи на їх виняткове значення для соціально-економічного розвитку держави, - складна і багатогранна проблема, якій треба приділяти постійну увагу. Особливе забезпечення фінансової безпеки держави та банківської системи в тому числі ґрунтується на функціонуванні чітко визначеного механізму. Механізмом забезпечення фінансової безпеки банківської системи є система організаційно-правових заходів впливу, що спрямована на попередження та мінімізацію загроз фінансовій безпеці банківської системи.

Особливість безпеки банківської системи України в сучасних умовах полягає в тому, що вона забезпечується в країні з перехідною економікою, де ринкові механізми перебувають у стадії становлення. Для цього періоду характерними є політичні, економічні, соціальні кризи, недосконале податкове законодавство, населення слабо орієнтується в реаліях монетарної політики. Все це є підґрунтям для виникнення різного роду небезпечних явищ у банківській системі України: недобросовісна конкуренція, зростання злочинності. За таких обставин виникає потреба у захисті банківської

системи як з боку правоохоронних органів, так і силами самих банків, що є закономірним явищем у суспільстві з ринковими відносинами.

Безпека банківської системи є складовою національної безпеки країни, і їй належить істотна роль у формуванні фінансової та економічної політики держави. З огляду на це, безпека банківської системи набуває ознак самостійного виду діяльності і потребує відповідного правового статусу та регулювання. Важливою її складовою є безпека банківської діяльності як найбільш розвинутого виду безпеки бізнесу в Україні [1].

Безпека банківської системи України -- це такий стан чинних правових норм і відповідних їм інститутів безпеки, який відображає рівень захищеності державою кредитно-фінансових відносин між суб'єктами банківської діяльності та гарантує стійке функціонування всієї банківської системи України; забезпечує можливість повної реалізації і захист життєво важливих фінансових і економічних інтересів держави, суспільства й особи; виключає або максимально обмежує деструктивні наслідки від зовнішніх та внутрішніх загроз, недосконалості зовнішньоекономічної, внутрішньогосподарської та бізнес-діяльності [1].

Щодо фінансової безпеки банківської системи, то її розглядають у двох аспектах:

1) з погляду фінансових наслідків їх діяльності для країни в цілому та окремих клієнтів і контрагентів;

2) з погляду недопущення та запобігання явним і потенційним загрозам фінансовому стану всієї банківської системи країни, Національного банку України й окремих банківських установ [2].

Механізм забезпечення фінансової безпеки складається з таких елементів:

– всебічний моніторинг фінансової системи держави, що проводиться для своєчасного попередження, виявлення та мінімізації наслідків внутрішніх та зовнішніх загроз інтересам об’єктів фінансової безпеки банківської системи;

– розроблення та визначення соціально-економічних показників, що характеризують стан вітчизняної фінансової системи;

– діяльність держави щодо виявлення та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці банківських систем.[2, с. 38].

Фінансова безпека окремого банку тісно пов'язана з безпекою банківської системи в цілому. Вони взаємно впливають одна на одну.

Перед механізмом фінансової безпеки банків поставлені такі завдання:

1) ідентифікація ризиків і пов'язаних з ними потенційних небезпек;

2) визначення індикаторів фінансової безпеки банку;

3) впровадження системи діагностики та моніторингу стану фінансової безпеки;

4) розробка заходів, спрямованих на забезпечення фінансової безпеки банку як в короткостроковому, так і в довгостроковому періодах;

5) контроль за виконанням запланованих заходів;

6) аналіз виконання заходів, їх оцінка, коректування;

7) ідентифікація загроз банку і коректування індикаторів залежно від зміни стану зовнішнього середовища, цілей і завдань банку [3].

Таким чином, фінансова безпека банківської системи є важливою складовою фінансової, а отже, і національної безпеки, і є таким станом банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, її здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку. Оскільки нині значущість і сутність безпеки в банківській сфері та її окремих різновидів визначається неоднозначно, що негативно впливає на її формування як дієвої, цілісної системи [4, с. 26].

Тому для вирішення питання регулювання механізму забезпечення фінансової безпеки банківської системи необхідно на законодавчому рівні забезпечити повноту, своєчасність та результативність управлінських заходів із ліквідації, попередження і запобігання наявним і потенційним загрозам

банківській системі, а відтак – і українському господарському комплексу і соціальній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фінансова безпека банківської системи. URL: https://knowledge.allbest.ru/bank/3c0a65635a3bd78a4c53b89421206d37_0.html (дата звернення: 16.11.2019)
2. Бригінець О.О. Особливості формування механізму правового забезпечення фінансової безпеки України. 2016. С. 36-41. URL: http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4938/vnulpurn20168377.pdf (дата звернення: 16.11.2019)
3. Барановський О.І. Банківська система: проблема виміру.: творчі дискусії з проблем суспільного розвитку. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19797/01-Baranovskyi.pdf (дата звернення: 16.11.2019)
4. Барановський О. Безпека банківської сфери. Вісник НБУ, червень 2014. С. 20-27. URL: file:///C:/Users/pc/Downloads/Vnbu_2014_6_9.pdf (дата звернення: 16.11.2019).

Дементьєва Анастасія Олександрівна
Давиденко Оксана Віталіївна
здобувачі першого(бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні ринок України характеризується складними процесами розвитку економіки, що потребує деяких змін у сучасній податковій системі, яка була побудована ще на початку становлення вітчизняної економіки. Вона відіграла позитивну роль на шляху незалежності України. Але економічні

ринкові відносини вимагають удосконалення податкової системи для забезпечення подальшого оптимального функціонування держави, адже в ній існують безліч проблем правового регулювання у фінансовій, бюджетній, податковій сфері держави.

Безпосередньо в податковій сфері існує проблема подвійного оподаткування, яке в загальному розумінні є оподаткуванням одного об'єкта податку окремого платника податків одним і тим же (аналогічним) податком за один і той же проміжок часу або оподаткування у різних осіб однієї і тієї ж податкової бази зіставними податками[1].

Подвійне оподаткування як негативне явище досліджували такі вчені як: М. П. Кучерявенко, В. М. Суторміна, М. В. Федосов, В. Л. Андрущенко, А. М. Путренко, Білоус В.Т. та інші.

В Україні подвійне оподаткування регулюється в такими нормативно-правовими актами, як: Податковий кодекс, зокрема стаття 13, Типова конвенція ООН про уникнення подвійного оподаткування між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються, та коментарів до неї , Угода про вільну торгівлю між Україною та державами Європейської асоціації вільної торгівлі та угодами між Україною та іншими країнами про уникнення подвійного оподаткування та попередження ухилень від сплати податків на доходи і капітал.

Подвійне оподаткування може існувати як в рамках національної системи податків та зборів, так і на міжнародному рівні. Його виникнення в рамках національної системи податків та зборів пов’язане з причинами внутрішнього та зовнішньоекономічного характеру.

Причинами виникнення міжнародного подвійного оподаткування є наявність конкретних економічних передумов та суперечності між податковими законодавствами різними державами.

До економічних передумов виникнення та існування подвійного оподаткування можна віднести: значне поширення міжнародної економічної діяльності та інвестування; ріст ставок податку на доходи до такого рівня, що

подвійне оподаткування стає значною перепоною для господарського обороту [3].

Найчастіше подвійне оподаткування виникає в процесі справляння податків на прибуток і майно. В такому випадку, якщо іноземці отримують дохід в іншій країні, а не в країні їхнього громадянства, то це означає оподаткування цього самого доходу податковими органами в двох різних країнах. З такою ситуацією ми зустрічаємось у випадку осіб, які залишили свою рідну країну. Наприклад, українці, які працюють в Німеччині, але їм, як українським громадянам, все одно доведеться платити податки як в Україні, так і за кордоном, в країні отримання доходів.

Для того, щоб уникнути конфлікту з подвійним оподаткуванням на той же дохід і конфлікту між податковими органами різних країн, між країнами підписуються угоди про уникнення подвійного оподаткування [4].

В Україні є такі два основні методи усунення подвійного оподаткування: односторонні заходи, передбачені національним податковим законодавством, які застосовуються владою даної країни без узгодження з іншими державами; багатосторонні заходи, які реалізуються за допомогою міжнародних угод та конвенцій про уникнення подвійного оподаткування [5].

А для пом’якшення подвійного оподаткування використовують такі методи як: метод вирахування, тобто дохід оподатковується в обох договірних країнах, але за умови вирівнювання до рівня податку в країні з меншим розміром податку; метод звільнення передбачає виключення з оподатковуваної бази доходів, отриманих за кордоном та майна, яке перебуває за кордоном; метод податкового кредиту являє собою залік сплачених за кордоном податків в рахунок зменшення зобов’язань платника податків по сплаті податку в своїй країні; метод відстрочки, а саме відстрочення оподаткування іноземних доходів до моменту їх ввезення в країну постійного місцезнаходження платника податків [4].

Подвійне оподаткування має досить багато негативних наслідків для держави та платників податків, тому, що воно призводить до збільшення

податкового тягаря та виникнення додаткових податкових зобов'язань. Це призводить до скорочення прибутку та зникнення зацікавленості до господарської діяльності платника.

Ці наслідки можуть негативно проявлятися при обміні товарами, послугами та притоку капіталу, тому ліквідація такої перешкоди, як подвійне оподаткування є дуже вагомим для зміцнення та розвитку економічних стосунків між державами та платниками податків.

Підсумовуючи вище сказане, можна дійти до висновку, що проблема подвійного оподаткування є актуальною на сьогоднішній день, тому для її вирішення необхідно удосконалювати національне законодавство, відповідно до міжнародних угод та конвенцій про уникнення подвійного оподаткування, а також для пом'якшення або усунення подвійного оподаткування потрібно застосовувати вище згадані методи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Головко А. Проблеми податкової системи: проблема подвійного оподаткування URL: А. Головко. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/66485/1/golovko_problems_of_the_tax_system.pdf.
2. Максак А. І. Правове регулювання уникнення подвійного оподаткування URL: А. І. Максак. – 2017.
3. Кучерявенко М. П. Податкове право України: навч. посібник/ Кучерявенко М. П.— Харків: Право, 2013. - 536 с.
4. Подвійне оподаткування. URL: – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.migrant.info.pl/podvijne-opodatkuvannja.html.
5. Методи уникнення міжнародного подвійного оподаткування. URL: Ю. Г. Демянчук // УДК 347.73:336.225.676. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://lukyanenko.at.ua/_ld/5/568____.pdf

Дмитренко Емілія Станіславівна
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри фінансового права
Державного вищого навчального закладу
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів особливої актуальності набуває питання функціонування у державі ефективного механізму забезпечення національної безпеки з метою захисту національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. З огляду на те, що фундаментальними національними інтересами України є інтеграція України в європейський економічний, безпековий, правовий простір, нагальним питанням подальшого розвитку України є формування та функціонування сучасного механізму забезпечення фінансової безпеки держави.

За змістом фінансова безпека є станом захищеності і забезпечення життєво важливих фінансових інтересів особи, суспільства, держави у цій сфері та їх захист від різних загроз. Її об’єктом виступає фінансова система України в цілому та її елементи, зокрема банківська система України.

Основним суб’єктом фінансової безпеки виступає держава, що здійснює функції в цій сфері через державні органи (законодавчої, виконавчої і судової влади) та органи місцевого самоврядування [1, с. 56]. Окрему групу серед них утворюють суб’єкти забезпечення фінансової безпеки (Рахункова палата, Державна аудиторська служба України, Державна податкова служба України, Національний банк України, Державна служба фінансового моніторингу та інші), наділені спеціальними повноваженнями у цій сфері. Завдяки діяльності зазначених та інших суб’єктів забезпечення фінансової безпеки держави реалізується її мета – охорона і захист

фінансових інтересів особи, суспільства, держави та її адміністративно-територіальних одиниць від різних загроз [2, с. 20-21].

У системі суб'єктів забезпечення фінансової безпеки держави особливе місце належить Національному банку України (НБУ). За законодавством України НБУ як центральний банк держави наділений низкою виключних функцій та повноважень у регулюванні банківської діяльності, які визначають його статус спеціального суб'єкта збезпечення фінансової безпеки держави. Так, відповідно до ст. 99 Конституції України, основною функцією НБУ є забезпечення стабільності грошової одиниці. А метою діяльності НБУ відповідно до ст. 6 Закону України «Про Національний банк України» є сприяння фінансовій стабільності, в тому числі стабільності банківської системи. Важливим є те, що ст. 7 цього Закону закріплено більше 30 функцій НБУ, реалізація яких безпосередньо чи опосередковано сприяє забезпеченню фінансової безпеки держави. Серед них: визначення та проведення грошово-кредитної політики; монопольне здійснення емісії національної валюти України та організація готівкового грошового обігу; регулювання діяльності платіжних систем та систем розрахунків в Україні, визначення порядку і форм платежів, у тому числі між банками. Не менш важливими для гарантування фінансової безпеки є виконання НБУ й таких функцій щодо банківського регулювання та нагляду, як: здійснення погодження статутів банків і змін до них, ліцензування банківської діяльності та операцій; ведення Державного реєстру банків; створення та ведення Кредитного реєстру НБУ; здійснення попередньої кваліфікації осіб, які можуть брати участь у виведенні неплатоспроможних банків з ринку, та складання переліку таких осіб.

Варто також вказати й на таку специфіку правового статусу НБУ, як наявність у нього права на видання нормативно-правових актів, які є обов'язковими для виконання, на встановлення для банків у їх приписах правил проведення банківських операцій, бухгалтерського обліку і звітності, захисту інформації, коштів та майна, економічних нормативів для банків.

Діяльність НБУ, повязана із виконанням цих та інших нормотворчих функцій, безумовно сприяє забезпеченню фінансової безпеки банків та вітчизняної банківської системи в цілому.

Не можна залишити поза увагою й таку функцію НБУ, як застосування заходів впливу до банків або інших осіб, які можуть бути об’єктом перевірки НБУ відповідно до законодавства. Перелік заходів впливу містить ст. 73 Закону України «Про банки і банківську діяльність», серед них: письмове застереження; скликання загальних зборів учасників, ради банку, правління банку; обмеження, зупинення чи припинення здійснення окремих видів здійснюваних банком операцій, у тому числі операцій із пов’язаними з банком особами; накладення штрафів; віднесення банку до категорії проблемного або неплатоспроможного; відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку. Зауважимо, що однією з умов застосування цих заходів є порушення зазначеними суб’єктами банківського, валютного законодавства, законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, нормативно-правових актів НБУ, його вимог. Іншою умовою є здійснення ризикової діяльності, яка загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку, застосування іноземними державами або міждержавними об'єднаннями або міжнародними організаціями санкцій до банків чи власників істотної участі у банках, що становлять загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку та (або) стабільності банківської системи.

Відповідно до ст. 7^1 Закону України «Про Національний банк України» НБУ з метою забезпеченням стабільності банківської системи має право визначати тимчасові особливості регулювання та нагляду за банками, у тому числі обмежувати або забороняти видачу коштів з поточних та вкладних (депозитних) рахунків фізичних та юридичних осіб, а також обмежувати або тимчасово забороняти проведення валютних операцій на території України,

зокрема операцій з вивезення, переказування і пересилання за межі України валютних цінностей.

Водночас слід звернути увагу й на те, що повноваженнями у сфері, що аналізується, наділені Правління та Рада НБУ, а також Голова НБУ. Окрім того, частину повноважень щодо забезпечення фінансової безпеки НБУ реалізує у тісній взаємодії із правоохоронними органами, Радою фінансової стабільності, Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, Державної служби фінансового моніторингу тощо.

Отже, особливе місце НБУ у забезпеченні фінансової безпеки держави полягає: у виконанні повноважень центрального банку держави; у реалізації основної функції – забезпечення стабільності грошової одиниці України та мети – сприяння фінансовій стабільності; у реалізації функцій банківського регулювання та нагляду; у виконанні нормотворчих функцій; у застосуванні заходів впливу до банків або інших осіб, які можуть бути об'єктом перевірки НБУ; у наявності права визначати тимчасові особливості регулювання та нагляду за банками; у реалізації частини повноважень щодо забезпечення фінансової безпеки у тісній взаємодії із правоохоронними органами, Радою фінансової стабільності, Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, Державної служби фінансового моніторингу тощо. Із метою оптимізації діяльності НБУ у цій сфері доцільно у банківському законодавстві передбачити виконання НБУ й таких функцій, як запобігання порушенням банківського законодавства та мінімізація впливу негативних чинників на банківську систему України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дмитренко Е.С. Окремі проблеми механізму правового забезпечення фінансової безпеки держави та шляхи їх вирішення. *Правове регулювання економіки*. 2017. №16. С. 54-63.

2. Дмитренко Е.С. Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України. Монографія. К. Юрінком Інтер, 2009. 591 с.

Довгань Вікторія Миколаївна,
Любчик Леся Василівна,
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
студентки групи ПБП 16-4,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

ОФШОРИ ЯК ОДНА ІЗ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Питання щодо забезпечення економічної безпеки є одним із глобальних проблем кожної країни. Із глобалізацією економіки та налагодженням міжнародних відносин у сфері фінансової діяльності питання внутрішньої економічної безпеки держави стоїть гостро. На сьогоднішній день створюються широкі можливості для вільного руху капіталів, лібералізації іноземних інвестицій та збільшенню встановлення офшор (офшорних зон). У зв'язку із цим виникає питання про дослідження впливу офшорних зон на економіку України.

Питання регулювання та діяльності офшор досліджували такі науковці як Шереметинська О.В., Васильєва М.О., Нікітіна Л.О., Карлін М.І., Маловичко А.С., Кулинич І.Ю., Мудряк Т.О., Бабонін В.Б., та інші.

Офшор або офшорна зона (від англ. «поза територією берега») – це територія держави чи частина території, яка спеціалізується на наданні спеціального сприятливого правового режиму щодо іноземних юридичних осіб (нерезидентів) або резидентів своєї країни, що полягає в наданні низки послуг щодо ведення бізнесу: юридичне та податкове обслуговування, зручні

умови під час реєстрації офшорних компаній, широкий спектр банківських послуг, що включає в себе збереження конфіденційності.

У середині 90-х років питання, пов'язані з офшорним бізнесом, були фактично невідомі в Україні: ринкової економіки не існувало, держава у своїх руках концентрувала монополію на зовнішньоекономічну діяльність, вільна конвертація валютних активів була майже не можливою. Із розвитком ринкових відносин усе більше підприємців стало звертатися за допомогою до офшорного бізнесу [1, с. 105-106]. На сьогодні існує більше 60 країн, законодавство яких передбачає податкові пільги для офшорних компаній. До найвідоміших відносять Кіпр, Багамські острови, Гібралтар, Панама та інші.

Офшорна зона – це один із способів полегшити ведення бізнесу та легально зменшити податкове навантаження для резидентів, а також створити привабливий клімат для інвесторів. Україна як держава, яка має вигідне географічне положення, ресурси, розвинуту інфраструктуру, трудовий потенціал та широкий зв'язок із азіатськими ринками, може зайняти вигідне положення у ніші офшорних зон [2]. В Україні встановлено перелік таких офшорних зон розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про перелік офшорних зон» від 23.02.2011р. №143-р, такі переліки встановлюються кожною країною окремо для себе [3].

Щоб в повному обсязі дослідити вплив офшорних зон на економічну безпеку держави потрібно визначити їх переваги та недоліки. Офшорні зони притягують до себе увагу резидентів через те, що:

- за ведення діяльності стягується невелика фіксована плата;
- на них повністю відсутнє оподаткування;
- максимальна ступінь конфіденційності ведення діяльності;
- спрощене ведення бухгалтерського обліку та звітності [4, с.103-104];
- здійснюється розширений доступ до кредитів і кращого розміщення капіталів;
- забезпечується розвиток фінансових ринків;

– створюються умови для диверсифікації інвестицій;
– офшори є активізаторами економічного зростання держави, на території яких вони розташовані [1].

Щодо недоліків офшорних зон, то науковець Васильєва М.О., виділяє наступні:

– недобросовісна податкова конкуренція, яка може забирати прибутки в компаній-офшорів;
– потурання нестабільності у світовій економіці та фінансах, яке пов'язано з накопиченням в офшорних зонах великих обсягів капіталу;
– сприяння відтоку капіталу з національної економіки й тінізація бізнесу;
– отримання певних невиправданих преференцій окремими компаніями, які використовують офшори, перед іншими учасниками економічної діяльності, що не застосовують цієї стратегії;
– значний вплив на соціальну ситуацію в країнах-донорах, пов'язаних із негативною оцінкою суспільством ухилення від сплати податків за допомогою офшорів;
– незаконна легалізація та відмивання коштів [1].

Отже, на основі проведеного порівняння, усіх недоліків та переваг офшор (офшорних зон), можемо зробити висновок, що розміщення капіталу в офшорних зонах цілком сприяє розвитку малого і середнього бізнесу, забезпечує розвиток фінансового ринку. Але є присутні недоліки, які загрожують економічній безпеці країни, найсуттєвішими: збільшення тіньового сектору, ненадходження коштів до бюджету України, незаконна легалізація та відмивання коштів. Усі вище вказані негативні фактори вказують, що регулювання офшорних зон потребує чіткого нагляду та контролю. Важливим також для уникнення негативного впливу на економічну безпеку країни, потрібно чітко розробляти внутрішнє

законодавство, а також стратегії щодо недопущення спроб суб'єктами офшор уникати сплати податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильєва М. О. Офшори як метод оптимізації оподаткування в Україні / М. О. Васильєва. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – С. 105–107. URL:https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspea6.pdf

2. Сідненко М. В. Міжнародний офшорний бізнес: принципи ведення та світовий досвід для України / М. В. Сідненко. // Ефективна економіка. – 2018. – №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/46.pdf

3. Про перелік офшорних зон: розпорядження КМУ від 23.02.2011р. №143-р//БД «Законодавство України»/ ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-%D1%80

4. Нікітіна Л. О. Офшори: чи є загроза фінансовій безпеці державі? / Л. О. Нікітіна. //Фінансова безпека України на сучасному етапі: матеріали ІІ Між. наукової-практичної інтернет-конференції. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. – 238 с.

Дорофеєва Лілія Максимівна,
д.ю.н., доцент,
доцент кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
Ужгородського національного університету,
начальник юридичного відділу
Закарпатської митниці

ПОВНОВАЖЕННЯ РЕФОРМОВАНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДІ

Сьогодні ні у кого не виникає сумнівів, що митні органи України, крім суто фіскальних функцій, виконують функції правоохоронні, спрямовані на запобігання виникненню умов і причин можливих та вчинених суспільно

небезпечних явищ у сфері переміщення предметів через митний кордон, припинення їх розвитку та ліквідації наслідків. Важливим елементом Угоди про асоціацію з ЄС є положення щодо уніфікації норм вітчизняного законодавства до європейського стандартів у сфері попередження шахрайства та контрабанди. Протидія контрабанді та іншим правопорушенням, пов'язаним із незаконним переміщенням предметів через кордон, є пріоритетним завданням для всіх митних адміністрацій країн світу. Зусилля ВМО спрямовуються на вдосконалення форм і методів такого співробітництва, а держави зацікавлені в координації діяльності своїх митних служб для подолання спроб вчинення шахрайських оборудок на кордоні.

Зазвичай, митні адміністрації кожної країни спроможні самостійно виконувати поставлені перед ними завдання, оскільки мають для цього нормативно визначені повноваження та ефективну організаційну структуру, а у своєму розпорядженні – достатні ресурси (технічні, інформаційні, кадрові). Проте, є ряд завдань, для виконання яких власних зусиль, навіть у поєднанні із іншими національними органами та спецслужбами, замало. До таких проблемних напрямків діяльності митних органів, які потребують взаємодії з митними та іншими органами іноземних держав, відносять боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил.

Діяльність митних органів у сфері протидії контрабанді представляє собою практичну реалізацію їх правоохоронних завдань. Реформування системи державних органів, що формують та реалізують митну політику, й активні зміни норм матеріального і процесуального права у сфері протидії кримінальним правопорушенням, суттєво переформатували правові засади роботи вітчизняних митниць у цьому напрямку.

У ході реалізації державної митної політики сучасні митні органи забезпечують виконання більше двох десятків функцій, різних за своїм спрямуванням. Попри наявність багатьох систем їх класифікації, беззаперечним є виділення трьох традиційних: фіскальної, регуляторної та правоохоронної (або захисної). Вчені переконані, що саме захисна функція в

першу чергу спрямована на захист держави від зовнішніх загроз і в широкому розумінні включає: захист національної безпеки держави; підтримання миру та міжнародної безпеки, суспільного порядку, моральності; захист внутрішнього ринку; забезпечення екологічної безпеки, захист інтересів споживачів; створення умов для підтримання визначеного порядку переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів; ефективну протидію контрабанді та іншим порушенням митного законодавства; протидію міжнародному тероризму, злочинності тощо [1].

Процеси світової інтеграції пропонують людству безпрецедентні можливості. На жаль, ці можливості активно використовуються не лише для суспільного блага, – ціла низка антисоціальних явищ стає «проблемою без кордонів» [2, с. 7]. Контрабанда – злочин транснаціональний, аполітичний та практично невикорінний. Контрабанді притаманні витончені форми приховування, ретельна підготовка, знищення слідів злочину, різноманітні форми шахрайства, фальсифікація документів, підкуп свідків та посадових осіб, хабарництво та вчинення насильницьких дій.

Повноваження з організації та здійснення захисту економічних та митних інтересів населення та держави у всіх країнах Європи надані митним адміністраціям, в арсеналі котрих давно є спеціальні заходи. Про необхідність надання вітчизняним митницям таких прав говорилось багато, довго і на різних рівнях. За результатами аналізу європейського досвіду відмічається, що митні органи ЄС мають право організовувати й реалізувати оперативно-розшукову діяльність, пов’язану з: отриманням, нагромадженням, обробкою і перевіркою інформації, що стосується зовнішньоторговельною товарообігу; можливістю секретного спостереження; використанням допомоги осіб, не задіяних у митній службі, а також правом на застосування засобів безпосереднього примусу у формі застосування фізичної сили та індивідуальних технічних і хімічних засобів або засобів, призначених для обеззброєння і конвоювання осіб [3, с. 8–9]. Здійснення митними органами оперативно-розшукової діяльності є загальносвітовою

практикою, а серед країн Євросоюзу та країн СНД лише митна служба України до тепер не проводить таких заходів[4, с.119].

Проблематика надання вітчизняним митницям права на здійснення оперативно-розшукових заходів вже чверть століття є предметом і наукових дискусій. Вивчення законодавства зарубіжних країн дозволяє не лише констатувати, що всім митним службам в ЄС надані можливості на здійснення ОРД, а й відмітити, що у контексті майбутнього розширення ЄС Європейська комісія вживає всіх необхідних заходів для того, щоб подібні повноваження були також надані і митним адміністраціям країн-кандидатів.

Слід зазначити, що проведені у період з 2012 року зміни митного та кримінального процесуального законодавства формально надавали підставі для здійснення ОРД та негласних слідчих дій посадовими особами митниць України. З урахуванням проведених реформ та реалізованих пропозицій, сьогодні Положення про Державну митну службу України, затверджене ще у березні 2019 року, у статті 4 (пп. 28) визначає, що відповідно до своїх повноважень ДМСУ організовує та провадить відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність та здійснює контроль за її провадженням оперативними підрозділами Держмитслужби та її територіальних органів, які ведуть боротьбу з контрабандою. Ст. 6 вказаного Положення надає митним органам право проводити, зокрема у взаємодії з іноземними органами та державними органами України, що мають право провадити оперативно-розшукову діяльність, спеціальні заходи, у тому числі контрольовані поставки щодо виявлення, попередження, припинення контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, а також заходи з переміщення товарів під негласним контролем [5].

Однак, станом на листопад 2019 року, фактично ні організаційна структура, ні нормативно-правова база не створюють умови для практичної реалізації зазначених норм, хоча як і у абсолютній більшості держав світу, захисна функція митних органів повинна мати в арсеналі механізмів її реалізації – оперативно-розшукові заходи. Очікуємо, що нова структура

Держмитслужби та її територіальних органів буде містити оперативні підрозділи, які й виконуватимуть зазначені правоохоронні функції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кунєв Ю. Д. Правова організація діяльності митної служби України: теоретичні та методологічні основи: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2010. 442 с.
2. Гриненко І. М. Наркобізнес та національна безпека. Київ: Сфера, 2002. 211 с.
3. Бережнюк І. Г. Реформування митної системи Польщі. *Вісник Академії митної служби України.* 2002. № 3. С. 3–13.
4. Ченцов В. В., Гармаш Є. В. Митні органи як суб'єкти надання адміністративних послуг. *Вісник Академії митної служби України.* 2007. № 4. С. 117–121.
5. Положення про Державну митну службу України: постанова Кабінету міністрів України від 06.03.2019 р. № 227. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF .

Дуб Анастасія Володимирівна,

Слободянюк Вікторія Павлівна,

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Навчально-наукового інституту права

Університету державної фіскальної служби України

Науковий керівник:

Ковтун Валентина Миколаївна,

к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,

Університет державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Значущим фактором для України в сучасних умовах є стан її фінансової безпеки. Без забезпечення фінансової безпеки держави на всіх рівнях

управління неможливо вирішити економічні проблеми, що стоять перед Україною.

Питання фінансово-економічної безпеки вже давно привертає увагу багатьох вчених. Між іншим, над цією проблемою працювали такі вчені як: О. Є. Користін, М. В. Патарідзе-Вишинська, В.Т. Білоус, Л. М. Касьяненко, А. В. Цимбалюк та інші.

Фінансова безпека відповідає за створення умов сталого, надійного функціонування фінансової системи держави чи регіону, яка запобігає виникненню фінансової кризи, збоїв в забезпеченні основних учасників економічної діяльності фінансовими ресурсами, порушенню стабільності грошового обігу.

Забезпечення фінансової безпеки, з одного боку, залежить від взаємозв’язку її складових, з іншого – від економічної безпеки.

Насамперед, національна безпека – це і забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки, соціальної політики та пенсійного забезпечення, ринку фінансових послуг, захисту прав власності, фондових ринків і обігу цінних паперів, податково-бюджетної та митної політики, торгівлі та підприємницької діяльності, ринку банківських послуг, інвестиційної політики, ревізійної діяльності, захисту інформації, ліцензування, функціонування природних монополій та інших сферах державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам [1].

Проблеми зовнішньоекономічної інтеграції постійно залишаються основами законодавчої та виконавчої влади. Правовою основою у сфері національної безпеки України є Конституція України, Закон України «Про національну безпеку України» від 21. 06. 2018 року, міжнародні договори (згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України) та інші нормативно-правові акти.

Кабінет Міністрів України 15 серпня 2012 року розпорядженням схвалив Концепцію забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [2, с. 21].

Цим нормативно-правовим актом визначено основні проблеми, які потребують розв’язання. Рівень фінансової безпеки визначаються: дефіцитом бюджету, обсягом боргів держави, рівнем інфляції, вартістю банківських кредитів та інше.

Концепція закріпила сфери, які потребують вирішення проблем: бюджетна сфера, сфера управління державним боргом, гарантованим державою боргом та боргом корпоративного сектору, податкової та банківської сфер, функціонування валютного ринку, функціонування фондового ринку та безпека у сфері небанківського фінансового сектору [3].

Особливе місце в системі забезпечення фінансової безпеки має загострення проблеми грошового обігу загалом і позабанківського зокрема. Дестабілізує фінансову систему України і масове вивезення українського капіталу за кордон, що також опосередковано свідчить про недовіру його власників до фінансово-банківської системи нашої країни [4, с. 148].

Отже, для забезпечення фінансової безпеки передусім необхідно вжити такі заходи:

- розробити Закон України «Про економічну безпеку України»;
- забезпечити реальні показники дохідної, видаткової частини бюджету, їх збалансованість;
- створити ефективну систему контролю за використанням бюджетних коштів;
- посилити платіжну дисципліну всіх суб'єктів господарської діяльності;
- припинити «втечу» українських капіталів за кордон;
- налагодити ефективний державний контроль за здійсненням валютних операцій.

Поглиблення кризових явищ в економіці України вимагає об'єктивної і неупередженої оцінки з точки зору фінансової безпеки політики фінансової стабілізації, яка здійснюється відповідно до вимог міжнародних фінансових організацій і негативно позначається на стані забезпечення економічної безпеки. Таким чином, вирішення зазначеної проблеми неможливе без

внесення поправок у політику економічних реформ, вжиття рішучих дій з боку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про національну безпеку України : Закон України від 21. 06. 2018 року № 964-IV. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15

2. Користін О. Є. Теоретико-методологічні й організаційні проблеми забезпечення економічної безпеки / О. Є. Користін. // 3 (27) 2013. С. 212- 218.

3. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15. 08. 2012 року № 569. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-%D1%80#n7

4. Калантай А. М. Роль і місце фінансової безпеки в контексті національних інтересів / А. М. Калантай. // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, 2012 р.

Змитрович Діана Ігорівна,
Ковальчук Олександра Сергіївна,
здобувачі першого(бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету Державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Стріяшко Галина Миколаївна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри фінансового права

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Сьогодні одним з пріоритетних напрямів економічної політики України чи будь-якої іншої країни є активний розвиток малого та середнього бізнесу (далі МСБ). З метою прискорення економічного зростання в країні особливої уваги набуває питання щодо вивчення сучасного стану та подальшого розвитку інноваційної діяльності підприємств МСП. Перш за все МСБ слід

розглядати як вагомий суб'єкт ринку, який спроможний створювати конкурентоспроможні ідеї та який забезпечує на 60–70% ВВП країн. Тому перш за все стоїть необхідність в пошуку нових джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств. На сучасному етапі розвитку ні одна країна не може функціонувати та розвиватися без малого та середнього бізнесу, оскільки саме дана модель є рушійною силою економіки країни, тим самим надає їй необхідної гнучкості та мобілізує виробничі ресурси населення.

Питання щодо розвитку інноваційної діяльності малого та середнього бізнесу було висвітлено в працях таких вчених: З. Варналій, Т. Говорушко, Я. Жаліло,Т. Смовженко, Л. Антонюк, М. Блауг, М. Денисенко та інших.

Якщо порівнювати економічний стан розвинених країн світу та України, то можна стверджувати, що малий та середній бізнеснашої країни демонструє пасивність до інноваційного розвитку. Однак зважаючи на прагнення до євроінтеграції перш за все необхідним є активізація зовнішньої та внутрішньої політики та стимулювання інноваційної діяльності підприємств.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 2019 року, а саме: «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» можна виявити наступні проблеми, які виникли на різних етапах інноваційного процесу та які повинні бути розв'язані за допомогою інструментів державної політики:

- недостатнє використання науковцями та малим і середнім бізнесом можливостей щодо участі у міжнародних програмах;

- відсутність налагоджених комунікацій між науковцями і представниками бізнесу, які зацікавлені в розвитку інновацій, як до потреб бізнесу в інноваціях, так і даних про нові та вдосконалені технологічні рішення, які можуть бути використані у виробництві;

- відсутність достовірного прогнозування тенденцій та досліджень впливу інструментів державного регулювання інноваційного розвитку економіки;

- недостатність фінансування, зокрема державного[1].

Виходячи з наявних проблем у сфері МСБ 6 жовтня 2018 року Перший віце-прем'єр-міністр – Міністр економічного розвитку і торгівлі України підписав наказ про створення Офісу розвитку малого та середнього підприємництва (далі МСП) при Мінекономрозвитку, але в перспективі має стати державним органом, який буде надавати підтримку підприємцям. Такий офіс працює як консультативно-дорадчий орган. «Уряд визначив, що малий та середній бізнес є одним з наріжних каменів, які забезпечують економічне зростання України. Створення Офісу розвитку МСП - один з елементів урядової програми підтримки малого підприємця. Офіс відіграватиме ключову роль у підвищенні внутрішньої та міжнародної конкурентоспроможності українських МСП та фізичних осіб-підприємців»[2].

Головною метою Офісу розвитку МСП є розробка цільових програм підтримки малого та середнього бізнесу, а також створення можливостей для покращення підприємницьких навичок, полегшення доступу до фінансування та розвиток мережі інфраструктури підтримки МСП [3].

Однією з проблем на сьогодні є питання щодо відсутності для потенційних підприємців нормального пояснення, як відкрити бізнес і що потрібно на перших етапах. Тому Офіс розвитку МСП почав розробляти та публікувати на regulation.gov.ua кейси для окремих типів малого бізнесу (квест-кімната, весільне агентство, кондитерська, продуктовий магазин та ще 100 різних бізнес-кейсів). Ці кейси (з прикладами документів, посиланням на законодавство та електронні сервіси тощо) стануть основою для вже згаданого Державного інформаційного порталу, який міститиме покрокову інструкцію, як відкрити бізнес, як сплачувати податки, експортувати чи імпортувати, наймати людей, отримувати фінансування чи доступ до

навчальних програм. Також одним з завдань зазначеного Офісу розвитку МСП є отримання та систематизація зворотного зв'язку щодо ефективності запроваджених ініціатив та реальних потреб[4].

Отже, виходячи з вищесказаного можна зробити наступний висновок, що малий та середній бізнес в Україні потребує більш значної уваги, перш за все з боку держави. Незважаючи на низькі показники інноваційної діяльності в зазначеній сфері створення Офісу розвитку малого та середнього підприємництва має надію на покращення стану МСБ в цілому, підвищення економічного стану країни, залучення інвестицій, розробка стабільної законодавчої бази, яка буде регулювати дане питання. А також забезпечення створення позитивного інвестиційного іміджу на міжнародному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року.Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 10.07.2019 № 526-р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/526-2019-р?find=1&lang=ru&text=малий+бізнес#w21

2.Урядовий портал.Мінекономрозвитку створило Офіс розвитку малого та середнього підприємництва.URL: https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomrozvitku-stvorilo-ofis-rozvitku-malogo-ta-serednogo-pidpriyemnictva

3. Укрінформ. Мультимедійна платформа іномовлення України.В Україні за підтримки ЄС створили Офіс розвитку малого та середнього бізнесу. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2570406-v-ukraini-za-pidtrimki-es-stvorili-ofis-rozvitku-malogo-ta-serednogo-biznesu.html

4.Бізнес.Яку допомогу зможуть отримати малі підприємці.URL: https://nv.ua/ukr/biz/experts/yaku-dopomogu-zmozhut-otrimati-mali-pidpriyemci-2511461.html

Ігнацевич Юлія Григорівна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту «Юридичний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник:
Дмитренко Емілія Станіславівна,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту «Юридичний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Сучасний стан розвитку України характеризується нестабільним економічним та соціально-політичним станом у державі. Саме тому стан її фінансової безпеки є одним із основоположних чинників функціонування України за сучасних умов. Вирішити економічні та інші проблеми, котрі постають перед країною, регіонами чи суб'єктами господарювання, неможливо без забезпечення фінансової безпеки держави. Таке завдання є першочерговим, особливо в умовах нестабільності та фінансової кризи.

Водночас запорукою ефективного функціонування системи фінансової безпеки держави є механізм її забезпечення, важливим складовим елементом якого є правове забезпечення. Сутністю механізму правового забезпечення фінансової безпеки держави, на думку Дмитренко Е.С, є здійснюване державою за допомогою сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин у цій сфері, їх юридичне закріплення та охорона [2, с.

51]. Натомість О.О. Бригінець зазначає, що одним із елементів механізму забезпечення фінансової безпеки є діяльність держави щодо виявлення та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці держави [3,с. 38]. А тому із урахуванням зазначеного вважаємо, що головною метою механізму правового забезпечення фінансової безпеки держави є захист фінансових інтересів держави, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Якщо мову вести про загрози фінансової безпеки держави, то ними є явища, тенденції і чинники, що унеможливлюють чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію фінансових інтересів особи, суспільства, держави, її адміністративно-територіальних утворень. Так, суттєвою загрозою фінансовій безпеці держави є порушення податкового законодавства, адже наслідком їх вчинення є прострочення або й узагалі не надходження коштів у вигляді податків до державного чи місцевих бюджетів, а це ставить під загрозу виконання відповідних бюджетних програм. Саме з метою недопущення зазначеного застосовуються заходи юридичної відповідальності, які, у свою чергу, стимулюють платника податків якісно виконувати свій конституційний обов'язок щодо сплати податків.

Так, відповідно до ст. 109 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених ПКУ [1, ст. 109]. Об'єктами таких правопорушень фактично є фінансові інтереси держави, органів місцевого самоврядування. Іншою статтею ПКУ визначено, що за вчинення податкових правопорушень передбачено фінансову, адміністративну та кримінальну відповідальність і що фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій та (або) пені [1, ст. 111]. Останні є

заходами фінансово-правового примусу, що в свою чергу є структурним елементом механізму правового забезпечення фінансової безпеки держави.

З метою дослідження стану дотримання податкового законодавства звернемося до статистики, що міститься на офіційному сайті Державної податкової служби України (далі - ДПС) за 2019 рік. Змістом діяльності ДПС є проведення податкових перевірок у різних сферах господарювання та донарахування несплачених сум податків і зборів та застосування штрафних санкцій. Так, для прикладу, за січень-серпень 2019 року було перевірено 1537 юридичних осіб з питань правильності обчислення, повноти і своєчасності сплати податку на доходи фізичних осіб, військового збору та єдиного внеску та донараховано 10 084 млн грн [4].

Також варто проаналізувати в цій частині інформацію про діяльність Державної фіскальної служби України (далі - ДФС), яка міститься в Звіті ДФС за 2018 рік (з 6 березня 2019 року правонаступником прав та обов'язків ДФС є ДПС) свідчить, що за наслідками перевірок органами ДФС порядку справляння акцизного податку донараховано цього податку та штрафних санкцій на суму 1 506,6 млн грн [5]. Окрім того, у 2018 році було встановлено 36 фактів порушень вимог податкового законодавства щодо своєчасності та повноти декларування контрольованих операцій і подання документації з трансферного ціноутворення - застосовано 2,5 млн грн штрафних санкцій [5].

Зважаючи на безпекознавчу сутність відповідальності за податкові правопорушення, вважаємо за доцільне запропонувати шляхи удосконалення механізму її застосування, що, безумовно, сприятиме забезпеченню фінансової безпеки держави. Зокрема, пропонуємо у ПКУ переглянути розміри фінансових санкцій, оскільки ті розміри, які встановлені на сьогодні, є достатньо низькі, що нівелює виконання ними компенсаційно-каральної функції. Також доцільно внести зміни до глави 11 ПКУ, якими передбачити застосування системи пом'якшуючих обставин та обставин, що звільняють від відповідальності за податкові правопорушення, що дозволить не

притягувати платників податків до відповідальності за окремі порушення, наприклад, за несвоєчасне подання податкової звітності через збій в електронних системах.

Урахування запропонованих пропозицій і рекомендацій сприятиме удосконаленню механізму відповідальності за податкові правопорушення та забезпеченню фінансової безпеки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України прийнятий Верховною Радою України 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17, Ст.112.
2. Бригінець О.О. Особливості формування механізму правового забезпечення фінансової безпеки України. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 837. С. 36-41.
3. Дмитренко Е. С. Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України : монограф. Е.С.Дмитренко. К. : Юрінком Інтер, 2009. 591 с.
4. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: https://tax.gov.ua/.
5. Звіт Державної фіскальної служби за 2018 рік. URL: http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf.

Касьяненко Любов Михайлівна,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ПРОТИДІЯ ПОРУШЕННЯМ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Фінансове законодавство відіграє важливу роль у функціонуванні будь-якої держави, адже регулює відносини, що виникають під час мобілізації, розподілу та використання публічних коштів. На сьогодні в Україні порушення фінансового законодавства є поширеним явищем і народ чекає

позитивних змін у роботі з виявлення правопорушень, пов'язаних з неефективним, незаконним та нецільовим їх використанням. Бюджетна система України, яка покликана бути справедливою та неупередженою при розподілі суспільних багатств між громадянами і територіальними громадами, на жаль, не виконує повністю функції, покладені на неї Конституцією України (ст. 95) [1].

Як свідчать дані, з року в рік в Україні порушення фінансового законодавства мають місце, є великим і розмір матеріальної шкоди, що завдається державному та місцевим бюджетам. Так, тільки Рахунковою палатою України було виявлено [2], відповідно до статей 116 та 119 Бюджетного кодексу України, порушень бюджетного законодавства при використанні бюджетних коштів у 2011 році на суму 23,4 млрд грн, з якої незаконне, зокрема і нецільове використання ; у 2012 році - на суму 12 млрд 943,8 млн грн.; у 2013 році – на суму 17 млрд 874 млн грн.; … у 2017 році - на суму 23 млрд 32,4 млн грн; у 2018 році - на суму 17 млрд 40,3 млн грн. Більшість порушень бюджетного законодавства мають системний характер. Змінами до Бюджетного кодексу України 22 листопада 2018 року було розширено повноваження Рахункової палати зі здійснення фінансового аудиту та аудиту ефективності щодо надходжень закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків і зборів або їх частки та використання коштів місцевих бюджетів у частині видатків, які визначаються функціями держави. Будемо сподіватися, щодо ліквідації низки проблем та ризиків, встановлених за результатами здійснених аудитів [2]: недосконалість нормативно-правової бази; відсутність взаємодії та обміну інформацією між державними органами; відсутність досконалого механізму прогнозування надходжень до державного бюджету; низька якість проведення камеральних і документальних перевірок; несвоєчасна сплата податків та неритмічне надходження до бюджету; відсутність належного обліку суб'єктів господарювання, платників податків та зборів; розстрочення заборгованості зі сплати податків та зборів; незастосування та

неефективність штрафних санкцій; заниження ставок податків; неподання податкової звітності тощо.

На нашу думку, незастосування та неефективність штрафних санкцій призводить до таких обсягів порушень бюджетного законодавства, що негативно позначається на показниках соціально-економічного розвитку країни. В умовах державної фінансової кризи зниження кількості порушень бюджетного законодавства та забезпечення суворої бюджетної дисципліни з метою раціонального використання кожної бюджетної гривні є надійними чинниками стабілізації фінансової системи країни та вагомими факторами сприяння вирішенню нагальних питань її розвитку для досягнення пріоритетних соціально-економічних цілей.

Загальні повноваження у здійсненні контролю за дотриманням бюджетного законодавства надані Верховній Раді України (ч. 4 ст. 85 Конституції України; ст. 109 Бюджетного кодексу України), Рахунковій палаті (ст. 98 Конституції України; ст. 110 Бюджетного кодексу України), Міністерству фінансів України (ст. 111 Бюджетного кодексу України), Державній казначейській службі України (ст. 112 Бюджетного кодексу України), органам Державної аудиторської служби України (ст. 113 Бюджетного кодексу України), місцевим радам (ст. 114 Бюджетного кодексу України) та місцевим державним адміністраціям (ст. 115 Бюджетного кодексу України). Загальні засади здійснення внутрішнього контролю та аудиту у бюджетному процесі встановлені ст. 26 Бюджетного кодексу України [3]. Конкретизуються повноваження вказаних органів окремими законами і підзаконними нормативно-правовими актами. Так, метою фінансового контролю у бюджетній сфері є дотримання законності на всіх стадіях бюджетного процесу для ефективного виконання державою своїх завдань і функцій. Здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства полягає у проведенні контролю за дотриманням законності на всіх стадіях бюджетного процесу для ефективного виконання державою та органами місцевого самоврядування функцій та завдань.

У свою чергу, на нашу думку, бюджетний контроль необхідно розглядати дещо ширше, оскільки він передбачає створення ефективної системи бюджетного фінансування та досягнення високого рівня бюджетної дисципліни. Бюджетний контроль необхідно розглядати як врегульовану правовими нормами діяльність органів державної влади, розпорядників та інших суб'єктів, спрямовану на перевірку дотримання порядку розподілу, перерахування, отримання, використання бюджетних коштів, а у разі виявлення правопорушення – вжиття заходів щодо його припинення та притягнення винних осіб до відповідальності. Особливість дієвого бюджетного контролю полягає у встановленні та блокуванні відхилень від визначених правил формування, розподілу, використання фінансових ресурсів держави та органів місцевого самоврядування.

Досягнути міцного і ефективного режиму законності в суспільстві можна тільки за умови рівності усіх перед законом і судом. З одного боку, учасники бюджетного процесу повинні в повному обсязі виконувати покладені на них обов'язки, підпорядковуватися вимогам закону. З іншого – держава повинна створювати всі необхідні умови для дієвого контролю та притягнення порушників до відповідальності. Наприклад, для усунення порушення вимог законодавства про оподаткування податкові органи стягують податковий борг, що полягає у вилученні активів платника податків з наступною їх реалізацією (матеріальні або нематеріальні цінності) або без такої (кошти) в рахунок погашення його податкового боргу перед бюджетами й державними цільовими фондами. Однак порядок реалізації податковими органами відрізняється, оскільки чинне законодавство підходить диференційовано до вирішення питань про стягнення податкового боргу з фізичних і юридичних осіб, стягнення узгоджених та неузгоджених сум такого боргу. Погашення податкового боргу платників податків урегульовано статтями 87–102 Податкового кодексу України [4]. Законність є невід'ємним принципом правомірності та доцільності правозастосування це підтверджується тим, що вона забезпечує діяльність суб'єктів

правозастосування; встановлює необхідність її відповідності закону та межам наданих повноважень; проголошує та впроваджує верховенство прав і свобод людини в процесі здійснення правозастосування; сприяє демократизму та гласності правозастосовної діяльності. Адже від якості правових норм і правозастосовної діяльності залежить ефективність діяльності фінансової системи і реалізація соціально-економічних програм держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254л/96. Дата оновлення: 21.02.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254к/96-вр (дата звернення: 15.11.2019).

2. Рахункова палата України. Сайт URL: http://www. https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports.

3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456- VI. Дата оновлення: 09.11.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17 (дата звернення: 15.11.2019).

4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення: 20.10.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17 (дата звернення: 15.11.2019).

Кірін Роман Станіславович,
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент,
провідний науковий співробітник відділу
економіко-правових проблем містознавства,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України

ЖИТТЯ ПІСЛЯ ВУГІЛЛЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДЗЕМНОЇ РЕНТИ

В умовах кризових явищ у економіці, ефективність податкової політики загалом та рентної плати зокрема спроможні суттєво вплинути на стан фінансової безпеки держави, яка є однією з найважливіших складових

економічної безпеки держави. Натомість, наявність дисбалансу у сфері рентної плати та інші негативні податкові фактори формують підґрунтя для чисельних зловживань, ухиляння від оподаткування, розвитку тіньової економки, що в сукупності несе в собі загрозу фінансовій безпеці України.

Однією з умов стабілізації державних фінансів є подальше проведення податкової реформи за напрямами удосконалення системи податкового адміністрування, розроблення ефективного механізму здійснення контролю та звітності, взаємодії між суб'єктами податкової системи [1].

Вагоме місце серед складових рентної плати посідає рентна плата за користування надрами, яка поділяється на такі окремі види: 1) рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин; 2) рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин [2, ст. 251]. Задля більшої об'єктивації рентної плати, у попередньому дослідженні, було запропоновано розподіл надрової ренти на відповідні два види: а) гірнича рента; б) підземна рента [3, с. 29].

Правовий режим останньої встановлений ст. 253. Податкового кодексу України [2] (далі – ПК) з регулюванням таких видів відносин: 1) рентні (оподатковувані) суб'єкти - платники рентної плати; 2) вид (мета) використання ділянки надр; 3) позарентні (неоподатковувані) суб'єкти – особи, які не є платниками рентної плати; 4) об'єкти оподаткування рентною платою; 5) позарентні (неоподатковувані) об'єкти – підземні об'єкти надр, за користування якими рентна плата не справляється; 6) ставки підземної рентної плати, які встановлюються залежно від корисних властивостей надр і ступеня екологічної безпеки під час їх використання.

Особливої уваги, на тлі перманентної кризи вугільної галузі, заслуговують підземні об'єкти шахт, первинна експлуатація яких припинена чи призупинена, а саме ті, що передбачені ст. 253.5 ПК: 1) спеціально створені відпрацьовані гірничі виробки; 2) спеціально створені пристосовані гірничі виробки; 3) існуючі відпрацьовані гірничі виробки; 4) існуючі пристосовані гірничі виробки [4, с. 293].

На сьогодні в Україні видобування кам'яного вугілля ведеться у обсягах, що дорівнюють 1,7 відсотка загального видобутку у світі. Разом з тим вугільні родовища України характеризуються дуже складними природними умовами їх розробки, а наявний шахтний фонд - високою зношеністю і низьким технічним рівнем, унаслідок чого вітчизняна вугільна промисловість є збитковою і потребує державної підтримки [5].

Під час реформування державних підприємств вугільної галузі передбачається шахтний фонд розподілити за такими групами [6]: 1) перспективні шахти, які мають значний обсяг промислових запасів вугілля і можливість в найкоротший строк виходу на беззбитковий рівень роботи; 2) неперспективні шахти, які розподіляються на дві підгрупи: 2.1) шахти, що підлягають консервації, - це шахти з низькими техніко-економічними показниками, високим рівнем зношення шахтного фонду, необхідним значним обсягом капітальних інвестицій для виведення шахти на беззбитковий рівень роботи та великим обсягом запасів вугілля; 2.2) шахти, що підлягають ліквідації, - це шахти, які відпрацьовують залишкові обсяги промислових запасів або не мають можливості виходу на беззбитковий рівень роботи.

Також слід виділити й групу вугледобувних підприємств, що приватизовані як єдині майнові комплекси [7], і діяльність яких може бути перепрофільована [8].

Згідно із Енергетичною стратегією України [9] заходи із закриття/консервації збиткових державних шахт завершуватимуться до 2025 року, щодо кожного об’єкта буде прийнято план пом’якшення соціальних та екологічних наслідків. При цьому, комплекс заходів із пом’якшення соціальних наслідків реструктуризації вугільної промисловості виконуватиметься у тісному зв’язку з програмами соціальної реконверсії регіонів закриття/консервації шахт, які також мають бути підготовлені та реалізовані за масштабної міжнародної допомоги. Відповідно до найкращих європейських практик такі програми включають організацію громадських

робіт з відбудови інфраструктури, створення нових робочих місць, створення бізнес-інкубаторів, запровадження тимчасових спеціальних режимів економічної діяльності у районах закриття шахт, консультативну та фінансову підтримку підприємницьких ініціатив.

Серед останніх можна розглядати види користування надрами як ті, що вже de jure передбачені у ПК (ст.ст. 253.1.1 - 253.1.5) - зберігання природного газу, нафти, газоподібних та інших рідких нафтопродуктів;- витримування виноматеріалів, виробництва і зберігання винопродукції; - вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин; - зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, речовин і матеріалів; - провадження інших видів господарської діяльності; так і ті що de facto наявні, проте наразі не потрапляють до кола об'єктів оподаткування підземною рентною, а також ті, стосовно яких наявний досвід провідних поствугільних країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. «Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р // Офіційний вісник України від 23.08.2012 — 2012 р., № 62, стор. 156, ст. 2533.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17

3. Кірін Р.С. Гірнича рента: історичний досвід правового поняття / Р.С. Кірін // тези доповідей XIII-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Істрія торгівлі, податків та мита». – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. – 98 с. – С. 27 – 29.

4. Кірін Р.С. Проблеми об'єктного кола недобувних рентних правовідносин / Р.С. Кірін // II Міжнародна науково-практична конференція : «Судовий розгляд податкових та митних спорів: проблеми, виклики, пріоритети» (м. Київ, 4-5 липня 2019 р.) Збірник матеріалів. – Київ, 2019. – 354 с. – С. 292 – 296.

5. «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку

мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року» : Закон України від 21 квітня 2011 р. № 3268-VI // Офіційний вісник України від 03.06.2011 р. - 2011, - № 39, стор. 30, ст. 1581.

6. «Про схвалення Концепції реформування та розвитку вугільної промисловості на період до 2020 року» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 733-р // Офіційний вісник України від 03.11.2017 — 2017 р., № 86, стор. 59, ст. 2621.

7. «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств» : Закон України від 12 квітня 2012 р. № 4650-VI. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4650-17?lang=uk

8. «Про затвердження Порядку погодження перепрофілювання, консервації або припинення діяльності вугледобувних підприємств протягом строку дії умов договору купівлі-продажу таких підприємств» : постанова Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2013 р. № 375 // Офіційний вісник України від 11.06.2013 — 2013 р., № 41, стор. 15, ст. 1472.

9. «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2017 р. № 605-р // Урядовий кур'єр від 08.09.2017 р. - № 167.

Кузнєцова Поліна Олександрівна
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти ННІ права
Університету ДФС України
Науковий керівник:
Мацелик Тетяна Олександрівна,
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансового права
Університет ДФС України

ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ

На даний час банківські картки є основним елементом електронних банківських систем, все більш активно витісняючи традиційну готівку. Та особливість, що картка містить певну інформацію, яка потрібна для доступу до банківського рахунку, здійснення розрахунків за товари та послуги, а також зняття готівки, дозволяє їй слугувати простим і прогресивним засобом в організації безготівкових розрахунків і водночас бути привабливим об'єктом для шахрайських операцій з боку злочинців.

Розвиток новітніх технологій, запровадження та стрімке поширення нових платіжних інструментів, до яких відносяться і банківські картки, спонукає зростати та урізноманітнюватися достатню кількість злочинів у сфері банківських відносин. Важливим є те, що посягаючи на власність певних осіб, злочинці водночас наносять збитки як інформаційній, так фінансовій безпеці держави. Через виражену актуальність даної теми, вона розглядалась великою кількістю науковців, серед яких: С. О. Пиріг, В. В. Пивоваров, К.В. Терещенко, О. І. Барановський, 1.1. Попович, О.А. Самойленко, С.В. Шапочка, В.Г. Хахановський та інші.

Банківська платіжна картка – це персоніфікована пластикова картка з магнітною смугою або чіп-модулем, яка є ключем доступу до управління банківським рахунком і надає її власнику можливість безготівкової оплати товарів або послуг в різних торгових і сервісних підприємствах, що приймають картки до оплати, одержувати готівку у відділеннях банків і в

банкоматах, а також користуватися іншими додатковими послугами та певними перевагами. З'явившись в середині минулого століття, банківські картки набули поширення більш, як в 200 країнах світу і стали невід'ємним атрибутом цивілізованої людини [1, с. 43].

На даний час ризик шахрайських операцій з платіжними картками є основною проблемою для учасників платіжних систем. Найбільш поширеними видами шахрайства з платіжними картками є незаконне вилучення коштів правопорушниками шляхом різного роду дій з банкоматами.

Наразі відомо чимало видів шахрайства з банківськими картками та банкоматами: «скімінг», «траппінг», «фантом», «шаттер», «шиммінг», «трешинг», «фармінг», «фітинг» [2, с. 133].

Актуальними сьогодні є заходи протидії ризикам шахрайства, що виникають на фоні підвищеної економічної активності суб'єктів господарювання, зокрема під час проведення різних масових заходів.

Саме тому важливими для учасників карткового ринку є подальша координація антишахрайських заходів та приєднання до обміну інформацією у відповідності до вимог Закону України «Про платіжні системи та переказ грошових коштів в Україні» [3]. Для попередження та мінімізації ризиків шахрайства основними напрямками роботи мають бути:

1. Надання переваги технічним заходам безпеки перед організаційними при впровадженні вимог стандарту PCI DSS [4], який сьогодні є основним практичним та регламентуючим документом для індустрії платіжних карток.

2. Прискорення обладнання банкоматів антискімінговими пристроями, впровадження моніторингу банкоматної мережі для своєчасного попередження несанкціонованих втручань у роботу банкоматів.

3. Посилення заходів безпеки у еквайринговій мережі, зокрема, проведення додаткових інструктажів касирів торгово-сервісних підприємств, менеджерів та касирів відділень банків з приводу різновидів шахрайства з платіжними картками.

4. Прискорення впровадження технічних та організаційних заходів безпеки платіжних карток в Інтернеті.

5. Створення постійно діючої міжвідомчої робочої групи з уніфікації застосування карного законодавства у сфері карткових злочинів та звернення до Верховного Суду України з напрацьованими пропозиціями.

Таким чином, в рамках здійснення процесу управління ризиками з метою їх запобігання, важливо удосконалювати програмне забезпечення з обслуговування платіжної системи, розробляти нові технології щодо управління параметрами карток та організовувати відповідну рекламну кампанію у середовищі держателів карток, що дасть змогу диференціювати управління ризиками, особливо тих, що стосуються шахрайства.

Отже, здійснення ефективної політики управління ризиками (зокрема ризиками шахрайства) що виникають в платіжних системах, а також використання міжнародного досвіду дозволить не лише підвищити конкурентоспроможність економіки України, але також вийти на якісно новий рівень розвитку у світовому економічному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пиріг С. О. Платіжні системи : навч. посіб. для вузів. Київ. ЦУЛ, 2008 . 239 с.
2. Пивоваров В. В., Терещенко К.В Шахрайство із банківськими картками: окремі питання віктимологічної профілактики . *Карпатський правничий часопис* . 2015. Вип. 10. С. 132–137.
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2346 – III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 29. С. 137.
4. Стандарт безопасности данных индустрии платежных карт (PCI DSS). Требования и процедура аудита безопасности. Версия 2.0 URL : http://www.pcidss.ru/files/pub/pdf/pcidss_v2.0_russian.pdf.

Красько Василина Василівна,
Шпак Мар'яна Іванівна,
здобувачі першого(бакалаврського) рівня вищої освіти,
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник:
Сластьоненко Оксана Олександрівна,
к. ю.н., доцент, с.н.с., доцент кафедри фінансового права,
Університету ДФС України

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Основним завданням Державної митної служби України визначено створення сприятливих умов для захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки держави, яка є невід'ємною складовою фінансової безпеки. Актуальність даної проблематики знаходить свій прояв у період нестабільної економічної та фінансової ситуації. Сьогодні продовжується процес реорганізації митної системи та її органів. Тому як результат виникають прогалини у законодавстві щодо чіткого врегулювання діяльності митних органів та через постійні внесення змін. У свою чергу, це впливає на підвищення рівня вчинення правопорушень і зловживання своїми повноваженнями державними службовцями, і як наслідок виникає загроза фінансовій системі загалом.

Питаннями забезпечення фінансової безпеки займалися такі науковці як І. Г. Бережнюк, В. Т. Білоус, О. О. Бригінець, Безпосередньо вивченням митної безпеки займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці такі як В. Б. Авер'янов, Л. О. Бицька, Л. О. Врублевська, Н. І. Гавловська, Р. М. Дацків, М. А. Кочубей, М. М. Левко, В. Я. Настюк, К. І. Новікова, О В. Осадча, П. В. Пашко, С. М. Перепьолкін, В. В. Ченцов тощо. Однак, на сучасному етапі потребує дослідження питання ролі Державної митної служби України в сфері забезпечення фінансової безпеки України.

Потреби в безпеці пов'язані з прагненням і бажанням держави досягти стабільного й безпечного стану та містять у собі потреби в захисті від економічних, екологічних, технологічних, соціально-економічних та інших небезпек з боку навколишнього середовища й упевненість у тому, що пріоритетні потреби держави та людини будуть задовольнятися. Отже, метою безпеки є комплексний і системний вплив на потенційні й реальні загрози, досягнення стабільного функціонування в нестабільних зовнішніх і внутрішніх умовах, забезпечення зниження і виявлення та нейтралізації ризик-факторів, які безпосередньо впливають як на саму діяльність, так і на її специфіку [1, с.139]. П. В. Пашко під митною безпекою розуміє стан захищеності економічних інтересів держави в митній галузі, який дає можливість у різних зовнішніх і внутрішніх умовах незалежно від будь-яких загроз забезпечити: а) переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів; б) здійснення митного регулювання, пов'язаного із встановленням та справлянням податків і зборів; в) застосуванням процедур митного контролю та митного оформлення із застосуванням заходів митно-тарифного і нетарифного регулювання; г) проведення боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, а також виконання інших покладених на митні органи завдань шляхом ефективної реалізації митної справи [1, с. 74-85].

Серед усіх інших служб Державна митна служба України займає провідне місце щодо забезпечення митної безпеки. Її основним призначенням є створення й забезпечення усіх необхідних умов для захисту митних інтересів та митної безпеки нашої держави, налагодження зовнішньоекономічних зв'язків з іншими державами [2]. Також важливо додати, що Держмитслужба, крім реалізації державної митної політики, здійснює державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, протидіє корупції та застосовує необхідні заходи превентивного характеру. Зокрема, необхідно відмітити важливе значення митних органів у сфері забезпечення

фінансової безпеки. Адже, за умови ефективного провадження митної політики митні органи сприяють зміцненню відносин у сфері зовнішньої торгівлі та зовнішньоекономічній діяльності загалом. Тому зменшується тенденція розвитку шахрайства та поширення контрабанди на світовому та вітчизняному фінансових ринках.

Значення митних органів у забезпеченні як митної, так і фінансової безпеки проявляється шляхом реалізації фіскальної функції, яка відповідає за своєчасне та повне надходження митних платежів до державного бюджету. Саме виконання обов'язку щодо сплати митних платежів є одним із елементів забезпечення фінансової самостійності та незалежності нашої держави, а загалом і фінансової безпеки. Невиконання таких обов'язків призведе до негативних наслідків. Це спричинить недостатнє надходження коштів до державного бюджету, збільшення кількості фінансових правопорушень, та як результат – загострення економічної ситуації в країні.

Отже, в результаті проведеного дослідження можемо констатувати, що Державна митна служба України відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки держави шляхом захисту митних інтересів держави, підтримання фінансової стабільності та захищеності національної безпеки. В результаті підтримання належного рівня фінансової стабільності формується такий стан фінансової безпеки держави, який забезпечує захищеність національних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пашко П.В. Митна політика та митна безпека України. Фінанси України. 2006. № 1. С. 74-85.

2. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 06.03.2019 № 227 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF (дата звернення: 23.01.2020).

Кисла Катерина Олександрівна,
Пушкарьова Тетяна Михайлівна
здобувачі першого(бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету Державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Мацелик Тетяна Олександрівна,
доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри фінансового права

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ПОДВІЙНОМУ ОПОДАТКУВАННЮ

Останнє десятиліття у сфері оподаткування відзначилося багатьма як позитивними, так і негативними явищами. Серед останніх найбільш вагомою проблемою не лише для України, а й для всієї світової спільноти постає виведення коштів з-під оподаткування шляхом переведення їх в офшорні зони.

За оцінками Організації економічного співробітництва і розвитку, в результаті застосування шкідливих податкових практик країни втрачають щорічно до 250 мільярдів доларів податкових надходжень. Ситуація в Україні не є кращою, так як за альтернативними підрахунками міжнародної організації Global Financial Integrity, протягом 2004-2013 років з України до низькоподаткових юрисдикцій було виведено близько 116 мільярдів доларів. Отже, постає нагальна потреба у виробленні такої податкової політики, яка б унеможливлювала виведення капіталів з-під оподаткуванням і запобігала втратам коштів, які можуть бути отримані за рахунок сплати податкових платежів.

Податкові виклики сьогодення змусили світову спільноту зрозуміти, що жодна норма національного законодавства сама по собі не дозволяє або навпаки не може вирішення податкові проблеми, і швидше за все, саме лише

шляхом взаємодії між країнами можна досягнути створення дієвого й ефективного комплексного пакету заходів, які б усунули усі нагальні податкові проблеми. Як вже зазначалося раніше План дій БЕПС є наразі одним із провідних шляхів подолання проблеми розмивання податкової бази та в загальному слугує найбільш дієвим способом уникнення податкових втрат з боку держави.

Даний План був запропонований Організацією економічного співробітництва і розвитку (далі – ОЕСР) у 2015 році, і сам термін «BEPS» розшифровується як ерозія та зменшення прибутку.

За два роки країни-члени ОЕСР та “Велика двадцятка” розробили План дій BEPS та Програму розширеного співробітництва для встановлення так званих правил гри, за якими країни мають формувати стратегії податкового планування.

У своїй основі БЕПС передбачає досягнення трьох основних цілей: підвищення ступеня узгодженості податкових норм на міжнародному рівні; встановлення чітких вимог до учасників податкових відносин; підвищення прозорості та визначеності.

Характеризуючи структурні особливості Плану, то слід відмітити, що він налічує 15 заходів спрямованих на боротьбу з ухиленням від оподаткування.

На даний момент більше 70 країн країн підписали план БЕПС та близько 30 країн запрошені до участі у підписання.

Так, Китай як країна, що не є членом ОЕСР, але є членом G20, бере активну участь у всьому процесі розробки Плану дій BEPS. Ставлення Китаю до Плану дій BEPS є позитивним, оскільки він розглядає його участь як можливість посилити свою роль у міжнародному податковому співтоваристві [1]. Однак податкові органи Китаю також враховують особливості країни при інтеграції заходів. Наприклад, претензія Китаю на прибуток, що розподіляється на конкретні переваги місцезнаходження, включаючи заощадження місця та ринкові премії, відхиляється від стандарту BEPS. В

загальному Китай найбільше просуває положення BEPS стосовно трансфертного ціноутворення, проте і інші дії так само виконує, що вбачається з огляду на рейтингові показники у податковій сфері серед країн, де він займає друге місце після США [2].

США в свою чергу не ратифікувала План дій BEPS, проте виконала мінімальний стандарт, який включає в себе чотири кроки, а саме заходи 5, 6, 13 і 14, зміст яких передбачає виявлення та усунення шкідливих податкових практик, протидія порушенням угод, обов’язкова звітність на ряду із іншими країнами стосовно податкових питань і розроблення механізму урегулювання суперечок [3].

З 1 січня 2017 року Україна також приєдналася до Програми розширеного співробітництва в рамках Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та взяла на себе зобов’язання імплементувати так званий Мінімальний стандарт Плану дій BEPS – обов’язкові чотири заходи із п’ятнадцяти запропонованих.

MLI розроблене з метою реалізації положень Плану дій BEPS у частині дотримання мінімального стандарту виконання цього Плану та пропонує внесення змін до чинних угод про уникнення подвійного оподаткування шляхом підписання одного документа без внесення змін до кожної з чинних угод.

Мінімальний стандарт включає обов’язкову реалізацію наступних заходів:

1. Шкідливі податкові практики або шкідливі пільгові режими – Крок 5 Плану дій BEPS, – це пільгові правила оподаткування, які застосовуються в деяких країнах (в тому числі офшорах) до холдингів й штаб-квартир міжнародних корпорацій, до доходів від фінансування й лізингу, судноплавства, страхової та банківської діяльності, та до доходів від об'єктів інтелектуальної власності. Ті податкові режими, що визнані шкідливими, повинні бути анульовані або суттєво трансформовані не пізніше 30 червня 2021 року.

2. Удосконалення чинних угод про уникнення подвійного оподаткування шляхом включення до них запропонованих правил запобігання зловживанню угодою – Крок 6 Плану дій BEPS, спрямований на боротьбу із «податковим шоппінгом» – таким типом зловживання податковими конвенціями. Для протидії таким зловживанням передбачено два підходи: тест основної діяльності («Principal Purpose Test» – PPT) і тест обмеження вигід («Simplified Limitation on Benefits Provision» – S-LOB).

3. Удосконалення чинних національних правових норм стосовно документації з трансфертного ціноутворення та майбутнього обміну інформацією – Крок 13 Плану дій BEPS, який включає в себе: обмін інформацією між країнами, запровадження трьохрівневої структури документації з трансфертного ціноутворення:

− Master file (мастер файл);

− Local file (місцевий файл);

− Звіт по країнах, в яких ведеться діяльність (Country-by-country report).

4. Удосконалення чинних угод про уникнення подвійного оподаткування шляхом підвищення ефективності механізмів вирішення спорів – Крок 14 Плану дій BEPS, тобто поліпшення механізмів вирішення податкових спорів [4].

28 лютого 2019 року, Верховна Рада України прийняла Закон України «Про ратифікацію Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування» («MLI») [5].

MLI матиме суттєвий вплив на оподаткування пасивних доходів (дивіденди, проценти, роялті) з джерелом походження з України, які виплачуються на користь нерезидентів, а також на оподаткування постійних представництв нерезидентів в Україні.

Таким чином, вже з 1 січня 2020 року, застосування пільгових ставок відповідно до Конвенцій під час виплати пасивних доходів на користь

резидентів країн, що ратифікували MLI, буде потребувати проходження «тесту основної мети» та виконання додаткових умов, передбачених MLI

Отже, підсумовуючи вище наведене, можемо дійти висновку, що проблема протидії подвійному оподаткуванню набуває все більшого розмаху і основним способом запобіганню цьому є виконання Плану БЕПС, до якого приєдналася і Україна, що вже виконала мінімальний ряд заходів для уникнення проблеми виведення прибутку з-під оподаткування та розмивання оподатковуваної бази. В подальшому державі слід впроваджувати інші положення передбачені Планом із адаптацією їх до національного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. China versus the BEPS Project. URL: https://globtaxgov.weblog.leidenuniv.nl/2018/09/03/china-versus-the-beps-project/. (дата звернення .12.2019)
2. Base Erosion and Profit Shifting (BEPS): OECD Tax Proposals. URL: https://fas.org/sgp/crs/misc/R44900.pdf. (дата звернення 08.12.2019)
3. Мінфін розробив дорожню карту реалізації Плану дій BEPS URL: https://www.kmu.gov.ua/news/249982923 (дата звернення 08.12.2019)
4. BEPS Ключові аспекти для України URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/tax/beps/Deloitte_BEPS.pdf (дата звернення 08.12.2019)
5. Про ратифікацію Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування: Закон України від 28.02.2019 №2692-VIII. Дата оновлення: 08.12.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2692-19#n2

Клименко Альона Андріївна,
Каландей Вероніка Олександрівна
студентки групи ПБП-16-4
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інститут права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ЯК СТРУКТУРНОГО ЕЛЕМЕНТА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Одним із провідних елементів, що можуть підвищити рівень фінансової безпеки держави, є підвищення рівня стабільності й розвитку банківського сектора від загроз зовнішнього та внутрішнього характеру. Забезпечення фінансової безпеки банківського сектора має велике значення для соціально-економічного розвитку держави.

Останні декілька років ми могли спостерігати зниження довіри до банків, саме це ставало як причиною, так і наслідком погіршення стану фінансової безпеки держави загалом.

Сьогодні вітчизняна фінансова безпека банків стає не лише національною, а й міжнародною проблемою. Для підтримання рівня протистояння в боротьбі з шахрайством було створено Міжнародну асоціації з питань безпеки в банківській справі, основним завданням якої є сприяння обміну інформацією й надання взаємної допомоги в запобіганні діям, спрямованим проти законної діяльності банків.

З боку законодавця нормативне закріплення поняття «банківська безпека» наявне тільки в Наказі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277, де зазначається, що банківська

безпека – це рівень фінансової стійкості банківських установ держави, що дає змогу забезпечити ефективність функціонування банківської системи країни й захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов її функціонування.

Детально проаналізувавши норми Закону України «Про банки і банківську діяльність» [1], дійшли висновку, що стаття 2 цього Закону буде мати логічне завершення, якщо її доповнити визначенням поняття «банківська безпека держави» такого змісту: банківська безпека держави – це стан загальнодержавних заходів щодо недопущення та запобігання уявним і потенційним загрозам функціонуванню банківської системи держави. Низка науковців досліджували й вивчали фінансову безпеку банківської діяльності.

Водночас О.І. Хитрін визначає фінансову безпеку банку як динамічний стан, за якого банк юридично й технічно здатний виконувати та реально виконує властиві йому функції; забезпечує стійкий захист життєво важливих соціально-економічних інтересів громадян, суб'єктів господарювання, суспільства й держави від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз [2].

Заслуговує на визнання думка Є.О. Олейнікової, яка пропонує розглядати банківську безпеку як стан найефективнішого використання корпоративних ресурсів банку, що відображається через найкращі значення фінансових показників прибутковості та рентабельності, якості управління й використання основних та оборотних коштів банку [3].

Банківську безпеку вважаємо за доцільне розглядати як стан, за якого забезпечуються умови для поступального й ефективного функціонування банківської системи, збільшення частки прибутку та направлення її функціонування на підвищення рівня соціально-економічного розвитку держави.

На нашу думку, безпеку банку можна визначити як стан захищеності інтересів власників (інвесторів, партнерів) і керівництва банку, матеріальних цінностей, а також інформаційних ресурсів від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Банківська безпека має комплексний характер, охоплює безпеку банку як організації, безпеку дій банківського персоналу, безпеку виконання банківських операцій, інформаційну безпеку.

Докризовий період у розвитку фінансової системи держави засвідчив, що банківська система України була однією з найбільш інвестиційно-привабливих сфер. У сучасних кризових умовах значно посилюється конкуренція в банківському секторі, а надійність і подальший розвиток банківської системи України прямо залежить від ефективності діяльності вже наявних банків. У цих умовах особливої ваги набуває вміння ефективно управляти доходами банків, тобто розпоряджатися результатами їх діяльності [4]. Відзначимо, що знижується і якість послуг, що надаються вітчизняними банками.

Серед основних ризиків, які впливають на діяльність банків, можна виділити такі:

- неповернення коштів за кредитами (передусім довгостроковими іпотечними);
- непрогнозовані коливання курсу вітчизняної валюти;
- неможливість вчасно розраховуватися з іноземними кредиторами.

Багато в чому допомагає боротися з кризою в банківській сфері держава. Зокрема, капіталізація українських банків щороку підвищується переважно за рахунок вливань капіталу з боку держави або іноземних банків-партнерів. Незважаючи на вищезгадане, прогноз розвитку вітчизняної банківської системи залишається негативним. Попри все, банківський сектор розвивається, хоча й не так стрімко й упевнено, як хотілося б.

Перераховані вище особливості вимагають від банків підвищення ефективності діяльності, удосконалення комплексних підходів до забезпечення власної фінансової стійкості за допомогою більш повного використання всіх наявних для цього можливостей, що можна реалізовувати шляхом:

- утворення банківських об’єднань;

- більш ефективного управління банківською діяльністю в умовах нестабільного зовнішнього середовища;

- входження банків до різного роду фінансовопромислових об'єднань; – фінансового оздоровлення банків за допомогою реорганізації через злиття й приєднання;

- підвищення рівня використання всього спектру банківських інструментів і послуг.

З боку держави ключовими напрямами застосування управлінських заходів щодо підвищення стійкості фінансової сфери є такі:

- використання нових механізмів грошово-кредитного регулювання з боку центрального банку;

- посилення нагляду за якістю капіталу фінансових установ, ліквідністю й ризиками;

- підвищення рівня прозорості фінансових операцій;

- підвищення оперативності реагування на ризики органів регулювання та нагляду.

Стратегія фінансової безпеки банків формується відповідно до економічних нормативів центрального банку. Основними заходами для обмеження негативного впливу загроз на стан банку мають бути такі:

- проведення виваженої кадрової політики;

- участь банку в загальнодержавних і регіональних проектах;

- підвищення ефективності й зниження собівартості банківських послуг;

- уведення в керівні колегіальні органи великих підприємств-позичальників представників банку;

- приділення великої уваги посиленню прозорості фінансового стану банку;

- уникнення залежності від політичних змін у державі.

Отже, ми дійшли наступного висновку. Фінансова безпека банку є важливою складовою частиною фінансової, а отже, і національної безпеки, і є

таким станом банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, її здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку. Отже, систему фінансової безпеки необхідно інтегрувати в систему управління банком, що дасть змогу здійснювати постійний контроль над ризиковим середовищем банку й ухвалювати своєчасні та обґрунтовані рішення. Дія системи повинна ґрунтуватися на принципах мінливості, обачності, об'єктивності, безперервності й оперативності, конфіденційності, комплексності і системності, явності в інтерпретації результатів, що дасть змогу забезпечити стабільну, безкризову та ефективну діяльність банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/ laws/show/2121-14.
2. Хитрін О.І. Фінансова безпека комерційних банків / О.І. Хитрін // Фінанси України. – 2004. – № 11. – 118–124 с.
3. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) / под ред. Е.О. Олейникова. – К. : Молодь, 2001. – 680 с.
4. Фінансова безпека банківської діяльності : [навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни «Безпека банків»] / С.М. Побережний, О.Л. Пластун, Т.М. Болгар. – Суми : УАБС НБУ, 2010. – 112 с.

Ковтун Валентина Миколаївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України
Захарків Тетяна Ігорівна,
Студентка групи ПБК-16-8
Навчально-наукового інституту права
Університет державної фіскальної служби України

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення стало актуальним питання забезпечення безпеки діяльності не тільки суб'єктів підприємництва, але і перед країною в цілому, що є порівняно новим і складним явищем, для всіх суб'єктів економічних відносин. Відбуваються зміни на міжнародній арені, що поклали початок новим підходам у сфері політичних, економічних і військових відносин країн світової спільноти. І тому важливим є забезпечення фінансової безпеки України на всіх рівнях управління [1, с.30].

Варто зазначити, що на сучасному етапі розвитку нашої країни лишаються не розробленими і не прийнятими концепції та стратегії формування системи фінансово-економічної безпеки, відсутні механізми забезпечення безпеки та контролю. Дану проблематику досліджували такі вчені як: В.Т. Білоус, В.С. Геєць, О.К. Єлісєєв, Я.І. Жаліло, Т.О. Клебанова, С.В. Кавун, В.І. Мунтіян.

Найважливішою складовою економічної безпеки України в сучасних умовах є фінансова безпека, яка, в свою чергу, є основою національної безпеки держави. Фінансова безпека – це захищеність інтересів держави на всіх рівнях фінансових відносин, тобто належний рівень незалежності, стабільності, стійкості, фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів [2, с.60].

На основі аналізу статей, часто можна побачити, що науковці ототожнюють поняття «економічна безпека» і «фінансова безпека». Насправді ці поняття є різними, але тісно взаємодіють одне з одним. Оскільки фінансова безпека є найважливішою складовою економічної безпеки.

Фінансова безпека включає в себе, насамперед, стан фінансів і фінансових інститутів, при якому забезпечується: гарантований захист національних економічних інтересів; гармонійний і соціально спрямований розвиток національної економіки, фінансової системи і всієї сукупності фінансових відносин і процесів у державі; готовність і здатність фінансових інститутів створювати механізми реалізації та захисту інтересів розвитку національних фінансів; підтримка соціально – політичної стабільності суспільства тощо [1, с.32].

На думку О.К. Єлісєєва[3, с.10], найважливішими функціями держави є забезпечення національних інтересів й економічної безпеки, а їх реалізація спрямована на посилення її позицій в міжнародному співтоваристві. На фінансову безпеку впливає дія внутрішніх і зовнішніх факторів. Наявність внутрішніх факторів пов’язують із організаційно-правовою, адміністративною та інституційною незавершеністю реформування фінансово-кредитної сфери, політичною нестабільністю. Зовнішніми вважаються такі фактори як невизначеність держави в сучасному геополітичному просторі, її непричетність до інтеграційних процесів, обмежений доступ до закордонних фінансових ринків, безконтрольне накопичення зовнішньої заборгованості.

В умовах сьогодення, враховуючи новітні реформи в Україні, важливе місце посідає посідає Державна податкова служба України, оскільки вона є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямована на забезпечення надходження податків і зборів до бюджетів усіх рівнів і державних цільових фондів, але потрібно зазначити, що ДПС України є основним інструментом забезпечення фінансової безпеки держави [2, с.59].

Варто зазначити, що під фінансовою безпекою держави, розуміється як основний критерій її здатності здійснювати самостійну фінансово-економічну політику відповідно до своїх національних інтересів. Ця безпека визначається здатністю державних органів забезпечувати стійкість розвитку держави проти: впливу світових фінансових криз, умисних дій учасників загальносвітових фінансово-економічних відносин (держав, транснаціональних корпорацій тощо),впливу тіньових (кланово-корпоративних, мафіозних тощо) структур на національну економічну й соціально-політичну систему, розповсюдження злочинів та адміністративних правопорушень у фінансовій сфері, зокрема, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, тощо. І вище зазначене, можна подати як завдання органів державної влади й управління відповідно до загальної цілі забезпечення безпечного та ефективного функціонування не лише елементів фінансової системи держави, але й усіх взаємозв'язаних із нею ланок державного управління[5].

Проаналізувавши зарубіжний досвід, варто зазначити, що у Німеччині забезпечення фінансової безпеки держави також є еквівалентом підтримки стабільності економічного росту. Головні положення країни у сфері забезпечення національної безпеки, в тому числі фінансової, висвітлені в офіційній директиві Міністерства оборони, в якій вказано, що уряд Німеччини вбачає процес забезпечення фінансової безпеки в підтримці соціального та економічного прогресу, захисті від економічного шантажу, демократизації в Європі та в усьому світі, забезпеченні свободи торгівлі, доступу до сировинних ресурсів та ринків в межах справедливої світової економічної та фінансової системи [4, с.56]. На основі вище зазначеного, необхідно сказати, що Німеччина, задля забезпечення фінансової безпеки своєї країни спирається не лише на національне законодавство, але й на міжнародне законодавство, міжнародні відносини та інститути. Тому, для забезпечення в нашій країні стійкої фінансової безпеки необхідно, насамперед, переглянути та удосконалити діючу нормативно – правову базу

в галузі фінансово – економічної безпеки, розробити концепцію фінансової безпеки України, яка б враховувала специфіку кожного регіону, тим самим посилюючи економічну безпеку країни в цілому, організувати дієву комісію з контролю за використанням бюджетних коштів [4, с.57].

Отже, фінансова безпека – це захищеність інтересів держави на всіх рівнях фінансових відносин тобто належний рівень незалежності, стабільності, стійкості, фінансової системи країни в умовах впливу на неї зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів. Вона є найважливішою складовою економічної безпеки України. Для забезпечення її стійкості необхідно, по-перше це переглянути та удосконалити нормативно-правову базу, по-друге розробити концепцію фінансової безпеки України, яка б врахувала специфіку кожного регіону тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Смовкіна Г. А. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної бепеки. Економіка:реалії часу. 2014. №3. С. 30–36.
2. Бригінець О. О. Особливості формування механізму правового забезпечення фінансової безпеки України. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2016. № 837. С. 59-65
3. Єлісєєва О. К. Статистичне моделювання фінансової безпеки України. Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту. 2018. №1. С. 10–18.
4. Тимошенко О. В. Досвід європейських країн щодо формування та забезпечення фінансовоекономічної безпеки держави. Науковий вісник Економіка та держава. 2017. №4. С. 52–57.
5. Механізм та система забезпечення фінансової безпеки держави [Елетронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.finalearn.com/lifers-94-1.html

Крупич Олена Сергіївна,
студентка групи ПБП-16-6
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інститут права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Для сучасної України одна з найбільш актуальних проблем у сфері розвитку є процес побудови інституту фінансової безпеки. На даному етапі розвитку даний інститут зазнав значної дестабілізації та дисбалансів, що робить його функціонування не досить ефективним та результативним. Перед вітчизняною фінансовою безпекою постало чимало питань, які потребують негайного вирішення.

Фінансова безпека, в умовах сьогодення, є предметом дискусій і обговорень багатьох науковців. Значний внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів розвитку та структуризації фінансової безпеки зробили такі вчені, як: Ф. Ален, В. Виноградний, Т. Єфименко, О. Іваницька, Ю. Макаренко, В. Міщенко, Л. Касьяненко, В. Ковтун, Т. Субіна, О. Сластьоненко, П. Хартман та інші.

Незважаючи на те, що дана проблематика налічує чимало наукових здобутків, пов’язаних із висвітленням окремих аспектів формування і функціонування фінансової безпеки, існує потреба у формуванні належних пропозицій та рекомендацій щодо модернізації національної фінансової безпеки в період кризових явищ, враховуючи реальні умови та потреби

економіки, а це в умовах значної відкритості національної економіки обумовлює актуальність даного дослідження.

Фінансова безпека у правовому становищі залежить від ефективності фінансової системи, адже вона є її складовою. Фінансова система держави являє собою сукупність фінансових інститутів, кожен з яких сприяє утворенню та використанню відповідних централізованих та децентралізованих фондів коштів для здійснення фінансової діяльності держави, тобто діяльності з приводу мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів коштів для виконання завдань і функцій держави та органів місцевого самоврядування [1, с. 201].До найважливіших проблем розвитку фінансової системи у аспекті фінансового контролю України на сучасному етапі належать:

– відсутність політики захисту вітчизняного товаровиробника;

– відсутність ефективної контролю щодо підтримки розвитку малого і середнього бізнесу;

– неефективний контроль за сплатою податків тощо [2, с. 320].

Як відомо, Україна має складне економічне становище на внутрішніх та зовнішніх ринках. Сучасна фінансова політика не скерована на захист та контроль вітчизняного товаровиробника, попри те, що зарубіжний досвід вказує, що пріоритетним напрямком експортно-імпортної політики держави має бути захист інтересів вітчизняних товаровиробників і споживачів шляхом створення сприятливих умов для розвитку національного господарства та інтеграції його в систему світогосподарських зв`язків [3, с. 45].

Аналізуючи інтереси середнього та малого бізнесу, можна виділити, що пріоритетами державної політики у системі фінансового контролю малого підприємництва має бути інституційна модернізація із використанням позитивного зарубіжного досвіду, посилення фінансової активності задля забезпечення доступу до фінансових ресурсів малих суб’єктів

підприємницької діяльності, що потребують державної фінансової підтримки та пошук джерел фінансування такої підтримки [4, с. 12].

Розглядаючи проблему неефективного контролю, необхідно зазначити, що до прийняття Податкового кодексу України поняття «фінансового контролю» було не досить точним та розглядалося лише в теорії фінансового права, проте у сучасні законодавчо-нормативній базі є певні суперечності. Процедура контролю потребує оптимізації, адже деякі її методи вже не є досить ефективними. Таким чином, необхідно здійснювати ефективний нагляд за роботою контролюючими органами, усунути існуючі в законодавчо-нормативній базі неточності та суперечності, модернізувати порядок та види перевірок, що здійснюють контролюючі органи.

Отже, удосконалення фінансового контролю країни має ґрунтуватися на забезпеченні фінансової безпеки, зміцненні фінансової самодостатності її інститутів, фінансовій інтеграції України у світове співтовариство через активізацію її участі в діяльності міжнародних фінансових організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Виноградня В.М. Особливості функціонування фінансових систем в країнах з ринковою економікою / В.М. Виноградня // Екон. вісн. ун-ту. 2013. Вип. 20/1. С. 199 – 205.

2. Іваницька О.М. та ін. Фінансовий сектор України в системі забезпечення інноваційного економічного зростання // Фінансова система національної економіки: проблеми розвитку та управління змінами: у 3-х т. / За заг. ред. Т. І. Єфименко; ДННУ «Академія фінансового управління». К., 2012. Т.1. С.317 – 418.

3. Коваленко В. В. Реформування та стратегічний розвиток фінансового контролю України / В. В. Коваленко // ScienceRise. 2015. № 2(3). С. 43 – 46.

4. Міщенко В. Капіталізація банківської системи України: сьогодення та перспективи / В. Міщенко // Вісник Національного банку України. 2013. № 7. С. 11 – 17.

Кулаківська Т.І., Береженна О.Ю,
здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

ПРАВОВІ ОСНОВИ ВАЛЮТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В умовах прискореної глобалізації світового господарства однією з найважливіших проблем в Україні є зростання загроз фінансовій, і, зокрема, валютній безпеці держави. Для того, щоб фінансова система країни функціонувала на належному рівні необхідно забезпечити стабільність національної грошової одиниці та якісно управляти валютним резервом. У зв'язку з цим постає питання щодо визначення рівня валютної безпеки, адже це є критерієм оцінки ефективності валютної політики і діяльності органів влади під час реформування й розвитку фінансової системи держави.

Свій внесок у дослідження окремих питань забезпечення валютної безпеки держави внесли такі українські науковці як О.І. Барановський, І.Ф. Бінько, А.О. Клименко, Л.М. Кравченко, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, С.М. Половко, О.Є. Северин, В.Т. Шлемко та інші. Та все ж валютна безпека є досить молодою наукою і потребує подальшого дослідження на науковому і законодавчому рівні.

Варто зазначити, що ж собою являє валютна безпека. Наприклад, на думку Барановського О.І., валютна безпека держави – це ступінь забезпеченості її валютними коштами, достатній для додержання позитивного сальдо платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань, накопичення необхідного обсягу валютних резервів, підтримання стабільності національної грошової одиниці [1, с. 21].

Поняття валютної безпеки не зважаючи на думки науковців на законодавчому рівні залишається не до кінця визначеним. Тільки відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України визначено, що валютна безпека - це стан курсоутворення, який характеризується високою довірою суспільства до національної грошової одиниці, її стійкістю, створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняної економіки, залучення в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках [2].

Також Законом України «Про основи національної безпеки України» лише відзначається, що одним із напрямів державної політики з питань національної безпеки в фінансовій сфері є забезпечення внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності, захисту інтересів вкладників, фінансового ринку [3].

На сьогоднішній день існує значна кількість загроз валютній безпеці України, серед основних загроз можна визначити: зростання зовнішнього боргу; відплив коштів за кордон; високий рівень доларизації економіки; неефективна структура золотовалютних резервів; недосконалість валютно-курсової політики; наявність валютних ризиків; проведення незаконних валютних операцій; втручання міжнародних фінансових організацій, іноземних радників та консультантів у валютну політику України; «слабка» національна валюта; зниження рівня довіри населення до керуючих органів валютного ринку; існування обмежень на конвертованість валюти та інші загрози.

Велику небезпеку для економіки країни також становлять правопорушення у валютній сфері, що є наслідком скорочення надходжень валютних цінностей до Національного банку України та порушення інтересів держави. Це стосується неповернення валютної виручки із-за кордону, незаконного відкриття або використання за межами України валютних рахунків, порушення правил про валютні операції.

Крім того, необхідно зазначити, що втручання міжнародних фінансових організацій, іноземних радників та консультантів у валютну політику України може мати негативні наслідки для її фінансової безпеки. Важливим критерієм повинна стати відповідність вимог міжнародних фінансових організацій національним економічним інтересам і загальному економічному курсу країни. Тому забезпечення національних економічних інтересів має ґрунтуватися не виключно на фінансових «вливаннях» МВФ, а насамперед на власній грошово-кредитній та валютно-фінансовій політиці країни. Це вимагає розробки і законодавчого затвердження відповідної правової бази.

Отже, для забезпечення валютної безпеки країни та підтримання стійкої стабільності національної грошової одиниці необхідно здійснити заходи, спрямовані на забезпечення надійної збалансованості валютного ринку, істотне зростання та диверсифікацію золотовалютних резервів держави, удосконалення структури платіжного та зовнішньоторговельного балансів, створення умов для повернення з-за кордону національного капіталу, сприяння прямим іноземним інвестиціям, утвердження ефективної системи страхування від валютних ризиків тощо [4, с. 132].

Важливо забезпечити максимальну прозорість сфери управління державним боргом, утвердження механізмів, які б унеможливлювали її криміналізацію. Політика стійкої грошової одиниці й надалі повинна бути визначальним атрибутом зміцнення позицій національного ринку, головною гарантією припинення витоку капіталу, зростання реальних доходів населення.

Вважаємо, що для посилення валютної безпеки необхідно здійснити такі заходи: поступово зменшувати зовнішній і внутрішній борг; покращити структуру золотовалютних резервів; вдосконалення валютної політики; забезпечити ефективний нагляд за валютних операцій; вжити заходів для покращення рівня довіри населення до керуючих органів валютного ринку; зменшити обмеження на конвертованість валюти. Реалізація цих заходів

грошово-кредитної політики сприятиме посиленню валютної безпеки держави та стабілізації фінансової системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановський, О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): автореферат дис. на здобуття наукового ступеня д-ра екон. Наук. *«Фінанси, грошовий обіг і кредит».* Київ, 2000. 36 с.

2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013. *Відомості Верховної Ради України.* 2013. № 1277

3. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2003. № 39. Ст. 351.

4. Філіпенко Т.В. Валютна складова фінансової безпеки України. *ІІ Міжнародна науково-практична конференція «Перспективи української діяльності суб'єктів господарювання в контексті економічної безпеки».* Черкаси, 2014. С. 129 – 133.

Кухаревич Анна Володимирівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Прагнення до побудови в нашій країні ефективної податкової системи спонукає до вивчення іноземного досвіду організації податкового контролю для пошуку найраціональніших ідей, підходів, методів його здійснення та виявлення перспектив їх застосування у вітчизняній податковій практиці.

Однією з найефективніших систем податкового контролю вважається шведська. Повноваженнями зі збору податків, контролю правильності їх нарахування та стягнення податкових недоїмок в країні покладені на Агентство зі сплати податків. В країні існує тенденція жорсткої централізації податкового контролю, зокрема, у питаннях збору декларацій і управління засобами платежу, примусового стягнення й контролю великих підприємств. Проте планування податкового контролю залишається децентралізованим.

Податкова служба постійно і на високому рівні проводить широку роз'яснювальну роботу з платниками податків, у тому числі і через комп'ютерну мережу.

Загалом шведські податкові органи керуються постулатом, що добровільна сплата податків досягається за рахунок: 1) налагодженого апарату контролю, що характеризується точністю та передбачуваністю, а також широким використанням профілактичних заходів; 2) довіри платників податків, впевнених у правомірній роботі податкової системи та виконанні податковими органами своїх завдань; 3) введення доступних для розуміння правил оподаткування [1]. Як наслідок, у Швеції до категорії добросовісних платників належать 80% платників податків.

Організація податкового контролю в Сполучених Штатах Америки дуже складна, що зумовлено насамперед федеративним устроєм держави. Контроль за дотриманням податкового законодавства та збором федеральних податків у США здійснює Служба внутрішніх доходів (далі – СВД). На рівні штатів існують податкові служби, що здійснюють контроль за сплатою податків і зборів, які введені в цих штатах, на місцях – місцеві податкові органи, що контролюють сплату податків, які вводяться місцевими органами влади. Працівники цих рівнів тісно контактують між собою.

У структурі СВД створено спеціальний підрозділ, що безпосередньо здійснює податковий контроль великого та середнього бізнесу. Крім того, у структурі СВД діє спеціалізований підрозділ, головним завдання якого є відбір платників податків для проведення податкового контролю. Органи

податкового контролю США здійснюють такі види перевірок: заочна камеральна і виїзна.

Позитивним моментом у роботі інспекторів-контролерів СВД США є те, що для кожного виду перевірки, що проводить податковий інспектор, розроблено спеціальну докладну інструкцію для регламентації перевірок [2].

Особливістю сучасної системи податкового контролю Німеччини є те, що контрольними повноваженнями наділені і консультанти з податків, які не є працівниками державних органів, проте яким Міністерство фінансів видає ліцензію на право здійснювати таку діяльність.

Основною формою контрольної діяльності податкових інспекторів Німеччини є податкова перевірка, що здійснюється з метою встановлення та оцінювання якості адміністрування податкових платежів. При відборі платників податків для перевірки вибираються такі суб'єкти бізнесу, податкова перевірка яких визначається пріоритетною.

Для спрощення податкового контролю у Німеччині широко використовують систему електронного адміністрування податків.

У Німеччині також існує певна специфіка податкового контролю великих платників податків, а саме діє спеціальний відділ з обслуговування цієї категорії суб'єктів господарювання, підпорядкований Верховній фінансовій дирекції.

Особливістю здійснення контролю за роботою німецьких податкових інспекторів є впроваджена тут система бальної оцінки роботи податкових інспекторів. Бальний нормативний показник – засіб службового та спеціального нагляду керівництвом відділів податкових перевірок. Залежно від категорії кожного перевіреного підприємства податковому інспекторові зараховується певна кількість балів (від 1 до 8). При цьому за звітний рік кожен інспектор має набрати щонайменше 34 бали, що дає підставу начальникові прийняти рішення про його службову відповідність [3].

Німеччина підтримує жорстку податкову політику. Ефективність податкового контролю істотно підвищує наявність в країні податкової поліції

– «штойфи», працівники якої наділені правами правоохоронних органів. Крім того в Німеччині існує інститут податкових суддів, які, діючи в загальних рамках системи юстиції, займаються виключно розглядом позовів з податкових питань.

Таким чином, аналіз організації податкового контролю дозволяє окреслити основні його напрями та використати досвід провідних держав світу для вдосконалення контрольно-перевірочної роботи вітчизняних податкових органів. Зокрема:

– гармонізація податкового законодавства, скасування підстав для різних тлумачень та інтерпретацій;

– поступове обмеження податкового тиску шляхом спрощення процедур адміністрування податків і зборів, активізації просвітницької роботи тощо;

– вдосконалення контрольно-перевірочних заходів шляхом приведення вітчизняного податкового законодавства у відповідність з міжнародними стандартами, затвердження інструкцій, що детально регламентують порядок проведення кожного виду податкової перевірки;

– формування електронної бази даних для накопичення, обробки та зберігання інформації щодо обліку кожного платника податків, його податкових зобов’язань, постійного моніторингу показників діяльності;

– створення постійно діючого інформаційно-довідкового центру для надання платникам податків консультативних послуг і роз’яснень з питань податкового законодавства;

– використання різного роду непрямих методів у контрольній роботі податкових органів, зокрема: фіскального рескрипту, інституту попередніх податкових рішень, горизонтального моніторингу;

– налагодження уніфікованої та прозорої системи відшкодування заподіяної державі фінансової шкоди внаслідок ухилення від сплати податків і зборів;

– використання системи бальної оцінки якості виконання службових обов'язків суб'єктами податкового контролю, за результатами якої здійснюється атестація рішень податкових органів;

– підвищення авторитету податкових органів серед громадян і суб'єктів господарювання, забезпечення ефективної співпраці між ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пугаченко О. Б. Діяльність податкових органів у зарубіжних країнах. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22(2). С. 169-176.
2. Соловйова Ю. О. Деякі питання організації податкового контролю у країнах світу. Право та економіка. 2009. №3. С. 99.
3. Мельник М.І., Лещух І.В. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України», 2015. 330 с.

Кушнір Зоряна Олександрівна,

Рубашко Вікторія Юріївна

студентки групи ПБК-16-7

Навчально – наукового інституту права

Університету державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Ковтун Валентина Миколаївна,

к.ю.н., доцент кафедри фінансового права

Університету державної фіскальної служби України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Забезпечення національних інтересів та економічної безпеки – найважливіші функції держави, реалізація яких покликана посилювати її позиції в міжнародному співтоваристві. Забезпечення фінансової безпеки держави особливо актуально для країн з транзитивною економікою, в яких

система державних фінансів не є досить стійкою, що, зокрема, стосується і України. Оскільки вплив світових фінансових систем на окремо взяту державу переходить на якісно інший рівень та з урахуванням панівного становища, займаного фінансовою складовою в сучасній економіці, ми маємо право характеризувати останню як економіку, керовану в основі своїй фінансовим чином, через фінансові механізми, за допомогою фінансових важелів, фінансових стимулів і у фінансових цілях.

Питання забезпечення фінансової безпеки держави в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі розглядаються у межах загальної теорії фінансової безпеки. Серед найбільш вагомих напрацювань у цій сфері доцільно виокремити праці вітчизняних науковців, зокрема О. Барановського, В. Т. Білоуса, І. Бінька, В. В. Бурцева, З. С. Варналія, О. Власюка, В. Гейця, О. А. Гриценка, Б. Губського, М. Єрмошенка, Я. Жаліла, В. Кириленка, С. Кірєєва, Т. Ковальчука, Г. Козаченко, В. В. Кузьменка, О. Д. Ладюка, Ф. Медвідя, В. Мунтіяна, О. Саєнка, О. Стародубцевої, А. Сухорукова, В. Шлемка та інших. Однак виникає необхідність аналізу й дослідження міжнародного досвіду забезпечення фінансової безпеки держави, зокрема тих країн, які мають стабільно високий рівень фінансової безпеки, з метою подальшої його адаптації до сучасних умов національної економіки України.

Фінансову безпеку будь-якої держави визначає перш за все її фінансова незалежність. При цьому велике значення має розмір зовнішньої фінансової допомоги з боку міжнародних фінансових інституцій, економічних угруповань, урядів окремих країн, обсяг іноземних інвестицій у на національну економіку. Рівень фінансової безпеки держави зумовлений і ступенем розвитку ринку капіталів, на якому обертаються акції великої кількості реально функціонуючих суб'єктів господарювання, діють численні фінансові інститути; мірою відкритості внутрішнього ринку; розмаїттям фінансових інструментів; схильністю населення до операцій з фондовими

цінностями; концентрацією інтелектуальних ресурсів, задіяних в розвитку фінансового ринку.

Багато країн головну увагу концентрують на розробці теоретико-прикладних засад підвищення фінансової безпеки підприємства та формуванню засад сприятливого середовища діяльності. Найбільших результатів у цій сфері вдалось досягти підприємствам із США, Японії, Німеччини [1].

Забезпечення фінансової безпеки, з одного боку, залежить від взаємозв'язку її складових, з іншого – від економічної безпеки, складовою якої вона є. Її дезорганізація, створює загрозу економічній безпеці України та призводить до негативних наслідків [2, с. 9–10].

Рівень фінансової безпеки визначають багато індикаторів, основними з яких є: дефіцит бюджету, обсяги боргів держави, рівень інфляції, вартість банківських кредитів, рівень монетизації економіки, обсяг міжнародних резервів НБУ тощо [3].

У контексті посилання соціально-економічного згуртування країн-учасниць ЄС, важлива роль належить Лісабонській стратегії. Відповідно до вищезгаданого документа, основними пріоритетами у напряму зміцнення фінансової безпеки країн-членів ЄС та в цілому європейського континенту мають стати: принцип спільного програмування, який використовується в проектах міжнарод ного співробітництва, поліпшення інноваційної участі у напрями зростання конкурентоспроможності економічних регіонів в цілому, екстенсивного розвитку значної частини регіонів ЄС [4, с. 507].

У Німеччині забезпечення фінансової безпеки держави також є еквівалентом підтримки стабільності економічного росту. Головні положення країни у сфері за безпечення національної безпеки, в тому числі фінансової, висвітлені в офіційній директиві Міністерства оборони, в якій вказано, що уряд Німеччини вбачає процес забезпечення фінансової безпеки в підтримці соціального та економічного прогресу, захисті від економічного шантажу, демократизації в Європі та в усьому світі, забезпеченні свободи торгівлі,

доступу до сировинних ресурсів та ринків в межах справедливої світової економічної та фінансової системи [5, с. 14].

Стратегічною метою державної політики національної безпеки у Польщі згідно зі Стратегією безпеки визначено гарантування незалежності і суверенітету, тери оріальної цілісності держави; створення умов для стабільного суспільного та економічного розвитку; збереження національних надбань та розвиток національної гідності поляків. Серед ключових загроз економічній безпеці Польщі документом названо економічну не стабільність країн-сусідів та її негативний вплив на вітчизняну економіку; неконтрольованість міграційних процесів, що може зашкодити соціально-економічній стабільності та фінансово-економічним можливостям Польщі; значна зовнішня залежність Польщі у питанні імпорту енергоносіїв та недиверсифікованість даних джерел.

Як бачимо, ситуація в європейській фінансовій системі швидко змінюється, адже поглиблюються процеси регіоналізації, відбувається транснаціоналізація продуктивних сил і капіталів для забезпечення існування в кризових умовах.

Успішне забезпечення країнами Європейського Союзу національної фінансової безпеки залежить від стійкості і сили їх національних економік. Тільки сильна економіка дає змогу успішно захищати національні інтереси в умовах посиленої глобальної конкуренції та наростання світогосподарських диспропорцій. Отже, держава має не тільки розробляти національну концепцію безпеки, базуючись на світовому досвіді, але, насамперед, проводити реформування економічної внутрішньої та зовнішньої політики з метою захисту всіх суб’єктів господарської діяльності [6].

Отже, фінансова безпека постає одним з ключових факторів забезпечення сталого розвитку економіки держави в цілому і виступає як складна багатофакторна категорія, що характеризує здатність національної економіки до розширеного відтворення з метою збалансованого, рівномірного і поступового задоволення потреб суспільства.

Крім цього, варто зазначити, що всі високорозвинені країни світу мають власні системи забезпечення національної економічної безпеки й механізми її зміцнення, що використовуються у державній політиці. Безумовно, адаптація зарубіжного досвіду до умов України – досить трудомісткий процес, що передбачає не механічне копіювання всієї системи регулювання, а лише поетапне впровадження окремих елементів, інструментів, методів чи програм. Запозичення зарубіжного досвіду має проводитися в разі наявності подібних цілей і пріоритетів у національних стратегіях, враховуючи рівень економічного та інституціонального розвитку країн із використанням системного підходу і порівняльного аналізу.

Досвід свідчить, що створення сприятливих умов для фінансової безпеки підприємств сприяє підвищенню ефективності наукової й інноваційної діяльності, що є пріоритетним завданням державної інноваційної політики розвинених країн, адже вплив науково-технічної та інноваційної сфер на розвиток і зростання економічної системи набуває на сучасному етапі вирішального значення. Основним змістом державного регулювання фінансової безпеки підприємств стає саме координація злагодженої роботи усіх ланок господарського механізму, налаштованого на виробництво конкурентоспроможної високотехнологічної інноваційної продукції та підвищення добробуту населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Буковинський С. А. Фінансова криза в Україні: вплив на розвиток економіки та деякі заходи з досягнення фінансової стабілізації // Фінанси України. Вип. 11. С. 10—30.

2. Лосєва Ю.М. Тіньова економіка як фактор впливу на податкову безпеку держави / Ю.М. Лосєва // Фінансова система України. Проблеми та перспективи розвитку. – ТОВ «ДКС центр», 2010. – С. 248–250.

3. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економіки України № 60 від 2 березня 2007 р.

4. Козак Л.С. Тенденції розвитку й ефективність забезпечення європейської економічної безпеки в умовах глобалізації економіки /Л. С. Козак, О.В. Федорук // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. — 2012. — Вип. 10. — С. 505—512. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/ Upsal_2012_ 10_92.pdf

5. Нижник В.М. Економічна безпека України в системі євроатлантичних інтеграційних процесів: навч. посіб. / В.М. Нижник, М.В. Ніколайчук. — Хмельницький: ХНУ, 2008. — 440 с.

6. Закон о поддержке устойчивости и роста экономики / Пер. с нем. Н .М. Зерова. — Минск: Финансы и статистика, 1998. — 35 с.

Лопушанська Катерина Святославівна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
студентка групи ПБ-16-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Гарбінська-Руденко А. В.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права,
Університету ДФС України

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Валютне регулювання в Україні на сьогодні є недосконалим, це проявляється у знеціненні гривні, як національної валюти, недостатній рівень інвестицій, неактуальність внутрішнього валютного ринку, витоку іноземної валюти за межі України. Всі ці наявні фактори призводять до дефіциту платіжного балансу та виникнення потреби фінансової підтримки з боку міжнародних організацій, в тому числі МВФ. Для вирішення цих питань було створено Закон України «Про валюту та валютні операції» від 21.06.2019 року.

Відповідна правова система, яка побудована на загальноприйнятих міжнародних стандартах виступає дієвим механізмом для врегулювання суспільних відносин, як національних, так і зовнішньоекономіних, які виникають у валютній сфері. На сучасному етапі валютне законодавство виступає інструментом державного регулювання у проведенні грошово-кредитної політики, мета якого є підвищення ефективності національної валютної системи, а також на реалізацію валютної політики держави та подолання фінансової кризи.

Механізм валютного регулювання – це сукупність взаємопов'язаних елементів: інструментів, методів та забезпечення, комплексна взаємодія яких забезпечує здійснення суб'єктами валютного регулювання нормативно-регулятивного впливу на його об'єкти відповідно до визначених цілей, завдань, принципів та функцій [1].

За допомогою валютного регулювання держава захищає національну валюту, підтримує її стійкість, забезпечує потрібний рівень валютних резервів країни тощо. Основний масив підзаконних актів, які детально регламентують питання валютного регулювання, становлять постанови, інструкції, положення, правила, накази, які видають Національний банк України та інші центральні органи виконавчої влади.

До 2018 року нормативно-правове забезпечення валютного регулювання здійснювалось Декретом Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання» від 19 лютого 1993 року [2]. Цей нормативно-правовий документ дозволяв (втратив чинність) лише здійснення певних видів валютних операцій, які були в закріплені лише в ньому, а ті які в ньому не зазначались були заборонені національним законодавством. Така «тактика» жорсткого регулювання була здійснена для зменшення відпливу капіталу за кордон, для підтримання стабільної економічної ситуації в країні. На зміну Декрету прийшов основний Закон України "Про валюту і валютні операції" (далі – Закон) від 06 червня 2018 р., який набув чинності 07 лютого 2019 р. Метою нового законодавства стало

послаблення валютного контролю в державі, спрощення проведення операцій валютного обміну в банках, зміна умов міжнародних переказів. Закон надає чітке визначення валютному регулюванню – це діяльність Національного банку України та Кабінету Міністрів України, яка спрямована на регламентацію здійснення валютних операцій суб'єктами валютних відносин і уповноваженими установами [3].

Як вказує Р.В. Лавров «новий Закон більш ліберальний, гнучкий, має спрощену процедуру обміну валюти та відповідає потребам сьогодення, головним досягненням після введення Закону в дію можна вважати нову для українців процедуру валютного обміну (валютний обмін онлайн), а також збільшення можливостей для експортно-імпортних операцій з суб'єктами господарювання та представниками бізнесу країн Європейського союзу [4].

Відповідно до Закону, головним виконавчим органом управління валютою є Національний банк України, який на різних етапах економічного розвитку країни визначає основні завдання здійснення валютного регулювання і контролю. Об’єктами валютного регулювання є валюта, валютний курс і валютні цінності.

До принципів валютного регулювання належать: узгодженості; рівноправності, своєчасності, послідовності, передбачуваності, інформативності, захищеності. Вони, в свою чергу, відображають особливості сучасного впливу держави на економічні відносини і передбачають активне застосування механізму валютного регулювання для нейтралізації деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків [5].

Р.В. Лавров виділяє такі напрями удосконалення механізму валютного регулювання: 1) зменшення переліку нормативно-правових актів валютного регулювання та їх концентрація в обмеженій кількості законів і постанов; 2) посилення контролю за виводом капіталу в офшори; 3)створення привабливих умов для утримання населенням валюти в банківській системі України [4].

Отже, валютне регулювання має значний вплив на забезпечення фінансвової безпеки держави в цілому. Оскільки валютна політика регулює валютні відносини, що виникають з приводу валюти та валютних цінностей у громадян. Вдосконалення перелічених напрямів дозволить вивести валютне регулювання України на якісно новий рівень, з дотриманням міжнародних стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кузнєцова А. Я. Місяць Н. О. Концептуальні засади формування механізму валютного регулювання в Україні. *Бізнес Інформ*. 2017. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_9_35 (дата звернення 28.10.2019)
1. Про систему валютного регулювання / Декрет КМУ від 19 лютого 1993 року (втратив чинність) № 15-93/ ВР України. 1993. № 17. Ст. 184. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93 (дата звернення 28.10.2019).
2. Про валюту і валютні операції / «Закон України» від 21.02.2018 р. № 2473-VIII / ВР України. 2018. № 20. Ст. 239. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19 (дата звернення 28.10.2019).
3. Лавров Р.В. Сучасні тенденції валютного регулювання в Україні. *Економіка та держава. 2019.* URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2019/3.pdf (дата звернення 28.10.2019)
4. Місяць Н.О. Формування та розвиток механізму валютного регулювання в Україні. 2018. URL: http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1592/1/misiats_formation_and_development.pdf (дата звернення 28.10.2019)

Лопушанська Катерина Святославівна
здобувач першого рівня вищої освіти,
студентка групи ПБ-16-3
ННІ права Університету ДФС України
Науковий керівник: Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,

МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ В РАМКАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНСНОВОЇ БЕЗПЕКИ

На сучасному етапі розвитку України відбувається зміна напряму зовнішньоекономічної політики та зростання значення євроінтеграційних процесів. Військові та внутрішні конфлікти, глобальні економічні кризи створюють загрозу національній безпеці, обмежуючи при цьому наявні економічні ресурси, що в свою чергу спричиняє нерівномірність їх розподілу між учасниками цих відносин. Ці всі проблеми актуалізують питання зміцнення фінансової безпеки України. Митно-тарифне регулювання потребує вдосконалення, так як воно забезпечую зміцнення економічних відносин між країнами Європи.

Як зазначає О.В. Старожук «митно-тарифне регулювання, здійснюючи вплив на бюджетну безпеку, реалізує, з одного боку, фіскальну функцію митних платежів, з іншого, маючи регулювальний потенціал митних платежів, є інструментом впливу на зовнішньоекономічну діяльність. Беручи до уваги те, що скорочення тарифного захисту є однією з умов Євроасоціації, зростає потреба у дослідженні впливу таких змін на бюджетну та зовнішньоекономічну безпеку держави» [1].

Митно-тарифне регулювання здійснюється відповідно до Митного кодексу України, який визначає порядок формування та застосування Єдиного митного тарифу України при ввезенні на митну територію України і вивезенні за межі цієї території товарів та інших предметів, встановлюється з метою обкладення податком відповідних товарів, Закону України «Про

Митний тариф України», Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та Податкового кодексу в частині сплати митних платежів.

Сьогодні митне регулювання є підсистемою державного регулювання зовнішьоекнонмічної діяльності (далі – ЗЕД) та регулює основні положення переміщення товарів через митний кордон. Стаття 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» вказує, що митне регулювання – це «регулювання питань, пов’язаних зі встановленням мит та інших податків, що справляються під час переміщення товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України» [2].

Ватро зазначити, що митно-тарифне регулювання – це суспільні відносини, які виникають між державою та суб'єктами ЗЕД з приводу умов перетинання національного кордону товарами, капіталами, послугами, робочою силою, а також становлять предмет погодження регулювання питань, пов'язаних із встановленням митних податків, митних зборів, а також процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю.

До основних форм регулювання зовнішньоекономічної діяльності належить: мито, податки, кредити, дотації, пільги тощо, а отже, митне регулювання можна вважати одним із інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Мито - це загальнодержавний податок, що встановлюється Податковим кодексом України та Митним кодексом України, який нараховується та сплачується відповідно до митного та податкового законодавства, законів України та міжнародних договорів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України.

Адвалорні мита нараховуються у процентах до митної вартості товару. Застосування адвалорних мит призводить до збільшення митних зборів при зростанні світових цін на високотехнологічну, з великим ступенем обробки продукції. Позитивною стороною адвалорних мит є те, що вони підтримують однаковий рівень захисту внутрішнього ринку незалежно від коливання цін

на товар, змінюються лише доходи бюджету. Специфічні мита нараховуються у встановленому розмірі з якої-небудь фізичної характеристики товару, наприклад з обсягу, одиниці товару. Перевага специфічних мит перед адвалорними полягає у тому, що вони не залишають місця для зловживань. Принципова відмінність від адвалорних мит - специфічні мита не залежать від напрямку міжнародної кон'юнктури [3].

Загалом забезпечення митної безпеки пов’язане з виявленням, попередженням та нейтралізацією зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці. Тому діяльність митних органів з метою створення сприятливих зовнішньоекономічних умов для забезпечення сталого розвитку України полягає у проведенні певних заходів у відповідних сферах суспільного життя [4, с. 54–55]:

1) у сфері державної безпеки – відпрацювання ефективної системи контролю за поставками продукції і технологій оборонного призначення і подвійного використання; участь у міжнародному співробітництві з метою боротьби з міжнародною злочинністю, тероризмом, нелегальною міграцією;

2) у сфері безпеки державного кордону України – поглиблення транскордонного співробітництва з суміжними державами;

3) в економічній сфері – підвищення конкурентоспроможності національної економіки; забезпечення умов для сталого економічного зростання; посилення участі України у міжнародному поділі праці; захист внутрішнього ринку від недоброякісного імпорту – поставок продукції, яка може завдавати шкоди національним виробникам, здоров’ю людей та навколишньому природному середовищу; розвиток експортного потенціалу країни; поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему та активізація участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях.

Враховуючи стан реорганізації ДФС України, та її розподілу на Державну податкову та Митну службу нагальною є проблема побудови цілісної та узгодженої системи митних органів, ефективної територіальної структури, окреслення кола повноважень митних органів, підвищення

кваліфікації і професійної підготовки працівників апарату Митної служби, підвищення ефективності їх діяльності шляхом автоматизації роботи, спрощення митних процедур та забезпечення дотримання принципу прозорості та доступності. Крім того, важливе значення займає міжнародна співпраця митних органів з метою гармонізації ставок мита і наближення їх до міжнародних загальновизнаних стандартів.

Отже, врахувавши всі перелічені вище заходи митно-тарифне регулювання буде цілком узгоджене з потребами національної економічної безпеки і сприятиме зміцненню митної та зовнішньоекономічної безпеки. Реформування митного тарифу сприятиме вдосконалення процесів євроінтеграції, підвищенню конкурентоспроможності економіки України та її позицій на світовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сторожук О.В. Митно-тарифне регулювання як фактор забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави в умовах євроінтеграції. *Світове господарство і міжнародно-економічні відносини*. Вип.№17. 2017. URL: http://global-national.in.ua/archive/17-2017/22.pdf (дата звернення 26.10.2019).
2. Про зовнішньоекономічну діяльність / «Закон України» від 07. 02.2019 р. № 959-XII / ВР України. 2019. № 29. Ст. 337. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12 (дата звернення 26.10.2019).
3. Білоусов О.М. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*, Вип.№2, 2012. URL: file:///D:/Desktop/vanp_2012_2_7.pdf (дата звернення 26.10.2019).
4. Левко М.М. Митно-тарифне регулювання в системі забезпечення економічної безпеки держави. Львів. 2016. 20 с.

Лученко Людмила Олегівна
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інститут права
Університету Державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Мельник Олена Петрівна
к.ю.н.,доцент, доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України

ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Фінансова безпека держави пов’язана з діяльністю держави у фінансовій сфері, а тому потрібно зазначити, що фінансова безпека – це ступінь захищеності фінансових інтересів держави, стан фінансової, грошово-кредитної, розрахункової та фондової систем, що характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, спроможністю держави ефективно формувати та раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, шляхом виконання зобов'язань і забезпечення соціально-економічного розвитку .

Фінансову безпеку можна розглядати на мікро- та макрорівнях. На мікрорівні фінансова безпека включає фінансову безпеку домогосподарств (особистості) та фінансову безпеку підприємств (установ, організацій) [3].

На макрорівні розглядається фінансова безпека держави, яка містить такі структурні складові: бюджетну, боргову, грошово-кредитну, валютну, інвестиційну, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору.

Фінансова безпека є складною економічною категорією, яка характеризується розмаїттям трактувань щодо її економічного змісту та структурних складових. У переважній більшості випадків серед складових фінансової безпеки держави виділяють бюджетну безпеку, боргову безпеку, грошово-кредитну (монетарну) безпеку, валютну безпеку, інвестиційну

безпеку, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору (фінансову безпеку страхового та фондового ринків).

Фінансова безпека держави значною мірою визначається характером формування державного та місцевих бюджетів, станом її платіжного балансу, співвідношенням грошей в офіційній і тіньовій економіці, ступенем повернення грошей, що перебувають в обігу, до банків, рухом валютних коштів [1].

Рівень фінансової безпеки визначають багато індикаторів, основними з яких є: дефіцит бюджету, обсяги боргів держави, рівень інфляції, вартість банківських кредитів, рівень монетизації економіки, обсяг міжнародних резервів НБУ.

Сьогодні держава стикається з великою кількістю зовнішніх та внутрішніх загроз, які негативно впливають на стабільність фінансової системи, стан національної валюти та економіки.

Основні загрози для фінансової безпеки:

- кібертероризм, у т. ч., у фінансовій сфері (згадаймо потужний удар вірусу PetyaA, що відчули на собі, зокрема, банківські структури);

- кіберзлочинність;

- зовнішня агресія та сепаратизм на сході країни;

- присутність в економічній системі України структур з капіталом, що походить з країни-агресора;

- вплив світових фінансових коливань та криз на економіку країни;

- корупція у владі;

- недостатня ефективність державного регулювання фінансово-кредитної сфери;

- часткова енергетична залежність від країни-агресора.

На даний час фінансова безпека є структурною складовою національної безпеки та однією з найважливіших складових економічної безпеки. Вона підпорядковує ряд складників: фінансову безпеку домогосподарств (особистості) та фінансову безпеку підприємств (установ, організацій) - на

мікрорівні та бюджетну, боргову, грошово-кредитну, валютну, інвестиційну, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору - на макрорівні [2]. Потрібно також зазначити, що на фінансову безпеку держави досить негативно впливає кіберзлочинність, для врегулювання цього потрібно більш чітко та захищено формувати, зберігати та використовувати дані які відносяться до фінансової діяльності держави.

Оцінка стану фінансової безпеки потребує вироблення чітких індикаторів та їх показники, що дозволить привести стан фінансової безпеки до бажаного рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ладюк О.Д. Фінансова безпека: характеристика складників // Ефективна економіка. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5280.

2. Фінанси: курс для фінансистів // Фінансова безпека держави у системі економічної безпеки. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://pidruchniki.com/15931106/finansi/finansova_bezpeka_derzhavi.

3. Сутність фінансової безпеки та її місце в системі економічної безпеки. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://studopedia.su/13_111249_sutnist-finansovoi-bezpeki-ta-ii-mistse-v-sistemi-ekonomichnoi-bezpeki.html.

Макарук Лілія Олександрівна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Шолкова Тетяна Борисівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПРАВЛЯННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ САМОЗАЙНЯТИМИ ОСОБАМИ, ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Питання сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ) самозайнятими особами особливо гостро постало ще з січня 2017 року. Зокрема, після набрання чинності Законом України від 06.12.2016 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» [1], яким внесені зміни до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», які передбачали наявність обов'язку зі сплати ЄСВ всіма самозайнятими особами, незалежно від факту отримання протягом звітного періоду доходу. Нагадаємо, що до 01.01.2017р. самозайняті особи, які не отримували доходи в звітному місяці, мали право не сплачувати єдиний соціальний внесок.

Проте, такі зміни до вищезазначеного нормативного акту так і не врегулювали питання щодо нарахування та сплати ЄСВ при одночасному перебуванні фізичної особи у двох статусах: у статусі найманого працівника та статусі особи, яка провадить незалежну професійну діяльність (далі – НПД).

Питання щодо справедливості виникнення обов'язку зі сплати ЄСВ незалежно від наявності доходу варто розглянути у розрізі положень Конституції України та практики Європейського суду з прав людини.

Зокрема, відповідно до статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права [2]. У доповіді, затвердженій Венеціанською комісією на 86-му пленарному засіданні, визначаються такі елементи поняття «верховенство права»: законність, включаючи прозорий, підзвітний та демократичний процес введення в дію приписів права; юридична визначеність; заборона свавілля; доступ до правосуддя; дотримання прав людини; заборона дискримінації та рівність перед законом [3, с.177]. Варто звернути увагу на той факт, що порушення принципу верховенства права буде мати місце у випадку недотримання хоча б однієї з його складових.

Таким чином, законодавчі зміни якими зобов'язано сплачувати ЄСВ одночасно особою, яка має статус ФОП, та статус особи, яка провадить незалежну професійну діяльність, два рази, або якщо особа має один з цих статусів, незалежно від наявності в неї доходу, на виконання наданого їм права на соціальний захист, не відповідають меті та завданням Закону, а також ідеї соціальної справедливості, чим порушують статтю 8 Конституції України [4].

Крім цього, як зазначається в статті 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту або обсягу існуючих прав і свобод [2]. Оскільки, до 1 січня 2017 року особи, які не отримували доходи в звітному періоді, мали право не сплачувати ЄСВ, то законодавчі зміни, відповідно до яких у особи виникає обов'язок по сплаті ЄСВ, незалежно від наявності доходу, фактично звужують вже існуючі права цих осіб, що є порушенням Конституції України, зокрема 8 та 22 статей.

Щодо рішень українських судів, перш за все варто проаналізувати постанову КАС/ВС від 05.11.2018 у справі №820/1538/17, де колегія суддів дійшла правового висновку, що у разі призупинення адвокатської діяльності адвокатом та не отримання ним доходу від такої діяльності, це свідчить про відсутність обов'язку сплачувати ЄСВ. Верховний Суд у своєму рішенні

зазначає, що необхідною умовою для сплати особою ЄСВ є провадження такою особою, зокрема, незалежної професійної адвокатської діяльності та отримання доходу від такої діяльності [5].

Із наведеного вище постає питання: чи потрібно все таки сплачувати ЄСВ самозайнятим особам в періоди, коли вони не отримували доходи від НПД, чи як ФОП, але будучи найманими працівниками отримували заробітну плату у розмірі більшому, ніж мінімальна заробітна плата що діяла у відповідному періоді?

Аналіз положень пп. 14.1.226 п.14.1 ст. 14 Податкового кодексу України та ст.ст. 4, 7 Закону України «Про збір та облік ЄСВ» говорить про те, що адвокат/нотаріус, як особа, яка провадить НПД вважається самозайнятою особою і платником ЄСВ лише при умові, що така особа не є найманим працівником в межах такої незалежної професійної діяльності і, що вона отримує дохід саме від такої незалежної професійної діяльності.

Таким чином, в розумінні ст. 7 Закону України «Про збір та облік ЄСВ» якщо особа є застрахованою особою і ЄСВ за нього регулярно нараховує та сплачує роботодавець, то це обумовлює звільнення його від обов'язку по сплаті ЄСВ, як самозайнятою особою за умови нетримання ним прибутку від здійснення НПД у даному періоді.

Дещо протилежної позиції дотримуються органи Державної податкової служби України. Зокрема, Головне управління ДФС у Дніпропетровській області на офіційному порталі Державної податкової служби України, зазначає, що особи, які провадять НПД та одночасно є найманими працівниками, не звільняються від сплати ЄСВ за себе, якщо вони зареєстровані як особи, які здійснюють незалежну професійну діяльність. У разі якщо платником ЄСВ – особою, яка провадить НПД, не отримано дохід (прибуток) у звітному році або окремому місяці звітного року, такий платник зобов’язаний визначити базу нарахування, але не більше максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої

Законом № 2464; при цьому сума єдиного внеску не може бути меншою за розмір мінімального страхового внеску [6].

Проте, у даному випадку постає питання: як визначити базу нарахування без отримання доходу? Згідно із позицією податкових органів мінімальний ЄСВ повинен сплачуватись, якщо ти визначаєш базу нарахування, наприклад «500 грн». А якщо не визначаєш? То і ЄСВ не повинен визначатись і сплачуватись?

Можна зробити висновок, що чинне законодавство України не однозначно врегульовує дані відносини. Єдина позиція органів державної влади з цього питання ще не сформувалась, оскільки існує значна кількість консультацій ДФС та правових позицій суду, які суперечать одні одним.

З огляду на вищевикладене, перш за все необхідно внести зміни до податкового законодавства та урегулювати питання симбіозу статусу адвоката і найманого працівника задля уникнення подвійного оподаткування, яке суперечить принципам податкового законодавства. Крім цього, Верховному Суду України варто здійснити узагальнення судової практики з питань сплати ЄСВ адвокатами, які одночасно є найманими працівниками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 06.12.2016 р. №1774-VIII. Дата оновлення: 19.12.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1774-19 (дата звернення – 22.09.2019).

2. Конституція України: офіц. текст. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 66 с.

3. Верховенство права. Доповідь, схвалена Венеційською Комісією на 86¬-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року). URL: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr (дата звернення – 22.09.2019).

4. Котляр А. О. Несправедливий обов'язок – сплачувати єдиний соціальний внесок незалежно від наявності

доходу, порушує конституційні права громадян. URL: https://protocol.ua/ua/nespravedliviy_obov_yazok_splachuvati_ediniy_sotsialniy_vnesok_nezalegno_vid_nayavnosti_dohodu_porushue_konstitutsiyni_prava_gromadyan/ (дата звернення – 22.09.2019).

5. Постанова Верховний суду України від 05.11.2018 № 820/1538/17. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/77661749 (дата звернення – 21.09.2019).

6. Чи сплачує ЄСВ адвокат, який здійснює незалежну професійну діяльність і одночасно працює за трудовим договором? Новини Державної фіскальної служби України. URL: http://dp.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-333013.html (дата звернення – 22.09.2019).

Мандрика Ірина Валеріївна,
Сагайдачна Ірина Андріївна,
Студенти групи ПБК-16-8
ННІ права УДФС України
Науковий керівник: Ковтун В. М.,
к. ю. н., доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Останніми роками в Україні активно розвивається сектор малого бізнесу, зростає його питома вага у сфері народного господарства. Відомо, що однією з найважливіших проблем розвитку малого бізнесу є нестача фінансових ресурсів.

Адже, оподаткування підприємств малого бізнесу є головним чинником зовнішнього середовища, який суттєво впливає на їхню діяльність. Саме малі підприємства, які не потребують великого стартового капіталу та забезпечують високу оборотність ресурсів, здатні швидко реагувати на зміни

ринкового попиту та за рахунок цього забезпечувати рівновагу на споживчому ринку в умовах нестабільної економіки й обмеженості фінансових ресурсів підприємствам [1].

Податкове оточення в Україні є негативним чинником у розвитку суб'єктів малого бізнесу. Існуюча податкова система не дозволяє підприємствам отримувати незалежні доходи та використовувати їх для розвитку, стимулює непрозорість фінансів і приховування прибутку, інвестування їх в економіку країни з меншим податковим навантаженням [1].

Тому, механізм реалізації регуляторної політики держави щодо оподаткування тієї чи іншої сфери господарської діяльності суб'єктів малого бізнесу потребує удосконалення, зважаючи на такі причини:

За часів становлення незалежності України фактично склалася нова економічна реальність для суб'єктів підприємницької діяльності. Цілі державної податкової політики, орієнтовані на реалізацію інтересів держави щодо суб'єктів малого бізнесу, пов'язані з існуючими системами оподаткування, збільшенням критичної маси суб'єктів підприємницької діяльності і надходжень до бюджету. Прогалини у системі оподаткування малого бізнесу призводить до значних розбіжностей між поставленими цілями і кінцевим результатом. Сучасну динаміку розвитку суб'єктів малого бізнесу в Україні визначають два основних параметри:

1) потреба в ефективній системі оподаткування;

2) незрозуміла та схильна до подвійного тлумачення, а також ухилення від сплати податків чинна система оподаткування малого бізнесу, яка вимагає проведення інвентаризації законодавчої бази, розробки процедури усунення недоліків нормативно – правового характеру [2].

Регуляторна податкова політика держави, побудована на подвійних стандартах, на словах декларується як зниження податків, а насправді загальний рівень податків не змінюється або підвищується. У відповідь підприємці удосконалюють методи управління не задекларованими грошовими потоками та застосовують нові схеми ухилення від

оподаткування. В результаті страждає як держава, так і підприємство: бюджет не виконується, соціальний клімат не покращується [3].

Таким чином, тягар податкової системи України визначаються, насамперед, не розміром податкових ставок, а складністю та нестабільністю системи податкового адміністрування. Вихід з чергової кризової хвилі та забезпечення довгострокового економічного зростання вимагають мобілізації усіх напрямів державної економічної політики, передусім максимізації дії регуляторної і стимулюючої функції.

Основними стратегічними цілями реформування системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу слід вважати такі: підвищення конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу; легалізація тіньового сектору;

нарощування критичної маси суб'єктів малого бізнесу; простота та зрозумілість податкових норм для суб'єктів господарювання; скорочення витрат платників на нарахування і сплату податків до держави на їх адміністрування; забезпечення умов для добровільного виконання вимог податкового законодавства платниками податків [3].

При цьому податкова політика держави повинна базуватися на єдиних принципах: податки повинні бути стабільними і не дуже обтяжливими, проте сплачувати їх зобов'язані всі без винятку, податкове законодавство повинне бути простим і зрозумілим, а витрати органів державної влади на їх адміністрування – мінімальними [4].

Держава зобов'язана забезпечити платникам податків такі умови, за яких вони довірятимуть їй і добровільно сплачуватимуть встановлені законодавством податки, збори й обов'язкові платежі, а державна фіскальна служба України повинна стати високопрофесійною, інформаційно розвиненою та максимально автоматизованою службою. Необхідно досягти максимального рівня впливу людського чинника на ухвалення будь – яких рішень, мінімального втручання працівників державної фіскальної служби в господарську діяльність суб'єктів господарювання, створити та впровадити

сучасні інформаційно – аналітичні системи, забезпечити навчання платників податків, ввести прозорі форми і методи їх обслуговування [5].

Аналізуючи досвід країн-членів ЄС з регулювання діяльності та розвитку малих підприємств, а також ситуацію, що склалася у сфері малого бізнесу в Україні, можна виділити наступні напрямки підтримки діяльності малих підприємств: сприяння розвитку з боку уряду та заохочування крупних корпорацій до співпраці з малими підприємствами; розвиток співпраці між українськими та підприємствами інших країн за допомогою знищення адміністративних бар'єрів та уніфікації законів, що регулюють підприємницьку діяльність; формування ринку інформаційних, консультаційних, науково-технічних та навчальних послуг, шляхом створення центрів, які здійснюють консультації, навчають керівників підприємств працювати у сфері малого бізнесу та створювати структуру управління, яка б допомагала ефективно виконувати управлінські функції; удосконалення законодавчої бази щодо регулювання діяльності та підтримки малих підприємств, упорядкування механізмів оподаткування, обліку і звітності, інвестування та кредитного обслуговування.

Отже, із зазначеного вище, можна зробити висновок, що для досягнення цих цілей систему оподаткування слід узгодити з пріоритетами державної політики соціально – економічного розвитку країни, створити постійно діючу робочу групу з питань виявлення недоліків та удосконалення системи оподаткування малого бізнесу, внести зміни до законодавства з питань оподаткування, спростивши його, змінити методи адміністрування податків на ефективну, відкриту та підзвітну суспільству систему.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балабенко О. В. Удосконалення механізму реалізації регуляторної політики держави щодо оподаткування господарської діяльності суб'єктів малого бізнесу // Актуальні проблеми економіки. 2008. № 7. С. 9 – 15.

2. Долгальова О. В. Малий бізнес в Україні. Фінансовий контроль. 2010. № 1. С. 25–26.

3. Лютий І. О., Романюк М. В. Проблеми та перспективи спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні. Фінанси України. 2008. № 6. С. 31 – 38.

4. Воротіна Л. І. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 6. С. 14–19.

5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. /І.М.Бойчик.– К. : Атіка, 2012. – 543 с.

Матвєєв Олександр В'ячеславович
здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти Навчально-
наукового інституту « Юридичний інститут ДВНЗ
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник:
Дмитренко Емілія Станіславівна
доктор юридичних наук, професор
завідувач кафедри фінансового права
Навчально-наукового інституту «Юридичний інститут ДВНЗ
«Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана»

ПРАВОВИЙ СТАТУС БЮРО ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

За сучасних умов забезпечення фінансової безпеки досить часто виступає одним із найголовніших чинників стану сучасної держави. Варто наголосити, що в Україні забезпечення фінансової безпеки є дійсно важливою проблемою, оскільки важка економічна ситуація в тандемі з чисельними порушеннями фінансового законодавства унеможливлюють

нормальний і сталий розвиток нашої держави, адже прямо або опосередковано завдають шкоди публічному інтересу в сфері фінансів.

Для подолання цих та інших проблем здійснюється реформування системи органів влади з повноваженнями виявлення порушень фінансового законодавства. У перспективі серед таких органів особливу роль буде виконувати Бюро фінансових розслідувань. Планується, що це буде центральний орган виконавчої влади із повноваженнями реалізовувати державну політику щодо запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття зазначених порушень.

Створення нової цивільної служби, відповідальної за виявлення порушень фінансового законодавства при Міністерстві фінансів України для заміни нинішньої податкової міліції та консолідації всіх повноважень у цій сфері в одному агентстві, уникаючи при цьому дублювання функцій, є також пріоритетною вимогою Міжнародного валютного фонду, яка була включена до Меморандумів про економічну та фінансову політику за 2017 та 2018 роки [1, с. 1].

У проекті закону України «Про Бюро фінансових розслідувань» (далі – законопроект №1208-2) наводиться кілька аргументів на користь створення такого органу. Зокрема, на думку авторів проекту, його створення зменшить податковий тиск на бізнес. Окрім того, існування спеціалізованого органу з боротьби з одним явищем (наприклад, податковими злочинами), часто призводить до того, що сам орган починає виступати запорукою існування злочинів [2].

Новостворене Бюро фінансових розслідувань (далі – Бюро), реалізуючи свої повноваження, забезпечуватиме комплексну протидію правопорушенням, які мають суттєвий негативний вплив на національну економіку, сприяють її тінізації, масштабній недобросовісній конкуренції, відпливу капіталу та інших негативних явищ, які уповільнюють темпи економічного зростання і загрожують національним інтересам у сфері економіки. У законопроекті №1208-2 також вказується, що детективи Бюро

будуть здійснювати самостійне проведення оперативно-розшукової діяльності, а фізичний захист надаватиметься органами національної поліції [2]. Таким чином, новостворений орган братиме участь у забезпеченні фінансової безпеки держави.

Однак, окремо варто вказати на певні недоліки даного законопроекту, який наділяє Бюро повноваженнями розслідувати кримінальні правопорушення, віднесені до його підслідності, але не уточнює, що інші відомства не мають права цим займатися. Наприклад, Служба безпеки України зберігає за собою право вести фінансові розслідування і за певних обставин втручатися в роботу Бюро. Окрім цього, законопроект №1208-2 дуже детально розписує, наприклад, те, якою паперовою роботою повинні займатися співробітники Бюро, яких людей можуть залучати до співпраці, в яких випадках можуть втручатися в діяльність державних органів тощо. Але ключова функція Бюро – запобігання, попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, – прописана коротко і ніби між іншим. А тому доцільно більш детально розкрити зміст зазначеної діяльності Бюро.

Також є небезпека, що Бюро фінансових розслідувань займатиметься розкриттям незначних кримінальних правопорушень, а ось розслідування великих фінансових схем будуть або гальмуватися, або будуть передані до інших органів.

Таким чином, за умови доопрацювання законопроекту №1208-2 та його прийняття можна реально змінити на краще ситуацію довкола фінансових проблем і сприяти забезпеченню фінансової безпеки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Бюро фінансових розслідувань» від 18 вересня 2019 р. №1208-2. URL:https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66887.

2. Проект Закону України «Про Бюро фінансових розслідувань» від 18 вересня 2019 р. №1208-2. URL:https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66887

Мельник Олена Петрівна
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВИМ УСТАНОВАМИ – НАПРЯМОК ПОСИЛЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Упродовж останніх років захистом прав споживачів фінансових послуг в Україні майже не опікувалися державні органи. Це спричинило невдоволеністю якістю фінансових послуг. Але, нормативні акти не врегульовували окремі дії надавачів фінансових послуг як порушення, що призводило до подання значної кількості скарг до державного регулятора.

Як відомо, в Україні правові механізми захисту прав споживачів фінансових послуг знаходяться на доволі низькому рівні. Значна частина споживачів погано знають або взагалі не обізнані про свої законні права. Невисокий рівень грамотності споживачів провокує надавачів фінансових послуг до неякісного їх надання.

У всьому світі посилення уваги до захисту прав споживачів фінансових послуг пояснюється специфікою фінансових послуг, які передбачають можливість істотного перекладення ризиків, що виникають при цьому, на самих споживачів. Проте, нездатність зрозуміти та оцінити ризики створюють загрозу для економічної безпеки населення та підривають довіру до фінансового ринку. Це негативно впливає на стан матеріального становища громадян та стримує економічний розвиток держави в цілому.

Належний захист прав споживачів фінансових послуг полягає, як в усвідомленні споживачами всіх умов надання фінансових послуг, рішення про отримання яких вони приймають, так і добросовісності надавачів фінансових послуг.

Удосконалення системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг позитивно вплине на загальну економічну ситуацію у державі. Адже відновлення довіри до фінансових установ сприятиме залученню до фінансового сектору заощаджень населення, зростання їх доходів – і як позитивний результат – зменшення навантаження на державні фінанси, що дасть можливість спрямовувати вивільнені ресурси на виконання завдань економічного розвитку.

На ринку фінансових послуг України спостерігається низький рівень інформаційної прозорості. Надавачі фінансових послуг не надають повної, достовірної, доступної та порівняльної інформації про вартість і умови надання таких послуг, пов'язані з ними ризики та переваги, тоді як споживачі фінансових послуг намагаються маніпулювати інформацією про власний фінансово-майновий стан та зобов'язання фінансового характеру з метою отримання таких послуг або уникнення пов’язаної з ними майнової відповідальності.

Прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг» від 20 вересня 2019 р. № 122-IX [2] (вступить в силу з 19 січня 2020 р.), викликано необхідністю створення системи захисту прав споживачів фінансових послуг без прогалин, які ведуть до неоднакового застосування правових норм.

Даний закон має на меті запровадити однакові правила для фінансових установ, зокрема щодо реклами послуг, розкриття інформації та передбачає однакову відповідальність за порушення прав споживачів фінансових послуг. Подібні умови мають дозволити споживачам краще порівнювати різні фінансові продукти, а також забезпечать однакові конкурентні умови для фінансових установ.

Головний нормативний акт, що регулює сферу фінансових послуг є Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [1].

Одна з головних новацій закону – обов'язкове розкриття інформації про реальну вартість фінансових продуктів та послуг.

Відповідно до статті 12 Закону [1], **фінансова установа зобов'язана розкривати клієнтам** визначену законодавством **інформацію** про умови й порядок її діяльності, яку розміщують у місці надання послуг клієнтам та/або на власному веб-сайті фінансової установи. У даній статті визначено детальний перелік такої інформації. Тож, надавачам фінансових послуг слід докладно ознайомитися з нею перед отриманням фінансових послуг.

Нова редакція статті 11 Закону [1], окреслює вимоги щодо достовірності реклами й іншої інформації про фінансові послуги. При цьому, буде **заборонено поширювати** в будь-якій формі та в будь-який спосіб фінансовими установами **недобросовісну рекламу** про їх діяльність у сфері фінансових послуг, фінансові послуги, які вони надають, умови отримання таких послуг. В Законі закріплено ознаки недобросовісної реклами.

Нові правила надання фінансових послуг сприятимуть захисту прав споживачів фінансових послуг та сприятиме не лише покращенню якості надання фінансових послуг в Україні, а й підвищенню довіри до фінансового сектору, а отже, його подальшому зміцненню. Тому, у запровадженні нових підходів до захисту прав споживачів мають бути зацікавлені отримувачі фінансових послуг та органи державного регулювання ринку фінансових послуг, який відстоює їх інтереси, а також безпосередньо фінансові установи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664-III: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14 (дата звернення: 05.11.2019).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг: Закону України від 20 вер. 2019 р. №

122-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/122-20 (дата звернення: 05.11.2019).

Мороз Діана Адамівна,
Ліщук Юлія Геннадівна
студентки групи ПБ-16-2
Навчально-наукового інститут права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ВАЛЮТНА БЕЗПЕКА: ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ НА СУЧАСНОМУ СТАНІ

Сьогодні розвинуті держави світу значну увагу приділяють питанню забезпечення власної економічної безпеки та підвищення її потенціалу. В умовах підвищення активності глобалізаційних процесів у світі досить великою мірою на забезпечення фінансової безпеки впливають проблеми валютної безпеки держави.

Валютне законодавство розвивається головним чином завдяки підзаконним нормативно-правовим актам, інструкціям, положенням і навіть листам Національного банку України, Державної податкової адміністрації України та інших органів.

Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" визначається, що валютна безпека – це такий стан курсоутворення, який створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняного експорту, безперешкодного припливу в країну іноземних інвестицій, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках [1].

На думку окремих учених, валютна безпека держави – це ступінь забезпеченості її валютними коштами, достатній для додержання позитивного сальдо платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань, підтримання стабільності національної грошової одиниці.

Сьогодні вчення про економічну безпеку та її складову – валютну безпеку, розвивається швидкими темпами. Найактуальніші питання з цієї галузі знайшли своє відображення у працях О. Барановського, І. Бінько, В. Гейця, В. Горбуліна, Я. Жаліла, М. Данилович-Кропивницької, М. Єрмошенко, В. Мунтіяна, Г. Пасгернак-Таранушенка та інших.

Найбільш конструктивно розглянув поняття «валютна безпека» О.І. Барановський, на думку якого, валютна безпека держави являє собою рівень забезпеченості її валютними коштами, достатній для додержання позитивного сальдо платіжного балансу та підтримання стабільності національної грошової одиниці.

Заслуговує на увагу й думка Я.А. Жаліло, згідно з якою валютна безпека розглядається як стан валютної системи, що характеризується передбачуваністю динаміки обмінного курсу національної валюти, збалансованістю валютного ринку, задоволенням в іноземній валюті потреб держави й населення [2, с. 142].

Валютна політика держави володіє спектром досить широких можливостей, адже вона впливає на зовнішню та внутрішню сторони фінансової системи держави, зазначає Л.В. Бережна [3, с. 14].

Важливим показником, що впливає на фінансову безпеку держави загалом, є валютний курс вітчизняної грошової одиниці щодо інших валют світу. Досить багато категорій суб'єктів валютних правовідносин мають суперечливі інтереси з питань коливання курсу вітчизняної грошової одиниці. До них належать експортери, імпортери, позичальники валютних кредитів, центральний банк держави та інші суб'єкти валютних правовідносин. Кожен із вищеперерахованих суб'єктів правовідносин

певною мірою прагне реалізувати власні валютні інтереси й тим самим впливає на стан вітчизняної валютної безпеки держави.

Дослідження сутності валютної безпеки передбачає розгляд її базових елементів, а саме: об'єкта й суб'єкта валютної безпеки держави. Отже, до об'єктів валютної безпеки держави можна зарахувати: обмінний курс національної грошової одиниці, ситуацію на валютному ринку, стан і обсяги міжнародних резервів, розміри зовнішнього боргу тощо.

Суб'єктами валютної безпеки держави є Національний банк України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, та інші органи державного регулювання, що володіють, відповідно до норм чинного законодавства, повноваженнями у сфері валютного регулювання [4, с. 86].

На сучасному етапі розвитку економіки існує велика кількість загроз функціонування фінансової системи України. До таких загроз можна віднести:

– несвоєчасне та неповне виконання боргових зобов'язань;

– збільшення дефіциту державного бюджету України;

– зростання рівня тіньової економіки тощо [5, с. 309].

Побудова ефективного механізму правового забезпечення валютної безпеки потребує визначення відповідних вимог до неї, а постійний моніторинг і контроль за станом валютної безпеки держави є важливим завданням центрального банку держави та інших органів державного управління, що мають функції щодо регулювання валютної сфери. На основі отриманої ними інформації виникає можливість передбачити загрози валютній безпеці або мінімізувати їх негативні наслідки.

Варто наголосити, що заходи забезпечення валютної безпеки будуть успішними лише:

–за підтримки їх виваженою монетарною, фіскальною, борговою і структурною політикою,

– коректною інформаційною політикою, спрямованою на підвищення довіри до національної валюти;

– поліпшення системи управління міжнародними резервами;

– зміцнення ринкових механізмів самоорганізації валютного ринку тощо.

Отже, потрібно провести певні коригування в методиці оцінки валютної безпеки, переглянути перелік індикаторів, які використовуються для визначення стану валютної безпеки, а також удосконалити систему їх оцінювання.

Зокрема, заходи забезпечення валютної безпеки будуть успішними лише за підтримки їх виваженою монетарною, фіскальною, борговою і структурною політикою, коректною інформаційною політикою, спрямованою на підвищення довіри до національної валюти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 29.10.2013 № 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13.
2. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи [Я.А. Жаліло, О.С. Бабанін, Я.В. Белінська та ін.] ; за заг. ред. Я.А. Жаліла. К. : НІСД, 2016. с. 142.
3. Бережна Л.В. Валютні аукціони та валютна політика Національного банку України / *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2017. № 2. с. 14–22.
4. Кулінська А. Оптимальні умови формування складових валютної безпеки національної економіки / *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2016. № 3. с. 86–96.
5. Єрмошенко М. М. *Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення*. К.: Київ.нац.торг.екон. ун-т., 2015. 309 с.

Павліна М.М., Греян А.А.,
курсант взводу ПМПФ-17-1
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників
податкової міліції УДФС України
Науковий керівник: Шакірова О.В.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СТРУКТУРНОГО ЕЛЕМЕНТА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В сучасних умовах розвитку суспільство не може уявити свого існування без банківських послуг та їх модернізації за рахунок новітніх ІТ-технологій, а відтак, рівень захищеності грошових потоків у банках стає предметом наукового аналізу. Одним із основних елементів, які можуть підвищити рівень фінансової безпеки держави, є підвищення рівня стійкості й розвитку банківського сектору від загроз внутрішнього та зовнішнього характеру.

У статті 92 Конституції України регламентується порядок правового закріплення засад щодо створення та функціонування основних елементів, що входять до структури фінансової безпеки держави, тобто одного із базового елементів - банківської безпеки [1] . Зазначимо, що забезпечення фінансової безпеки банківського сектору відіграє важливу роль для соціально-економічного розвитку.

Останні декілька років спостерігається знищення довіри до банків, тому саме це ставало як причиною, так і наслідком погіршення стану фінансової безпеки держави загалом.

Проаналізувавши норми Закону України «Про банки і банківську діяльність» [2], а саме статтю 2 цього Закону, то вона буде мати логічне завершення, якщо її доповнити визначенням поняття «банківська безпека

держави» таким змістом: банківська безпека держави – це стан загальнодержавних заходів щодо запобігання та недопущення потенційним та уявним загрозам функціонуванню банківської системи держави.

Питанням правового забезпечення фінансової безпеки у своїх працях розглядали: О.І. Хитрін, Є.О. Олейнікова, П.А. Герасимов, О.В. Горалько, М.В. Патарідзе-Вишинська та інші [3, с. 198]

Доцільно вважати банківську безпеку як стан, завдяки якому забезпечуються умови для ефективного функціонування банківської системи, відбувається збільшення частки прибутку та направлення її функціонування на покращення рівня соціально-економічного розвитку держави. Банківська система є максимально захищеною від різноманітного роду деструктивних дій та фінансових ситуацій, які мають властивість виникати як усередині, так і ззовні банківської системи держави [5, с. 53-55].

На сьогодні банківська система, виступає одним із найважливіших організаційних механізмів фінансової системи, має вплив на різностороннє функціонування всіх економічних процесів у суспільстві та на життєдіяльність суспільства загалом. Зауважимо, що банківська система представляє відносно автономне економіко-правове регулювання, тому органічно входить в склад іншої, більш широкої – кредитної системи, і взаємодіє з усіма її елементами, але здійснює і власні функції, які притаманні тільки їй. Фінансовий стан банківської системи безпеки має опосередкований вплив на економічну безпеку держави і, як в результаті, на її економічний суверенітет.

Слід зауважити, що оптимальне функціонування банківської системи є невід’ємною складовою розвитку України, реалізація заходів щодо забезпечення фінансової безпеки держави являється одним із пріоритетних завдань держави.

Таким чином, фінансова безпека включає в себе динамічний стан життєдіяльності банків, що залежить не тільки від дійсних фінансових ресурсів та їхніх показників, але й від рівня відображення у спеціальному

законодавстві засобів протидії фінансовій небезпеці та загрозам, щодо задоволення національних інтересів у сфері фінансів [4, с. 154–157].

Отже, забезпечення фінансової безпеки як банківської системи України загалом, так і в окремих її складових, маючи важливе значення для соціально-економічного розвитку держави, є складною і багатогранною проблемою, яка потребує постійної уваги. Так при побудові банківської системи потрібно враховувати сучасні тенденції зміни фінансового середовища: загрози мають тенденцію змінюватись, розширюватись, трансформуватись, постійно з'являються нові ризики. Саме тому, кожен банк повинен мати програму щодо вдосконалення заходів класифікації, впізнання, прогнозування та знешкодження потенційних загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. – URL : http://zakon2.rada.gov.uaЛaws/show/254к/96-вр (дата звернення 18.11.2019).
2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 17.12.2000 № 2121-III // URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14 (дата звернення 18.11.2019).
3. Надьон О. В. Правовий механізм державного регулювання фінансової безпеки України / О. В. Надьон, А. Л. Помаза-Пономаренко. – Х. : НУЦЗУ, 2018. – 198 с.
4. Патарідзе-Вишинська М. В. Генезис нормативно-правового забезпечення фінансової безпеки / М. В. Патарідзе-Вишинська. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2016. – №1. – С. 154–157.
5. Фінансова безпека банків: система розпізнання загроз та усунення ризиків / Н.О. Гребенюк // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Економічна. − 2016.− Вип. 91. − С. 53-55. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhE_2016_91_8

Павлюх Ольга Анатоліївна,
старший викладач кафедри теорії, історії права і
держави та конституційного права
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

КОНТРОЛЬ ЯК ГАРАНТІЯ ЗАКОННОСТІ У СФЕРІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Забезпечення контролю як гарантії законності в процесі реалізації державної політики у сфері національної та фінансової безпеки держави є надзвичайно актуальною темою сьогодення та має велике значення для становлення регулюючої дії права в Україні.

Загальновідомо, що державна політика у сфері національної та фінансової безпеки є цілеспрямованою діяльністю органів державної влади і має важливе значення для вирішення суспільних проблем. Її реалізація спрямована на досягнення основних та загальнозначущих цілей розвитку в цілому або окремих сфер управлінської діяльності суспільством і державою.

Дослідженню поняття фінансової безпеки як структурного елемента у сфері функціонування та забезпечення національної безпеки присвятили свої наукові праці О. Барановський, М. Єрмошенко, Н. Кравчук, В. Ліпкан, В. Мартинюк, А. Сухоруков та ін. Щодо контролю як функції державного управління, то науковою основою для дослідження стали праці вчених: В. Авер'янова, О. Андрійко, Г. Атаманчука, В. Гаращука, С. Дубенко, А. Коваленко, Н. Нижник, Д. Овсянко, О. Полінця, В. Самохвалова, В. Тимошенко та ін.

Національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного устрою та інших національних інтересів України від реальних і потенційних загроз [1, с. 331].

Фінансова безпека держави – це ступінь захищеності фінансових

інтересів держави, стан фінансової, грошово-кредитної, бюджетної, податкової, валютної, банківської, інвестиційної, митно-тарифної, розрахункової та фондової систем, що характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх та зовнішніх негативних впливів, спроможністю держави ефективно формувати та раціонально використовувати фінансові ресурси, достатні для задоволення її потреб, шляхом виконання зобов'язань і забезпечення соціально-економічного розвитку [2].

Законність розглядається як ідея, вимога і система (режим) реального вираження права в законах держави, у законотворчості та підзаконній нормотворчості. Законність, перш за все, передбачає: 1) наявність реальних і обов'язкових гарантій прав і законних інтересів громадян та недопущення будь-яких проявів свавілля; 2) суворе та обов'язкове дотримання законів, рішуче припинення порушень права, відповідальність за правопорушення; 3) здійснення всіх державних владних функцій відповідно до закону, а також підзаконність будь-якої соціально значущої діяльності [3]. Отже, основними та найважливішими вимогами законності є: загальнообов'язковість права, рівність усіх перед законом, обов'язкова відповідальність за кожне вчинене правопорушення.

Щодо основних засад законності у сфері державного управління, то такими вважаються: верховенство закону в системі нормативних актів; єдність законності; незаперечність закону в соціальній практиці; реальний характер законності; забезпечення прав людини; невідворотність відповідальності за правопорушення; взаємозв'язок законності й доцільності, законності й культурності, законності й справедливості тощо [3].

Якщо говорити про контроль як гарантію законності у сфері фінансової безпеки, то для всебічного розгляду цього питання необхідно визначити ключові поняття «контроль» та «гарантія законності». Отже, під гарантією законності маємо на увазі систему загально-соціальних і спеціально-соціальних (юридичних) умов, засобів, способів, що закріплені в чинному законодавстві та спрямовані на забезпечення законності [4, с. 501]. Контроль

у науковій літературі визначають як активне втручання суб'єкта управління в діяльність об'єкта, що є йому підконтрольним [5, с. 122,123]. Здійснення контролю у сфері національної безпеки ґрунтується на положеннях Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави», який дає визначення такого виду контролю як комплексу здійснюваних відповідно до Конституції і законів України правових, організаційних, інформаційних заходів для забезпечення неухильного дотримання законності й відкритості в діяльності всіх складових частин Воєнної організації та правоохоронних органів держави, сприяння їхній ефективній діяльності й виконанню покладених на них функцій, зміцненню державної та військової дисципліни [6, с. 338]. Також необхідно зазначити, що існує перелік органів, які входять до системи цивільного контролю над Воєнною організацією та правоохоронними органами держави і, перш за все, в Україні це: Верховна Рада України, Президент України, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, судові органи, органи прокуратури та інші, які здійснюють контроль передбачений Конституцією та законами України в межах своєї компетенції.

Таким чином, контроль за характеристикою сукупності юридичних умов, правових способів та організаційно-правових засобів можна віднести до спеціально-соціального (юридичного) виду гарантій законності фінансової безпеки держави. Кожна із наведених вище позицій характеристики таких понять як: національна безпека, фінансова безпека, законність, гарантія законності, контроль взаємопов'язані між собою, мають спільні риси та спрямовані на забезпечення правового регулювання суспільних відносин в державі. Всі науково-визначені компоненти, які входять до змісту контролю та відображають його сутність вказують на те, що контроль розглядається як один з видів юридичних гарантій та виступає системою спеціальних засобів зміцнення законності і правопорядку у державі. Необхідно наголосити, що контроль в усіх сферах його застосування покращує результати діяльності

державних правоохоронних та інших органів влади, а також активно впливає на попередження і припинення правопорушень у сфері управління фінансовою безпекою держави.

Отже, після характеристики наведених вище понять можна окреслити основні завдання, які випливають із сутності даних понять та мають бути відображені у діяльності відповідних державних органів, що забезпечують використання контролю як гарантії законності у сфері національної, фінансової безпеки та у сфері державного управління з метою правового регулювання суспільних відносин в державі. Основними завданнями даних контролюючих органів є: 1) запобігання порушенням органами державної влади та їх посадовими особами вимог і приписів, які закріплені в законодавчих і підзаконних актах і якими вони користуються в своїй повсякденній діяльності; 2) виховання працівників органів державного управління у дусі дотримання законності та державної дисципліни; 3) своєчасне і оперативне виявлення, встановлення і припинення усіх порушень; 4) відновлення порушених прав та законних інтересів громадян, суспільних організацій; 5) шляхом контролю встановлювати причини та умови, які сприяють порушенням; 6) за порушення законності та дисципліни притягувати винних у порушеннях до визначеної законодавством відповідальності; 7) з метою своєчасного виявлення, реагування та усунення причин і умов порушення законності вести постійну роботу над вдосконаленням існуючих та розробкою нових законодавчих та підзаконних актів щодо прийняття необхідних заходів для зміцнення законності і дисципліни; 8) забезпечувати створення усіх умов, які вказують на невідворотність відповідальності у випадку порушення законності та дисципліни.

З вище викладеного можна зробити наступні висновки:

1) контроль як гарантія законності є найважливішою спеціально-соціальною (юридичною) умовою для забезпечення правильного та своєчасного виконання завдань органами державної влади;

2) контроль є засобом зміцнення дисципліни та законності в сфері національної та фінансової безпеки держави та в усіх інших сферах державного управління;

3) контроль як важливий складовий елемент та функція державного управління входить до переліку завдань і владних повноважень більшості органів державної влади;

4) контроль сприяє виявленню та усуненню негативних обставин, які впливають на діяльність підконтрольних суб'єктів, а також виявленню причин, які вказують на невідповідність отриманих результатів діяльності поставленим цілям та завданням;

5) контроль є підставою для притягнення винних у порушеннях до певного виду юридичної відповідальності: дисциплінарної, адміністративної і, навіть, кримінальної;

6) контроль є універсальним та системним, а його дія охоплює всі сфери і галузі управління;

7) контроль є результативним, об'єктивним і заснований на оперативності, тому що здійснюється своєчасно та всесторонньо оцінює діяльність підконтрольного об'єкта і передбачає застосування необхідних заходів для усунення і виправлення виявлених недоліків у роботі;

8) контроль здійснюється на принципі гласності, так як результати контрольної діяльності доводяться до відома підконтрольного об'єкта, а також є основою для вдосконалення усіх видів управлінської та нормотворчої діяльності у теперішньому і майбутньому часі їх здійснення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кісіль З. Р., Кісіль Р. В. Адміністративне право: навч. посіб. – 3-те вид. – К. Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 696 с.

2. Фінанси: курс для фінансистів: Навч. посіб.рекомендовано МОН / За ред. В. І. Оспіщева. – К., 2008. – 567 с. [Електрониий ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/15931106/finansi/finansova_bezpeka_derzhavi

3. О. А. Марушій. Сутність законності у сфері державного управління та гарантій її дотримання. [Електрониий ресурс]. – Режим доступу: http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2134/vnulpurn20158241310.pdf
4. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. – 3-тє видання. К: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 524 с.; с. 501.
5. Адміністративне право України: Підручник / За заг. Ред. Т. О. Коломоєць. – К.: Істина, 2009. – 480 с.; с. 122,123.
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. – 446 с.; с. 338
7. Т. О. Крівцова, Н. П. Владімірова. Сутність державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. [Електрониий ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3837

Погодін О.С. та Лук'янчук Є.О.
курсанти взводу ПМПФ-17-1
Факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників
податкової міліції УДФС України
Науковий керівник: Шакірова О.В.
к.ю.н., доцент, доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ЗНАЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Фінансова безпека держави – це одна з найважливіших складових національної безпеки, а також запорука стабільності та незалежності держави, що характеризуються, перш за все, станом захищеності економіки

від загроз. При цьому забезпечення фінансової безпеки держави потребує вирішення широкого кола проблем, зокрема доцільними є розробка стратегії захисту фінансово безпеки держави й удосконалення діяльності існуючих на сьогодні правоохоронних органів, які відповідно до законодавства здійснюють захист зазначеної безпеки. Питання ефективності діяльності правоохоронних органів є досить важливим, що зумовлено сучасною тенденцією до їх реформування.

Забезпечення фінансової безпеки держави покладено на складний комплекс суб'єктів, у тому числі на правоохоронну систему. А. М. Куліш наголошує, що правоохоронна система – це багаторівнева соціальна система, яка охоплює систему правових засобів, методів і гарантій, що забезпечують охорону суспільних відносин від протиправних посягань, та державні органи, які виконують правоохоронні функції [3, с. 96].

На сьогодні правоохоронні органи мають вирішальний вплив на формування політики кожної держави, зокрема і України, та забезпечення її фінансової безпеки. Конституцією України (ст. 17) передбачено, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу[1]. Така норма свідчить, що гарантування економічної безпеки держави є одним із пріоритетних завдань України.

Аналіз норм законодавства України, в тому числі Кримінального процесуального кодексу України [2], дає можливість зробити висновок,що одними з напрямків діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави є виявлення, припинення та досудове розслідування економічних правопорушень.

Існує два напрями діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави – стратегічний і тактичний. Стратегічний напрям передбачає інформаційно-аналітичну роботу правоохоронних органів, а саме: збирання й аналіз інформації про стан фінансової злочинності в державі; прогнозування зниження чи зростання

рівня фінансової злочинності; виявлення та усунення причин і умов, що її обумовлюють; удосконалення нормативно-правових актів, які загалом спрямовані на протидію та боротьбу з фінансової злочинністю в державі; формування стратегії діяльності в зазначеній сфері. Тобто стратегічний напрям діяльності правоохоронних органів спрямований на запобігання злочинності. Тактичний напрям діяльності правоохоронних органів передбачає проведення оперативно-розшукових заходів з метою виявлення кримінальних правопорушень, які посягають на фінансові інтереси держави, їх припинення, належне документування та досудове розслідування.

При цьому взаємодія правоохоронних органів матиме місце як під час стратегічного, так і під час тактичного напрямків їх діяльності.

Досліджуючи рівні діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави, необхідно зазначити, що досить поширеним є підхід, за якого виокремлюють три рівні управління економікою – загальнодержавний, регіональний і місцевий (локальний). Загальнодержавний рівень застосовується для забезпечення функціонування економіки країни в цілому та визначення параметрів діяльності її складових.

Регіональний рівень відповідно має враховувати специфіку діяльності правоохоронних органів у сфері фінансової безпеки конкретного регіону в межах закріплених у законі повноважень. На локальному рівні правоохоронні органи провадять свою діяльність з урахуванням вимог вищих рівнів регулювання та визначають особливість господарських зв’язків між собою, власні параметри діяльності [3, с. 137].

Враховуючи наведену класифікацію рівнів управління економікою, вважаємо доцільним виокремити такі рівні діяльності правоохоронних органів, як міжнародний, загальнодержавний і регіональний. Міжнародний рівень включає в себе здійснення правоохоронними органами України разом із правоохоронними органами іноземних держав спільних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення та припинення фінансових правопорушень, обмін інформацією між указаними органами тощо.

Виокремлення загальнодержавного, регіонального та локального рівнів діяльності правоохоронних органів зумовлено системою органів. Відповідно діяльність національного законодавства дає можливість зробити висновок, що правоохоронні органи у сфері забезпечення фінансової безпеки держави здійснюють свою діяльність у двох напрямах – стратегічному, який спрямований на запобігання фінансово-економічній злочинності, і тактичному, основною метою якого є виявлення, припинення та розслідування вже скоєних кримінальних правопорушень, що посягають на фінансові інтереси держави. Для вдосконалення діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави важливе значення має також визначення рівнів діяльності зазначених правоохоронних органів. Враховуючи чинне законодавство та передбачену в ньому систему органів Служби безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, Національної поліції України та підрозділів податкової міліції Державної фіскальної служби України, можна стверджувати про існування міжнародного, загальнодержавного та регіонального рівнів діяльності вказаних органів, кожному з яких притаманна певна специфіка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : редакція від 21.02.2019 Відомості Верховної Ради України. 2019. 2680-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 20.11.2019).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення: 19.11.2019).
3. Куліш А. М. Правоохоронна система України: адміністративно-правові засади організації та функціонування : дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2009. 432 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua (дата звернення: 19.11.2019).

Поліщук Вікторія Вадимівна
Худенко Юлія Олександрівна
курсанти 4 курсу факультету
підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету ДФС України
Науковий керівник: Ковтун Валентина Миколаївна
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ

Податки є головним джерелом наповнення бюджету країни і основою надання послуг, пов'язаних із соціальним захистом і забезпеченням, освітою та охороною здоров'я, правоохоронною діяльність, створенням нових робочих місць і підтримкою зайнятості населення. Податкова система є невід'ємним елементом ринкової економіки, основною метою реформування якої є: зростання дохідної частини бюджету із оптимальним рівнем податкового навантаження, спрощення процедури адміністрування податків, зростання ділової активності усіх суб'єктів господарювання та встановлення довіри між державою та платниками податків. Головною та обов'язковою умовою досягнення вищезазначених цілей є налагоджена система податкової безпеки, яка має забезпечити умови для взаємодії інтересів домогосподарств, підприємницької ланки та держави на принципах взаємної відповідальності.

Вивчаючи сутність поняття «податкова безпека», необхідно враховувати таку її особливість як системність, яка проявляється, з одного боку, з в тому, що вона є складовою системи вищого порядку, а з іншого боку, до складу податкової безпеки включаються системи нижчих рівнів. Податкову безпеку слід розглядати як інтегровану підсистему фінансової складової економічної безпеки. Відповідно, як система вищого порядку податкова безпека об'єднує ряд підсистем нижчих рівнів, які формуються

залежно від її суб'єктного складу. Зважаючи на те, що суб'єктами податкової безпеки виступають держава та платники податків, в системі податкової безпеки виділяють податкову безпеку держави та податкову безпеку платників податків відповідно.

Обрана проблематика досить глибоко досліджувалася як у зарубіжній економічній думці, так і у вітчизняній. Зокрема, у працях таких вчених : Баранецької О., Бережної Ю., Іванова Ю., Іщенка В., Матвєєвої В., Полянської Ю., Соколовської А, Темофєєвої І., Тихонова Д., Цвілій-Букланової А., Білоус В. та ін.

У сучасній науковій літературі немає єдиного підходу до визначення поняття «податкова безпека», їх варіативність свідчить про наявність різних підходів до наукового аналізу відповідного об'єкта. Вітчизняні науковці переважно розглядають податкову безпеку як складову національної чи економічної безпеки, а також як складову фінансової безпеки країни.

Так А. Цвілій-Букланова, розглядає податкову безпеку як підсистему національної безпеки держав, за якої забезпечується гарантований захист і гармонійний розвиток всієї податкової системи держави, можливість податкових інструментів захищати національні інтереси держави, підтримувати соціально-економічну стабільність суспільства, а також формувати достатньо фінансових ресурсів для держави і місцевого управління, успішне протистояння загрозам податкової системи [1, с.5].

В. Іщенко обґрунтовує податкову безпеку як частину фінансової безпеки держави, яка визначається наявністю сформованої податкової системи, оптимальним рівнем оподаткування, що забезпечує достатнє наповнення за рахунок податкових надходжень дохідної частини бюджету для виконання державою своїх функції, а також забезпечує розвиток реального сектору економіки та соціальний захист населення [2, с. 35].

А. Ю. Іванов та Ю. Бережна розкривають податкову безпеку як інтегровану підсистему економічної безпеки, яка впливає на фінансове забезпечення всіх її складових: інноваційно-технологічної, інвестиційної,

енергетичної, сировинно- ресурсної, продовольчої, соціальної, експортної, імпортної та міжнародно-інтеграційної безпеки [3, с.11].

В зарубіжній науковій літературі, науковці розглядають податкову безпеку як стан економіки та інститутів влади, а також як стан податкової системи. Д. Тихонов у своїй праці розкриває податкову безпеку як стан економіки та інститутів влади, при якому забезпечується гарантоване надходження податкових платежів до бюджету, забезпечується захист національних інтересів, соціальна спрямованість податкової політики, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів [4, с. 16]. А Д. Олвей стверджує, що податкова безпека – це такий стан податкової системи, при якому забезпечується гарантування захисту податкових інтересів держави, бізнесу і суспільства від внутрішніх та зовнішніх загроз [4].

Приймаючи до уваги багатозначність поняття «податкова безпека», складність взаємозв'язків її елементів, а також врахування економічних інтересів суб'єктів господарювання та держави, податкова безпека містить у собі такі рівні [5, с.146]:

національна податкова безпека (макрорівень) – стан економіки, за якого забезпечується гарантоване надходження податкових платежів у бюджет, що дозволяє забезпечити захист національних інтересів в умовах мінливого зовнішнього середовища;

регіональна податкова безпека (мезорівень) – стан оподаткування в регіоні, що визначається рівнем місцевого оподаткування;

податкова безпека платників податків (макрорівень) – фінансово-економічний стан платника податків, що забезпечує мінімізацію податкових ризиків за умови дотримання податкової дисципліни. Також виступає одним з головних елементів податкового планування. Даний поділ означає, що з податковою безпекою пов'язані інтереси усіх громадян, груп населення, підприємств та організацій.

На сучасному етапі розвитку економічних відносин в умовах глобалізації та інтеграції якісний суспільний розвиток України неможливий без формування податкової безпеки як частини цілісної фінансової та економічної безпеки взагалі у контексті національної безпеки. Оподаткування є сполучною ланкою між економікою країни і бюджетною системою, що здійснює перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами національної економіки. Податкова безпека є основою економічної безпеки, оскільки без протидії податковим ризикам та загрозам, які впливають на фінансовий стан суб'єктів неможливе досягнення фінансової стабільності, а значить неможливий і поступовий, якісний розвиток національної економіки. Динамічний розвиток економіки, суспільства та раціональність управління бюджетними ресурсами визначаються особливостями формування податкової безпеки держави, що має задовольняти інтереси суспільства, економічних агентів та держави на достатньому чи належному рівні за умови побудови раціональної податкової системи.

Отже, досліджуючи дане питання ми дійшли висновку, що під податковою безпекою необхідно розуміти такий стан податкової системи, який визначає гармонізацію процесу оподаткування та справляння податків за умови ефективного управління ризиками та загрозами, що виникають у податковій сфері, шляхом вжиття необхідних заходів з боку виконавчих органів для задоволення інтересів держави, суспільства та платників податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цвілій-Букланова А. О. Податковий контроль в системі забзпечення податкової безпеки держави / А. О. Цвілій-Букланова. – Омськ, 2011. – 248 с.

2. Іщенко В. В. Податкова складова фінансової безпеки держави / В. В. Іщенко. // Вісник економіки транспорту. – 2012. – №37. – С. 35–40.

3. Іванов Ю. Б. Податкова безпека: сутність та умови забезпечення / Ю. Б. Іванов, Ю. В. Бережна. // Економіка розвитку. – 2010. – №2. – С. 9–11.

4. Тихонов Д. Н. Основи налоговой безопасности / Д. Н. Тихонов. – Москва: Аналитика-Персс, 2002. – 224 с.

5. Фролов С. М. Навчальний посібник: управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів / С. М. Фролов. – Суми: ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ", 2015. – 332 с.

Поліщук Анастасія Миколаївна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Ковтун Валентина Миколаївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Загрозами фінансовій безпеці України є вчинення податкових правопорушень, норми щодо окремих з них і відповідальність у випадку їх вчинення містять чимало нормативних актів, але сам механізм такої відповідальності вважаємо недосконалим. Зазначені питання, певною мірою, розглядаються й у науковій літературі, але в ній мало досліджені важливі теоретикопрактичні питання, пов'язані зі встановленням та реалізацією фінансово-правової відповідальності за аналізовані правопорушення.

Деякі автори визначають податкове правопорушення як протиправну винну дію або бездіяльність винної особи, якою не виконуються обов'язки, порушуються права та законні інтереси учасників податкових правовідносин, за що встановлена фінансово-правова відповідальність [1, с. 100] або ж протиправне (вчинене в порушення податкового законодавства), винне діяння (дія або бездіяльність) особи, пов'язане з невиконанням або

неналежним виконанням податкового обов'язку, за яке установлена фінансово-правова відповідальність [2, с. 315].

У ст. 109 Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року [3] податкове правопорушення визначено як протиправне діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

До ознак фінансово-правової відповідальності можна віднести такі: є системою правовідносин між державою в особі уповноважених органів та порушником приписів фінансово-правових норм; її змістом є спричинення для правопорушника певних негативних наслідків за фінансове правопорушення, а метою – покарання правопорушника у притаманній сфері фінансово-правового регулювання формі, охорони фінансових правовідносин, припинення правопорушення та відшкодування завданої шкоди [4].

Викладене вище дає підстави запропонувати визначити фінансово-правову відповідальність як систему правовідносин між державою в особі уповноважених органів та порушником приписів фінансово-правових норм, змістом яких є спричинення для правопорушника певних негативних наслідків за фінансове правопорушення з метою покарання правопорушника у притаманній сфері фінансово-правового регулювання формі, охорони фінансових правовідносин, припинення правопорушення та відшкодування завданої шкоди.

Вплив податкових правопорушень на фінансову безпеку держави проявляється також у їх посяганні на порядок здійснення податкової діяльності і в тому, що об'єктами таких правопорушень фактично є фінансові інтереси держави, органів місцевого самоврядування. З іншого боку, у випадку їх вчинення застосовується механізм юридичної відповідальності,

спрямований на охорону податкових правовідносин від протиправних посягань шляхом компенсації шкоди, заподіяної правопорушенням, та покарання винних [5, с. 46].

Отже, аналіз фінансово-правової відповідальності дозволяє зробити висновок, що оскільки загрозою фінансовій безпеці держави є скоєння податкових правопорушень через недосконале податкове законодавство, то одним із шляхів їх зменшення та гарантування фінансової безпеки є вдосконалення норм про механізм фінансово-правової відповідальності. Вважаємо, що досконалий та ефективний механізм фінансово-правової відповідальності спрямований на забезпечення фінансової безпеки, оскільки сприяє захисту фінансової системи від протиправних посягань, відшкодуванню заподіяної правопорушенням шкоди, покаранню винних та попередженню вчинення податкових правопорушень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О. І. Барановський. К. Київ. нац. Торг-екон. Ун-т, 2004. 759 с.
2. Кучерявенко М. П. Основи податкового права : навч. посіб. М. П. Кучерявенко. Х. : Легас, 2001. 304 с.
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua /laws/show/2755-17 (дата звернення 10.11.2019)
4. Трипольська М.І. Фінансово-правова та адміністративна відповідальність: порівняльно-правова характеристика // Науковий вісник академії муніципального управління: Збірник наукових праць. «Право».2010. Вип. 1. URL:http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_GumNvamu_pr/2010_l/15.pdf (дата звернення 10.11.2019)
5. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави : національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення : [монографія] Єрмошенко М. М. К. : Київ. нац. торгово-екон. ун-т, 2001. 399 с.

Рядінська Валерія Олександрівна
д.ю.н., професор,
завідувачка науково-дослідної лабораторії
проблем правового та організаційного забезпечення
діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту
МВС України (м. Київ)
Костенко Юлія Олександрівна,
к.ю.н., доцент
доцентка кафедри теорії та історії держави і
права та адміністративного права
Донецького національного університету
імені Василя Стуса (м. Вінниця)

НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ МІЖ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ УКРАЇНИ І ВЕРХОВНОЮ КОНТРОЛЬНОЮ ПАЛАТОЮ (NIK) РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Одним з основних напрямів співпраці між Рахунковою Палатою України і Верховною Контрольною Палатою (NIK) Республіки Польща є укладення угод.

Першу угоду про співпрацю між Рахунковою Палатою України і Верховною Контрольною Палатою (NIK) Республіки Польща було укладено в 1998 році [1]. Ця угода носила загальний декларативний характер щодо запровадження регулярних взаємних консультацій на рівні керівництва кожні два роки з метою обміну точками зору та досвіду у галузі контролю за використанням державних коштів (стаття 2 Угоди); введення паралельного контролю щодо взаємно узгоджених напрямів (стаття 3 Угоди); можливості організації конференцій, стажування, семінарів та інших навчальних заходів (стаття 4 Угоди).

Наступна угода була укладена в 2014 році та стала продовженням попередніх домовленостей між державами, проте, містила вже посилання на

принципи партнерства та рівності, а також на дотримання обов'язкових засад INTOSAI та EUROSAI (стаття 2 Угоди) [2]. З метою виконання положень про співпрацю в країнах було організовано та проведено низку паралельних аудитів: щодо перевірки дорожніх прикордонних переходів на українсько-польському кордони [3]; координований паралельний аудит EUROSAI з питань зміни клімату [4]; щодо ліквідації наслідків природних та техногенних катастроф та радіоактивних відходів [5]; щодо підготовки Польщі та України до організації фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу «ЄВРО-2012» [6].

У 2015 році було укладено багатосторонній договір за участю Республіки Польщі, Грузії, Республіки Молдова та України за яким саме Республіка Польща взяла не себе, по-перше, функцію координатора у спільній діяльності щодо організації та проведення сумісних заходів в напряму державного аудиту бюджетного сектору зі спільних питань. Й, по-друге, зобов'язалась поділитися досвідом в запровадженні європейських та міжнародних стандартів, як держава, яка що недавно пройшла цей шлях [7].

У 2018 році між Рахунковою палатою України та Верховною Палатою контролю (NIK) Республіки Польщі була укладена Львівська декларація співробітництва та партнерства, якою закріплено пріоритетні завдання щодо запровадження незалежного державного аудиту в певних сферах (стаття 4 Угоди) [8].

Перш за все це стосується охорони навколишнього природного середовища, а також попередження та ліквідації катастроф. Для реалізації цього завдання заплановано проведення низки контрольних заходів, зокрема:

a) Міжнародний координований аудит стану дотримання Базельської конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням;

b) Міжнародний аудит захисту від забруднень басейну річки Буг;

c) Міжнародний координований аудит транскордонного біосферного резервату «Східні Карпати».

Другим напрямом співпраці між Рахунковою Палатою України і Верховною Контрольною Палатою (NIK) Республіки Польща є сумісне проведення аудитів в сфері науки та інновацій, що зумовлено достатньо низькими показниками співпраці між транскордонними інноваційними структурами (транспортно-логістичними, промисловими, індустріальними парками тощо) та неефективним використанням потенціалу прикордонних територій. Метою такого аудиту є висунення пропозицій щодо залучення додаткового фінансування та інвестицій у розвиток відповідних територій. І третім блоком завдань заплановано саме напрям соціальної політики та галузі захисту прав та свобод громадян. Не можна не звернути увагу й на зміст статті 5 зазначеної Угоді, якою задекларовано підтримку зі сторони Республіки Польща саме інституційного розвитку Рахункової палати України, створення в Україні навчального центру Рахункової палати [8].

Низка запланованих заходів в межах укладених угод вже на сьогодні реалізовано. Серед найбільш вагомих є перший напрямок співпраці – охорона навколишнього середовища.

Приймаючи до уваги той факт, що наявність забруднених вод в басейні річки Західний Буг є спільною проблемою держав, на території яких вона розташована Вищі органи фінансового контролю (ВОФК) Республіки Білорусь, Республіки Польща та України в 2006 році провели міжнародний координований аудит захисту від забруднення вод та рекомендували урядам держав забезпечити в повному обсязі виконання взятих зобов’язань на міжнародному рівні, а також якість вод цього басейну. Координатором проведення аудиту виступала Верховна Палата контролю (NIK) Республіки Польща [9].

В подальшому (у 2014 році), на виконання Водної Рамкової Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2000 року Вища Палата Контролю (NIK) Республіки Польща сумісно з Рахунковою палатою України виступили з ініціативою проведення міжнародного аудиту

захисту від забруднень басейну річки Західний Буг, який був проведений як аудит виконання рекомендацій [10].

Мета проведення повторного міжнародного координованого аудиту полягала в оцінці впровадження рекомендацій ВОФК, сформованих за результатами міжнародного аудиту, завершеного в 2006 році. Також в ході аудиту передбачалося проаналізувати роботу відповідальних органів Республіки Білорусь, Республіки Польща та України щодо вирішення виявлених попереднім аудитом проблем, таких як:

1) низька активність міжнародного співробітництва на прикордонних водах басейну річки Буг на державному і регіональному рівнях;

2) зміна рівня забруднення вод, визначеного відповідно до національних систем моніторингу їх стану;

3) недостатня результативність інвестиційної та не інвестиційної діяльності, спрямованої на зменшення забруднення вод басейну річки Західний Буг та забезпечення раціонального управління її водними ресурсами.

Предметом міжнародного аудиту була насамперед діяльність державних органів влади щодо захисту від забруднення вод басейну Західний Буг, в тому числі в рамках міжнародного співробітництва, а також бюджетні кошти, виділені на захист від забруднення вод басейну річки Західний Буг. Спільний період, охоплений аудитом, склав 2012-2014 роки [10].

Результатами такого аудиту сталі рекомендації щодо узгодження національних політик та діяльності щодо охорони водного басейну річки Західний Буг, створення сумісної білорусько-польсько-української комісії щодо підготовки документів направлених на уніфікацію систем та програм моніторингу; запровадження єдиної бази даних якісних та кількісних показників водокористування річки; організацію сумісних природоохоронних заходів; залучення додаткового інвестування з джерел Програм розвитку ООН Глобального екологічного фонду [10, с. 10–11].

Майже в цей період проведено й Міжнародний координований аудит транскордонного біосферного резервату «Східні Карпати» [11]. Метою аудиту була оцінка діяльності, що велась на території міжнародного біосферного заповідника «Східні Карпати» (далі – МБЗ «СК») національними та ландшафтними парками Республіки Польща, Словацької Республіки та України, які утворюють заповідник і реалізують цілі, для яких його було створено. Ініціатором проведення такого аудиту також стала Верховна Палата контролю (NIK) Республіки Польща (координатор аудиту). До його проведення приєдналися Вище управління контролю Словацької Республіки та Рахункова палата України, в рамках діяльності робочої групи EUROSAI з аудиту навколишнього середовища. Період, охоплений аудитом – 2012-2016 роки. За результатами проведеного аудиту було виявлено, що державними органами України, Республіки Польща та Словацької Республіки дотепер не укладена угода про співпрацю в межах Міжнародного біосферного заповідника «СК». Як наслідок, мета та спільна стратегія функціонування МБЗ «СК» на державному рівні не визначені. Нормативно-правове регулювання об’єктів природно-заповідного фонду є неповним, а організаційні засади їх діяльності потребують доопрацювання, оскільки це створює ризики незбереження їх природно-заповідного фонду [11].

Вищі органи фінансового контролю Республіки Польща, Словацької Республіки та України на підставі результатів проведеного паралельного аудиту наголошують на необхідності вжиття компетентними органами трьох країн заходів для укладання міжурядової угоди про функціонування МБЗ «СК», що дозволить визначити спільні або скоординовані стратегії охорони, пріоритети та цілі діяльності заповідника, як єдиного організаційного комплексу, які будуть спрямовані на реалізацію його функцій і цілей створення [12]. Така угода стане основою для призначення керівного органу МБЗ «СК» із визначеними повноваженнями щодо відповідальності за розроблення та реалізацію спільних або скоординованих стратегій охорони,

як того вимагає ЮНЕСКО. На думку вищих органів фінансового контролю Республіки Польща, Словацької Республіки та України послідовне здійснення зазначених заходів компетентними органами держав, що утворюють МБЗ «СК» дозволить визначити обсяг фінансування, необхідний для виконання завдань у кожній з трьох країн. Також дасть можливість подати заявку на отримання коштів з інших джерел, зокрема, Європейського Союзу.

Таким чином сучасний світ має тенденцію зміщення пріоритету від внутрішньодержавного централізованого регулювання та конролю до міжнародного. Особливо остро це проявляється в міжнародних економічних відносинах, тому саме в цій сфері існує потреба формування наддержавних фінансово-правових інститутів та створення належної нормативно-правової основи їх діяльності. Манченко О.В., досліджуючи соціальний розвиток держав, обгрунтовує певну закономірність. А саме – що соціальна система охоплює всі сфери організації суспільства (політичну, економічну, правову, духовну), де політика виконує функції досягнення внутрішньодержавних цілей; культура – підтримання взірця взаємодії; економіка та право – міжнародної адаптації [13, с. 149]. Саме економіка й право є тими сферами суспільного життя, де існує реальна можливість та необхідність максимального зближення та об’єднання основних принципів міжнародної взаємодії. Єднання спільних зусиль, спільних ресурсів та інтересів у певному світовому співтоваристві є основою економічного та соціального розвитку кожного індивідуального його учасника. Зважаючи на вищевказане, організація ВОФК в Україні є одним з тих напрямів, що підлягає суттєвому корегуванню внаслідок адаптації до європейського законодавства, оскільки є своєрідним синтезом права та економіки.

Дослідження основних питань організації ВОФК (NIK) у Республіці Польща в українській практиці аудиторської діяльності є необхідною передумовою для подальшої інституалізації Рахункової палати України та вдосконалення правової бази за допомогою якої держава забезпечує

законність та ефективність незалежного фінансового контролю. Результатом такої роботи має стати: 1) розробка стратегічного плану розвитку Рахункової палати України на прикладі організації (NIK) у Республіці Польща; 2) внесення змін до Конституції України із закріпленням за Рахунковою палатою України статусу ВОФК; 3) імплементація в повному обсязі міжнародних та європейських стандартів щодо державного аудиту, взятих Україною в результаті Угоди про асоціацію до 2022 року; 4) визначення та розширення сфери здійснення державного аудиту в цілому щодо публічних фінансів, в тому числі органів місцевого самоврядування; 5) організація та проведення паралельних аудитів (NIK) та Рахунковою палатою щодо інноваційної сфери та сфери соціальної політики, захисту прав та свобод громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Угода між Рахунковою палатою України і Вищою Контрольною Палатою Республіки Польща про співробітництво від 01 вересня 1998 року. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/Agreements/1998Poland_ukr.pdf

2. Угода про співробітництво між Рахунковою Палатою України і Вищою палатою контролю Республіки Польща від травня 2014 року. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/Agreements/2014Poland_RP_Ukr.pdf)

3. Комюніке Президента Верховної палати Республіки Польща та Голови Рахункової палати України у справі проведення паралельної перевірки дорожніх прикордонних переходів на українсько-польському кордони. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/31-07-2005%2009-00-00/Polish_Ukrainian_border.pdf

4. EUROSAI AUDIT ON CLIMATE CHANGE. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/31-12-2009%2009-00-00/Zvit_Climate_change.pdf

5. Звіт щодо проведення Міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду «Укриття». URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/31-12-2008%2009-00-00/Zvit_Chernobyl_Shelter.pdf

6. Звіт щодо підготовки Польщі та України до організації фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу «ЄВРО-2012». URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/31-12-2010%2009-00-00/Zvit_UEFA_EURO_2012_2010.pdf

7. PARTNERSHIP AND COOPERATION DECLARATION AMONG THE SUPREME AUDIT OFFICE OF POLAND, THE STATE AUDIT OFFICE OF GEORGIA, THE COURT OF ACCOUNTS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND THE ACCOUNTING CHAMBER OF UKRAINE 23 February 2015. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/Agreements/2015CoopDecl4SAO.pdf

8. Львівська декларація співробітництва та партнерства між Рахунковою палатою України та Вищою палатою контролю Республіки Польщі від 30 серпня 2018 року. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/Agreements/2018Poland_RP_Ukr.pdf

9. Міжнародний координований аудит захисту від забруднення вод. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/31-12-2008%2010-00-00/Zvit_Protection_Bug.pdf

10. Отчет о результатах международного координационного аудита защиты от загрязнения вод бассейна реки Западный Буг (аудит рекомендаций) (JOINT REPORT ON THE RESULTS OF INTRNATIONAL COORDINATED AUDIT ON PROTECTION OF THE BUG RIVER CATCHMENT AREA FROM POLLUTION (FOLLOW-UPAUDIT). URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/31-12-2017%2009-00-00/Zvit_Western_Bug.pdf

11. Міжнародний координований аудит транскордонного біосферного резервату «Східні Карпати». URL: https://rp.gov.ua/IntCooperation/IntAudits/?id=59

12. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/IntCooperation/IntAudits/31-12-2017%2010-00-00/Zvit_Carpathians_Biosphere.pdf

13. Програма транскордонного співробітництва Польща-Україна-Білорусь 2014-2020 та програма Interreg V-A, Польща-Словаччина 2014-2020 років.

14. Фінансово-правове регулювання аудиторської діяльності в Україні: дис. канд. юрид. наук:12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право/ Манченко Олена Віталіївна: Національна академія внутрішніх справ. К., 2011. 219 с.

Сабадін Юлія Василівна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інститут права,
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Обривкіна Оксана Миколаївна,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Університету державної фіскальної служби України

РОЗМЕЖУВАННЯ ДОГОВОРУ ОХОРОНИ І ДОГОВОРУ ЗБЕРІГАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасний розвиток цивільних правовідносин потребує ретельнішого вивчення та розмежування договорів охорони і зберігання, а також безпосереднього розмежування таких понять як «зберігання» та «охорона». Зазначені терміни визначені в дефініції щодо договору про зберігання, за яким одна сторона (зберігач) зобов’язується зберігати річ, яка передана їй другою стороною (поклажодавцем), і повернути її останній у схоронності, до

того ж зберігач зобов'язаний вживати всіх заходів, встановлених договором, законом, іншими актами цивільного законодавства, для забезпечення схоронності речі [1].

Питанням розмежування договору зберігання і договору охорони займались такі вчені, як Г.Ф.Шершеневич, І.О.Іоффє, М.І.Брагінський, А.Г.Донець, С.С.Довбій, О.В.Дзера.

Розглядаючи договір зберігання, варто звернути увагу на думку Г.Ф.Шершеневича, він вважав, що зберігання передбачає вжиття відносно речі всіх заходів, необхідних для недопущення можливості її загибелі або пошкодження [2].

Якщо порівнювати думки О.С.Іоффє, та Г.Ф.Шершеневича, то О.С.Іоффє вважав, що в договорах зберігання (схову) зберігач повинен зберегти річ від небезпеки бути вкраденою. Між тим правник зауважував, що встановити, чи несе зберігач обов'язок зберегти річ від інших небезпек можливо, лише виходячи зі змісту та спрямованості договору [3].

Отже, зберігання — це діяльність зберігача, спрямована на забезпечення наявності у нього предмета зберігання, його недоторканності, зовнішньої незмінності та незмінності функціональних властивостей цього предмета по відношенню до моменту передачі його зберігачеві, з урахуванням природного зносу.

Необхідною ознакою зберігання є обізнаність зберігача стосовно предмета зберігання, яка на практиці забезпечується шляхом акту прийому-передачі певної речі [4]. Для здійснення такого акту необхідна наявність у предмета зберігання певних фізичних властивостей, які дозволяють здійснити його фактичне перенесення у сферу діяльності зберігача.

Що стосується договору охорони, то він є досить новим у цивільному законодавстві, хоча відносини, як такі, існували ще задовго до прийняття першого кодексу. Договори зберігання та охорони часто ототожнювались, це було пов'язано із схожістю послуг, що надаються – збереження майна.

Головне, що різнить такі договори, це передача об'єкта договору його виконавцю. При укладенні договору зберігання предмет зберігання передається у відання зберігача, у той час коли об'єкт договору охорони не вибуває з володіння замовника за договором охорони [5].

Суттєвою різницею між договором охорони і договором зберігання є те, що охорона виконує по суті лише технічну функцію по збереженню майна від пошкодження, знищення чи втрати від стихійного лиха чи неправомірного посягання.

Договір охорони має ширший предмет схоронності, оскільки ним може виступати життя та здоров'я фізичних осіб, громадська безпека, також у відносинах охорони відсутня умова, яка характерна для зберігання, — обізнаність виконавця стосовно об'єкта відносин (така обізнаність забезпечується фактом прийняття). Отже, договір охорони не можна вважати різновидом договору зберігання, а тим більше ототожнювати їх.

Підсумовуючи вище викладене можна зробити висновок, що розмежування зазначених договорів є дуже важливим. Оскільки діяльність підприємств і їх підрозділів є важливим елементом фінансової безпеки. Саме тому правильне застосування того чи іншого договору є необхідним для забезпечення фінансової безпеки як самого підприємства, так і держави загалом. Через те, що підприємства є ключовим елементом фінансового благополуччя держави, тому важливо використовувати потрібний договір у діловому обороті. Це убезпечить як саме підприємство, так і його контрагента.

Особливо важливо, коли контрагентами є іноземці, тому укладення потрібного виду договору убезпечить країну від непотрібних конфліктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV, Відомості Верховної Ради України, 2003. – № 40-44. – Ст.356; в редакції від 01.01.2016. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (Дата звернення 19.11.2019).

2. Шершеневич Г.Ф. Курс гражданского права. – Тула: Автограф, 2001. – С. 497.

3. Иоффе, О. С. Избранные труды: В четырех томах, Т.III: Обязательственное право, СПб: Юридический центр Пресс, 2004. – С. 496.

4. Донець А.Г. До питання співвідношення договору зберігання та договору охорони у цивільному праві України. – 2007. – № 1. – С. 125.

5. Гражданское право: учебник, под ред. А.П.Сергеева, Ю. К. Толстого. – Изд. 3-е, перераб. и доп. –М.: ПБОЮЛ Л.В.Рожников, 2001. – Т. 2. – С. 606.

Сивко Каріна Русланівна,
Петренко Тетяна Миколаївна,
здобувач бакалаврського рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри фінансового права,
Університет державної фіскальної служби України

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ТА РИЗИКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Проблемною ланкою національної безпеки України є економіка. Більшість загроз для стану економічної безпеки держави мають фінансову природу походження. Національний фінансовий сектор перебуває під тиском міжнародних фінансових організацій та фондів, які надають Україні фінансову допомогу для стабілізації стану фінансової безпеки, але водночас, отримують змогу впливати на окремі напрями фінансової політики, що може привести до втрати Україною фінансового суверенітету.

Жодна держава не може функціонувати у сучасному світі без грамотної організації руху грошових потоків, які добре захищені від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. Таким чином, забезпечення фінансової безпеки – це діяльність держави, спрямована на захист національних фінансових інтересів та цінностей за допомогою підтримки високого рівня фінансової стабільності, наслідками якого є стан збалансованості фінансів, наявність значних грошових, золотих резервів, цілісність яких гарантована державними органами та не може бути досягнута без розуміння актуальних загроз і ризиків для ефективного функціонування фінансової системи країни [1].

Дослідження сучасного етапу розвитку вітчизняної економічної системи дає змогу виявити декілька факторів, які чинять результуючий вплив на рівень фінансової безпеки України [2]:

1) Рівень фінансової автономії від різних форм зовнішньої фінансової допомоги, джерелами надходження якої є міжнародні фінансові організації, уряди європейських країн, зовнішні інвестори, що є власниками іноземних інвестицій, спрямованих у вітчизняну економічну систему за посередництва фінансового ринку.

2) Характер національної внутрішньої та зовнішньої фінансово-кредитної політики.

3) Характер політичного клімату в державі (цей фактор на кінець квітня 2019 року є дестимулятором стану фінансової безпеки України; внутрішня політична боротьба, поглиблені виборами Президента України, тощо).

4) Рівень нормативно-правової бази функціонування системи фінансової безпеки держави (для України у 2019 році характерна відсутність таких основоположних документів регулювання стану державної фінансової безпеки, як Концепція фінансової безпеки України, Стратегія фінансової безпеки держави, Політика забезпечення фінансової складової національної економічної безпеки) [2].

Пріоритетом та основним завданням забезпечення фінансової безпеки на державному рівні є формування механізму захисту державних фінансів та приватних фінансових активів на фінансовому ринку і в особистому користуванні з боку владних структур. Безпека національних фінансів виражається у здатності державних органів влади забезпечувати раціональну фінансово-економічну політику для виконання завдання реалізації національних та приватних фінансових інтересів. У цьому контексті можна виокремити першу суттєву загрозу фінансовій безпеці, що нині характерна для України, а саме суперечливість фінансових інтересів держави, бізнесу та окремих осіб [3].

Узагальнено можна назвати декілька основних економічних обставин, наявність яких є основою виникнення більшості загроз і ризиків стану фінансової безпеки держави [1]:

– низький рівень інвестиційних вкладень у вітчизняну економіку;

– висока вартість фінансових продуктів та послуг, низький рівень захисту їх користувачів національними регуляторами фінансового ринку;

– державна фінансова політика, спрямована на розширення меж зовнішніх фінансових запозичень;

– нерозвиненість внутрішнього фондового ринку;

– відсутність у державі потужних фінансових центрів;

– поширення цифрових валют;

– відсутність механізму гарантування вкладів і забезпечення якості фінансових продуктів та послуг для юридичних осіб [1].

Щодо, ризиків, то виділяють такі [1]:

- Зниження рівня ефективності регуляторних дій на фінансовому ринку;

- Зниження рівня довіри до регуляторів та професійних учасників фінансової системи з боку населення й бізнесу;

- Поява нових схем відмивання капіталу, виведення його в офшори, поширення нових видів фінансового шахрайства;

- Втрата фінансового суверенітету, контроль іноземними суб'єктами внутрішнього фінансового ринку України [1].

Негативні наслідки більшості ризиків фінансової безпеки України можуть бути мінімізовані за умови проведення фінансової політики, спрямованої на досягнення стану фінансового суверенітету України в перспективі. З огляду на це потрібно розробити перелік стратегічних цілей, щодо управління національною фінансовою безпекою, а в перспективі – сформувати на їх основі Державну стратегію забезпечення фінансової безпеки [4].

Отже, в сьогоденні до основних ризиків та загроз для національної фінансової безпеки відносять фінансову залежність від зовнішніх інвестицій та різних форм фінансової допомоги, створення нових схем з офшорними зонами, низький рівень довіри користувачів фінансових продуктів та послуг до їх виконувачів, присутність в економічній системі явищ тіньової економіки та нераціональне використання державних фінансів. Найбільший вплив на стан фінансової безпеки держави можуть мати внутрішні загрози. Активізація впливу внутрішніх загроз на стан фінансової безпеки без вжиття будь-яких заходів умежах реалізації фінансової політики робить країну не захищеною перед зовнішніми загрозами її фінансової безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Носань Н. С. Актуальні загрози та ризики фінансової безпеки України на межі посткризового та євроінтеграційного періодів. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 40. С. 35-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_40_8

2. Перепелиця М.О. Національна безпека держави у фінансовій сфері: поняття й загрози існуванню. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2016. Вип. 2 (2). С. 86-89.

3. Зачосова Н.В. Формування системи економічної безпеки фінансових установ: монографія. Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2016. 375 с.

4. Тулуб О.М., Бондаренко В.О. Управління загрозами економічної безпеки підприємств. Бізнеснавігатор. 2017. Вип. 3. С. 56-59.

Стріяшко Галина Миколаївна,
к.ю.н., доцент кафедри фінансового права
Навчально-наукового інститут права
Університету ДФС України

ПОДАТКОВИЙ ЯГЕНТ ЯК УЧАСНИК ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Фінансова безпека є провідною складовою економічної безпеки України, вона віддзеркалює систему взаємовідносин та взаємозалежності суб’єктів господарювання в фінансовій сфері. Під фінансовою безпекою розуміємо такий динамічний стан фінансових відносин, за якого б створювались сприятливі умови та необхідні ресурси для розширеного відтворення, росту та підвищення життєвого рівня населення, удосконалення національної фінансової безпека системи для успішної протидії внутрішнім і зовнішнім факторам дестабілізації фінансового стану в державі [1, С.241].

На сьогодні в науковій літературі ведуться дискусії відносно трактування сутності об'єкта фінансової безпеки, тобто предмета, на який спрямовується дія суб'єктів щодо забезпечення фінансової безпеки. Так, на думку Єрмошенка М.М., об'єктами фінансової безпеки є фінансово-кредитна сфера як механізм і явища, на які спрямовується діяльність суб'єктів фінансової безпеки держави щодо її забезпечення. Суб'єктами виступають держава – законодавча, виконавча і судова влада, фінансово-кредитна сфера як системна сукупність фінансових інститутів; регіони; учасники податкового адміністрування (платник податку, податковий агент, представник платника податку, тощо)[2, с.34-35].

Інститут податкового агента є одним з тих, що найбільш стрімко розвиваються в податковому праві. Законодавець постійно розширює перелік

податків, справляння яких передбачає наявність податкового агента, що в свою чергу дає можливість податковому агенту стабільніше проявитися як учасник фінансової безпеки держави. Разом з тим, правовий статус і місце податкового агента в системі суб'єктів розглядається неоднозначно.

Насамкінець зазначимо, що не ефективна податкова політика в діяльності державних органів влади містить загрози фінансовій безпеці, послаблюючи фінансову систему країни. Фінансова безпека є досить складною та багаторівневою системою, яка складається із ряду підсистем. Таким чином, задля забезпечення належного рівня фінансової безпеки в цілому необхідно, щоб параметри кожної підсистеми фінансової безпеки забезпечували її внутрішню і зовнішню збалансованість, були достатньо стійкими до дії дестабілізуючих факторів та загроз. Фінансова безпека країни є основною умовою здійснення самостійної фінансово-економічної політики, яка буде відповідати національним інтересам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1.Ревак І.О. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Збірник наук. праць. – 2009. – Вип. 2. – С. 238-247.

2.Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.

Сіряк Юлія Андріївна,
здобувач ступеню доктора філософії,
аспірант 2 року навчання групи АПЗ-12-3,
кафедри фінансового права,
Університету державної фіскальної служби України,
Науковий керівник:
Мацелик Тетяна Олександрівна,
д.ю.н., професор,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ЯК ОДНІЄЇ ІЗ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАНИХ УМОВАХ

Сучасні економічні реалії переконливо свідчать, що перспективи, темпи та загальний вектор напряму соціально-економічного прогресу національних господарств значною мірою залежить від стану сформованості економічної безпеки держави, у системі якої важливу роль відіграє фінансова складова [2, с. 9].

Через швидку зміну ринкової кон'юнктури на світових фінансових ринках та взаємопов'язану систему економічних відносин у структурі світового господарства стан вітчизняного фінансового сектору дедалі складніше контролювати з розрахунку внутрішніх джерел впливу.

Дослідженням питань фінансової безпеки економічних систем різних рівнів присвячено роботи Ареф'євої О.В., Барановського О.І., Бланка І.О., В. Бауера, Боронос В.Г., Геєця В.М., Горячевої К.С., Єрмошенка М.М., Кіма Ю.Г., Клебанової. Проблеми моніторингу фінансової безпеки підіймалися на рівні держави, регіону та суб'єктів господарювання Ареф'євим В.О., Горячевою К.С., Дурнєвою О.М., Журавльовою І.В., Миколайчук А.Б.,

Новаком А.М., Каркавчуком В.В., Коцом Г.П., Лавровою Ю.В., Медведєвою І.Б., Пластуном О.Л., Паначевим В.Ю., Фелюстом А.А., Цікановською Н.А. та ін.

Фінансова безпека держави як економічна система макро-рівня – це такий стан фінансової, грошово-кредитної, бюджетної, валютної, банківської та податкової систем, який може забезпечити ефективне функціонування держави, підтримуючи економічну стійкість її в глобальному середовищі [2, с. 10]. Фінансова безпека регіону представляє собою стан економіки регіону, при якому забезпечується формування позитивних фінансових потоків регіонів в обсягах, необхідних для виконання державних завдань і функцій [7, с. 37]. Під фінансовою безпекою економічної системи мікроекономічного рівня розуміється багатовимірна характеристика підсистеми економічної безпеки та стан підприємства, який дозволяє забезпечувати найбільш ефективне використання ресурсів підприємства, виконання його зобов'язань та задоволення потреб на підґрунті певної системи оцінювання, своєчасно виявляти загрози та гармонізувати інтереси власників та стейкхолдерів, реалізувати можливості сталого розвитку, досягнення стратегічних цілей функціонування суб'єкта підприємництва на ринку .

Забезпечення фінансової безпеки нерозривно пов'язане з формуванням та ефективним функціонуванням системи моніторингу фінансової діяльності, що включає сукупність індикаторів, які дозволяють здійснювати контроль змін внутрішнього та зовнішнього середовищ, і забезпечує своєчасне та ефективне прийняття управлінських рішень у системі фінансового менеджменту [5]. Поняття «моніторинг» використовується в різних сферах діяльності, хоча фінансового змісту набуло з переходом України до ринкових відносин. Це поняття походить від латинського monitor та має різні підходи та трактування.

Моніторинг – це комплексне спостереження за змінами об'єктів дослідження з метою оцінки й аналізу їх поточного стану та розробки прогнозу по досягненню поставленої мети [3, с. 57].

Моніторинг фінансової безпеки держави як економічної системи макрорівня можна проводити на основі затверджених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України Методичних рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [7]. Використання зазначеної методики дозволить лише оцінити поточний рівень фінансової безпеки України в перебігу її моніторингу за складовими (банківською, валютною, бюджетною, борговою, грошово-кредитною безпекою та безпекою небанківського фінансового ринку). Отримані таким чином кінцеві результати не надають повного розуміння стану фінансової системи держави в розрізі світових процесів.

Також використана методика не передбачає визначення подальших тенденцій рівня фінансової безпеки, що відноситься до функцій моніторингу. Тому, на нашу думку, необхідною є реалізація методичного підходу до моніторингу, який надаватиме уявлення про рівень фінансової безпеки за рахунок розширення існуючого переліку індикаторів і дозволить порівняти його із рівнем інших країн, що мають вищий ступінь економічного розвитку, виявити стримуючі чинники її забезпечення та резерви до збільшення.

Реалізацію методичного підходу до моніторингу фінансової безпеки (ФБ) економічних систем макрорівня передбачається провести в декілька етапів: визначення складових фінансової безпеки ЕС та їх часткових показників; ідентифікація об’єктів моніторингу; формування інформаційної бази дослідження; розрахунок часткових інтегральних показників за складовими фінансової безпеки ЕС; формування панелі моніторингу ФБ ЕС; розрахунок інтегрального показника ФБ ЕС; виявлення факторів, що характеризують перспективні напрямки забезпечення ФБ; прогнозування рівня ФБ ЕС [1, с. 7]

На другому етапі пропонованого методичного підходу в якості об’єктів моніторингу ФБ економічних систем макрорівня обрано стан фінансової безпеки України та країн із вищим рівнем розвитку. Такий вибір дозволить виявити слабкі сторони у забезпеченні вітчизняної фінансової безпеки та

виокремити можливі напрями зростання шляхом зіставлення її зі станом розвинутих світових держав. Згідно з даними, що містять звіти Світового економічного форуму [8], за станом економічного розвитку країни розподіляються на п’ятьох рівнях: перший рівень – держави з ресурсно орієнтованою економікою; третій рівень – держави з економікою, орієнтованою на ефективність; п’ятий рівень – з інноваційно-орієнтованою економікою; другий і четвертий рівні – перехідні між першим і третім, третім і п’ятим рівнями розвитку. Тому в якості об’єктів моніторингу на другому етапі методичного підходу обрано стан фінансової безпеки України (економіка, орієнтована на ефективність) і тридцяти держав, що характеризуються інноваційно-орієнтованим розвитком економіки, який є найвищим із можливих.

Отже, створена в Україні система фінансового моніторингу функціонує з метою реалізації головного завдання – ефективного застосування механізмів і інструментів протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Від якості організації процесу моніторингу в банківський системі залежить стан і дієвість інструментів моніторингу в Україні в цілому. Суспільство все більше розуміє те, що фінансова глобалізація і тісно пов'язані з нею ризики легалізації злочинних доходів вимагають посилення відповідальності всіх учасників фінансової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Абдрахманова А.О. Теоретичні засади вимірювання ефективності соціально-економічних систем / А.О. Абдрахманова // Бізнес Інформ. – 2012. – № 2. – С. 7–10.
2. Баворовська О.Б. Моделювання системи фінансової безпеки підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 21.04.02 / О.Б. Баворовська; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2015. – 22 с.

3. Педченко Н.С. Моніторинг фінансової конкурентоспроможності підприємств: [монографія] / Н.С. Педченко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 103 с.
4. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: http://sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160415/zvit_2015%20(2).pdf.
5. Сухоруков А. Методологія оцінки рівня економічної безпеки / А. Сухоруков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niisp.org.ua/defa~153.php.
6. Фінансова безпека соціально-економічного розвитку держави: сучасні проблеми та стратегічні орієнтири: [монографія] / За заг. ред. О.В. Чернявської. – Полтава: ПУЕТ, 2014. – 459 с.
7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ від 29.10.2013 р. № 1277 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www. me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=MetodichniRekome ndatsii&showArchive=true&showAllArchive=True.
8. The Global Competitiveness Report 2014–2015: Full Data Edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www3.weforum.org/ docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf.

Сластьоненко Оксана Олександрівна
к.ю.н, доцент, с.н.с.,
доцент кафедри фінансового права
Університету ДФС України
Рудакова Вікторія Володимирівна
студентка групи ПМФ-19-1
Навчально-наукового інститут права
Університету ДФС України

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Митне законодавство, що регламентує сукупність відносин у сфері митної діяльності, встановлює відповідальність за порушення митних правил при переміщенні товарів через митний кордон України із порушенням прав

інтелектуальної власності (далі – ПІВ). Однією з основних форм застосування державою санкцій до порушників митних правил за фактом ввезення на митну територію України товарів із порушенням ПІВ є адміністративна відповідальність.

Питання адміністративного стягнення за порушення митних правил при переміщенні товару через митний кордон України з порушенням ПІВ було предметом дослідження багатьох вчених, серед них: І.Г. Бережнюк, С.В. Ківалов, О. А. Ляшенко, С. Г. Стеценко, В. В. Ченцов, Н. В. Хорощак та інші науковці. Незважаючи на такий широкий спектр дослідження правознавцями захисту ПІВ в сфері митної діяльності, проблематика застосування адміністративної відповідальності за переміщення через митний кордон України товарів із порушенням ПІВ потребує подальшого дослідження в контексті забезпечення фінансової безпеки держави на сучасному етапі.

Адміністративні стягнення, які встановлюють міру юридичної відповідальності особи за скоєння зазначеного правопорушення є заходами адміністративного примусу держави, які застосовуються до особи, що вчинила адміністративне правопорушення [1, ст. 23].

За порушення митних правил законодавець передбачає лише два види адміністративних стягнень: основні (попередження та штраф) і додаткові (конфіскація) [2]. За правовою природою попередження має моральний характер, а штраф і конфіскація – майновий. Цей перелік стягнень, на думку В.В. Ченцова, становить систему стягнень, побудовану за принципом: від менш суворого – до більш суворого покарання [3, с. 215].

За ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території товарів, призначених для виробничої або іншої підприємницької діяльності, з порушенням ПІВ відповідго до Митного кодексу, стаття 476, передбачено адміністративні стягнення: штраф у розмірі однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та конфіскація товарів, що переміщуються з порушенням ПІВ [2].

Відповідно до Митного кодексу України штраф є основним видом адміністративного стягнення. На відміну від цивільно-правового штрафу, який має компенсаційний характер, він виконує каральну функцію у вигляді обов'язкової сплати до державного бюджету грошових коштів встановленого розміру. Зазначимо, що передбачена статею 476 МК України адміністративна відповідальність у виді штрафу – 17 тис. грн нині не є суттєвим інструментом у боротьбі з підробленими товарами. Також, конфіскація товару, яку можна застосовувати лише за рішенням суду, призводить до затягування строків притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, що й засвідчують судові справи в Єдиному державному реєстрі судових рішень за період 2013-2018 рр. [4].

Досліджуючи чинники, які сприяють вчиненню адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, О.А. Ляшенко слушно зазначає, що поширення на ринку України товарів, які порушують ПІВ (підробок і піратської продукції), завдає значних збитків правовласникам та ставить під загрозу безпеку споживачів. Водночас приголомшливі за своїми масштабами збитки, що завдаються контрафактною продукцією, негативно впливають на економіку держави загалом, оскільки їх наслідками є втрачені надходження до державного бюджету, у тому числі податки та робочі місця. На думку вченої, цьому сприяє неплатоспроможність населення, низька правова культура та недооцінка економічного значення охорони ПІВ, а також недостатня кількість фахівців у цій сфері [5, с. 9-10].

Отже, можна констатувати, що для забезпечення функціонування сучасного механізму захисту ПІВ та боротьби з контрафактною продукцією необхідно посилити відповідальність за порушення ПІВ. Оскільки, адміністративні стягнення за переміщення товарів через митний кордон України з порушенням ПІВ належать до інституту адміністративної відповідальності, то їх застосування має базуватися на єдиному законодавчо закріпленому та чітко встановленому механізмі і стати дієвим інструментом

у боротьбі з незаконним переміщенням контрафактних товарів через митний кордон України та забезпечувати надходження до державного бюджету.

Процес інтеграції України в світове товариство потребує коригування МК України щодо відповідальності за порушення митних правил стосовно товарів, які порушують ПІВ. Для реалізації концептуального завдання реформування сфери інтелектуальної власності в частині внесення змін до МК України Міністерство економічного розвитку і торгівлі України оприлюднило на своєму офіційному веб-сайті проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності та захисту цих прав» для подальшого його обговорення громадськістю [6]. Запропонований проект дозволяє удосконалити чинне законодавство, спрямоване на боротьбу з контрафактним товаром, шляхом узгодження диспозицій статей із взятими Україною перед СОТ та ЄС зобов'язаннями у сфері охорони та захисту ПІВ, зокрема щодо знищення підробленої продукції. Виходячи з того, що чинна санкція у виді штрафу на суму 17 тис. грн не виконує запобіжної та каральної функції покарання, розробники проекту, спираючись на міжнародну та вітчизняну практику, яка свідчить про те, що санкція у вигляді низького штрафу дозволяє порушникам отримувати прибуток від порушення ПІВ навіть після його сплати, пропонується збільшити суми штрафів за ст. 476 МК України до 170 тис. грн.

З огляду на проведене дослідження, пропонуємо посилити адміністративне покарання за вчинення дій під час переміщення товарів через митний кордон України із порушення ПІВ та викласти статтю 476 МК України в такій редакції: «Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності: 1. Ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території товарів, призначених для виробничої або іншої підприємницької діяльності, з порушенням охоронюваних законом прав інтелектуальної власності – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі від однієї тисячі до десяти тисяч

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією товарів, що переміщуються з порушенням права інтелектуальної власності».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

2. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-УІ. *Офіційний вісник України.* 2012. № 32. 9 с. Ст. 1175.

3. Митна справа : навч. посіб. / за ред. О. Є. Кузьмін та ін. М-воосвіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. 228 с.

4. Єдиний реєстр судових рішень URL: http://www.reyestr.court.gov.ua (дата звернення: 20.11.19).

5. Ляшенко О. А. Адміністративно-правове регулювання діяльності ОВС в сфері захисту права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Міжнар. ун-т бізнесу та права. Херсон, 2011. 19 с.

6. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності та захисту цих прав» URL: http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=1d5908866cac-47f5-a95d3c2a6438d666&title=ProektZakonuUkrainiproVnesenniaZminDoDeiakikhZakonodavchikhAktivUkrainiSchodoPosilenniaVidpovidalnostiZaPorushenniaPravUSferiIntelektualnoiVlasnostiTaZakhistuTsikhPrav (дата звернення: 16.11.19).

Сологуб Віта Петрівна,
здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти,
Навчально – науковий інститут права
Університет державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університет державної фіскальної служби України

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин в Україні, які супроводжуються процесами поширення форм, обсягів та наслідків шахрайств в сфері бюджетних коштів та державного майна, на перше місце виходить необхідність забезпечення державного фінансового контролю, який би сприяв законності та раціональності використання коштів та майна, які належать державі.

Ефективне функціонування державних фінансів, раціональний розподіл і використання ресурсів, динамічний розвиток вітчизняної економіки передбачають необхідність проведення постійного фінансового контролю з боку держави.

Контроль є невід'ємною складовою частиною управління національним господарством і його окремими ланками. Його роль в умовах переходу до ринку визначається не тільки наявністю недоліків у фінансовій практиці, неефективністю витрачання коштів або розкраданням майна, а й закономірністю ускладнення господарських та економічних зв'язків. Застосування застарілих форм фінансового контролю не дає змоги державі оперативно й ефективно впливати на процеси, які відбуваються в економіці,

що призводить до зниження контрольних функцій держави в умовах трансформації економічних відносин.[1]

Задля удосконалення діючої сьогодні системи державного фінансового контролю, фахівці прийняли ряд нормотворчих документів та запровадили в практику нове поняття «державний внутрішній фінансовий контроль», який покликаний в майбутньому стати пріоритетною формою державного фінансового контролю і запозичив в себе всі найважливіші напрацювання світової спільноти в цій сфері.

Проблему формування системи державного фінансового контролю у своїх працях висвітлювали багато науковців, зокрема Ю.М. Бажал, І.А. Бєлобжецький, М.Т. Білуха, Ю.О.Фоменко, В.М. Ковтун, А.В. Цимбалюк, С.І. Бобир, В.В. Бурцев, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, Л.І. Вороніна, Н.І. Дорош, В.П. Дяченко та інші.

Державний фінансовий контроль - це складова частина управління економічними об'єктами та процесами, що полягає в спостереженні за об'єктом з метою перевірки відповідності об'єкта спостереження бажаному та необхідному стану, передбаченому законами, положеннями, інструкціями, іншими нормативними актами. Державний фінансовий контроль здійснюють Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Національний банк, Міністерство фінансів, Рахункова палата та інші державні органи згідно з чинним законодавством України [2].

Проведення низки реформ в Україні призвело перехід до ринкових відносин спричинили послаблення майже усіх видів контролю на державному рівні, зокрема і державного фінансового контролю. Зниження ролі державного управління, дезорганізація у виконанні найважливіших функцій центральних органів виконавчої влади сприяли появі спотвореного уявлення про необмежені можливості самоорганізації ринку, необхідність усунення держави від управління економікою та іншими сферами життєдіяльності країни, недоцільність науково-технічної, промислової, інноваційної політики тощо. За таких обставин таке уявлення, крім

величезних втрат і втрачених можливостей, негативно позначилося як на організації виконавчої влади, так і на принципах її функціонування.

Хоча Україною й було прийнято низку нормативно-правових документів, що регламентують порядок здійснення фінансового контролю (Бюджетний кодекс, Господарський кодекс, постанови Кабінету Міністрів України, стандарти державного фінансового контролю, різноманітні Закони та інші нормативно-правові акти), проте вони не привели до значного покращення рівня фінансової дисципліни у використанні бюджетних коштів.

На даному етапі система державний фінансовий контроль знаходиться в процесі радикального реформування і докорінної перебудови. Перш ніж перейти до розгляду напрямів такого реформування необхідно розглянути діючу систему, критично проаналізувати її складові та шляхом узагальнення існуючих недоліків, довести необхідність її реформування. Діюча система складається з окремих видів, методів, форм та субєктів. При цьому кожен елемент системи контролю має власні недоліки та є далеким від досконалості. Крім того існуючий перелік недоліків слід доповнити загальними недоліками, які неможливо віднести до певного елемента:

1. Дана система не діє як єдина система, а існує у формі відокремлених ланок.

2. Система фінансового контролю не відповідає європейським вимогам через ряд обставин, наприклад превалювання наступного контролю над попереднім та поточним.

3. Система контролю не базується на досконалому теоретичному підґрунті. Більшість ключових понять навіть не закріплено законодавчо. [4].

Детальне ознайомившись з працями видатних вчених в сфері державного фінансового контролю і його реформування дозволило запропонувати наступні напрями реформування:

— удосконалення діяльності підконтрольних органів шляхом чіткого визначення їх функцій і повноважень;

— законодавче врегулювання питань формування системи державного внутрішнього фінансового контролю;

— створення спеціальних підрозділів, основною метою яких є уточнення і узгодження понятійного апарату державного внутрішнього фінансового контролю т видавництво робочих глосаріїв з цієї тематики;

— встановлення механізму запровадження внутрішнього аудиту в підконтрольних органах;

— забезпечення тісного зв'язку системи державного внутрішнього фінансового контролю з міжнародними контролюючими організаціями.

Отже, для успішної реалізації державного фінансового контролю потрібно поліпшувати його нормативно-правове, організаційно-методичне, інформаційно-аналітичне, фінансове, кадрове і технічне забезпечення, докорінного вдосконалення правозастосовної практики в країні, підвищити рівень координації роботи контролюючих і правоохоронних органів, посилення превентивної функції контролю, вдосконалення методичного, кадрового, інформаційно-аналітичного і технічного забезпечення контролюючих органів, зростання захищеності і престижності праці їх працівників, розробки і використання критеріїв і показників ефективності їх діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р., № 158-р.

2. Фінансовий контроль в Україні / Ю. Футоранська // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 151. 8. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.dkrs.gov.ua.

3. Плескач В. Фінансовий контроль у контексті трансформаційних процесів економіки / В. Плескач // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 85.

4. Дікань Л. В. Державний фінансовий контроль як ефективний важіль забезпечення фінансової безпеки України [Текст] : монографія / Л. В. Дікань,

Н. В. Синюгіна ; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. С. Пономаренка, д-ра екон. наук М. О. Кизима // Лібермановські читання-2011: Економічна спадщина та сучасні проблеми. — Х. : ФОП Павленко О. Г.; ВД «ІНЖЕК», 2011. — С. 240—248.

Сухонос Віктор Володимирович,
Голова Вченої Ради Навчально-наукового інституту права,
професор кафедри кримінально-правових дисциплін і судочинства
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, професор

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЗЛОЧИННИХ ДОХОДІВ ЯК ФОРМА КОРУПЦІЇ: ЮРИСДИКЦІЙНІ ПИТАННЯ ТА ГНОСЕОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА

Реформування правоохоронних органів в Україні, на наш погляд, необхідно здійснювати з урахуванням того базового завдання, яке буде перед ними поставлене у відповідності із сучасними умовами та перспективними напрямками подальшого розвитку української державності. Сьогодні першочерговим завданням для України, як правової держави, є боротьба із корупцією в усіх її проявах.

Зокрема, використовуючи належним чином досудове слідство, можна досить ефективно вести боротьбу з легалізацією злочинних доходів. Разом з цим слід констатувати, що зазначене слідство взагалі не має достотної методичної бази для розслідування цих злочинів, а тому не відповідає вимогам сьогодення. Особливо це стосується легалізації злочинних доходів і ось чому. По-перше, слідчі працівники не мають достатніх знань з криміналістичної характеристики злочинних доходів, а від цього, як відомо, залежить вибір версій розслідування. У зв’язку із тим, що цей вид злочинів мало виявлявся у минулому, правозастосовна практика щодо них ще недостатньо напрацьована. Це не могло не сприяти зростанню злочинності

взагалі, а, особливо, в її організованих формах і корупції в цілому. Проблема корупції у різних її формах в Україні XXI століття набула за часи глобалізації нової якості. У таких умовах протидія організованій злочинній діяльності та подолання корупції має в Україні не тільки правовий, а й політичний характер. І недарма на сесії Генеральної Асамблеї ООН, з приводу прийняття конвенції проти корупції остання була визнана, як «соціальна чума», епідемія, якою вражені всі прошарки суспільства [1, с. 7].

Водночас, слід підкреслити, що на сьогоднішній день практично немає належних методичних розробок, які б задовільнили слідчих в їх діяльності з розслідування легалізації злочинних доходів. Як колишній практичний працівник, можу стверджувати, що саме цей злочин відрізняється від інших своєю неочевидністю, латентністю, багатоепізодністю фінансових операцій і угод з майном, що вчиняються, у більшості випадків, організованими злочинними групами, які незаконно «викачують» кошти з української економіки і «відмивають» їх за кордоном в офшорних зонах, а інколи навіть виступають і в якості іноземних інвесторів. Дослідження показало, що продовжується процес зрощування кримінальних структур з правоохоронними та контролюючими органами, а також органами влади. Незважаючи на такі негативні явища, контролюючі органи України належного зв’язку з правоохоронними органами не мають. Верховна рада України 19 вересня 2019р. прийняла закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури», яким передбачено, поміж інших пропозицій, надання прокуратурі функції координації діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю. Відомо, що у цій боротьбі обов’язково необхідно координувати контролюючі органи, які б узгоджували свою роботу з правоохоронними органами. Проте такими повноваженнями прокуратура не наділена. І гірше того, Національна академія прокуратури України, яка повинна була, у тому числі, розробляти методичні рекомендації, нині

перетворена на тренінговий центр. І це безумовно негативно відобразиться на рівень боротьби зі злочинністю взагалі і організованою злочинністю зокрема.

Емпіричні дані свідчать, що переважна більшість операцій з легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, мають, як правило, інтернаціональний характер. Наприклад, у Канаді 80% операцій з фінансами, виявлених поліцією, містять зовнішній елемент, а в Бельгії, ця цифра зростає до 90% [2, с. 84-90].

Окремі кримінально-правові проблеми, кримінологічні та міжнародно-правові аспекти протидії легалізації (відмиванню) доходів отриманих злочинним шляхом досліджували як вітчизняні, так і іноземці-науковці, в т.ч. О. Бандурка, М. Шумило, Т. Котке та інші. Велике практичне значення для оперативно-розшукової діяльності та слідства мають, на наш погляд, також роботи О. Користіна, С. Чернявського «Протидія відмиванню коштів в Україні» [2], Л. Аркуши «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних в результаті організованої злочинної діяльності: характеристика, виявлення, розслідування» [3], а також дослідження В. Білоуса, В. Зеленацького, В. Кротюка, Д. Файєра, В. Тіоновича, О. Барановського та інші. Є декілька дисертацій із зазначеної теми і в бібліотеці ім. В.І. Вернадського. Однак їх зміст не зовсім відповідає вимогам сьогодення в т.ч. і щодо необхідності розробки методичних рекомендацій стосовно виявлення і розслідування кримінальних справ з питань захисту прав і законних інтересів суб’єктів ринку фінансових послуг. Водночас слід зазначити що до цього часу не відпрацьований механізм обміну інформацією між контролюючими і правоохоронними органами, а для своєчасної боротьби з корупцією та легалізацією злочинних доходів вкрай необхідним стає міжнародне правове співробітництво. Проте і тут у нас є прогалина, яку повинна була усунути Національна академія прокуратури України, розробляючи необхідні методичні рекомендації. Практика свідчить, що у більшості випадків легалізація злочинних доходів виявляється слідчим при розслідуванні злочину. Проте інформація про фінансові операції і угоди з фінансовими

засобами чи іншим майном, які отримані злочинним шляхом, може бути отримана вже при розгляді повідомлення про легалізацію злочинних доходів з наступних джерел:

1. рапорту працівника правоохоронного органу про виявлення ознак легалізації злочинних доходів;
2. протоколу слідчої дії, в який внесене усне повідомлення про легалізацію злочинних доходів;
3. матеріалів органу фінансового моніторингу або інших органів державного фінансового контролю;
4. матеріалів, отриманих від колег з закордону;
5. протоколів судового засідання, в який внесене усне повідомлення про легалізацію злочинних доходів;
6. заяви або протоколу явки з повинною;
7. заяв юридичних осіб, потерпілих від предикатного злочину тощо.

Досліджуючи латентну корупційну злочинність і заходи запобігання їй автор звернув увагу і на способи легалізації злочинних доходів в підприємницькій сфері [1, с. 74].

Так, для «відмивання» значної суми грошей, створюються або використовуються діючі фірми, в касах яких грошові кошти, отримані від злочинної діяльності, змішуються з виручкою від діяльності законної. В подальшому гроші здаються безпосередньо в банки або підприємствам зв’язку для перерахування своїм фірмам. Також в Україні існують і «міняли», які переводять грошову масу в необхідну валюту. Такий спосіб легалізації злочинних доходів має місце у сферах оптової та роздрібної торгівлі, на ринку послуг тобто там, де є багато законних джерел отримання грошей готівкою: наявність торгової виручки, виручки пасажирського транспорту, концертів, кіно, від виручки нерухомого майна або здачі майна в оренду. Наприклад, ринкова торгівля взагалі здає майже третину необхідних платежів в бюджет міста.

Неконтрольовані злочинні доходи мають місце від реалізації наркотиків, проституції, азартних ігор тощо, а «легалізатори» мають можливість отримати довідку, що особа виграла в лотерею або інші ігри, а також, за відсутністю підстав, надаються премії, гранти, сплачуються субсидії, проводиться завищена плата за читання лекцій, видання книг тощо. Те ж саме стосується фіктивних угод, які укладаються, щоб приховати джерело отримання злочинного доходу, наприклад, фіктивні угоди з заниженням або підвищенням ціни. Таким способом злочинці надають легального походження великих сум грошей, отриманих злочинним шляхом. Під час угоди розрахунки проводяться за фіктивними підставами. Наприклад, займи надаються підставній особі без мети їхнього повернення.

Під час фіктивної купівлі-продажу особи, які легалізують гроші перепродають речі, вартість яких визначається умовно, оцінюють (нерухомість, коштовності, предмети мистецтва) явно завищуючи їхню вартість щоб мати прибуток. Наприклад, перепродаж будь-якого майна, вартість якого спочатку знижується, а при повторному продажі – збільшується і тим самим, отримується офіційний прибуток. Також злочинці використовують ломбарди, проводять виплату за фіктивними страховими випадками.

Так, «легалізатори», за рахунок підкупу службовців страхової компанії, оформляють від імені підставних осіб страхові свідоцтва і фіктивні страхові випадки. Вони розраховують, що, для дотримання економічного балансу, страхова компанія заключає подібні угоди на суму страхового внеску, який еквівалентний об’єму легалізованих грошових коштів. Водночас вони, за попередньою домовленістю, використовують схеми складання договорів страхування і перестрахування майна, що дає можливість виводити кошти за кордон. Оперативні працівники повинні пам’ятати, що основною ознакою вчинення такого злочину є отриманий страховиком надприбуток при відсутності виплат.

«Легалізатори» вигадують різні форми «відмивання» коштів, отриманих злочинним шляхом. Наприклад, з метою «відмивання» «легалізатору» сплачуються дивіденди, отримані немов би від законної підприємницької діяльності тощо. Або, для легалізації ліквідного товару, отриманого під час вчинення злочину (крадіжка (ст.185 КК), контрабанда (ст. 201 КК), незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК), незаконне полювання (ст. 248 КК), фіктивне підприємництво (ст. 205 КК) тощо) виготовляються підроблені документи, нібито вони отримані на законних підставах у юридичних або фізичних осіб, а потім укладаються фіктивні угоди між підставними фірмами, під час яких змінюється номінальний володарь майна. В деяких випадках «легалізатори», щоб надати правомірності володінню злочинно придбаним майном та грошима, організують видачу і отримання займу. Сам факт повернення займу або виплата гарантії дозволяє подати наявність суми грошей або іншого майна в якості отриманого від законної діяльності. Інколи «легалізатори», щоб вести свій злочинний бізнес з «відмиванням» угод з майном, отриманим злочинним шляхом, вчиняють заплутані угоди, які не мають ніякого економічного сенсу. Як правило, цей спосіб включає в себе вчинення в легальному секторі економіки декілька реальних угод, внаслідок чого вони приховують злочинне походження майна. Вони реалізують від імені підставних юридичних або фізичних осіб великі партії майна, нерухомість, а після цього, з отриманими коштами, також вчиняють декілька заплутаних угод.

Крім цього, «легалізатори» намагаються, і інколи це їм вдається, внести гроші, отримані злочинним шляхом в уставний капітал юридичних осіб при їх створенні або передбачити там певні частки. І таких способів можна перелічити багато. Проте постає питання: хто підготує методичні рекомендації по розслідуванню таких справ?

Практика свідчить, що, без наявності корумпованих зв’язків з працівниками державних та правоохоронних органів, неможливе використання грошових коштів у сфері фінансових послуг. І, як не

парадоксально, але можна констатувати, що на сьогоднішній день залишається недооціненим феномен корупції як живильного середовища для здійснення зазначеного злочину. Навіть у додатковому документі ООН про міжнародну боротьбу з корупцією остання визначається як «зловживання державною владою для одержання вигоди в особистих цілях» [3, с. 16]. Як висновок стверджую, що наша корупція дуже специфічна.

По-перше, вона є повсюдною й досить рівномірно розподілена на різних рівнях влади [1, с. 74].

По-друге, в Україні дуже поширене корупційне вимагання, яке виявляється у невиконанні своєчасно певних рішень, що має місце практично на всіх рівнях документообігу.

І по-третє, вітчизняні корупціонери почувають себе вільно і тому працюють більш відкрито, встановлюючи певні ставки за виконання тих функцій, що входять в коло їх службових обов'язків. Проведене автором дослідження способів відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом показало, що в нашій державі отримали можливість існувати чотири види корупції, які, так чи інакше, сприяли відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом.

Найбільш поширеними серед них є: 1) побутова корупція; 2) бізнес-корупція, яку ще можна назвати корупцією у сфері державного управління; 3) політична корупція; 4) корупція у приватному секторі. Отже, усім зрозуміло, що легалізація «брудних» грошей, як правило, проводиться в процесі тінізації економіки. А відбір тієї чи іншої схеми легалізації брудних доходів, у першу чергу залежить від суб'єкта і виду нелегальної діяльності.

А тому, щоб виробити суспільні заходи боротьби з легалізацією незаконних доходів треба досконально вивчити і класифікувати нелегальну (тіньову) економіку, як за видами діяльності, так і суб'єктами, що беруть у ній участь, в т.ч. і з метою захисту прав і законних інтересів суб'єктів ринку фінансових послуг. Пріоритет в цьому надається практичним і науковим працівникам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сухонос В.В. Правові заходи протидії корупції в Україні в сучасних умовах (науково-теоретичні аспекти). Монографія, Суми: «Університетська книга», 2015. – 85 с.
2. Користін О.Є. Протидія відмиванню коштів в Україні, правові та організаційні засади правоохоронної діяльності / О.Є. Користін,С.С. Чернявський . - К. КНТ, 2009, – 612 с.
3. Аркуша Л.І. Легалізація (відмивання) доходів отриманих в результаті організованої злочинної діяльності. Характеристика, виявлення, розслідування. Монографія, Одеса: Юрид. Літер., 2010. – 376 с.

Цимбалюк Анатолій Володимирович

к.е.н., професор кафедри фінансового права

Університету ДФС України

ЕКОНОМІЧНІ ЗЛОЧИНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Економіка України перебуває на етапі зміцнення ринкових засад, посилення процесів корпоратизації, транснаціоналізації, модернізації державного та приватного сектора економіки, поглиблення інтеграції у світову економічну систему. За таких умов зростає потреба у створенні виробничої та спеціальної інфраструктури, що буде відповідати сучасним завданням соціально-економічних структурних змін, підтримки бізнесу, особливо таких, що пов'язані з антикризовими заходами, світовим і внутрішнім конкурентним становищем. Економіка є одним із найбільш дієвих важелів розвитку держави, оскільки вона має здатність впливати не лише на відповідний об'єкт, на який вона спрямована, але і на інші елементи системи, в якій функціонує заданий об'єкт.

Достатньо великий вплив на сферу економіки, що гальмує процес реформування суспільства – це зростання тіньової економіки або поширення економічної злочинності. За підрахунками експертів сьогодні на тіньову економіку припадає за різними оцінками від 30 до 40 % ВВП країни.

Набуття економічною злочинністю організованих форм стає одним з найнебезпечніших чинників, що ускладнюють протягом декількох років оперативну обстановку в Україні. Кількість зареєстрованих злочинів у сфері економічної діяльності, вчинених організованими групами за останні десять років, збільшилася майже на 80 %. Насамперед, у стратегічно важливих, ключових галузях економіки - у кредитно-фінансовій системі, у сфері приватизації, зовнішньо-економічної діяльності у паливно-енергетичному та агропромисловому комплексах.

Значна сума матеріальних збитків по порушених справах у вищезазначених та інших сферах економіки сягає мільйони гривень, з яких тільки 10 % відшкодовано. Невелика кількість осіб за економічні злочини притягується до кримінальної відповідальності.

Принципові зміни у криміногенній ситуації в останнє десятиріччя, дозволять стверджувати про виникнення нових сталих тенденцій економічної злочинності, що напряму впливає на економічну безпеку нашої держави. Соціально-негативне явище «економічна злочинність» у случай них умовах, в умовах анексії Росією Криму, та розв’язання військових дій на Сході держави, зберігаючи колишню назву, безсумнівно наповнюється новим змістом.

Сучасна економічна злочинність, яка розвивається у надрах підприємництва, завдаючи значних витрат державі, здатна при проникненні у владні структури не лише дестабілізувати базисні підвалини соціально-економічної системи держави, але й взагалі перевести економіку країни на кримінальні рейки. Характерними специфічними ознаками сучасної економічної злочинності є передусім високий рівень її латентності, динамічність і швидка адаптація злочинів до нових умов і правил

господарювання (передусім економіко-правових новацій), стійкий характер злочинної діяльності організаційних груп у формі злочинного бізнесу під прикриттям різноманітних інститутів легальної фінансово-господарської діяльності ринкового типу, наявність міжрегіональних, транснаціональних злочинних зв'язків, застосування ефективних засобів протидії правоохоронним органам, зокрема використання з цією метою численних корумпованих важелів і сучасних інформаційно-технічних можливостей.

Якщо повернутися до пройденого шляху часів незалежності, то детальний аналіз кримінологічних чинників свідчить, що в минулі роки злочини в економічній сфері сколювались заради багатства, грошей, а інструментом для їх отримання були: нерівномірні умови господарювання за рахунок отримання квот, ліцензій, дозволів, лібералізації цін на імпорт, експорт, різниці між ставками на кредити, операції з приватизаційними чеками, перекази безготівкової валюти в готівку. І це тому, що ці та інші негативні чинники супроводжувала корупція, яка і створила надзвичайно сприятливе середовище для активізації кримінально-тіньової діяльності. З цього приводу фахівці зазначають, що криміналітет поступово вкоренився в економічну сферу, де створив і створює сьогодні напругу у суспільстві та завдає істотної шкоди престижу України на європейській світовій арені.

Встановлено, що виникнення та поширення в Україні злочинності в сфері економіки, з одного боку пов'язане з неузгодженістю фінансової, податкової, інвестиційної, банківської, промислової, господарчої та митної-тарифної політики, тонізації найважливіших її ланок. З іншого – це обставини, а також законодавче відставання, неврегульованість, недостатнє, несвоєчасне застосування існуючих правових норм, відсутність ефективно діючих систем запобігання злочинам, пов'язаним з «відшкодуванням» коштів, правового визначення, що таке «відшкодування» грошей, «незаконна діяльність», «злочинно набуті доходи» тощо. Невідпрацьований, невстановлений механізм взаємодії правоохоронних органів і кредитно-фінансових установ щодо повернення коштів, одержаних злочинним шляхом,

що знаходяться за межами України, призвели в рух процеси, які стали сприятливим підґрунтям для правопорушників у сфері економіки в період формування ринкових відносин. Навіть сьогодні на двадцять дев'ятому році незалежності України при наявності новостворених спеціальних правоохоронних органів таких як НАБУ та САП ми не відчули і не побачили реальної боротьби в економічній сфері від якої багато в чому залежить безпека нашої держави.

Підсумовуючи викладене необхідно зосередити увагу на двох складових цієї проблеми. Перша – це те, що ситуація, яка виникла в Україні, свідчить про термінову необхідність створення дієвого організаційно-правового механізму боротьби з «відмиванням» доходів здобутих злочинним шляхом. Друга – термінове повернення в Україну незаконно перерахованих коштів та введення їх в легальні економічні відносини. Управлінські державні та правоохоронні і в першу чергу новостворені НАБУ і САП повинні сконцентрувати свої дії на виявленні та застосуванні ефективних форм і методів цьому негативному явищу, яке загрожує безпеці нашої держави.

Чалюк Світлана Юріївна
Бардакова Діана Олегівна
здобувачі першого(бакалаврського)
рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник:
Ковтун Валентина Миколаївна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права
Університету державної фіскальної служби України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Ефективне функціонування економіки країн залежить від збалансованого розвитку малого, середнього і великого бізнесу. В свою

чергу, малий та середній бізнес складають підґрунтя для соціально-економічного розвитку та благоустрою населення. На сьогодні в Україні не створено досить комфортні умови для розвитку малого бізнесу. Тому проблема податкового стимулювання даного процесу з боку держави є досить актуальною.

Проблемам розвитку малого підприємництва в Україні, а також питанням переваг і недоліків спрощеної системи оподаткування присвячено праці: М. В. Слатвінської, Л. І. Воротіної, П. Т. Колісніченко, Н. В. Тарасевич, Г.Ф. Толмачової, Ю. О. Ольвінської, К. М. Воронича, Л. П. Добуляк та ін.

Олена Еро, координатор проекту Unlimit Ukraine Європейської Бізнес Асоціації зазначає, що на відміну від великого, малий бізнес – більш мобільний. Через меншу кількість формальностей та погоджень він швидше реагує на вимоги ринку, оперативніше впроваджує новації, звичайно, якщо має на це певні бюджети. В Україні в останні роки малий бізнес та середній набуває також все більшого розвитку. За даними Мінекономрозвитку, серед усіх підприємств України малий та середній бізнес складає 99,8%, там працює 79% населення.

Декілька років тому кількість українських брендів була меншою. Якщо подивитись лише на цифри, на початку 2018 року кількість ФОПів складала 1,77 млн, а під кінець року їх було вже 1,84 млн. Зверніть увагу, скільки зараз з’явилось українських брендів одягу та взуття, іграшок, соусів, джемів тощо. І однозначно це не може не радувати. За даними ООН, на малих та середніх підприємствах виробляється від 30 до 60% національного продукту – залежно від країни. Український же малий та середній бізнес дає тільки до 15% ВВП [1].

В Україні, як і в розвинутих країнах світу, потреба підтримки малого бізнесу визнана на законодавчому рівні [2; 3], з метою стимулювання розвитку малого бізнесу ще в 1999 році введено спрощену систему оподаткування, проте повільне підвищення частки сектора малого бізнесу у

виробництві ВВП і зайнятості свідчить про недостатній розвиток цього сегменту.

Малий бізнес є потужним сегментом національного товаровиробництва, суб'єкти даного підприємництва пропонують якісні товари та послуги, що можуть конкурувати на міжнародному ринку.

У більшості держав інструменти податкової політики, орієнтовані на підтримку та розвиток малого бізнесу, є дуже різноманітними та відображають національні особливості господарювання: політика мінімального втручання і нейтралітету щодо малих підприємств (наприклад, Австрія, Ісландія, Швеція і Норвегія); оподаткування доходу самозайнятих осіб за нижчими ставками, аніж інших суб'єктів господарювання (Бельгія); пільги для новостворених учасників ринку (Франція); спеціальні норми амортизаційних відрахувань, створення резервів прибутку, що не оподатковуються, інвестиційні надбавки, які виплачуються податковими установами (Німеччина) тощо [4, с. 28].

В Україні як інструмент стимулювання розвитку малого бізнесу діє спрощена система оподаткування. Відповідно до Податкового Кодексу України: « Це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку» [5].

Даний механізм на практиці має як переваги так і недоліки.

Перевагами спрощеної системи оподаткування діяльності суб'єктів малого підприємництва є:

- звільнення від сплати окремих податків, зокрема податку на прибуток, податку на доходи фізичних осіб, податку на додану вартість, земельного податку тощо;
- надання права вибору сплати ПДВ;
- спрощення бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- необов'язковість використання реєстраторів розрахункових операцій.

Також поряд з перевагами спрощеної системи оподаткування, можна виділити недоліки:

- Суб'єкти господарювання, які перебувають у 1 та 2 групі платників єдиного податку сплачують податок не залежно від результатів господарської діяльності, тобто навіть якщо у них за податковий період дохід дорівнює нулю. Для 1 та 2 групи платників податків потрібно сплачувати податок в розмірі від 1 до 10% та від 2 до 20% мінімальної заробітної плати станом на 1 січня поточного року. Конкретний розмір єдиного податку встановлюється місцевими радами та в різних місцевостях може значно відрізнятися.

- Платники єдиного податку повинні здійснювати розрахунки за відвантажені товари (виконані роботи, надані послуги) виключно в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій) (291.6 статті 291 ПКУ). З чого можна зробити висновок, що, юридичні особи – платники – єдиного податку не мають права здійснювати бартерні операції, операції переведення боргу, переуступки права вимоги боргу, вексельні операції, тобто погашати заборгованість за відвантажені товари (виконані роботи, надані послуги) іншим способом ніж грошовим.

Тому, можна сказати, що для того аби обрати систему оподаткування конкретний суб'єкт підприємницької діяльності повинен володіти сукупністю всієї інформації про перелік господарських операцій, які здійснюються підприємством, кількість осіб, які знаходяться у трудових відносинах, обсягом доходу, рентабельністю платника податків та рядом іншої інформації на основі якої можна надати правову консультацію, щодо вибору системи оподаткування.

Згідно з рекомендаціями Європейської Комісії, з метою визначення компаній, що, будучи малими і середніми, можуть отримати допомогу за програмами ЄС, усі європейські країни-учасниці ЄС під час визначення малих підприємств дотримуються кількісного показника зайнятості, який не повинен перевищувати 49 осіб (середніх підприємств – до 250 осіб), та

річного товарообігу, що не перевищує €50 млн (або валюта балансу не може перевищувати €43 млн). Існування цих вартісних критеріїв зумовлено необхідністю охоплення програмами фінансової допомоги ЄС якомога ширшого спектру малого бізнесу, середній річний товарооборот яких є набагато нижчим від граничного показника [6].

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що неефективність державної програми стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні спричиняє повільне підвищення частки сектору малого бізнесу у виробництві ВВП і зайнятості. Реалізація економічного потенціалу малих підприємств багато у чому залежить від можливостей їхнього фінансування, в тому числі боргового, і саме недостатнім доступом підприємств малого та середнього бізнесу до банківських ресурсів зазвичай пояснюють слабкий розвиток приватного підприємництва в Україні. Проте норми податкового законодавства щодо кредитування не лише не сприяють розвитку малого підприємництва, але й містять дискримінаційний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Олена Еро. Як підтримати малий бізнес в Україні. 27.03.2019. – URL: https://eba.com.ua/yak-pidtrymaty-malyj-biznes-v-ukrayini/.

2. Концепція Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 641 URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-р#n9 (дата звернення: 15.10.2019).

3. Про Загальнодержавну програму розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки: Закон України від 22 березня 2012 № 4618-VI URL : http://zakon5.rada.gov.ua/ laws/show/4618-17/paran3#n3 (дата звернення:15.10.2019).

4. Слатвінська М.О. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу: стан, проблеми, перспективи: монографія. Одеса: Одеський національний економічний університет, 2012. 252 с.

5. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 № 2755-VI URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/ show/2755-17 (дата звернення: 15.10.2019).

Чунарьова Євгенія Ярославівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інституту права,
Університету державної фіскальної служби України
Науковий керівник: Гарбінська-Руденко А.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН

Підписавши в 1992 р. статті Угоди Міжнародного валютного фонду та приєднавшись до цієї авторитетної міжнародної організації, Україна, як незалежна держава, взяла на себе зобов'язання з організації власної валютної системи. Згодом, після проведення грошової реформи та введення в обіг національної валюти – гривні, Україна прийняла зобов'язання за ст. VIII Статуту МВФ, що свідчило про офіційне міжнародне визнання гривні конвертованою за поточними операціями [1, с. 190]. З огляду на відсутність єдиного закону, що регламентував би порядок здійснення валютних операцій в нашій державі, система валютних відносин в Україні, регулювалась низкою нормативноправових актів. Здійснюючи їхній аналіз, передусім варто зробити акцент на Конституції України, де п.1 ч.2 ст.92 визначається, що засади створення і функціонування грошового ринку в Україні, а також статус національної та іноземних валют, що перебувають в обігу на території України встановлюються виключно законами України [2].

Підтримання стабільності валютного курсу забезпечується шляхом державного регулювання валютного ринку країни, яке є елементом системи управління зовнішньоекономічними зв'язками суб'єктів господарювання. Такі автори, як Власенко Є. Ю., Веріга Г. В., Лук'яненко Д. Г., Поручник А. М., Столярчук Я. М. визначають валютне регулювання як комплекс, систему різних заходів, в першу чергу законодавчих та економічних, а також адміністративних та організаційних, спрямованих на проведення органами державної влади валютних операцій на території країни з метою забезпечення стабілізаційного економічного розвитку.

До характерних рис діючої в Україні системи валютного регулювання і контролю можна віднести відсутність єдиного державного органу, що здійснює контроль за діяльністю у сфері валютних відносин, та наявність цілої низки нормативно-правових документів, що регулюють ці відносини. Така організація валютного контролю значною мірою ускладнює процес узгодження дій органів валютного контролю щодо спостережень та організації перевірок дотримання суб'єктами валютних відносин законності здійснюваних операцій. Також проблемою є надлишковий попит на валюту людей, які піддалися паніці в умовах загострень політичної ситуації. Саме тому валютно-курсова політика України потребує оновлення, модернізації управління та підвищення його ефективності для досягнення стабільності та адекватності валютного курсу.

Інтеграція України до європейського співтовариства вимагає реформування підходів до регулювання валютного ринку, пошуку ефективних механізмів і інструментів його здійснення, нехтування якими спричиняє валютні кризи, дестабілізує національну грошову одиницю. Збільшення обсягів валютних операцій в Україні, ефективна організація зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання, розбудова національної валютної системи та повноцінного валютного ринку вимагають підсилення державного регулятивного впливу на діяльність суб'єктів валютних відносин.

Валютне регулювання в Україні регламентується рядом законодавчих та нормативно-правових актів України. Початковим документом у сфері валютного законодавства України був Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання та контролю»від 19.02.1993. Цей документ визначав основні принципи валютного регулювання та порядок здійснення валютного контролю, встановлював режим здійснення валютних операцій на території України та повноваження органів державної влади і функції банків та інших фінансових установ у регулюванні таких операцій, а також відповідальність за порушення валютного законодавства[3].

Варто зазначити, що є більш ніж 10 законодавчих актів, які регламентують здійснення операцій з валютними цінностями, зокрема це Закони України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про здійснення розрахунків в іноземній валюті», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», «Про режим іноземного інвестування», «Про платіжні системи», «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг», Митний і Податковий кодекси України тощо. Правовий режим валютних відносин у нашій країні залишається режимом валютних обмежень і, незважаючи на певні кроки, зроблені на шляху лібералізації, НБУ продовжує застосовувати низку відповідних норм, визначених, зокрема, у постанові Правління Національного банку України «Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України» від 13.12.2016 №410.

21 червня 2018 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про валюту і валютні операції». Закон вступив в дію 07 лютого 2019 р., що зазначило новий порядок здійснення валютних операцій. Даний Закон повністю замінив Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.93 р.[4].

Таким чином, метою Національного банку України є поступове зняття всіх валютних обмежень і перехід до режиму вільного руху капіталу. Вдосконалення нормативно-правової бази валютного регулювання розширить можливості суб'єктів господарювання ефективно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність, створюватиме сприятливі умови для залучення іноземних інвестицій в економіку України. Ці зміни сприятимуть законодавчому забезпеченню державної валютної політики, розвитку валютного ринку України.

Загалом, виходячи з викладеного, можна сформулювати такі основні висновки: валютне регулювання в Україні наразі проходить період системних трансформацій, пов'язаних із реформуванням національного законодавства та його приведенням у відповідність до сучасних ринкових потреб та європейських стандартів; невід'ємною складовою загального курсу на дерегуляцію у сфері господарювання, спрямованого на покращення умов ведення бізнесу в Україні та посилення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки, має бути поступова валютна лібералізація; у процесі подальшого реформування сфери валютних відносин необхідно виходити із пріоритетності інтересів національної безпеки враховуючи, що ефективне валютне регулювання є одним з ключових чинників стабільного функціонування критичної інфраструктури як у цілому, так і у банківській системі зокрема

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бідник Н. Б. Валютне регулювання та валютний контроль. Вісник національного університету Львівська політехніка 2015. № 739. С. 189–194
2. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Верховна Рада України URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.
3. Макаренко М. І., Артеменко А. С. Міжнародний досвід лібералізації валютного 2017. № 12.URL:http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5962

4. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 №2473-VIII 2018. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19.

Шолкова Тетяна Борисівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового права ,
Університету державної фіскальної служби України
Божук Ірина Іванівна,
здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти,
Навчально-науковий інститут права
Університету державної фіскальної служби України

МИТНА БЕЗПЕКА ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку України характеризується постійним зростанням обсягів та розширенням масштабів міжнародної торгівлі. При цьому спостерігається посилення вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки України та зниження національних торговельних бар'єрів. Таким чином, відбувається поглиблення інтеграції міжнародних вимог у національну практику митного регулювання України.

Інтеграція до системи світових господарських зв'язків, які формуються й реалізуються на ринкових засадах, об'єктивно створює умови для оптимального розміщення ресурсів, зростання ефективності національного виробництва, розв'язання соціально-економічних проблем. Проте водночас вона веде до збільшення порушень митних правил та обсягів переміщення товарів контрабандним шляхом [6].

Розвиток ринкових відносин, активізація експортно-імпортних операцій, посилення міжнародного економічного співробітництва та

інтеграційних процесів в усьому світі супроводжуються загостренням економічної конкуренції на внутрішньому ринку, що актуалізує питання необхідності забезпечення економічної безпеки держави та її складових.

Потреби в безпеці пов'язані з прагненням держави досягти стабільного й безпечного стану та містять у собі потреби в захисті від економічних, екологічних, технологічних, соціально-економічних та інших небезпек з боку навколишнього оточення й упевненість у тому, що пріоритетні потреби держави та людини задовольнятимуться.

Закон України «Про національну безпеку України» визначає, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист: людини і громадянина – їхніх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій [1].

Основними принципами, що визначають порядок формування державної політики у сферах національної безпеки і оборони, є:

- верховенство права, підзвітність, законність, прозорість та дотримання засад демократичного цивільного контролю за функціонуванням сектору безпеки і оборони та застосуванням сили;
- дотримання норм міжнародного права, участь в інтересах України у міжнародних зусиллях з підтримання миру і безпеки, міждержавних системах та механізмах міжнародної колективної безпеки;
- розвиток сектору безпеки і оборони як основного інструменту реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони.

Відповідно до ст. 5 Митного кодексу України, державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку

економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики [3].

Історично митна політика являє собою першу форму державного регулювання зовнішньої торгівлі. Суть її виражається в розробці єдиної системи узгоджених економічних, політичних, організаційних та правових заходів з розвитку зовнішньоекономічних зв'язків держави. Основні цілі митної політики – забезпечення найбільш ефективного використання інструментів митного контролю і регулювання товарообміну на митній території України, участь у реалізації торгово-політичних заходів щодо захисту українського ринку, стимулювання розвитку національної економіки, сприяння структурній перебудові та реалізація інших завдань економічної політики України. Митна політика має сприяти реалізації економічних інтересів держави.

Водночас митна безпека – це стан захищеності економічних інтересів держави, який забезпечує у зовнішньому і внутрішньому вимірах незалежно від будь-яких загроз:

– переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів;

– здійснення митного регулювання, пов'язаного з установленням розмірів митних платежів та повнотою їх справляння;

– застосування митних процедур, заходів митно-тарифного й нетарифного регулювання;

– боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил;

– виконання інших покладених на митні органи завдань.

Загальновідомо, що критерії економічної безпеки – це показники (індикатори) оцінки стану економіки з точки зору головних процесів, які відображають реальний стан економічної безпеки. Основним вважається рівень економічної незалежності держави, яка спроможна здійснювати контроль над ресурсами за умови досягнення високого і ефективного рівня

виробництва, що дасть змогу забезпечити її конкурентоспроможність і участь у міжнародній торгівлі.

Не менш важливо забезпечити здатність до саморозвитку і самовідтворення країни, спроможність держави самостійно реалізовувати життєво важливі національні інтереси в економічній сфері. Передусім йдеться про здатність до постійної модернізації виробництва, реалізації ефективної інвестиційної та інноваційної політики, створення сприятливих умов для ведення бізнесу, ефективної підприємницької діяльності, введення ефективних заходів боротьби з тіньовою економікою.

Отже, для забезпечення ефективної митної безпеки України необхідне реформування митних органів та приведення спеціальних митних норм у відповідність із міжнародними. У цьому контексті ключовими завданнями є імплементація міжнародно-визначених інструментів регулювання міжнародної торгівлі на основі дотримання Рамкових стандартів забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, розроблених Всесвітньою митною організацією з метою визначення та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз. Інакше кажучи, митна безпека України повинна базуватись на накопиченому досвіді функціонування митних систем світу і бути цілісною динамічною системою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пелешак І. О. Система митного контролю ЗЕО операцій в Україні та напрями її вдосконалення / І. О. Пелешак. URL: http://www.economy-confer.com.ua/full-article/926/(дата звернення: 29.09.2019)

2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.20182469-VIII// БД «Законодавство України» / ВР України. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19 (дата звернення: 29.09.2019)

3. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI// БД «Законодавство України» / ВР України. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17(дата звернення: 29.09.2019)

Гончарова Юлія Юріївна,
здобувач третього рівня вищої освіти,
Навчально-наукового інститут права
Університету державної фіскальної служби України

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ЯК СТИМУЛ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Ситуація в економіці України на тлі невиваженої фінансової та монетарної політики, а також відсутності послідовної промислової політики Уряду стає дедалі складнішою. Індекс промислової продукції падає вже 7 місяців поспіль, причому наростаючими темпами. Якщо у червні – вересні 2019 року падіння складало 0,2-2,3% відносно відповідного місяця минулого року, то вже у жовтні воно склало 5%, листопаді - 7,5%, грудні - 7,7%. Загалом за 2019 рік індекс промислової продукції знизився на 1,8% - вперше з 2015 року. Промисловість, що є найбільшою складовою реального сектору економіки, у звітному періоді перебувала в стагнації. Зменшилися обсяги постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 1,4 відс., виробництва продукції переробної промисловості – на 0,6 відсотка. Зокрема, знизився випуск текстильних товарів, одягу, виробів зі шкіри – на 10,3 відс., виробів з деревини, поліграфічної продукції – на 5,7 відс., продукції машинобудування – на 3,9 відсотка. Водночас обсяг продукції добувної промисловості зріс на 2,2 відс., при цьому видобуток кам'яного вугілля збільшився на 3,2 відс., сирої нафти і природного газу – на 3,1 відс., залізної руди – на 2,6 відсотка. У січні-вересні зміцнення гривні, за оцінкою Рахункової палати, призвело до недоотримання 20,7 млрд грн доходів державного бюджету і водночас зменшення витрат на погашення й обслуговування боргу та деяких видатків на 11,8 млрд гривень. При цьому ревальвація гривні створює умови для подальшого витіснення з окремих

внутрішніх ринків вітчизняних підприємств-виробників внаслідок зростання імпорту.[1]

Індекс цін виробників промислової продукції у грудні 2019 року по відношенню до грудня 2018 року склав на внутрішньому ринку -5,8% (через тиск імпорту), на зовнішньому -14,4% (через зміцнення гривні).

Обсяг нових замовлень на виробництво продукції у січні-жовтні 2019 року зменшився у порівнянні з аналогічним періодом 2018 року навіть без врахування інфляції у текстильному виробництві, виробництві одягу, виробництві паперу та паперових виробів, металургійному виробництві, виробництві електричного устаткування та виробництві транспортних засобів.

Індекс цін виробників промислової продукції у грудні 2019 року по відношенню до грудня 2018 року склав на внутрішньому ринку -5,8% (через тиск імпорту), на зовнішньому -14,4% (через зміцнення гривні).

Негативне сальдо торгівлі товарами за підсумками 11 місяців 2019 року, за даними Державної служби статистики, склало - 9,4 млрд дол. США, а за підсумками року перевищить - 10 млрд дол. США та є найгіршим з 2014 року.

Тобто українська промисловість увійшла в кризове становище та потребує негайних дій з боку Кабінету Міністрів України, який відповідно до пункту 4 ст. 116 Конституції України розробляє і здійснює загальнодержавні програми, зокрема, з економічного розвитку України.

Одним зі стимулів виходу української економіки зі стану стагнації може стати, серед іншого, проведення регулятивно-стимулюючої податкової політики.

Так, податкова система України характеризується передусім фіскальною спрямованістю. Водночас її регулятивна функція незорієнтована

[1] Висновок Рахункової Палати України про результати аналізу виконання закону про державний бюджет України на 2019 рік у січні – вересні 2019 року, затвердженого рішенням Рахункової палати від 26.11.2019 № 33-8

на стале економічне зростання. Значне податкове навантаження на виробництво та недостатнє за використання природних ресурсів негативно впливає на розвиток економіки.[2]

Слід відзначити, що проголосивши курс на європейську інтеграцію шляхом поетапної імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Урядом України так і не було взято за основу при формуванні податкової політики положення ст. 349 глави 4 «Оподаткування», в якій зазначено про співробітництво між Україною та ЄС з метою покращення належного управління у сфері оподаткування для подальшого покращення економічних відносин, торгівлі, інвестицій та добросовісної конкуренції.

Для цього у Європейському Союзі для забезпечення кращого розуміння впливу зниження податків Європейська Комісія готує звіт про оцінку впливу зниження ставок на послуги, що постачаються на місцевому ринку, зокрема, з точки зору утворення робочих місць, економічного зростання, й належного функціонування внутрішнього ринку. А для розв'язання проблеми безробіття ті держави-члени, що бажають це зробити, повинні мати змогу проводити експерименти з застосування та впливу зниження ставки ПДВ, яка застосовується до трудомістких послуг, на утворення робочих місць. Також імовірно, що таке зниження зменшить стимули для відповідних суб'єктів підприємницької діяльності розпочинати роботу або залишатися на чорному ринку. [3]

---

[2] Мельник М.І., Лещух І.В. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності : монографія / М.І. Мельник, І.В. Лещух. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України», 2015. 330 с.

[3] Директива Ради 2006/112/ЄС про спільну систему податку на додану вартість від 28 листопада 2006 року

Фіскальна спрямованість української податкової системи стала однією з причин падіння промисловості в Україні, відтоку трудових ресурсів, і врешті, не наповнення бюджету у розмірі.

Планові показники окремих доходів загального фонду на звітний період не виконано загалом на 68 млрд 360,1 млн грн, що спричинено, зокрема, меншим, порівняно із врахованим у бюджеті, курсом гривні до іноземних валют, системними недоліками законодавчого регулювання, планування й адміністрування акцизного податку з тютюнових виробів, зменшенням Кабінетом Міністрів України для окремих категорій державних підприємств нормативу відрахування до бюджету частини чистого прибутку після набрання чинності законом про державний бюджет.[4]

У цьому зв'язку вже зараз потрібно вносити змінити до Податкового кодексу України та інших законів, які завдяки зменшенню податкового навантаження дозволять стабілізувати виробництво в Україні та вирівняти конкурентоздатність українських товарів як на національному, так і міжнародних ринках. Проект таких змін необхідно ретельно проаналізувати на предмет їх відповідності визначеним цілям та можливих фінансових наслідків на коротко- та довгострокову перспективу від їх ухвалення. До цієї роботи обов'язково потрібно залучити представників української промисловості та галузевих об'єднань.

Насамперед мова може йти про зміни щодо зниження на 3 роки ставки ПДВ до рівня 7% на нове виробниче обладнання, яке виробляється і реалізується на території України та, яке ввозиться на митну територію України для власних виробничих потреб підприємств.

Перелік обладнання встановити аналогічний тому, який визначався Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та

[4]Висновок Рахункової Палати України про результати аналізу виконання закону про державний бюджет України на 2019 рік у січні – вересні 2019 року, затвердженого рішенням Рахункової палати від 26.11.2019 № 33-8

деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році» від 7 грудня 2017 року № 2245-VIII.

Такі «податкові канікули» необхідні для модернізації виробничих потужностей підприємств та надання податкового стимулу при купівлі як вітчизняного обладнання так і імпортованого.

Таким чином, це дозволить вирівняти конкуренцію, зберегти та наростити виробництво промислової продукції, зокрема, основних засобів.

Інша пропозиція полягає у частковому звільненні від сплати податку на землю ділянок, на яких розташовані виробничі потужності, з наступним цільовим спрямуванням вивільнених коштів на капітальні інвестиції.

Іншим кроком з підтримки національного виробника може стати внесення зміни до Податкового кодексу України, доповнивши статтю 282 пунктом 282.2 положенням про необхідність часткового звільнення від сплати податку на земельні ділянки підприємств промисловості, на яких розташовані виробничі приміщення, цехи, адміністративні будівлі, складські приміщення тощо. Податок за такі земельні ділянки (в межах та за межами населених пунктів) повинен справлятися у розмірі 20 відсотків податку, обчисленого відповідно до статей 269, 270, 271, 274, 277, 284, 286, 287 цього Кодексу.

Кошти у розмірі 80 відсотків від податків, що не сплачуються до бюджету, мають залишатися в розпорядженні платника податку та використовуватися ним на капітальні інвестиції. Кошти, що не сплачуються до бюджету, обліковуються як цільове фінансування і цільові надходження, відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності.

Наступним кроком з вирівнювання конкуренції на національних та міжнародних ринках має стати імплементація низки *aquis communautaire*. Згода на це передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема Додатком XXVIII до Глави 4 «Оподаткування» Розділу 5 «Економічне та галузеве співробітництво» та п. 1489 постанови Кабінету Міністрів України

від 25 жовтня 2017 р. №1106 «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони».

Відповідно до норм Директиви Ради 92/83/ЄЕС "Про гармонізацію структур акцизних зборів на алкоголь та алкогольні напої" від 19 жовтня 1992 року може застосовуватись звільнення від акцизного податку на спирт, який було повністю денатуровано, та який використовуються, зокрема, для виробництва лікарських засобів, зазначених у Директиві 65/65/ЄЕС про наближення положень, встановлених законом, постановою чи адміністративними діями, що стосуються захищених лікарських засобів, а також інших цілей, не призначених для людського вживання.

Окрім цього, відповідно до права ЄС можуть бути звільнені від акцизу продукти, які використовуються для медичних цілей у лікарнях та аптеках. Угодою про асоціацію між Україною та ЄС визначено строк імплементації Директиви Ради 92/83/ЄЕС протягом 5 років, тобто до 1 листопада 2019 р.

При цьому в Директиві Ради 2008/118/ЄЕС «Про загальний режим акцизних зборів, та якою скасовується Директива 92/12/ЄЕС» також міститься посилання на Директиву Ради 92/83/ЄЕС. Однак строк її імплементації відповідно до графіку визначеного Додатком XXVIII Угоди про асоціацію між Україною та ЄС складає 2 роки з моменту набуття чинності Угоди, тобто сплив ще у 2016 році.

Імплементація вказаних норм дозволить врегулювати на законодавчому рівні питання відміни квотування на етиловий спирт та створить прозоре правове середовище у цій галузі промисловості. Аналогічні звільнення від сплати акцизного податку передбачені для виробництва оцту, ароматизаторів для продуктів харчування та напоїв або напівфабрикатів для виробництва продуктів харчування.

І це лише деякі приклади можливих податкових звільнень або часткових звільнень для підтримки української промисловості, які дозволять

стабілізувати економічну ситуацію, зробити більш привабливе середовище як для внутрішнього так і зовнішнього інвестора, стабілізувати ситуації з відтоком трудових ресурсів та забезпечити сталий розвиток в Україні.